T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KONYA BEYŞEHİR DOĞANBEY MAHALLESİ GELENEKSEL TÜRK EVİ MİMARİSİ

Hanife BOYDAK

YÜKSEK LİSANS

Mimarlık Anabilim Dalı

Şubat-2022
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Hanife Boydak tarafından hazırlanan "Konya Beyşehir Doğanbey Mahallesi Geleneksel Türk Evi Mimarisi" adlı tez çalışması 01/02/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	**İmza**
Başkan Prof. Dr. Mine ULUSOY	……..
Danışman Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU	……..
Üye Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ergün HATIR	……..

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Hanife BOYDAK

Tarih: 01/02/2022

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

KONYA BEYŞEHİR DOĞANBEY MAHALLESİ GELENEKSEL TÜRK EVİ MİMARİSİ

Hanife BOYDAK

Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU

2022, 267 Sayfa

Jüri
Prof. Dr. Mine ULUSOY
Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ergün HATIR

Geleneksel Türk evi aile yaşantımızı, günlük hayatımızı, çevre-komşu ilişkilerimizi, doğaya olan saygımızı gözler önüne seren temelini Orta Asya ile Anadolu kültürlerinden alan, Anadolu ve çevresinde gelişimini tamamlayan, Türk milleti ile özelleşmiş mimari bir kimliği olan ev geleneğidir. Eldem'e göre 16. yüzyıldan itibaren yayılmaya başlayan, 500 sene kadar Anadolu ve çevresinde tutunmuş olan yapı türüdür. 20. yüzyılda yok olmaya başlamış ve kısa sürede Batılılaşma düşüncesine yenik düşmüştür.

Birinci bölümde çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi ile kaynak araştırması açıklanmıştır. İkinci bölümde Türk evi kavramı literatür taramasına dayanarak irdelenmiştir. Üçüncü bölümde çalışma alanı olan Doğanbey Mahallesi ve çevresinin tarihçesi ve tarihi evleri hakkında bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde beş adet geleneksel Türk evi plan, cephe, süsleme özellikleri yönünden, toplam on dört yapı ise cephe çizimleri, iç mekan fotoğrafları ile incelenmiştir. Evlerin rölöve çizimleri de çalışmaya eklenmiştir. Beşinci bölümde incelenen evler farklı özellikler açısından değerlendirilmiştir. Altıncı bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuç olarak 19 ve 20. yüzyıla ait Doğanbey evlerinin içerisinde yaşam olmadığı için bakımsız kaldığı ve onarıma muhtaç olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğanbey, Kara çadır, Oda, Sofa, Türk evi

ABSTRACT

MS THESIS

KONYA BEYŞEHİR DOĞANBEY NEIGHBORHOOD TRADITIONAL TURKISH HOUSE ARCHITECTURE

Hanife BOYDAK

Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture

Advisor: Asst. Prof. Dr. Bahtiyar EROĞLU

2022, 267 Pages

Jury
Prof. Dr. Mine ULUSOY
Asst. Prof. Dr. Bahtiyar EROĞLU
Asst. Prof. Dr. Mehmet Ergün HATIR

Traditional Turkish house is a house tradition that reveals our family life, daily life, environment-neighbourhood relations, respect for nature, takes its foundation from Central Asian and Anatolian cultures, completes its development in Anatolia and its surroundings, and has an architectural identity specialized with the Turkish nation. According to Eldem, it is a type of building that started to spread from the 16th century and stuck in Anatolia and its surroundings for 500 years. It started to disappear in the 20th century and soon succumbed to the idea of Westernization.

In the first chapter, the aim, scope and method of the study and the source research are explained. In the second part, the concept of Turkish house is examined based on the literature review. In the third chapter, information about the history and historical houses of Doğanbey Mahallesi and its surroundings, which is the study area, is given.In the fourth chapter, five traditional Turkish houses were examined in terms of plan, facade and ornamental features, while a total of fourteen buildings were examined with facade drawings and interior photographs. The survey drawings of the houses have also been added to the study. The houses examined in the fifth chapter were evaluated in terms of different features. In the sixth chapter, conclusions and recommendations are given.

As a result, it has been observed that Doğanbey houses belonging to the 19th and 20th centuries are neglected and in need of repair since there is no life inside.

Keywords: Black tent, Doğanbey, Hall, Room, Turkish house

ÖNSÖZ

Doğanbey Mahallesi'nde 42 tescilli yapı dışında geleneksel Türk evi niteliği taşıyan ortalama 100 yıllık evler bulunmaktadır. Evlerin içerisine girilemediği için genellikle cephe özelliklerine göre tescillenmişlerdir.

Yapı sahiplerinin vefatı üzerine varislerin evler üzerinde hak sahibi olması, yazın yaylalara çıkılması, ev sahiplerinin yurt dışında ya da başka şehirde ikamet etmesi ve sadece yaz aylarında birkaç günlüğüne Doğanbey'e gelmeleri vb. nedenlerle yapılar boş, dolayısıyla da bakımsız kalmıştır. Aynı zamanda evlerin rölövelerini almamızı zorlaştırmıştır. Daha önceden evlerin fotoğrafını çekmek, ölçülerini almak için geldiğini söyleyip de hırsızlık yapanlar çok olduğu için halk, evlerine yabancı hiç kimseyi almak istememektedir. Bu durum da bizim işimizi zorlaştırmış, çalışmanın alanını kısıtlamıştır.

Çalışmamda yardımlarını esirgemeyen ve fikirler veren danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar Eroğlu hocama, maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme, çalışma alanımı seçmemde yardımcı olan Prof. Dr. Mehmet Emin Başar ve Dr. Öğr. Üyesi İlhan Koç hocalarıma, Doğanbey Halk Kütüphanesi çalışanlarına, bizi evlerine kabul eden ve yardımlarını esirgemeyen Doğanbey halkına, Konya eski evlerinin fotoğraflarını benimle paylaşan Ahmet Kuş Bey'e, Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi Müdürü Hasan Boydak amcama, Ülkü Çınar Hanım'a ve kütüphane çalışanlarına, Yılmazkent Planlama ve Kartal Planlama'ya, Kartal Planlama'da görevli Hatice Hanım'a destek ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Hanife BOYDAK
KONYA-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **v**

ÖNSÖZ ..... **vi**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

SİMGELER VE KISALTMALAR ..... **x**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi 1
1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi 2
1.3. Kaynak Araştırması 3

2. TÜRK EVİ KAVRAMI **5**

2.1. Türk Evi Özellikleri 8
2.1.1. Yapı malzemeleri 9
2.1.2. Plan elemanları 12
2.1.3. Plan tipleri 24
2.1.4. Cephe elemanları 29

3. DOĞANBEY MAHALLESİ **36**

3.1. Bölgenin Tarihçesi 36
3.1.1. Beyşehir tarihi 36
3.1.2. Doğanbey tarihi 37
3.2. Bölgenin Tarihi Evleri 38
3.2.1. Konya evleri 38
3.2.2. Beyşehir evleri 41
3.2.3. Doğanbey evleri 41

4. KATALOG **48**

4.1. Katalog No:1 48
4.1.1. Yapının genel tanımı 49
4.1.2. Mimari özellikleri 49
4.1.3. Osman Zengin evi çizimleri 64
4.2. Katalog No:2 68
4.2.1. Yapının genel tanımı 69
4.2.2. Mimari özellikleri 69
4.2.3. Belediye evi çizimleri 79
4.3. Katalog No:3 83
4.3.1. Yapının genel tanımı 83
4.3.2. Mimari özellikleri 84
4.3.3. Mehmet Güler evi çizimleri 102

4.4. Katalog No:4 107
4.4.1. Yapının genel tanımı 107
4.4.2. Mimari özellikleri 108
4.4.3. Mehmet Pınarcı evi çizimleri 121
4.5. Katalog No:5 127
4.5.1. Yapının genel tanımı 128
4.5.2. Mimari özellikleri 129
4.5.3. Ahmet Kıvrak evi çizimleri 141
4.6. Katalog No:6 146
4.6.1. Yapının genel tanımı 146
4.6.2. Mimari özellikleri 148
4.7. Katalog No:7 153
4.7.1. Yapının genel tanımı 153
4.7.2. Bekir Sami Yüce evi çizimleri 157
4.8. Katalog No:8 159
4.8.1. Yapının genel tanımı 159
4.8.2. Ahmet Yapıcı evi çizimleri 161
4.9. Katalog No:9 162
4.9.1. Yapının genel tanımı 163
4.9.2. Kemal Özen evi çizimleri 165
4.10. Katalog No:10 166
4.10.1. Yapının genel tanımı 166
4.10.2. Muzaffer Bülbül evi çizimleri 169
4.11. Katalog No:11 170
4.11.1. Yapının genel tanımı 170
4.11.2. Mehmet Başkurt evi çizimleri 173
4.12. Katalog No:12 174
4.12.1. Yapının genel tanımı 175
4.12.2. Plan özellikleri 176
4.12.3. Mehmet İnce evi çizimleri 181
4.13. Katalog No:13 182
4.13.1. Yapının genel tanımı 182
4.13.2. İsmail Çıpan evi çizimleri 185
4.14. Katalog No:14 186
4.14.1. Yapının genel tanımı 187
4.14.2. Mehmet Kuru evi çizimleri 190

5. DEĞERLENDİRME 191

5.1. Doğanbey Evlerinin Özellikleri 191
5.1.1. Plan özellikleri 191
5.1.2. Malzeme özellikleri ve yapım teknikleri 201
5.1.3. Cephe özellikleri 202
5.1.4. Süsleme özellikleri 207

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 211

6.1 Sonuçlar 211
6.2 Öneriler 213

KAYNAKLAR 215

EKLER 219

ÖZGEÇMİŞ 267

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

cm : santimetre
H. : Hicri
M. : Miladi
M.Ö. : milattan önce
PVC : polivinil klorür
WC : water closet
vb. : ve benzeri
vs. : vesaire
yy. : yüzyıl

1. GİRİŞ

Tarihi yapılarımız bizim kültür mirasımızdır. Geleneksel Türk evi de aile yaşantımızı, günlük hayatımızı, çevre-komşu ilişkilerimizi, doğaya olan saygımızı gözler önüne seren temelini Orta Asya ile Anadolu kültürlerinden alan, Anadolu ve çevresinde gelişimini tamamlayan, Türk milleti ile özelleşmiş mimari bir kimliği olan ev geleneğidir. Bu nedenle Türk evi örneklerini korumak, günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilir hale getirilerek kullanıma açmak ve ömrünü uzatmak önemlidir.

Yüzyıllardır süregelen geleneksel Türk evi mimari geleneği 20. yüzyılda yok olmaya başlamış ve kısa sürede Batılılaşma düşüncesine yenik düşmüştür. Günümüze ulaşmış örnekleri ile bize hem kültürümüzü hem de geçmişimizi unutturmamaktadır. Ancak tarihi yapılarımıza sahip çıkılmamakta ve yıkılışı izlenmektedir.

Beyşehir Konya İline bağlı, Akdeniz ikliminin görüldüğü, tarihi M.Ö. (milattan önce) 6000-7000 yıllarına dayanan bir ilçedir. Bir çok çağa ve devlete ev sahipliği yapmış olan Beyşehir tarihi yapılar yönünden de zengin bir yerleşim yeridir. Doğanbey Mahallesi Beyşehir'e bağlı bir nahiye iken günümüzde mahalle statüsündedir.

Toplam 42 adet tescilli yapı (34 adet konut, 3 adet cami ve 5 adet çeşme) bulunan mahallede, tescilli olmasa da tarihi niteliği taşıyan yapılar vardır. Bu yapılar; cami, çeşme, ev, medrese ve kaledir. Ancak medrese günümüzde bulunmamaktadır. Kalenin de sadece temelleri kalmıştır.

Doğanbey'deki tarihi evler, geleneksel Türk evine örnektirler. Bu evler genellikle eğimli arazi üzerinde kurulmuş, iki üç katlı, bazıları avlulu, kırma çatılı yapılardır. Geleneksel Türk evi mimari kimliğini taşımaktadırlar. Genellikle taş malzemeden yapılmışlardır. Kapı, pencere ve çıkmaları ahşaptandır.

Doğanbey'in merkezinde bulunan bu evler topluluk halindedir ve sokak yapısı büyük oranda gözlemlenebilmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar, tescilli evler üzerinde yapılan cephe çizimi ve analizlerden ileriye gitmemiştir.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada kültür mirasımız olan, araştırılmaya ve korunmaya değer Beyşehir Doğanbey Mahallesi'ndeki geleneksel Türk evleri araştırılmıştır. Çalışmada söz edilen evler plan-kesit-görünüş ve detay dörtleminde incelenmiş, buna göre sınıflandırılarak ileri de yapılacak araştırmalara altlık olması amaçlanmıştır. Her ne

kadar 2017 yıllında "Koruma Raporu" hazırlansa da uygulanamadığı yıkılan tarihi evlerden anlaşılmaktadır. Bu nedenle evler yıkılsa bile alınan rölöveleri ile rekonstrüksiyon yapma imkanı oluşacak ya da bu tarihi mirasların önemi halka aşılanarak evlerin yok olmadan korunması sağlanacaktır.

Beş adet evin rölövesi alınarak, toplam on dört yapı hakkında cephe çizimleri ve iç mekan fotoğrafları ile hazırlanan bu tez çalışmasında amaç daha sonraki süreçlerde yapılacak olan restorasyon çalışmalarına altlık hazırlamak ve daha detaylı araştırmalar yapmaya yöneltmektir. Koruma sadece rölöve-restorasyon çalışmaları ile değil halk ile el ele yapılmalıdır. Çünkü içinde yaşam olmayan her yapı yok olmaya mahkumdur. Evlerin ekonomik ve siyasi ranta kurban edilmemesi için halkı bilinçlendirmek ve Türk evi araştırmalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Çalışma Beyşehir İlçesi Doğanbey Mahallesi'ndeki on dört adet Türk evini kapsamaktadır. Bu çalışmadaki evler (Mehmet Güler evi hariç) tescillidir. Evler, halen tarihi sokak yapısı gözlenebilen tarihi merkezde bulunmaktadır. Topluluk halinde bir yerleşme görülmektedir. Hem kırsal alandaki Türk evi kavramı hem de ev-çevre (komşu, bahçe, sokak) ilişkisinin incelenme imkanı bulunmuştur.

Çalışmada ilk olarak geleneksel Türk evi kavramı ve mimari özellikleri hakkında kaynak taraması yapılmıştır. Beyşehir ve Doğanbey tarihi hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Daha sonra Doğanbey hakkında hazırlanan Koruma Raporu incelenerek çalışma konusu olan evler seçilmiştir.

Seçilen evlerin çekilen fotoğraf ve alınan ölçülerine göre rölöveleri çizilmiştir. Ölçüler üçgenleme yöntemi ile iç hacim ve dış cepheden metre, lazer metre, su terazisi vb. (ve benzeri) aletler kullanılarak alınmıştır. Kotlar ise lazer nevo ile belirlenen bir kırmızı kota göre verilmiştir. Çizilen kesitlerin merdiven ve dolap-kapı detaylarının görüleceği yerlerden geçirilmesine dikkat edilmiştir. Veriler bilgisayar ortamında ölçekli olarak çizime dönüştürülmüştür. Bilinemeyen veya ölçüsü alınamayan alanlar taralı olarak gösterilmiş, tahmini veriler kesikli olarak işlenmiş, ulaşılamayan alan olduğu belirtilmiştir.

Yapılan çizimler ekler bölümüne eklenmiştir. İçerisine girilemeyen cephe çizimlerine ulaşılan evlerin iç mekan fotoğrafları bulunarak, yapı hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Seyit Ali Özdemir evine de girilmiş ancak zaman kısıtlamasından dolayı

ölçüsü alınamamış, şematik olarak plan çizimi teze eklenmiş, ev hakkında kısaca bilgiler verilmiştir.

1.3. Kaynak Araştırması

"Türk evi veya geleneksel Türk evi olarak bilinegelen Osmanlı dönemi evi, genellikle İstanbul'da, Anadolu'da, Yunanistan'da ve Balkanlar'da bulunan ahşap iskeletli bir evdir. Gerek yerel inşaat malzemelerine, gerekse barındırdıkları ailelerin zenginliği ve büyüklüğüne göre değişiklik gösterseler de bu evlerin tümü temel bir mimari dağarcığı paylaşmaktadır." (Bertram, 2012) Bu mimari dağarcığı farklı yönlerden detaylı şekilde inceleyen çalışmalar şunlardır:

Eldem (1954), "Türk Evi Plan Tipleri" isimli kitabında Türk evi plan tiplerini, sofanın varlığı ve odalara göre konumu üzerine çeşitlendirmiştir. Oluşturduğu plan tiplerine farklı bölgelerden örnekler vermiştir. Bu örnekler, basit plan tiplerinden, farklı plan tiplerinin birleşmesi ile oluşan karmaşık yapılara kadar geniş yelpazededir.

Bektaş (2019), "Türk Evi" isimli kitabında Türk evini belirli ilkelere bağlamıştır. Bu ilkeler Türk evinin mimarisinin temelidir ve evlerin şekillenmesinin incelenmesi sonucu ortaya çıkmışlardır. Bektaş kitabında yalnızca Türk evinin teknik özelliklerini değil, insan ve yapı ilişkilerini de ele almıştır.

Bertram (2012), "Türk Evini Hayal Etmek Eve Dair Kolektif Düşler" isimli kitabında Türk evini farklı edebiyat kaynaklarında incelemiştir. Ayrıca Türk evi hakkındaki gözlemlerini ve araştırmalarını anlatmıştır. Türk evini oluşturan katlar ve elemanlar hakkında bilgiler vermektedir.

Biçer (2008), "Beyşehir Tarihi Kent Merkezinde Geleneksel Ev Mimarisi" isimli tezinde geleneksel Türk evi mimarisi hakkında kısaca bilgiler vermiştir. Bu bilgileri Beyşehir evleri üzerinden anlatmıştır. Sonuç olarak Eldem'in plan tiplerine örnek teşkil eden Beyşehir evlerinden örnekler göstererek karşılaştırma yapmıştır.

Burkut (2014), "Osmanlı/Türk Evi Mekân Kurgusunu Modern Konut Mimarisinde Okumak (Wright, Corbusier, Eldem Ve Cansever'in Konutları)" isimli tezinde Türk evi kavramını, mimari özelliklerini, mekan kurgusunu incelemiş ve bu nitelikleri modern konut mimarisi ile karşılaştırmıştır.

Küçükerman (1985), "Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi" isimli kitabında Türk evi ile göçebe çadırları arasındaki fonksiyonel benzerliği açıklamıştır. Başta oda olmak üzere Türk evi elemanlarını kapsamlı olarak tasarım ve çözüm yönü ile

incelemiştir. Ev ve çevresini oluşturan elementleri birbirleri ile uyumu açısından değerlendirmiştir.

Küçükerman ve Güner (1995), "Anadolu Mirasında Türk Evleri" isimli kitabında Türk evinin gelişimini etkileyen etkenleri, çadır-oda benzerliğini, yapı malzemelerini, odanın dışa açılımını, oda-sofa ilişkisini vb. konuları ele almıştır.

Berk (1950), "Konya Evleri" isimli doçentlik çalışmasında eski Konya evlerini planı baz alarak hayatlı ve sofalı evler olarak iki gruba ayırmıştır. Hayatlı evleri de kendi aralarında tek katlı, iki katlı, mabeynli olmak üzere üç grupta incelemiştir. Plan tiplerini örnekler vererek anlaşılır kılmıştır.

Kuban (1995), "Türk 'Hayat'lı Evi" isimli kitabında hayatlı ev kavramını açıklamış, farklı bölge ve geleneklere ait evlerle ilgili bilgi vermiştir. Türk evi ile yurt çadırının benzerliğinin yapısal değil, fonksiyonel olduğunu belirtmiştir. Yapı bölümleri, elemanları ve yapım teknikleri hakkında bilgi vermiştir. Hayatlı evden merkezi plana doğru olan gelişimi ele almıştır.

Çalışma alanı olan Beyşehir Doğanbey Mahallesi hakkında da araştırmalar mevcuttur. Bu çalışmalar şunlardır:

Ocaklı (2008), "Kültür Zengini ve Beyler Şehri Doğanbey" isimli kitabını Doğanbey Belediyesi için hazırlamıştır. Doğanbey'in tarihi, kültürü, sosyal yapısı ve tarihi yapıları üzerine bilgiler vermektedir.

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017 yılında hazırlatılan "Konya İli Beyşehir İlçesi Doğanbey Mahallesi Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Açıklama Raporu" nda Doğanbey hakkında bilgiler verildikten sonra, tescilli olan tarihi yapıların korunması konusu ele alınmıştır. Tescilli olan evlerin cephesel çizim ve sokak sağlıklaştırması üzerine yoğunlaşılmış, evler plan ve kesit düzleminde incelenmemiştir.

2. TÜRK EVİ KAVRAMI

İnsanoğlu her zaman olumsuz doğa şartlarından korunmak amacıyla sığınacak bir yer aramıştır. Bu ilk zamanlarda mağaralar iken günümüze kadar yaşam standartları yüksek, gelişen teknoloji ile inşa edilip donatılmış konutlara evirilerek gelişim göstermiştir. Bu tüm topluluklar için olağan bir süreç olmasına rağmen, gelenekselleşen yapı malzemeleri ve yöntemleri farklılık göstermiştir.

Ev kültürün bir yansımasıdır. Formu ve fonksiyon organizasyonu yapıldığı çevrenin kültürüne göre şekillenir. Pasif fonksiyonu koruyuculuğu sağlamak iken, pozitif fonksiyonu insanların yaşamına en uygun ortamı sağlamaktır (Erdoğan, 2007). Türk evi de temelini Türk kültüründen almıştır. Göçebe hayatın gerekliliği olan küçük mekanların fonksiyonel tasarımının odaya aktarılması, geniş aile yaşamı ve toprağa bağlılık odaların sofa etrafında şekillenmesi ve avlu tasarımı, inançlara göre içe dönük yaşama ve harem-selamlık gibi mekanların tasarlanması Türk evinin kültürden etkilendiğinin kanıtıdır (Avcı, 2001).

Türk evinin gelişim süreci de Orta Asya'daki konar-göçer Türklerin çadır şeması ile başlamıştır. Türklerin yerleşik hayata geçmesi ile kullanımı çadır ile benzer olan odalar yapılmıştır. En eski Türk evi örnekleri ise bu şekildeki iki odadan oluşan plan tipidir.

Türk evi, Osmanlı Devletinin sınırları içerisinde, yani Anadolu ve Rumeli'de 500 sene kadar yaşamış, kendi özellikleri bulunan bir ev tipidir (Eldem, 1954).

Türk evinin temel plan elemanı olan oda ile çadırın fonksiyonel benzerliği açıktır.

1) Çok amaçlı orta alan

2) Çevresel oturma alanı

3) Dolap, depolama alanları (Sekiler, sandıklar, yükler)

4) Ocak (Çadırda ortadaki ocak, odada yandadır.) (Küçükerman, 1985) gibi fonksiyonlar odada da çadırda da ortaktır.

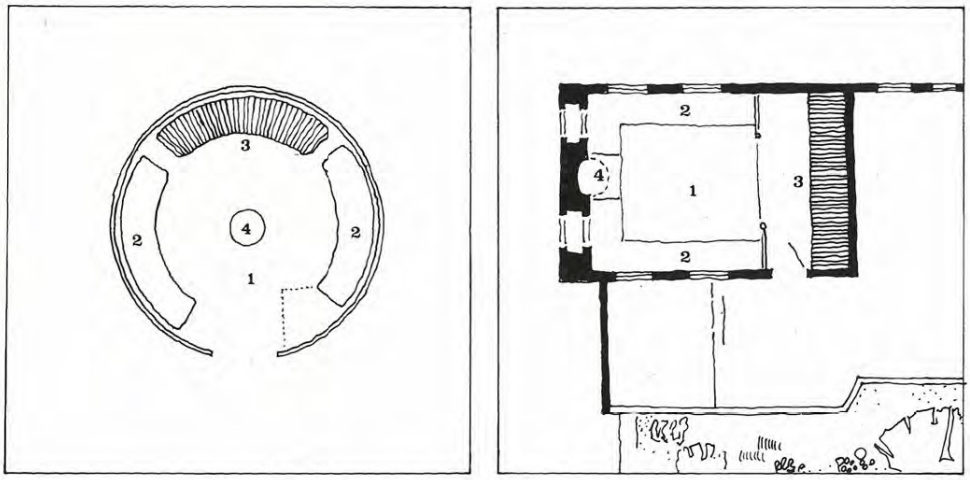

Şekil 2.1. Türk evini oluşturan odanın genel düzeninin ve kullanma biçiminin çadır düzeniyle kıyaslanması (Küçükerman, 1985)

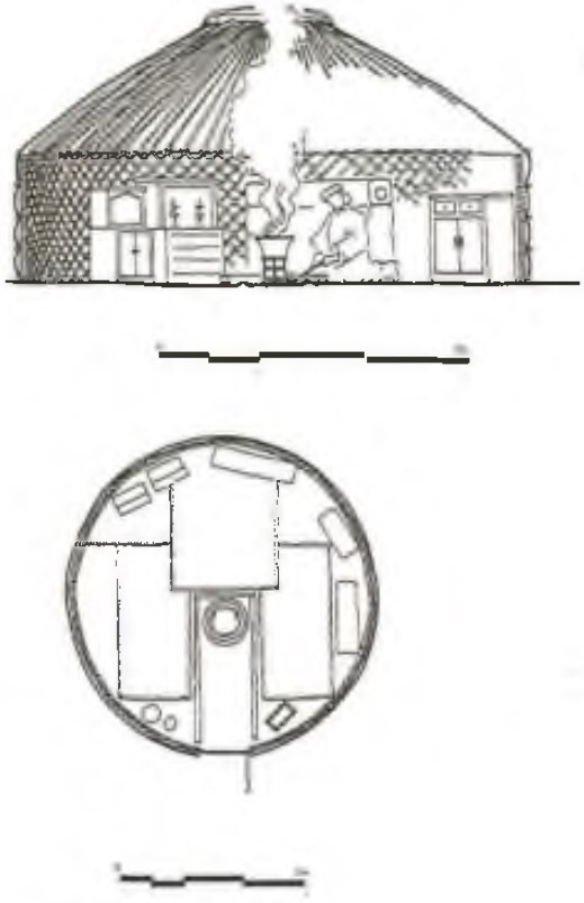

Şekil 2.2. Yurt adı verilen çadırın plan ve kesiti (Kuban, 1995)

Türk Evi ile çadır arasında biçimsel bir benzerlik yoktur. Yalnızca, oda ile çadır içi arasında kullanım benzerlikleri vardır (Kuban, 1995).

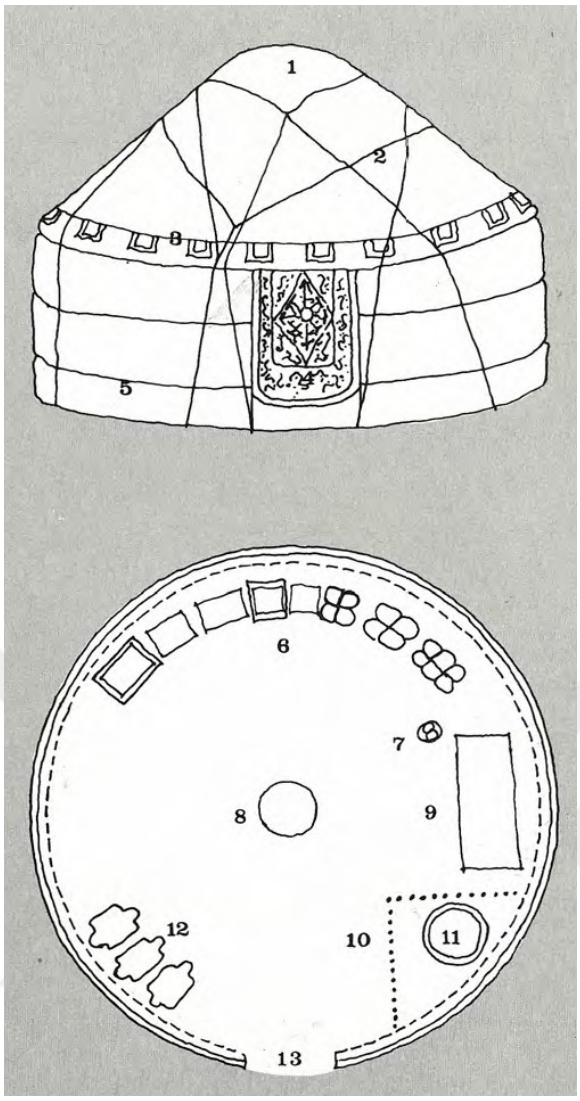

1- Tünlük (kapalı)
2- Turluk
3- Tödöge
4- Kapı Keçesi
5-lzgeyikiz
6- Sandık
7- Elbise ve silah asmak için demir kazık
8- Ateş Yeri
9- Kerevit
10-İnce Kamıştan yapılan bölme
11- Saka
12- Kanat üzerine asılan eyer ve koşumlar
13- Eşik (Kapı)

Şekil 2.3. Orta Asya çadırının iç düzeni ve genel görünümü (Küçükerman, 1985)

Eldem, Türk evi ile ilgili derlemesinde Türk evinin tarihini üç döneme ayırmaktadır. Bu dönemlerden birincisi on altı ve on yedinci yüzyılları, ikincisi on yedi ve on sekizinci yüzyılları kapsamaktadır. Üçüncü dönem ise Avrupalılaşmanın sonucu olarak geleneksel Türk evinin yok olduğu dönemdir (Kuban, 1995).

Türk toplumunun aile yapısı, günlük hayatı ve İslami yaşayışı Türk evinin tasarımını, bezemesini etkilediği için Türk evinin oluşumunu evde yaşanan hayat belirlemektedir (Biçer, 2008).

2.1. Türk Evi Özellikleri

Türk evinin yapım tekniği, malzeme kullanımı, süsleme özellikleri; ekonomik duruma, yapıldığı yöreye, büyüklüğüne, dini inançlara ve günlük yaşama şekline göre değişiklikler gösterse de temel mimari özelliklere sahiptir. Bu özellikler özgün oda düzeni, plan şeması, çok katlılık, çatı biçimi ve yapım sistemi olarak sıralanabilir. Ayrıca Bektaş (2019) Türk evinin inşasını belli ilkelerle anlatmıştır. Bu ilkeler:

- Yaşama, doğaya, çevre koşullarına uygunluk
- Gerçekçilik, usa uyumluluk (Akılcılık)
- İçten dışa çözüm
- İç-dış uyumu
- Tutumsallık
- Yapım yöntemlerinin kolaylığı
- İnsan ölçeğinin kullanılması
- Malzeme temininin yakından yapılması
- Esneklik
- İnşa aşamasında usta ile ev halkının diyaloğudur.

Farklı bölgelerin özelliklerini bir arada toplayabilmek geleneksel Türk evinin en ilginç ve sürekli özelliğidir. Plan esnekliği ve yapısal esneklik Türk evinin iki önemli niteliğidir ve kişi yaşamına uyabilmeyi sağlayacaktır (Kutlu, 1999).

Eskiden bir ev inşa edileceğinde, ilk olarak evi yaptıracak kişi, evi yapacak olan ustayı bulur, nasıl bir ev istediğini anlatır ve yerinde plan oluşturularak inşaata başlanırdı. Öncelikle plan çözümü yapılır, inşa aşamasında evin cephesel özelliklerine ve süslemelerine karar verilirdi. Yani ev içten dışa doğru çözülürdü. Hem fonksiyonellik hem de estetik ihmal edilmeden evler inşa edilirdi.

Türk evinin büyüklüğü ailenin büyüklüğü ile doğrudan arttırılıp azaltılabilmektedir. Çekirdek bir aile, tek odalı bir evde yaşayabilirken, ailenin yapısı genişledikçe oda sayıları arttırılarak sofa ile birbirlerine bağlanır, tekrar küçültülmek istendiğinde de sofadan bölünerek küçük evler halini alabilmektedir.

Evler alt katta sokağa göre şekillenmiş, sokağa karşı sağır, bahçeye açılan yüksek duvarlı yapılar olarak inşa edilmiştir. Genellikle tek veya iki kattan oluşmaktadırlar. Üst katlara inşa edilen çıkmalarla gelişmiş örnekleri içe dönük olan evler dışarıya açılmış, ailenin toplanma mekanlarını oluşturmaya başlamıştır. Çıkmalar

sadece estetik amaçlı değil, iklimlendirme, sokak görüşünü arttırma, oda formlarının kare veya dikdörtgene tamamlanması gibi amaçlarla da inşa edilmiştir.

Evin tüm ölçüleri temelini insandan almıştır. Kolay yapım sistemleri seçilmiş, kullanılan malzemeler yakından temin edilmiş ve iklim özelliklerine göre plan şeması oluşturulmuştur. Türk evinin mekânsal özelliklerinin görüldüğü ana kat üst kattır. Alt kat genellikle daha özgün, çevreye göre şekillenmiş servis katıdır.

Türk evi komşunun sokak görüşünü, güneş ışığını, manzarasını kapatmaz, ev halkının mahremiyetine saygılıdır. Her evde küçük de olsa bahçe vardır. Bu bahçeye, sokaktan bahçeye açılan bir at arabasının geçebileceği genişlikte olan ve kapı kanatları üzerinde bir de insanların kullanımı için küçük kapı bulunan bahçe kapısından ya da hizmet katından ulaşılabilmektedir.

Türk evi en fazla 17 ve 18 inci yüzyılda yayılma göstermiştir (Eldem, 1954). 20. yüzyıldan itibaren ise Türk evinin yayılması durmuş ve hızla gerilemeye başlamıştır. Türkiye sınırları dışında kalan topraklarda ise var olan Türk evleri yıkılmaya başlanmıştır.

2.1.1. Yapı malzemeleri

Yapının ana malzemesini çoğunlukla yöresel malzemeler oluşturmaktadır. Taş, kerpiç ve ahşaptan hangi malzeme yörede bol bulunuyorsa yapıda o malzeme esas malzeme olarak kullanılmıştır. Türk evinde kullanılan malzemeler genellikle aynıdır, ancak malzemelerin kullanım oranları farklılık göstermektedir (Uysal, 2007).

Yerleşim yerinin eğimli ya da düz olması, yöredeki doğal malzeme çeşitliliğini, iklim koşulları aynı olan bölgelerde farklı yerleşim tiplerini, kullanılan yapı malzemelerini ve yapım tekniklerini etkilemiş ve farklılaştırmıştır (Avcı, 2001).

2.1.1.1. Kerpiç

Kerpiç iyi bir yalıtkan, nem dengeleyici, yangına dayanıklı, çevreyi kirletmeyen, her yerde bulunan ve yapı malzemeleri arasındaki en ucuz malzemedir. Yağmura karşı korunduğunda kalıcı olur.

Ahşap hatıllı, ahşap dikmeli kerpiç yapı yöntemi ilk yerleşmelerden beri bilinen ve en çok karşılaşılan yöntemdir (Bektaş, 2019).

2.1.1.2. Taş

Bodrum, Nevşehir, Kayseri, Erzurum, Mardin gibi taşın yakın bir yerden temin edildiği yörelerde, ahşap hatıllı taş yapılar görülmektedir.

Moloz taş taşıyıcı duvarlarda kullanılan ana malzemedir. Bölgesel olarak Türk evi tamamen taştan yapılmıştır ya da hizmet katı ahşap hatıllı moloz taş duvar iken ana kat ahşap olarak yapılmıştır.

2.1.1.3. Ahşap

Ahşap, Türk evinde strüktürel olarak ve kapı, pencere, dolap, gömme dolap, tavan-taban süslemelerinde ve merdivenlerde kullanılmıştır.

Ahşap strüktürel olarak iki şekilde kullanılmıştır. Bunlar: Ahşabın bol olduğu bölgelerde yığma yöntemi ve diğer bölgelerde ahşap çatkı (iskelet) yapı yöntemidir.

Ahşap çatkı yöntemi,

- yeğnilik,
- az gereç kullanımı,
- ince duvarlardan ötürü yer kazancı,
- yapım süresinin kısalığı,
- işçilik, yalıtım kolaylığı nedenleriyle tercih edilmektedir. Zemin katta, ahşap hatıllı taş duvar, üst katlarda ise ahşap çatkı yöntemi kullanılmaktadır ve ahşap çatkının araları,
- kerpiç dolgu,
- tuğla dolgu,
- kırma taş dolgu (en çok Karadeniz'de),
- ahşap dolgu,
- kamış-sap, hımış (ağaç dalları), ahşap çıta çakılı, üzeri sıva (bağdadi) yapılmaktadır. Bu dolgunun iki tarafı sıvanabilir, içi sıvanıp dışı ahşapla kaplanabilir ya da dolgu desen oluşturacak şekilde örülebilmektedir (Bektaş, 2019).

Ahşap, yüksek mukavemetli, hafif ve esnek bir malzemedir. Bu nedenle ahşap, karkas sisteme en uygun doğal malzemedir ve çıkmaların, geniş saçakların, köşklerin, eyvanların ve sofaların tasarlanmasına olanak sağlamıştır (Sönmezer, 1999).

Çizelge 2.1. Osmanlı konut mimarlığı (Günay, 1999; akt. İşler,2010)

<table>
<tr><td colspan="6">Osmanlı Konut Mimarlığı</td></tr>
<tr><td colspan="3">Yapım Tekniği</td><td>Tipik Özellikleri</td><td>Tarihsel Gelişimi</td><td>Coğrafi Dağılımı</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Ahşap Çatkı</td><td colspan="2">Kerpiç dolgu</td><td rowspan="5">İki veya üç katlı
Zemin kat kâgir ve ahşap direkli
Üst katlar ahşap çakılı
Dört eğimli çatı, yöresel olarak düz damlı</td><td rowspan="5">Türk evi özelliklerini belirleyen tip
Giderek Batı etkisine girip 20. yüzyıla kadar devam ediyor.</td><td rowspan="5">Çoğunlukla kıyılara yakın iç bölgeler

Merkezi yönetimin hakim olduğu bölgeler</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Bağdadi</td><td>İki yüzü sıvalı</td></tr>
<tr><td>Dış yüzü ahşap kaplı</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tuğla dolgu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Taş Dolgu</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Kâgir</td><td colspan="2">Kesme taş veya kaplama</td><td>Avlulu, eyvanlı, düz damlı, oyma ve yontma süslemeli</td><td>Kuzey Suriye etkili</td><td>Kapadokya, Güneydoğu Anadolu, Suriye, Kuzey Mısır</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Moloz veya yontu taş</td><td rowspan="3">Harçlı</td><td>Düz damlı veya kırma çatılı, kübik</td><td rowspan="2">Eski Akdeniz-Ege ve sonraları Batı etkili</td><td rowspan="2">Akdeniz ve Ege kıyıları</td></tr>
<tr><td>Ahşap cumbalı</td></tr>
<tr><td>Düz damlı, ahşap hatıllı</td><td>Yöresel</td><td>Doğu Anadolu</td></tr>
<tr><td>Moloz taş</td><td>Kuru duvar, sık ahşap hatıllı</td><td>Evin yarısı ahşap, pedavra çatılı</td><td>Yöresel</td><td>Toroslar</td></tr>
<tr><td>Tuğla</td><td>Ahşap döşemeli Demirden kiriş, konsol ve direkli</td><td>Alınlıklı, cumbalı, balkonlu</td><td>Neo-klasik Avrupa etkili</td><td></td></tr>
<tr><td>Kerpiç</td><td colspan="2">Ahşap hatıllarla takviye edilen yığma kerpiç-tuğla duvarlı</td><td>Çoğunlukla tek katlı
Düz toprak damlı</td><td>Tarih öncesi çağlardan beri süregelen bir gelenek</td><td>Çoğunlukla iç omurgasız, taşsız bölgeler</td></tr>
<tr><td>Yığma ahşap</td><td colspan="2">Yuvarlak veya biçilmiş ağaçtan, üst üste bindirme ve geçme tekniğiyle yapılmış ahşap duvarlı</td><td>Birleşen uçlar çıkıntılı
Beşik çatılı, pedavra kaplı</td><td>Eski bir gelenek</td><td>Ormanlık ve dağlık bölgeler</td></tr>
</table>

2.1.2. Plan elemanları

- Odalar
- Sofalar ve Müştemilatı
- Geçit ve Merdivenler
- Katlar
- Bahçeler

2.1.2.1. Odalar

Plan tasarımındaki en etkili elemandır. Oda sayısı, oda özellikleri (baş oda, çift cepheli, harem-selamlık), pencere yönleri, kapıları vs. (vesaire) plan tasarımını sofa, hayat, eyvan kavramlarının plandaki varlığını ve yerini doğrudan etkilediği için plan tipini etkileyen en önemli unsurdur.

Türk evinde odalar sofa ve hayatla birbirlerine bağlanan birimler olduğu için, odaları "hane" olarak adlandırmak yanlış olmamaktadır.

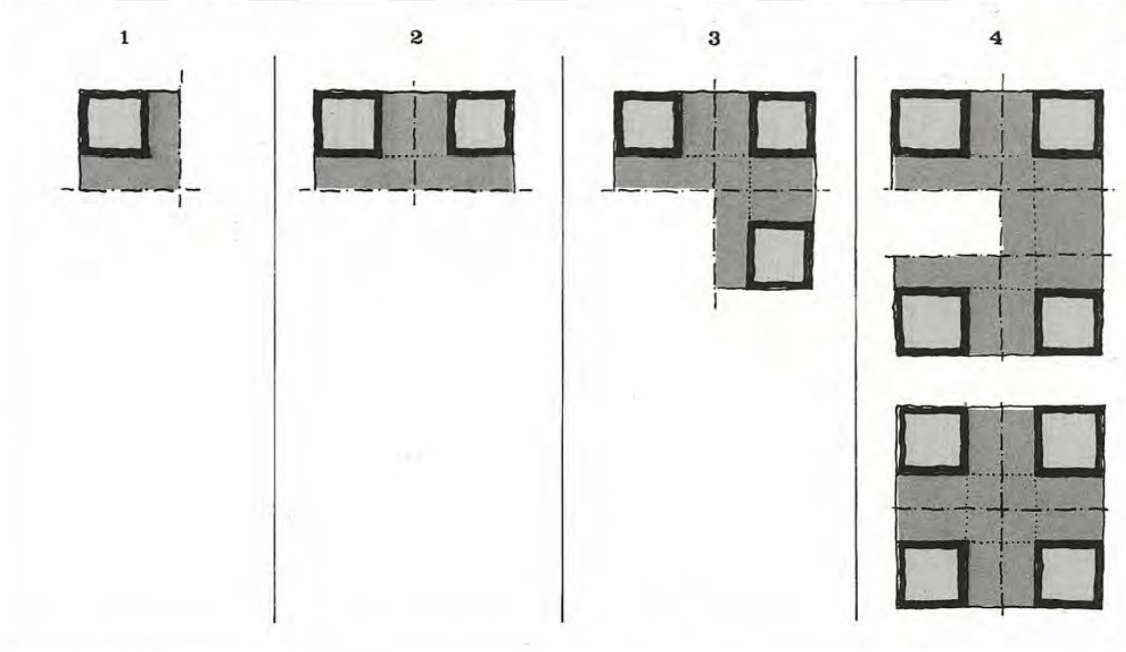

Şekil 2.4. Anadolu'daki Türk evinin kuruluşunda, birer yaşama birimi olan odaların birbirleriyle ve orta alanla ilişkilerindeki gelişim düzeni (Küçükerman, 1985)

Oda genellikle Türk çadırının yerleşik bir versiyonudur (Bertram, 2012).

Türk odasının planı çoğunlukla dikdörtgendir. Kullanılan ahşabın boyu ve geçebileceği açıklık odanın, oda sayısı da evin büyüklüğünü belirlemektedir (Burkut, 2014).

Türk odası, aile içi hiyerarşiye göre sırasıyla, yüksekten alçağa doğru sedir, seki üstü, seki altı gibi bölümlerden oluşmaktadır. Seki üstünde oturma alanı olan sedir, seki altında da hizmet bölümleri, yüklük bulunmaktadır (Vural, 2010).

Odalardan en büyüğü, ev sahibinin odası, konukların kabul edildiği oda başodadır. En çok özen özen başodaya gösterilmiştir. Diğer odalarda da aynı kullanım söz konusudur, ancak daha az süslüdür (Bektaş, 2019).

Şekil 2.5. Geleneksel Türk evi oda düzeni (Küçükerman, 1985)

Odaların fonksiyonel dağılımı genellikle şöyledir:

Yaşama çevresi (seki üstü):

1. Yükseltilmiş çok amaçlı orta alan
2. Oturma alanı (sedir)
3. Alt ve tepe pencereleri
4. Ocak
5. Süsleme nitelikleri bulunan tavan

Yardımcı çevre (seki altı):

6. Alçaltılmış dolaşım alanı
7. Alçaltılmış üst örtü
8. Açık ve kapalı dolaplar (yüklük vs.)
9. Giriş (Küçükerman, 1985).

Batılılaşma süreci, önce Türk odasını değiştirmiş, daha sonra da açık sofalar kapatılıp zamanla ortadan kaldırılmıştır (Bektaş, 2019).

Türk odasını oluşturan elemanlar; zemin, duvar, tavan, kapı, pencere-tepe penceresi, ocak ve mobilyalardır.

- **Zemin-duvar-tavan**

İnançların getirdiği mahremiyet duygusundan kaynaklanan sadelik Türk evinin yabancılar tarafından en dikkat çeken özelliklerinden olmuştur. Aynı zamanda duvar ve tavan süslemeleri İslam'ın yasakladığı insan ve hayvan figürlerinden arındırılıp sade renklerle boyanarak ya da basit ahşap teknikleri ile olabildiğince sadeleştirilmiştir (Yüksel, 2009).

Oda döşemeleri tahtaların kirişlere çakılması ile oluşturulduğu için yalıtım halı ve kilimlerle sağlanmıştır. Bu nedenle döşemenin görsel önemi yoktur (Kuban,1995).

Tavan, döşemenin sadeliğine karşın oldukça süslüdür. Seki altı ve seki üstü farklı yüksekliklerde ve detaylarda çözümlenebildiği gibi bütün olarak da süslenebilmektedir. Genel olarak üç tür tavan bulunmaktadır: düz, yükseltilmiş ve kubbesel. Bunların arasında düz tavan en yaygınıdır (Kuban,1995).

Tavanlarda kullanılan ahşap malzemenin sadeliğine karşın işçiliklerinde, tavan göbekleri başta olmak üzere, özen ve el emeği vardır (Erbüyür, 2003).

Tavanlarda bitkisel süsleme olarak çiçek, dal ve yaprak motifleri ile geometrik süslemeler öne çıkmıştır. Tavan göbekleri beşgen, altıgen, sekizgen, daire gibi geometrik şekillerden oluşturulmuş, içleri de süslenmiştir (Erbüyür, 2003). En sade tavanlar bile ahşap çıtalarla dekore edilmiştir.

Şekil 2.6. Özenli bir yapıda, iç içe karelerle gerçekleştirilen tavan kaplaması, Osmaneli (Küçükerman, 1985)

Kapıya bakan duvarda dolaplar ya da raflar, odaya bakan duvarda çiçeklik ve oymalar bulunmaktadır (Burkut, 2014). Dış duvarlarda ise sergen altında geniş ve sayıca fazla olan pencereler bulunurken sergen üstünde ise küçük, renkli camlı tepe pencereleri bulunmaktadır.

- **Kapılar**

Kapı ve çevresinin, odanın bütün elemanları ile birlikte çözümlenmesi en önemli özelliğidir. Türk evinde, oda kapılarının en ilkeli de en süslüsü de oda içine açılır ve kapının odaya bakan yüzü süslü iken dış yüzü daha sadedir (Küçükerman, 1985).

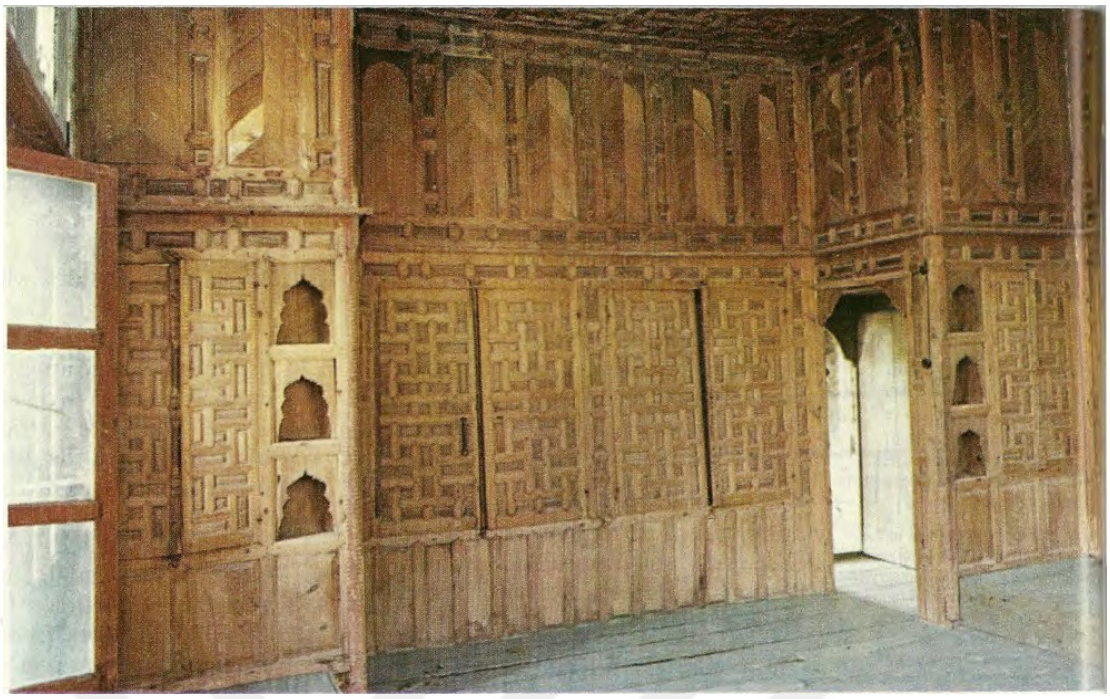

Şekil 2.7. Türk evinde oda girişinin dolabın ve parmaklıkların yer aldığı bir bütün içinde yorumlanarak çözümü, Safranbolu. (Küçükerman, 1985)

Oda kapıları tek kanatlıdır ve açıldığında duvara dayanmaktadır. Mahremiyetin sağlanması ve ısı kaybının en aza indirgenmesi için kapılar, oda köşelerinden yapılmaktadır (Burkut, 2014).

Oda kapıları odanın önemine göre özenli ve süslü yapılır. Önemli olan oda kapıları küçük parçaların iç içe geçirilmesi ile yapılabilirken önemi az olan oda kapıları iki tablanın yatay üç ahşap ile birleştirilmesi ile yapılır. Önemli olan odaların kapıları daha süslü ve büyüktür.

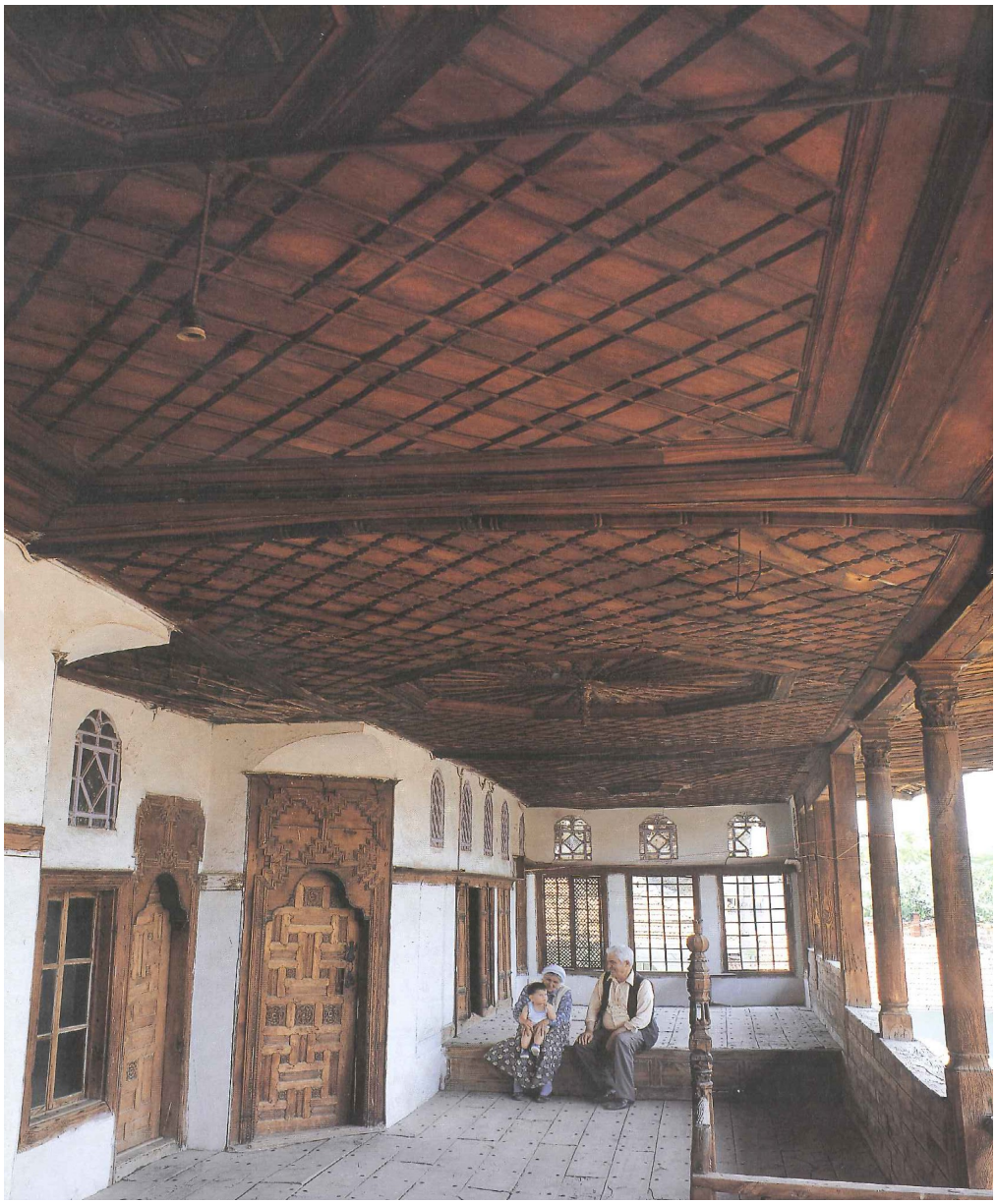

Şekil 2.8. Oda giriş kapılarının sofadan görünüşü (Küçükerman ve Güner , 1995)

- **Pencereler**

Türk evinde pencerelerin gelişimi, odaların iç-dış ilişkilerinin kurulmasıyla ilgilidir ve baş odanın, en elverişli yöne doğrultularak, çok sayıda pencereyle iç-dış ilişkisi güçlendirilmiştir (Küçükerman, 1985).

Geleneksel Türk evlerinde alt katlardaki pencereler küçük tutularak iç-dış ilişkisi azaltılmış, üst kattaki pencereler ışık ve sokak görüşünün arttırılması için büyük ve çok sayıda tutularak iç-dış ilişkisi arttırılmıştır (İskender, 1995).

Pencereler büyüklükleri ve 19. yüzyılın ortalarına kadar iki katlı olması nedeniyle önemlidir. Alt kattaki pencereler daha büyük, sade ve açılıp-kapanabilirken, üst pencereler daha küçük, gösterişli ve sabittir.

Kalın duvarlarda, pencereler dış yüzeye yakın yapılarak iç yüzeyde kullanma alanı elde edilmiş, oda içerisine genişletilerek odanın daha iyi ışık alması sağlanmıştır. İnce duvarlarda ise iç yüzeye yapılarak pencere kanatlarının tam dönüş yapıp, oda içerisinde yer kaplamaması sağlanmıştır (Küçükerman, 1985).

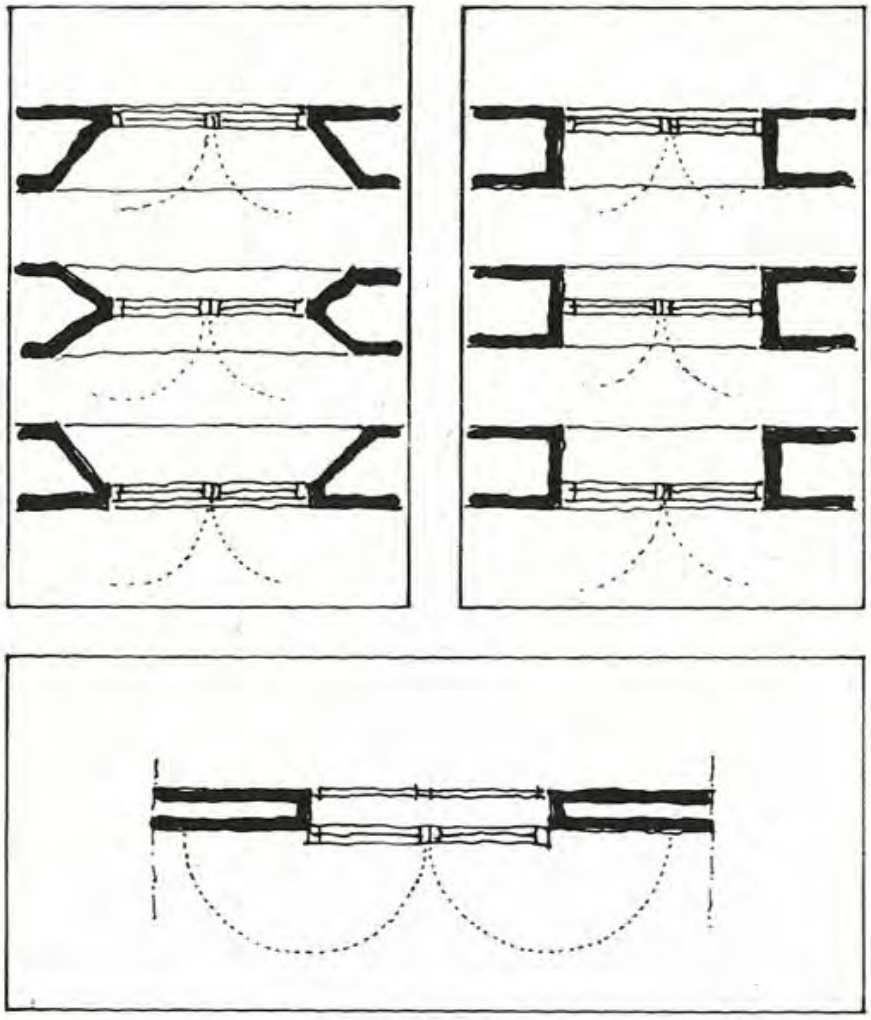

Şekil 2.9. Türk evindeki değişik yapım yöntemlerinde pencerelerin duvarla ilişkileri (Küçükerman, 1985)

Erken dönemlerde, tepe pencerelerinde alçı içerisindeki renkli camlar, alt pencerelerde ise sadece kepenkler bulunmaktadır. Özellikle girişlerin üzerindeki pencereler cumbalı yapılmıştır. Bu küçük kafesli cumbalı pencereler, kadınların görünmeden sokağı ve kapıyı gözlemelerine yarayan kim geldi pencereleridir (Kuban, 1995).

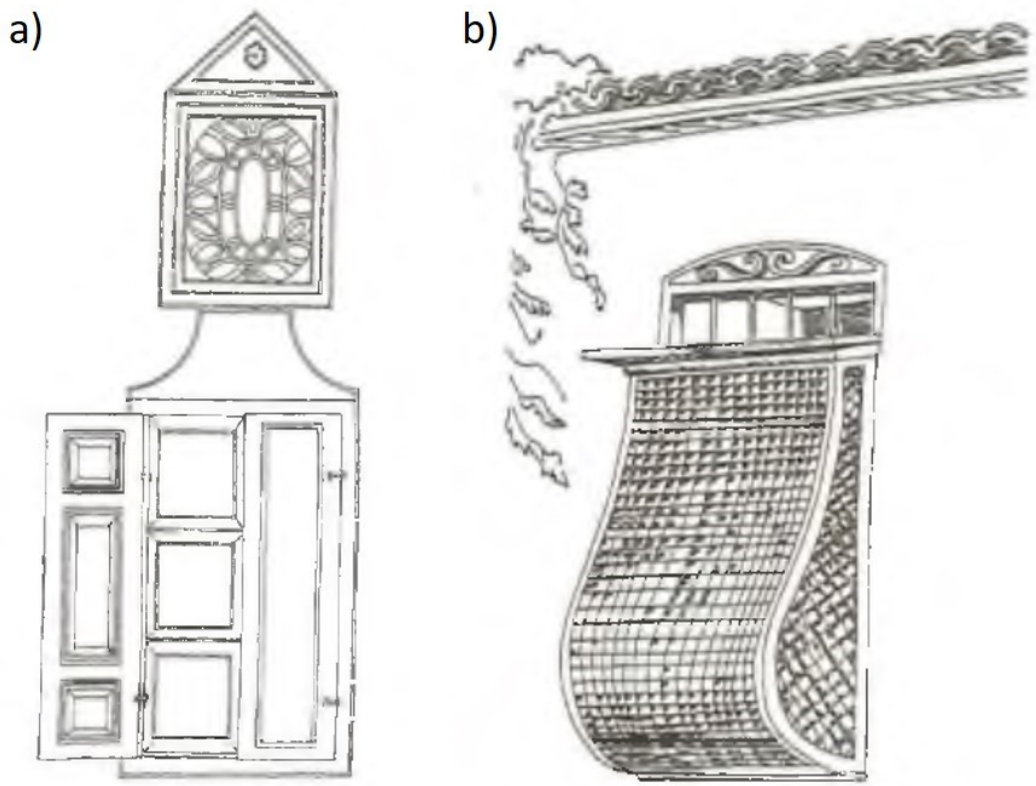

Şekil 2.10. a) Pencereler ve iç kepenkler, b) Cumba (Kuban, 1995)

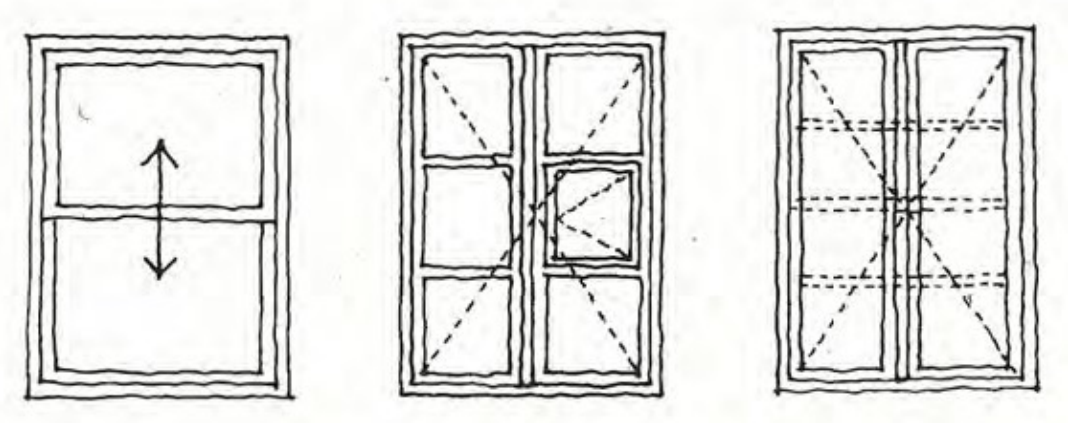

Şekil 2.11. Anadolu'daki Türk evinde pencere kanatlarının açılma türleri (Küçükerman, 1985)

"Tepe pencereleri daha çok, özenli evlerde ve odalarda uygulanmıştır." (Küçükerman, 1985) Tepe pencerelerine "revzen" veya "üst pencere" de denilmektedir.

Tepe penceresi çift pencereden oluşmaktadır. Renkli ve desenli olan cam duvarın iç yüzeyinde iken, renksiz veya beyaz renkli olan cam duvarın dış yüzeyindedir. Bazı örneklerde ise sadece iç yüzeyde renkli cam vardır ve alçı ile duvara tutturulmuştur.

- **Ocak**

Ocak, dolaplar ve pencereler bir odanın duvar yüzeylerini oluşturan elemanlar olarak, odanın tasarımını etkilemişlerdir.

Ocak, Türk evinde "çıkıntı" yapan tek elemandır ve çoğunlukla çok kalın duvarlar içinde çözümlenerek bu çıkıntı azaltılmıştır, ancak işlevine bağlı olarak kesin bir biçimi vardır (Küçükerman, 1985).

Az önemli odalarda ocak, ateş yakılan bölüm ve bacadan oluşurken, baş oda gibi önemli olan odalarda ocak, ateş yakılan bölüm, baca, kapak ve davlumbazdan oluşur.

Davlumbazlar işlevsel özelliklerinin yanı sıra süs ögesi olarak da kullanılmışlardır. Ahşap veya alçıdan yapılan davlumbazlar da ocak gibi oda içerisinde çıkıntı yapar.

Ocaklar genellikle dolaplar ile birlikte çözümlenir. Ancak, ocak dolaplardan daha önemli bulunmuş ve çözümlemede ilk olarak ocağın yeri belirlenmiştir.

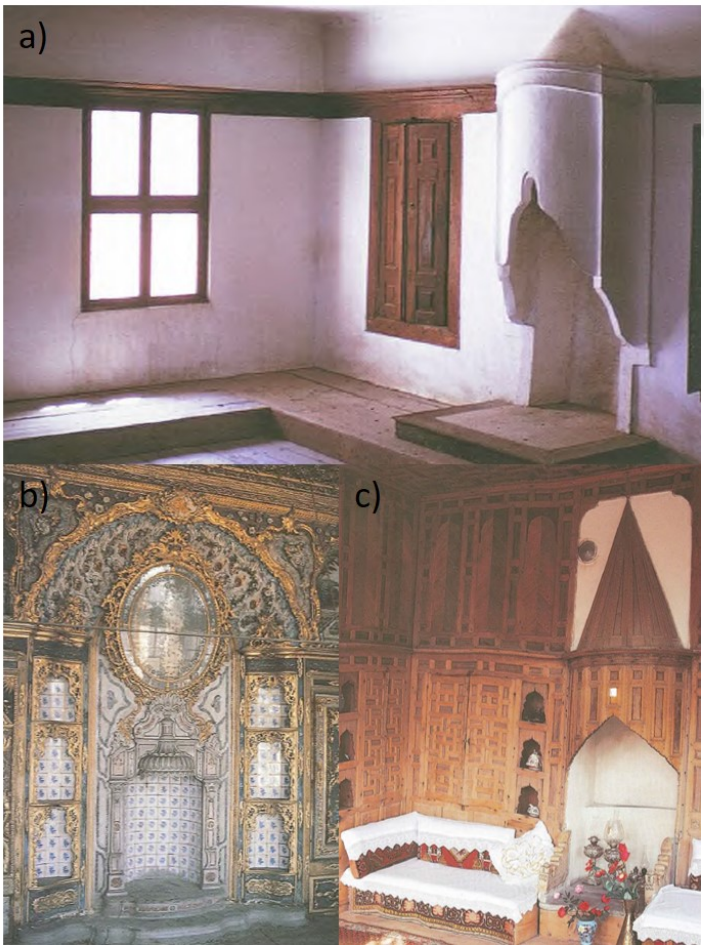

Şekil 2.12. a) Kütahya, ocak, 19. yüzyıl, b) İstanbul, Topkapı Sarayı, III. Selim'in odasında ocak, 18. yüzyıl sonu, c) Safranbolu, ocak ve sedir (Kuban, 1995)

- **Sabit mobilyalar**

Odalarda ve sofalarda, pencere önlerinde, yerden 45–50 cm yükseklikte ve odayı çepeçevre saran sedirli oturma elemanı bulunmaktadır. Kapının sağında veya solunda yüklük, yüklüğün bir ucunda veya altında gusülhane (yıkanma yeri), bazı odalarda çiçeklik bulunmaktadır (Biçer, 2008).

Sedirler, çoğunlukla pencere önünde bulunmaktadır (Burkut, 2014). Döşemeden biraz yükseltilmiş, 75-105 cm genişliğindeki oturma alanıdır. Pencerelerin başlama yüksekliğini belirlerler.

Sergen, odayı çepeçevre dolanan, 12-15 cm genişliğindeki bir raftır (Burkut, 2014). Kapı, pencere, dolap ve oturma alanlarının üst sınırını belirleyen, el ulaşabilecek bir düzeydedir.

Dolap ve yüklükler, odanın içerisinde yapılan tüm eylemler için gerekli olan malzemeleri depolama alanlarıdır. Yüklükte, yataklar saklandığı için geniştir ve genellikle odanın giriş duvarında yer alır. Çift kapaklı olan yüklükler yerden 60-80 cm yükseltilmiştir ve alt kısım gusülhane olarak kullanılmaktadır.

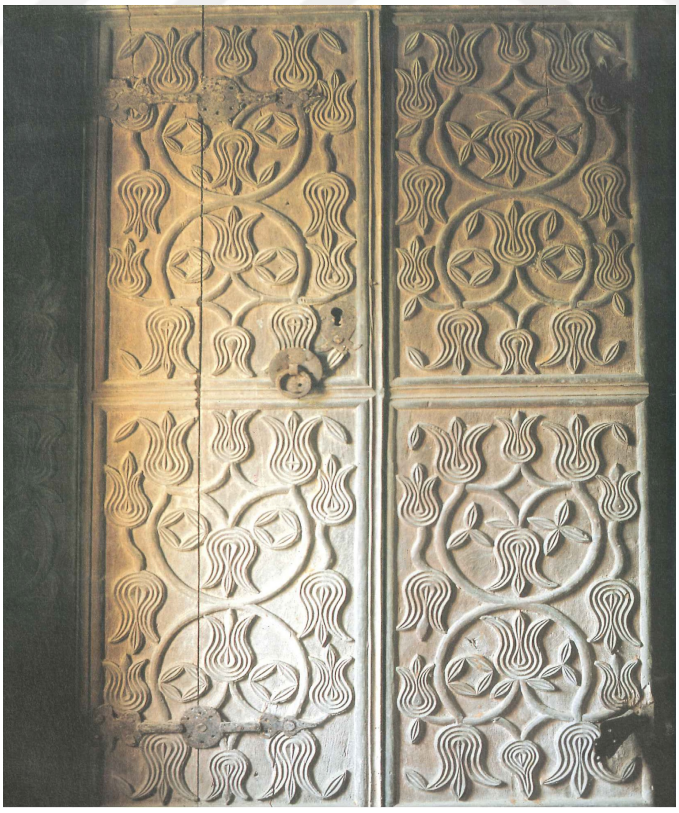

Şekil 2.13. Türk evinin iç mekanında dolap ve kapakları, her zaman büyük bir özenle biçimlendirilmiştir. (Küçükerman ve Güner, 1995)

2.1.2.2. Sofalar

Sofa plan tipini etkileyen bir diğer elemandır. Sofanın olup-olmaması, odaların yanında, arasında, ortasında olması plan tiplerini meydana getirir. Sofa aynı zamanda hem bir geçit hem de tüm ailenin toplandığı, düğün ve eğlenceler düzenlediği ortak bir alandır. Sofalar, odaların tek tek evlere benzetildiği düşünülürse, bir veya iki kenarı evlerle sıralı sokak görünümündedir. Hatta orta sofalar da bir meydan gibi düşünülebilir.

Sofa, ilk örneklerinde açıktır ve direkler üzerine oturtulmuştur. Soğuğa karşı korunmak için önce camekanla kapatılmış, sonra camekanların yerini büyük pencereler almıştır. Esas sofaya dik olan, dar, oda kapılarına geçit olarak yapılan sofalara yan sofa, en fazla iki oda arasında bulunan eyvan sofanın ortasında ise orta eyvan, değilse yan eyvan adını almaktadır. Sofalar ve eyvanlar sofanın bölümleridir ve sayı, biçim ve konumlarına göre farklı plan tipleri oluşturmaktadırlar (Uysal, 2007).

Sofaya farklı bölgelerde farklı isimler verilmiştir. Bunlar : Sergi, sergâh, sayvan, çardak, divanhane, hayat, mabeyn vb.

2.1.2.3. Geçit ve merdivenler

Geçitler genellikle iki odayı birbirine bağlayan alanlardır. Zamanla genişleyerek koridorlar halini alır ve sofaları birbirine bağlar.

Merdivenler sofada bulunduğu sürece plana etki etmezlerken, sofadan bağımsız kendileri için ayrılan yerde bulunurlarsa plana etki ederler. Dış sofalı evlerde merdiven hayatın dışında ya da sofada yer aldığı için planı etkilemez. Ancak orta sofalı içe dönük plan tiplerinde merdiven sofada bulunur ve galerisi ile özelleşerek plana etki eder. 19. yüzyıldan itibaren merdiven sofası önem kazanmış ve gelişmeye başlamıştır.

2.1.2.4. Katlar

Türk evi genellikle iki katlıdır. Tek ve üç katlı olan örnekleri de mevcuttur. Tek katlı örnekleri de nemden korunmak ve havalandırmanın sağlanması için bir miktar yükseltilir. İki ve üç katlı evlerde yer katı hizmet katıdır. Evin günlük işleri ve hazırlıkları burada yapılır. Bazı örneklerinde ısınmayı sağlamak amacıyla bu kat ahır olarak da kullanılmıştır. Genellikle sokağa karşı sağırdır ya da havalandırma amaçlı

küçük pencereleri bulunur. En üst kat her zaman ana kattır. Yaşama birimi olan odalar buradadır. Üç katlı olan yapılarda en üst kat yazlık, ara kat kışlık olarak kullanılır. Yazlık katın yüksekliği diğer katlardan fazladır. Kışlık kat ise el değmeyecek yüksekliktedir. Yazlık katta pencereler büyük ve fazla iken kışlık katta küçük ve azdır. Çıkmalar, kışlık katta olabilir ancak genellikle yazlık kattan daha küçüktür. Kışlık katın duvarları kalındır, plan olarak ise ana kata benzemektedir. Türk evinin karakteristik özellikleri en üstte görülür.

Üst kat, özel yaşama, ışığa, manzaraya ve havalandırmaya göre, sokağa doğru çıkma yaparak zemin kattan farklı bir şekilde, konumlandırılabilmektedir (Bertram, 2012).

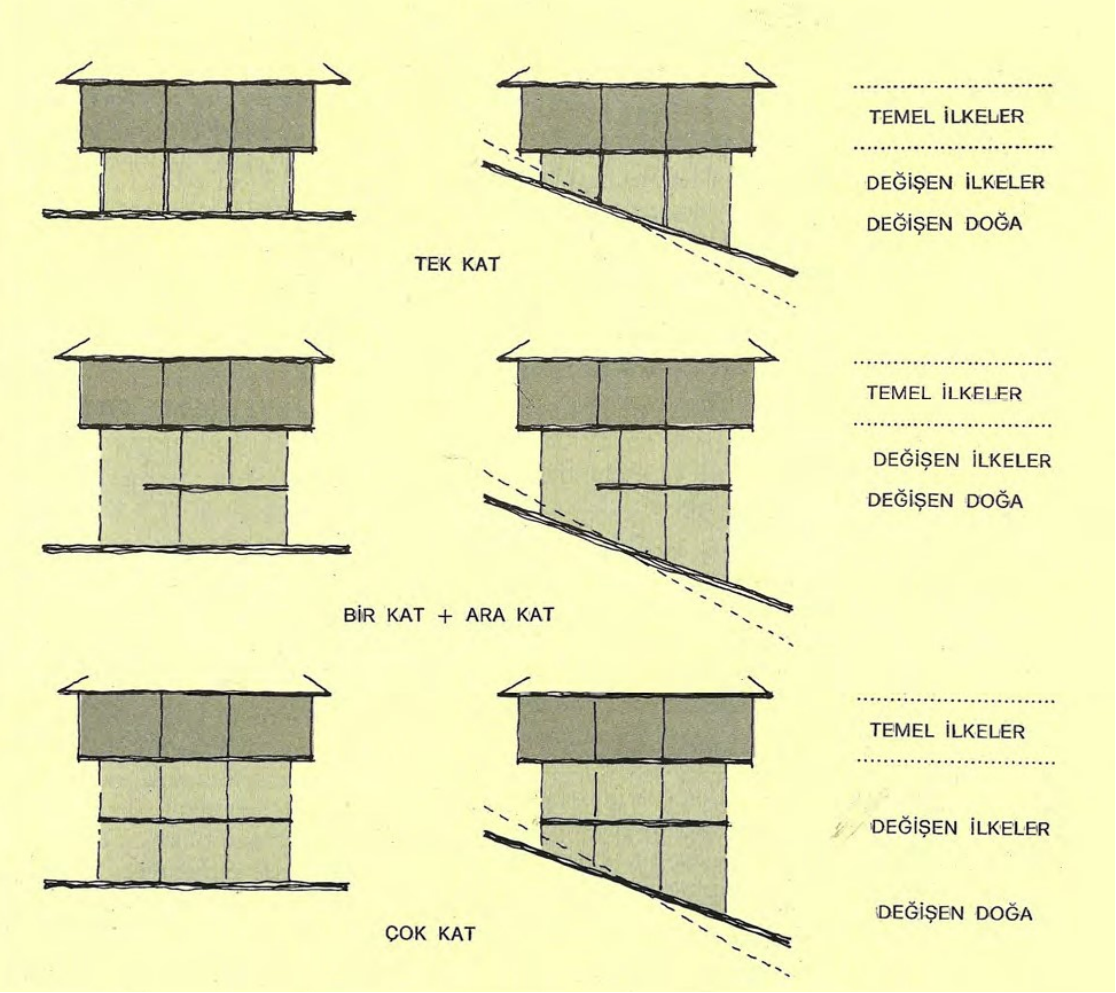

Şekil 2.14. Türk evinde üst kat ve yapının doğayla ilişkileri (Küçükerman, 1985)

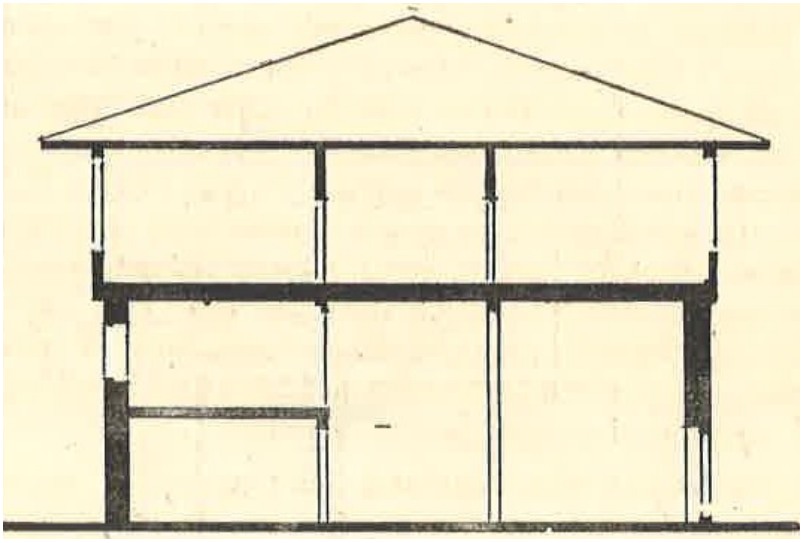

Şekil 2.15. Türk evinde katları gösteren kesit (Eldem, 1954)

2.1.2.5. Avlular-bahçeler

Geleneksel Türk yerleşimlerine uzaktan bakıldığında algılanan yeşil dokuya, mahremiyetten doğan içe dönük yaşam nedeniyle sokaklarda rastlanmaz. Ancak sokaktan algılanan durağanlığın aksine Türk evi bahçeleri canlı ve yeşildir (Sönmezer, 1999).

Bahçe, çeşmesi, kuyusu, havuzu, tandırı, ambarı, depoları, odunluğu, ahırı, kümesi, wc.si, mutfağı, hamamı ile hizmet alanı olarak özenle tasarlanmıştır. Çeşitli meyve ağaçları, sebzeleri ve çiçekleri ile oldukça canlıdır. Ancak bahçenin kapıdan başka dışa açılan herhangi bir açıklığı bulunmamaktadır (Bektaş, 2019).

Yer katının döşemesi toprak olmayan yerlerde taş veya çakıldır. Bu nedenle taşlık adını alır. Türk evinin bahçesi doğalcıldır ve küçük tutulmuştur.

2.1.3. Plan tipleri

Türk evinde plan tipleri genellikle sofanın varlığı ve konumuna göre belirlenmiştir. Plan tiplerinin belirlenmesi ile ilgili Sedat Hakkı Eldem'in detaylı bir çalışması vardır. Eldem'e (1954) göre Türk evi plan tipleri şu şekildedir:

a) Sofasız Plan Tipi

b) Dış Sofalı Plan Tipi

c) İç Sofalı Plan Tipi

d) Orta Sofalı Plan Tipi

Bu plan tiplerine uymayan evlere de rastlanmıştır, ancak hepsi birbirinden farklı olduğu için beşinci grup olarak değerlendirilmeyip istisna sayılmışlardır.

2.1.3.1. Sofasız plan tipi

Odaların birbirinden bağımsız yan yana dizilmesiyle oluşan plan tipidir. Bu plan tipinde sofanın yerini alt katta avlu, taşlık alırken; üst katta balkon alır. Oda sayısı fazla olan evlerde eyvanlı çözüm de gözlenmiştir. Daha çok güneyde sıcak bölgelerde görülen plan tipi, soğuk bölgelerde uygulanamadığı için kendisine fazla yer bulamamıştır.

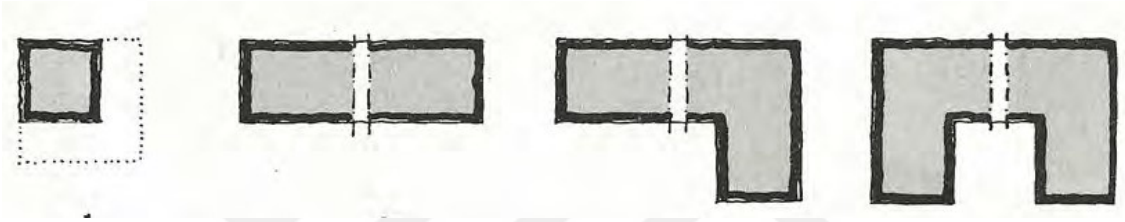

Şekil 2.16. Türk evinde "Odalar ve odalar arası orta alan" ilişkilerinin oluşturduğu plan düzeni, sofasız plan tipi (Küçükerman, 1985)

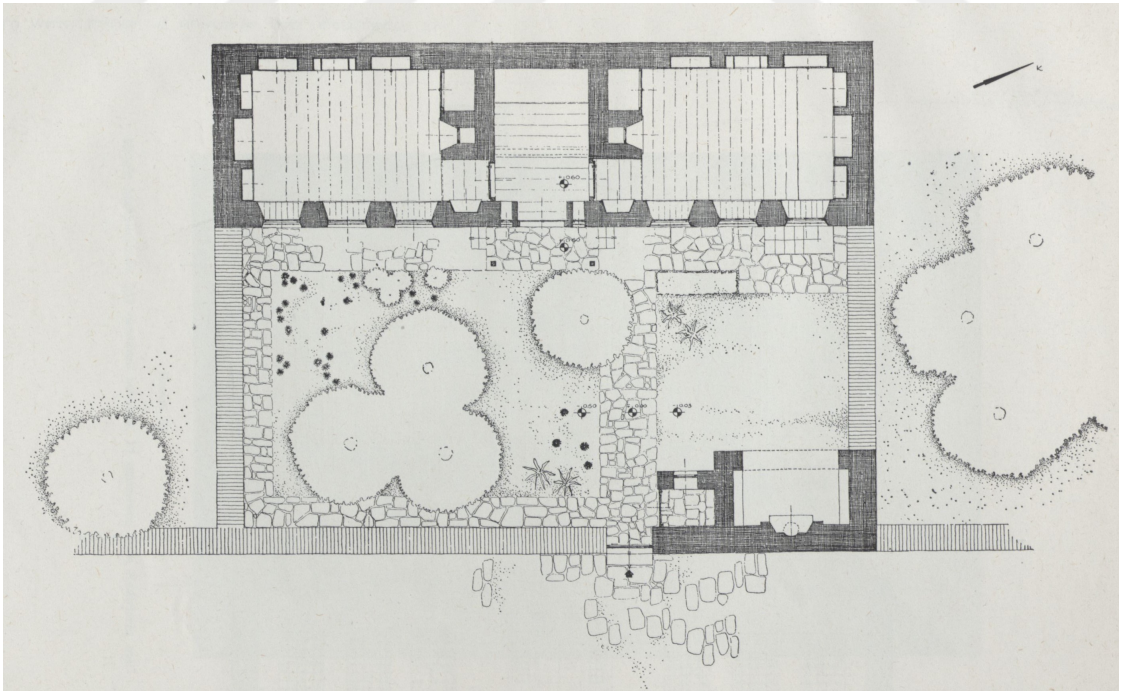

Şekil 2.17. Konya Esenli Mahallesinde 17 numarada Hacı Kadirlerin evi (Berk, 1950)

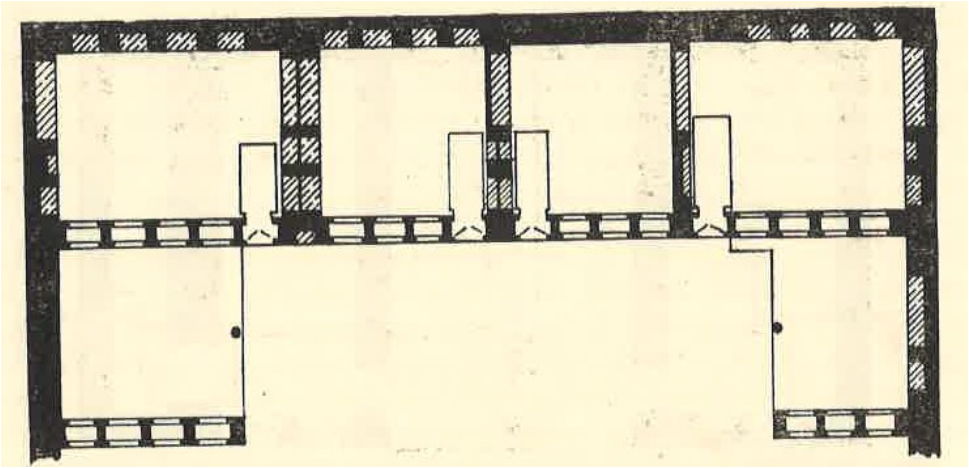

Şekil 2.18. Antakya'da Ahmet Kavukçu evi (Eldem, 1954)

2.1.3.2. Dış sofalı plan tipi

Hitit ve Helenistik evlerinde de görülen bu plan tipi, odaların sofanın tek kenarında dizilmesiyle oluşmaktadır. Zamanla sofanın uç kısmına köşk eklenmesi ve ileriki dönemlerde de köşklerin kapatılması sonucu yanına odalar da eklenerek L veya U tipi dış sofalı plan tipleri oluşmuştur.

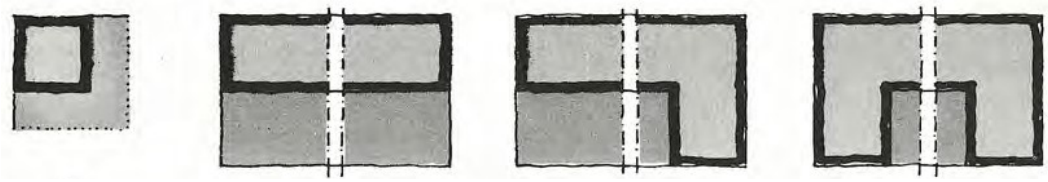

Şekil 2.19. Türk evinde "Odalar ve odalar arası orta alan" ilişkilerinin oluşturduğu plan düzeni, dış sofalı plan tipi (Küçükerman, 1985)

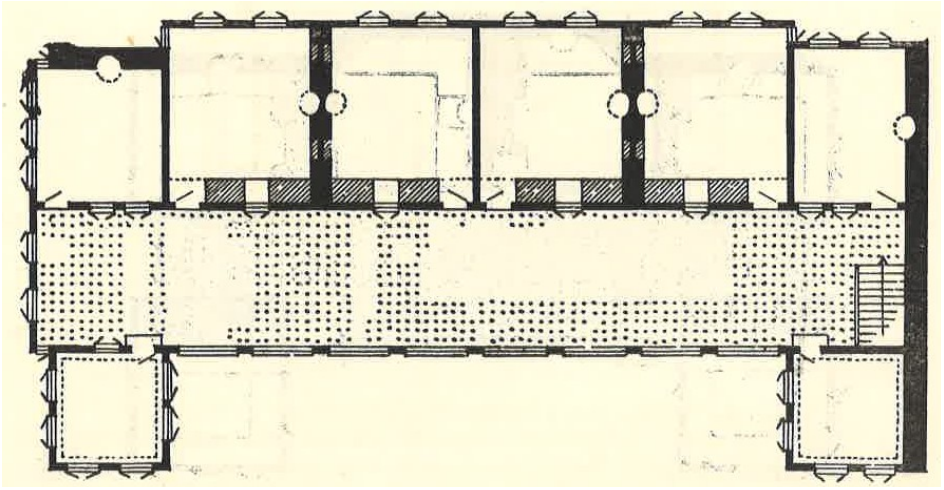

Şekil 2.20. Uşakta, on dokuzuncu yüzyıl başlarında inşa edilmiş, Karabeyler evi (Eldem, 1954)

2.1.3.3. İç sofalı plan tipi

Odaların, sofanın karşılıklı iki kenarında dizilmesiyle oluşur. Plan tipinin tercih edilmesinin nedeni hem ekonomik hem de iklimseldir. Soğuk olan bölgelerde yan yana dizilen odalarda hem duvardan tasarruf edilmiş hem de ısı kaybı oldukça azalmıştır. Ancak bahçe ile olan ilişki de büyük oranda azaltılmıştır. Odalar arası bağlantı arttırılmıştır. Bu tür ev tipi şehir evi karakteri taşır. "Karnıyarık" olarak da bilinir.

Oda kapıları, odaların sofaya bakan köşesi pahlanarak bu duvara yapılmıştır. Böylece eyvan genişlemiş ve orta sofalı plan tipinin temelini oluşturmuştur.

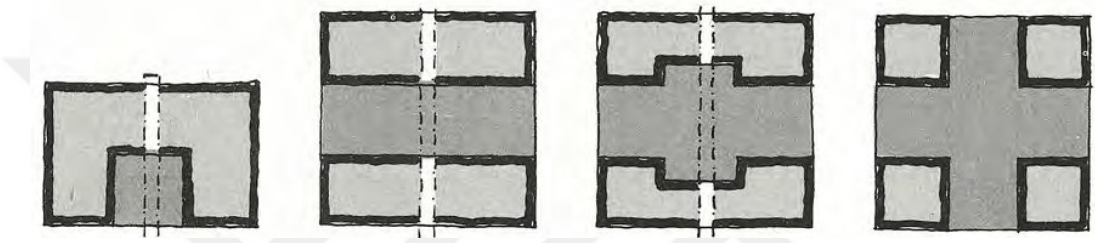

Şekil 2.21. Türk evinde "Odalar ve odalar arası orta alan" ilişkilerinin oluşturduğu plan düzeni, iç sofalı plan tipi (Küçükerman, 1985)

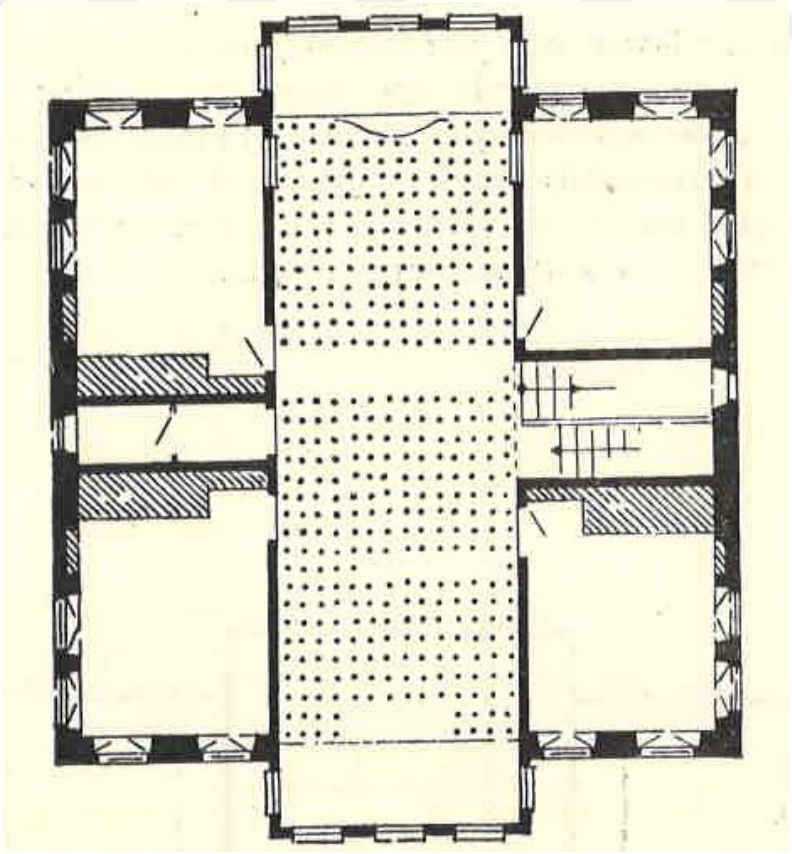

Şekil 2.22. Konya Meram'da 19 uncu yüzyıl başlarında inşa edilmiş Dede evi (Eldem, 1954)

2.1.3.4. Orta sofalı plan tipi

Odaların, merkezi bir sofanın etrafında dizilmesi ile oluşur. Sofanın aydınlatma ihtiyacı, odaların arasında, sofanın merkezi hizasında yapılan eyvanlardan giderilir. İç sofalı plan tipi ile benzerliği eyvanların aynı doğrultuda yapılması ile daha görünür hale gelir.

Eyvan sayısının dörde ulaşmış hali bu plan tipinin en gelişmiş halidir. Bu nedenle oda sayısı fazla olan büyük evlerde orta sofalı plan tipi kullanışlı olmuştur. Dış hava ile temasın en aza indirgenmesi, planın toplu hale gelmesi ve odalar arasındaki mesafenin azalması büyükşehirlerde sevilen bir plan tipi olmasına neden olmuştur.

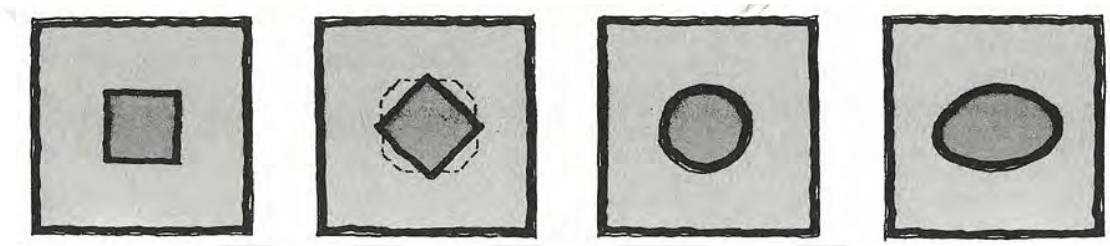

Şekil 2.23. Türk evinde "Odalar ve odalar arası orta alan" ilişkilerinin oluşturduğu plan düzeni, orta sofalı plan tipi (Küçükerman, 1985)

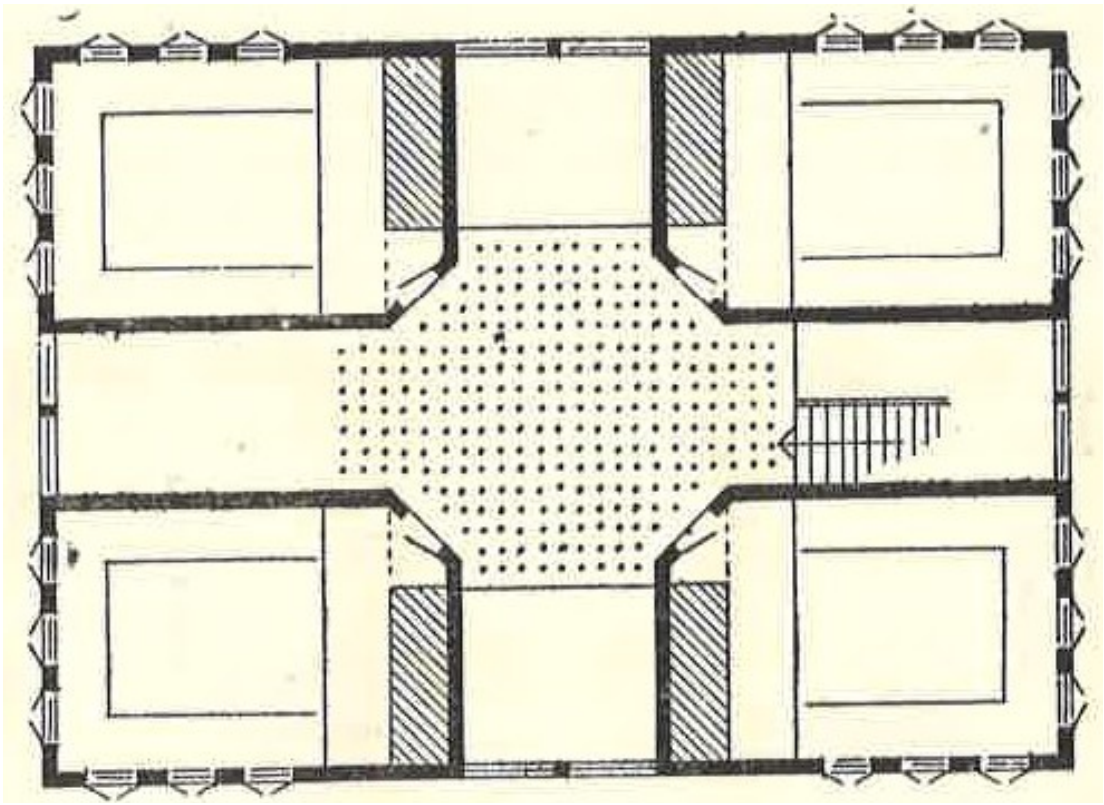

Şekil 2.24. Üç eyvan ve bir merdiven sofalı, pahlı sofalı ev planına ait ideal tip (Eldem, 1954)

2.1.4. Cephe elemanları

Türk evinin cephesi ilk dönemde sade iken, sonraki dönemlerde bezemelerle donatılmıştır. Aynı gelişim plan düzleminde de gözlenmiştir (Divleli, 2008).

Türk evi içten dışa çözümlendiği için cephelerden iç fonksiyon ve plan tipi tahmin edilebilmektedir (Burkut, 2014).

Zemin kat depo, odunluk, mutfak vs. gibi hizmet bölümlerinden oluştuğu ve mahremiyet duygusunun hakim olduğu için oldukça sağırdır. Cephede de kendisini küçük pencereler ve giriş kapısı ile göstermektedir. Ancak diğer yaşam katları daha özenli pencereleri, çeşitli çıkmaları ile tamamen dışa açılmış ve cephelere ahenk katmıştır. Zemin kattaki sadelik ise detaylı işçilik ve süslemelerle giderilmiştir. Türk evinin sokak-cephe uyumunu bu katlar arasındaki zıtlık oluşturmaktadır (Divleli, 2008).

Payandalarla alt katlardan desteklenerek üst katın sokağa doğru taşmasını sağlayan mimari elemanlar olan çıkmalar cephe görünümünü etkileyen en önemli etkendir. Mahremiyet duygusunun neden olduğu içe dönük yaşam şekli 16. ve 17. yy'dan (yüzyıldan) itibaren yerini dışa açılmaya bırakmıştır. Bunun sonucunda da önce baş odalara, daha sonra da diğer odalara çıkma yapılmıştır. Zamanla cepheler pencerelerle yırtılmış, manzara ve ışıktan daha çok faydalanılmıştır (Bozkurt Azezli, 2009).

Cephe elemanlarını kapı, pencere, çıkma, çatı-saçak ve demir parmaklıklar olarak sıralanabilir.

2.1.4.1. Kapılar

Türk evinin kapısı genellikle ahşaptır. At arabasının geçebileceği büyüklükte olan avlu kapısı çift kanatlıdır ve ahşap kapıda insanların kullandığı küçük bir kanat daha vardır. Bazen avlu kapısında evin kedisinin, köpeğinin kullanacağı küçük kapı da bulunur. Avlu kapısında da evin sokağa açılan kapısında da tokmak ya da halka vardır. Halka ve tokmakların belirli anlamları vardır. Bunlar; içe içe geçmiş ya da yan yana olan halkaların gelen misafirin cinsiyeti ile ilgili bilgi vermesi, iki halkanın kurdele ile bağlanması evde kimsenin olmadığı anlamına gelmesi vs.dir.

Kapı işlemeli veya çıtalarla süslemeli olabilmektedir. Metalden yapılmış tokmak ve halkalar ahşap kapı ile uyum içerisindedir. Tokmaklar farklı figürlerden de oluşmaktadır.

Şekil 2.25. Türk evi tokmak örnekleri (Bektaş, 1996)

Kapı tokmakları her bölgede farklılık göstermektedir. Yöre sanatkarının eserleri olan kapı tokmak, halka ve kolları önce dövme demirden basit olarak yapılmakta iken sonraları pirinçten özenilerek yapılmaya başlanmıştır (Şaşmaz, 2002).

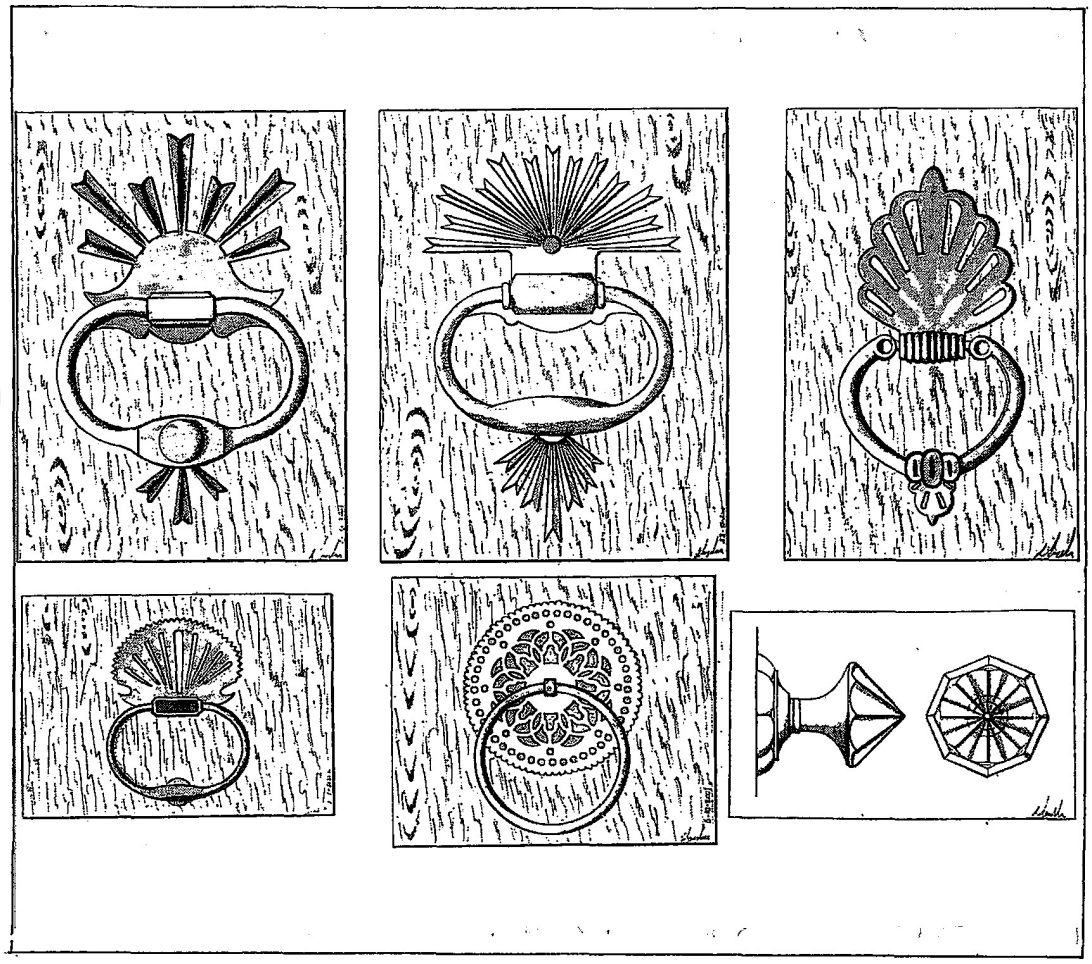

Şekil 2.26. Geleneksel kapılarda tokmak ve halkalar (Şaşmaz, 2002)

2.1.4.2. Çıkmalar

Türklerin muhafazakar, içe dönük yapısı evlerin dışa açılmasını engellemiş, 16-17. yüzyılda evler ilk olarak çıkmalarla dışa açılmıştır. Ancak evler içe dönüklüğünden tamamen kopmamış, pencereler kepenklerle kapatılmıştır. İlk çıkmalar baş odaya yapılmıştır. Uzun kenarı sokak tarafına gelen evlerde, diğer odalarda da çıkmalar yapılmıştır.

Halk dilinde cumba olarak bilinen çıkmalar evlerde şahniş, köşk ve saraylarda şahnişin, şehnişin veya cihannüma ismini alırlar. Evlerde genellikle sofa, oda ve

hayatların, nadiren de servislerin birer cumba olarak çıktıkları görülmektedir (Evren, 1959).

Çıkmaların oluşma sebepleri:

- Oturma yerlerine verilen önem
- Yer kazanmak
- Manzarayı veya sokağı seyretmek
- Işık ve serinlemek
- Mimari sebepler (Evren, 1959) olarak sıralanabilir.

Çizelge 2.2. Çıkma Tipleri (Evren, 1959)

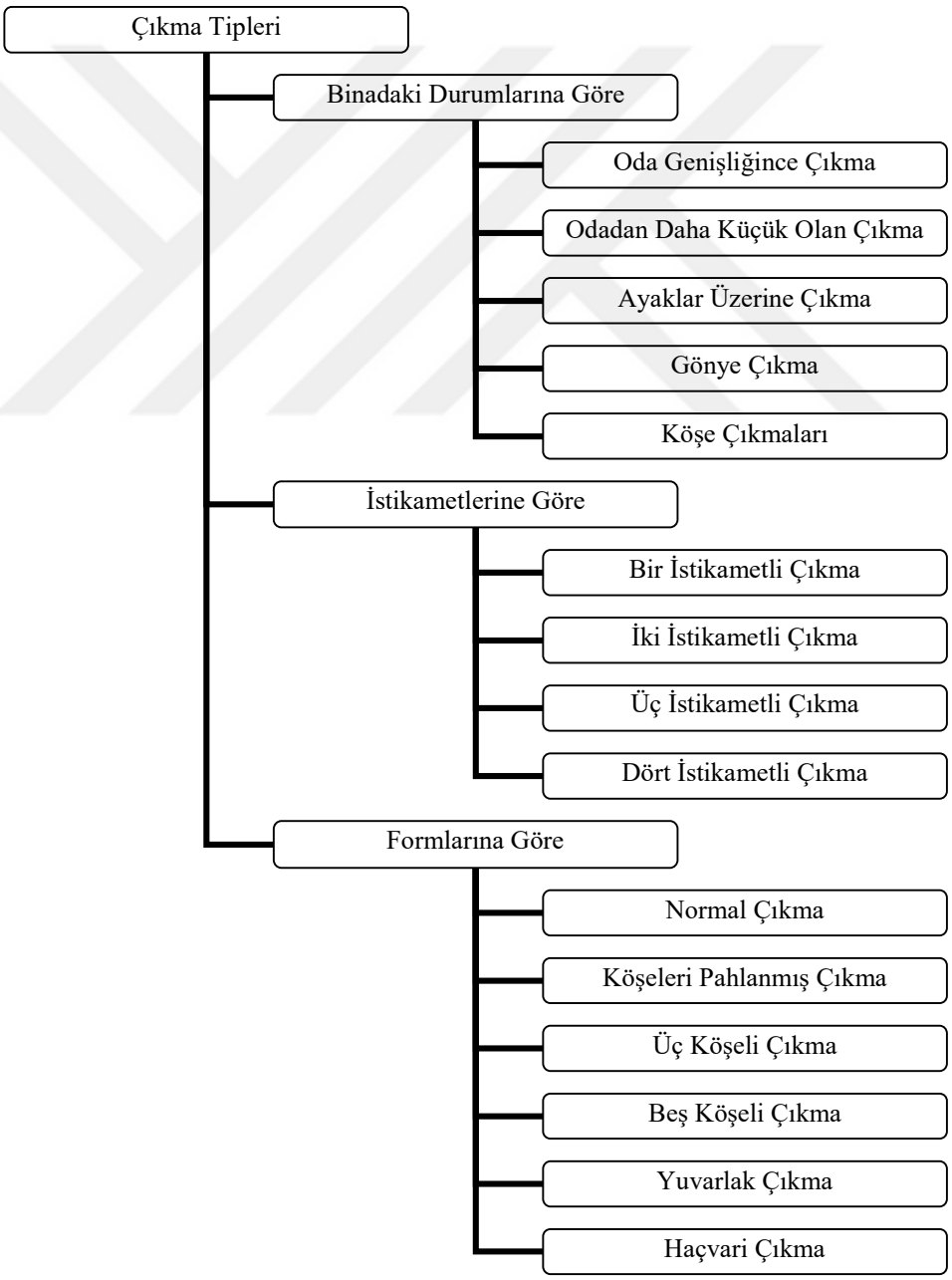

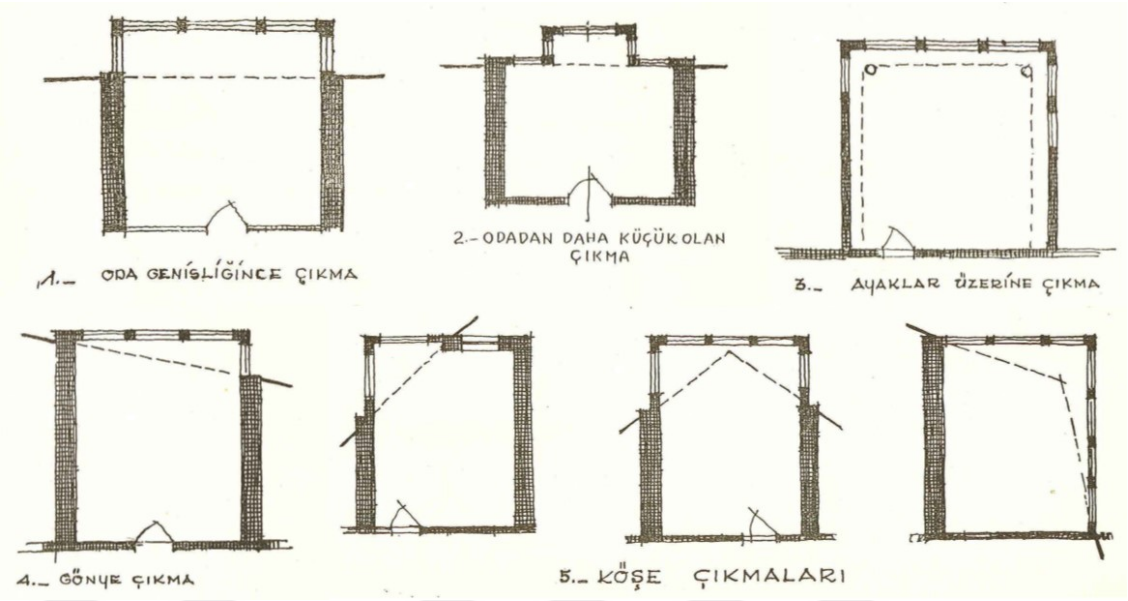

Şekil 2.27. Binadaki durumlarına göre çıkmalar (Evren, 1959)

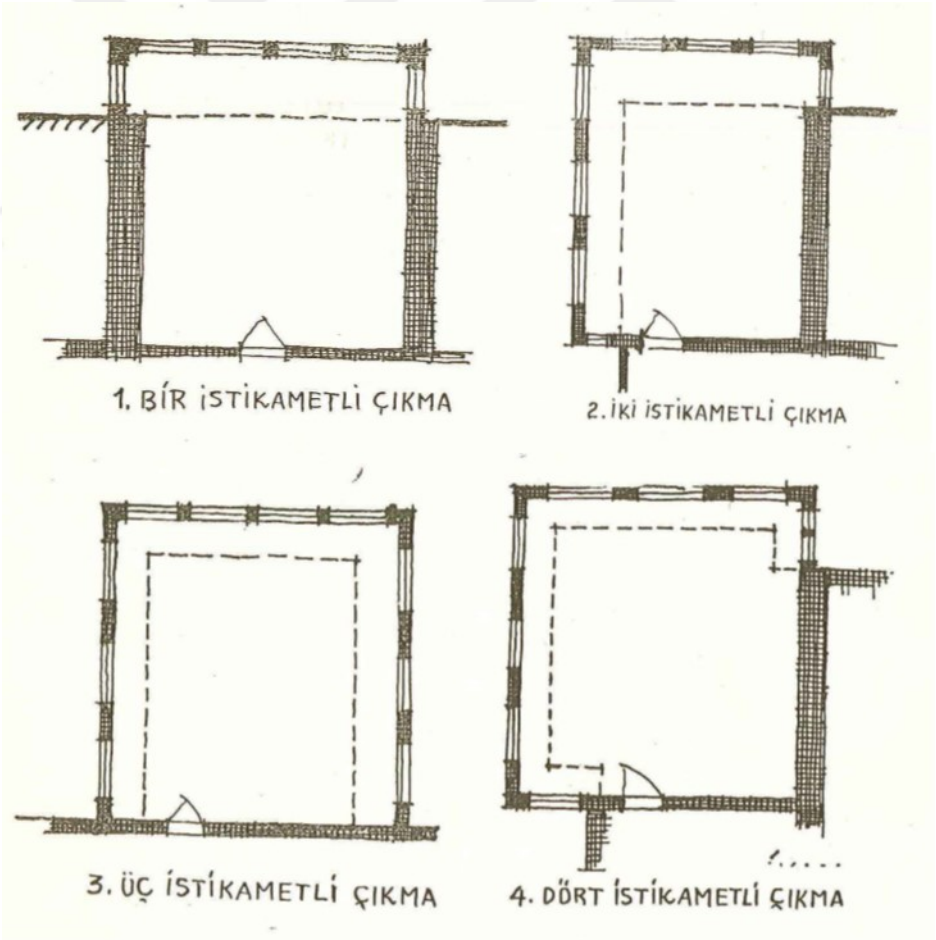

Şekil 2.28. İstikametlerine göre çıkmalar (Evren, 1959)

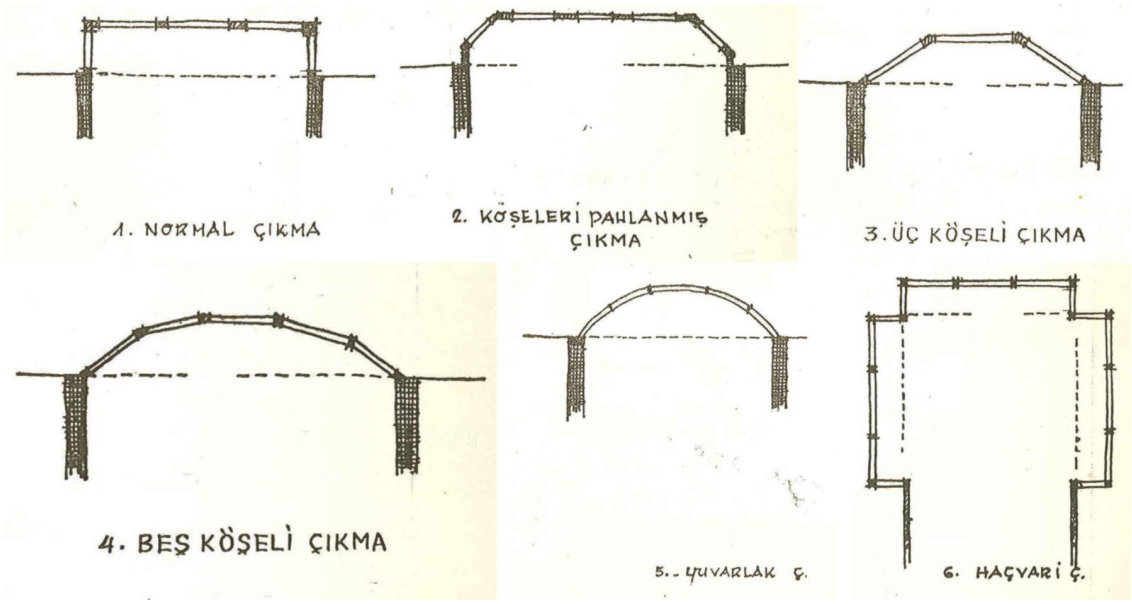

Şekil 2.29. Formlarına göre çıkmalar (Evren, 1959)

Çizelge 2.3. Çıkma Tipleri (Evren, 1959)

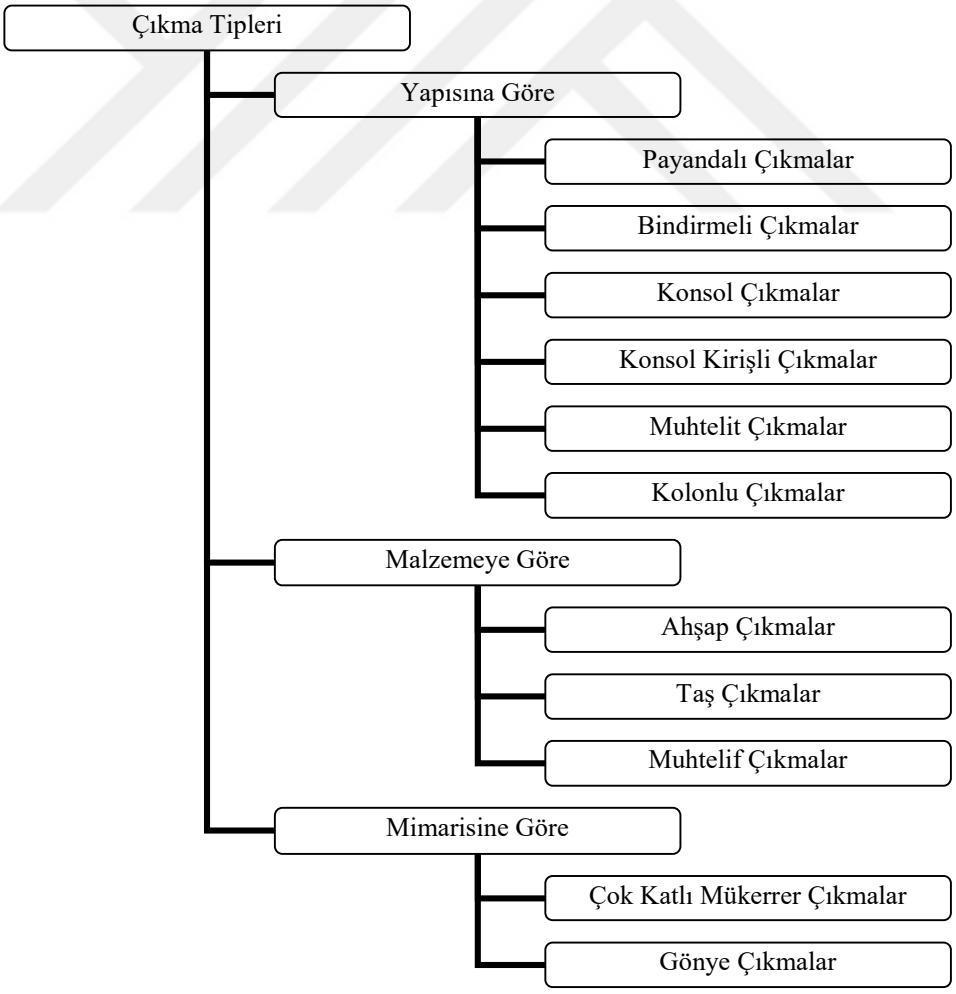

2.1.4.3. Çatı ve saçaklar

Türk evinde çatı kırma veya beşiktir ya da ikisinin birleşiminden oluşmuştur. Çatılarda oluşabilecek girinti ve çıkıntılardan kaçınılmıştır. Çatıların üzeri kiremitlerle kaplanmıştır. Formu genellikle kare ya da kareye yakın dikdörtgendir. Oturtma çatıdır.

Geleneksel Türk evlerinde saçak, cephenin görsel etkisine son noktayı koyan karakteristik bir ögedir (Sönmezer, 1999).

Geniş, dışarı taşan saçaklar, evin pencere ve duvarlarını güneşten korurlar (Bertram, 2012). Hem çatıyı sağlamlaştırmak hem de duvarları korumak için yapılan saçaklar geniş olmasına rağmen, çok geniş saçaklar yaygın değildir (Kuban, 1995). Yatay özellik gösterirler ve genellikle alt kaplaması yapılmamıştır. Saçak köşelerinin yuvarlatıldığı örnekleri de mevcuttur.

3. DOĞANBEY MAHALLESİ

3.1. Bölgenin Tarihçesi

3.1.1. Beyşehir tarihi

Beyşehir'de sırasıyla Paleolitik Çağ, Neolitik Çağ, Kalkolitik Çağ, Tunç Çağı, Geç Hitit Çağı, Frig Çağı, Lidya Dönemi, Pers Dönemi, Helen ve Roma Dönemleri, Selçuklu Dönemi, Beylikler Dönemi (Karamanoğulları, Eşrefoğulları, Hamidoğulları), Osmanlı Dönemi yaşanmıştır (Anonim, 2011).

Paleolitik Çağ'dan itibaren insanların uğrak yerlerinden olan Beyşehir'de yerleşme hızı Neolitik Çağ'da artış göstermeye başlamış ve bu dönemde yöre halkı üreticiliğe geçmiştir. Neolitik Dönem yerleşmelerinden olan Erbaba Kazısında bu döneme ait kalıntılar bulunamamış, yüzeyde çanak-çömlek kalıntılarına rastlanmıştır. Beyşehir'deki Kalkolitik Çağ'a ait yerleşmeler Bektemür Höyük, Burun Höyük, Eflatunpınar Höyük, Homa Höyük, Kaşaklı Höyük ve Topraktol Höyük'tür. Beyşehir çevresinde Tunç Çağı'na ait Eflatun, Bayat, Çavuş, Görünmez ve Ortakaraviran yerleşmelerinde çanak-çömlek buluntuları tespit edilmiştir (Anonim, 2011).

Paleolitik Çağ'dan günümüze kadar yerleşim yeri olan Beyşehir 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Türklerin hakimiyetine geçmiştir. Adı Türkçe belgelerde "el-Medine", "es-Süleymaniyye", "el-Eşrefiyye", "Süleymanşehir", "Begşehir", "Bekşehir" ve "Beyşehri" şeklinde geçen şehir XII. yüzyıl ortalarında harap olmuş, 1240'tan önce Selçuklu Sultanı I. Alaeddin Keykubat döneminde çoğunluğu Üçoklar olan Türkmenler tarafından yeniden kurulmuştur. Osmanlı'ya ilk geçişi I. Murat döneminde Hamidoğlu Hüseyin Bey'den satın alınarak olsa da kesin olarak geçişi 1466'da Fatih Sultan Mehmet'in Osmanlı hakimiyetine alıp Karaman Eyaleti'nin bir sancağı yapmasıyla olmuştur. XVI. yüzyılda yaylak ve kışlak olarak kullanılan Beyşehir'in nüfusu bu yüzyıldan itibaren giderek gelişme göstermiştir (Anonim, 2011).

Osmanlı Dönemi'nde bir süre sancak (vilayet merkezi) olan Beyşehir daha sonraki süreçte ikinci derece sancak merkezi olarak değerlendirilmiş, Cumhuriyet'in ilk yıllarında kaza olmuş ve günümüzde ilçe statüsü kazanmıştı (Anonim, 2011).

Ali Cevad ve Şemseddin Sami, Türk-İslam şehri durumunda olan Beyşehir'de XIX. yüzyıl sonlarında üç cami, yedi mescit, dört medrese, bir rüştiye, iki sıbyan

mektebi, üç han ve sekiz on gözlü harap bir köprünün bulunduğunu bildirmişlerdir (Anonim, 2011).

3.1.2. Doğanbey tarihi

Doğanbey Mahallesi milattan önce Küçük Asia bölgesinde yer almakta idi ve bu bölgede ilk yerleşim M.Ö. 3000 yıllarına dayanmaktadır. Solym (Solymoi)'ler Doğanbey'de yaşadığı bilinen en eski halktır. Bölgedeki ilk siyasi birliği Hititler kurmuştur. Daha sonra sırasıyla; Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, Roma İmparatorluğu, Anadolu Selçuklu Devleti, Eşrefoğlu Beyliği, Moğollar, Hamitoğulları Beyliği, Osmanlı Devleti, Karamanoğulları ve tekrar Osmanlı Devleti egemenliği altına girmiştir (Ocaklı, 2008).

M.Ö. 323'te Büyük İskender burada egemenliğini kurmuş, Makedonyalı ve Yunanlı göçmenleri buraya yerleştirmiştir. Böylece antik Yunan dili ve kültürü bölgeye hakim olmuştur. Asimile işlemleri Roma ve Bizans dönemlerinde de devam etmiş, bölge Rumlaştırılmıştır. Daha sonra Oğuzların Bayat Boyu ile Türkleşmiş ve Müslüman olmuşlardır (Ocaklı, 2008).

Doğanbey'e ilk gelen Türkler bu bölgeye Doğanbey ve Davgana isimlerini vermişlerdir. Doğanbey kalesini, Roma İmparatoru Cloudius'un yaptırdığı düşünülmektedir. Bu nedenle kaleye Davgana adı verilmiştir. Çünkü kale, sur, han anlamına gelmektedir. Kapgana ve Davgana aynı kelimelerdir. Kapgana öz Türkçe, Davgana ise Farsça'dır. Ayrıca Davgana, sapsız, uzun boğazlı, sülün endamlı testiye verilen addır ve bu testiler Doğanbey'de üretilmektedir. Doğanbey adı ise bölgeye yerleşen Türklerin kimliklerinin adıdır. Doğan, Oğuz boylarının sembol kuşlarına verdikleri bir addır. Bey kelimesi ise Eşrefoğlu şehirlerinden birisi olduğu için eklenmiştir (Şengül, 2006).

Doğanbey, Selçuklu, Karamanoğlu ve Osmanlı Dönemlerinde Göçü Kebir Nahiyesi olarak adlandırılmıştır. Davgana ve Doğanbey daha sonraki isimleridir, ancak ne zaman Doğanbey Nahiyesi ismini aldığı bilinmemektedir (Ocaklı, 2008). Cumhuriyet Döneminde Doğanbey Bucağı adını, günümüzde 2013 Büyükşehir Belediyesi Yasası'ndan dolayı ise Doğanbey Mahallesi adını almıştır.

Doğanbey'de bulunan tarihi yapılar şunlardır:

Camiler: Aşağı Mahalle Cami, Camii-Kebir, Sokakbaşı Cami, Yenice Mahalle Cami

Çeşmeler: Çarşı Çeşmesi, Cidci Pınarı, Aşağı Mahalle Çeşmesi, Gömükbaşı Çeşmesi, Ballı Pınar, Mezarlık Çeşmesi, Yenice Mahalle Çeşmesi

Medreseler: Halil Efendi Medresesi, Hasan Efendi Medresesi, Tekkelizade Hüseyin Efendi, Osmansofu Hasan Efendi Medresesi (Kur'an Kursu yapılmıştır. Diğer medreseler yıkılıp yok olmuştur.)

Kale: Davgana Kalesi (Bazı temel izleri günümüze ulaşmıştır.)

Ve geleneksel sivil mimari örnekleri olan Türk evleri (Konyalı, 1991)

3.2. Bölgenin Tarihi Evleri

3.2.1. Konya evleri

Konya evleri Selçuklu ve Beylikler döneminde çatısız olarak topraktan yapılmıştır. İlk çatılı ve kiremitli evlerin H.1294 (M.1878) yılından sonra yapıldığı düşünülmektedir. 1940'tan önce çatılı ev sayısı az iken 1940'tan sonra kerpiç evlerin tamamı çatılı ve kiremitlidir (Turgut, 2008).

Şekil 3.1. Çatısız Konya evlerine örnekler (Ahmet Kuş'tan)

Kerpiç ve ahşap malzeme ile yapılan Konya şehir evleri kat sayılarına göre; iki katlı, tek katlı ve tahtaboşlu evler olarak üçe ayrılmaktadır. Bu evlere "kerpiç evler" denilmektedir. Üç katlı kerpiç ev bulunmamaktadır. Konya evlerinin ortak özellikleri şunlardır:

- Her evin büyük ya da küçük bahçesi bulunmaktadır.
- Evler taş, kerpiç ve ahşaptan yapılmıştır.
- Evlerin çatısı yoktur. Hasır üzerine toprak damdır ve damlarda loğ taşı (dam yumağı) bulunmaktadır.
- Evlerin temelleri taş, duvarları kerpiç malzemedendir.
- Tüm kapıları ahşap olan evlerin oda düzenleri aynıdır (Turgut, 2008).

Şekil 3.2. Kerpiç evlere örnekler (Ahmet Kuş'tan)

Evlerin farklılığı fonksiyon çeşitliliği ve sayısından kaynaklanmaktadır. Yani arsası büyük olan evlerde daha çok fonksiyon bulunurken, arsası küçük olan evlerde daha az fonksiyon bulunur. Ayrıca trabzanlı (tahtaboşlu) evler arsası küçük yapılardır ve daima güneye dönük inşa edilmişlerdir. Sayı itibariyle en az ev trabzanlı evlerdir (Turgut, 2008).

Doğayla iç içe olan kerpiç evler, okul, ibadethane, fabrika, şifahane vb. işlevler görmektedir. Pek çok gelenek, örf ve adetler bu sayede günümüze kadar gelebilmiştir (Turgut, 2008).

Şekil 3.3. Geleneksel Konya evlerinden örnekler (Ahmet Kuş'tan)

Tanzimattan sonra Osmanlı mimarisi ile yapılan ev ve konaklarda, geleneksel Konya evlerinden farklı olarak çıkmalar, sofalardan sokağa doğru yapılmıştır. Çıkmaların üç tarafı da pencerelerle sokağa ve komşulara açılmıştır. Bu durum hem sokak görüntüsünü bozmuş, hem de komşu haklarına saygısızlık olarak görüldüğü için çok uygulanmamış, eskisi gibi çıkmalar her evin kendi avlusuna doğru inşa edilmiştir (Turgut, 2008).

Şekil 3.4. Koyunoğlu evi çıkması avluya bakmaktadır.

Her Konya evinin büyük ya da küçük bir bahçesi vardır ve bu bahçelere kuş bakışı bakıldığında kilim deseni gibi rengarenk çiçek ve meyve ağaçlarıyla bezendiği görülür (Turgut, 2008).

Şekil 3.5. Geleneksel Konya evleri ve bahçeleri (Ahmet Kuş'tan)

3.2.2. Beyşehir evleri

Beyşehir evleri yapı malzemeleri yakın çevreden temin edildiği için sade, gösterişsiz ve bulunduğu çevre ile uyum içerisindedir. Malzemeye kolay ulaşılabilmesi ve iklim koşullarına dayanıklılığı önem arz etmektedir (Biçer, 2008).

Beyşehir evleri iki ya da üç katlı; bitişik nizamlı örnekleri iki cepheli, köşe parsel örnekleri üç cepheli, arsası içinde bağımsız olan örnekleri ise dört cephelidir. En az bir cepheleri bahçeye bakmaktadır. Plan tipleri, plan elemanları, oda iç düzenleri, çıkmalar, cephe süslemeleri yönünden birbirleri ile benzerlik göstermektedirler (Biçer, 2008).

3.2.3. Doğanbey evleri

Doğanbey Mahallesi tarihi kent merkezi 2006 yılında II. derece sit alanı ilan edilmiştir. Tescilli yapıların hepsi bu sit alanında bulunmaktadır. Evler genellikle 19 ve 20. yüzyıla ait eserlerdir.

Tarihi kent merkezi dar sokaklar, küçük meydanlar, tarihi çeşme ve camiler etrafında, engebeli bir arazide kurulmuştur. Bu nedenle evler ya avlusuz ya da küçük

avluludur. Kat sayılarının cephelerde farklılaştığı görülmüştür. İki ya da üç katlıdırlar. Evler genellikle bitişik nizamda inşa edildiği için tek cephelidir ve arka cephesi varsa bile içeri girilmeden anlaşılmamaktadır. Orta parselde yer alan evler genellikle bir, kenar parseller iki ya da üç, bahçeli veya bağımsız parseldekiler dört cephelidir.

Yapıların köşelerinin pahlanması ya da parselin durumuna göre gönye çıkmalar yapması sokağa göre şekillendiklerini göstermektedir.

Şekil 3.6. Doğanbey Mahallesi sokak görünümleri

Evlerin cepheleri çamur sıva ile sıvanmıştır. Sıvasız veya sıvası yıpranmış yapılardan gördüğümüz kadarı ile evler ahşap hatıllı taş duvardır. Çıkma, kapı ve pencerelerinde ahşap malzeme kullanılmıştır. Çatılar son dönemde yenilenerek sac ile kaplanmıştır. Çıkmaların genelinde de sac kaplama uygulaması görülmektedir. Özellikle günümüzde kullanılan yapıların giriş kapısı demir, pencereleri ise PVC olarak değiştirilmiştir. Yapı etekleri de serpme sıva ile sıvanmıştır. Bazı yapılarda kitabeleri, bazılarında da Doğanbey evlerine has tabak süslemeleri bulunmaktadır. Kapı tokmakları genellikle el içinde küre şeklindedir ve farklı halkalar da kapıyı süsleyen elemanlardır.

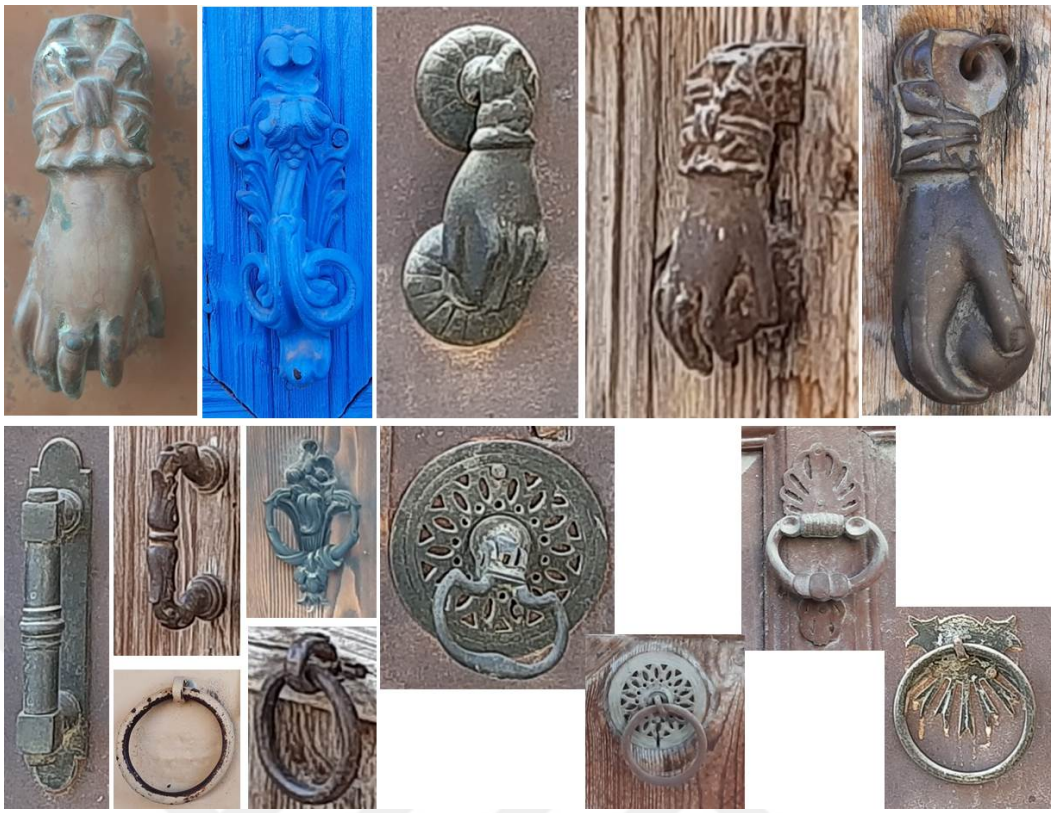

Şekil 3.7. Doğanbey'den kapı kolu, tokmağı ve halkası örnekleri

Şekil 3.8. Kapı örnekleri

İki ya da üç katlı olarak, katlar arasındaki yükseklik farkı gözetilerek inşa edilmişlerdir. Zemin kat genellikle dışa sağır, birinci kat kısmen dışa açılmış iken, ikinci kat geniş pencereler ve çıkmalar ile olabildiğince dışa açılmıştır. Pek çok yönüyle geleneksel Türk evleri ile aynı özellikleri taşısalar da farklılaşmalar olduğu da ortadadır. Örneklemek gerekirse; ocak odalardan ayrılmış, mutfak bölümünü özelleştirerek buraya konumlandırılmıştır.

Genellikle dört odalı, iç sofalı plan tipine sahiptirler. Sofa cephede çıkma yapmaktadır. Bazı yapılarda sofa ve odalarda ahşap sekiler oluşturulmuştur. Sofa sekileri kemerli ahşap bölücülerle sofadan ayrılıp, özelleştirilmiştir. Sofalarda odalardan daha fazla pencere bulunduğu gözlemlenmiştir. Yapılardaki dikkat çekici özellik ise odalar ile sofa arasındaki sabit, bir ya da iki bölmeli, küçük ahşap pencerelerdir.

WC zemin katta yer almaktadır, ancak üst katlarda da muhdes WC ve banyo bulunmaktadır. WC'ye birkaç basamak ile ulaşılmaktadır ve yanında tulumba ya da muhdes çeşme bulunmaktadır. Her birimin tavan ve taban kotları birbirinden farklıdır ve bazı odalarla sofalarda seki yer almaktadır.

Odalarda pencereler, gömme dolaplar, nişler ve musandıralar nitelikli elemanlardır ve Türk evi özelliği kazandırmaktadır. Pencereler kalın duvarlarda duvarın dışına yapılmış ve duvar içe doğru açılmıştır. İnce duvarlarda ise ya duvar ortalanmış ya da yine dışa yapılmıştır. Ahşap pencereler çok bölmeli, bir kısmı sabit, çift kanatlı ya da giyotindir. Kapılar tablalı ya da çakmadır. Tablalı kapıların süslemeli yüzeyleri sofaya bakmaktadır.

Yapının dış duvarları kalın, iç duvarları ve çıkmalar ince yapılmıştır.

Süslemeler ahşap elemanlarda görülmektedir. Genellikle yivli çıtalar veya kabartma geometrik desenler kullanılmıştır. Tavan süslemelerine bazı yapılarda rastlanmaktadır, ancak tavan göbek uygulaması yaygın değildir. Türk evinden farklı olarak tavan süslemeleri sofanın seki üstünde yer almaktadır.

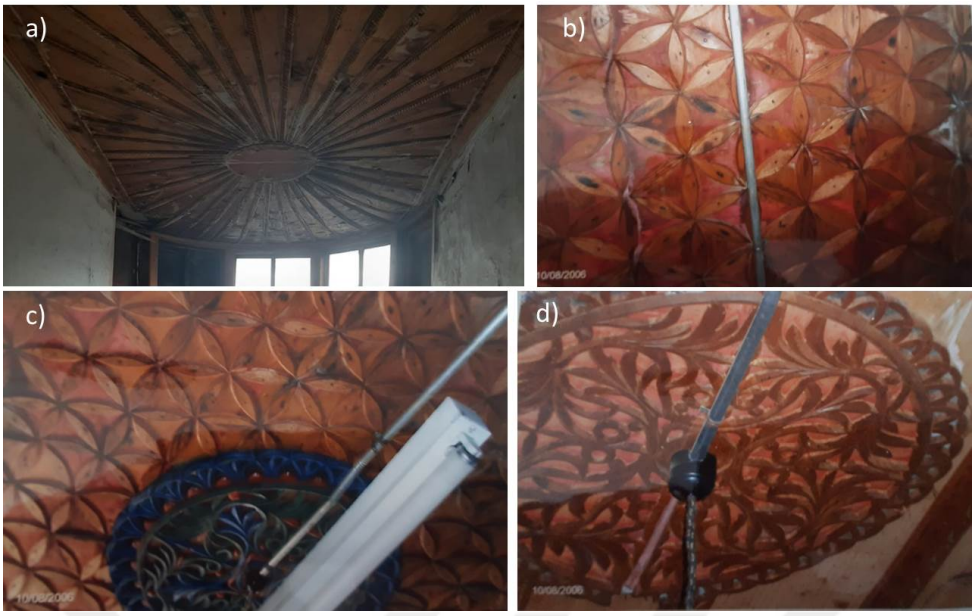

Şekil 3.9. Sofa tavan süsleme örnekleri: a) Mehmet İnce evi, b ve c) Muzaffer Bülbül evi, d) Mustafa Kocaer evi (b, c ve d'deki fotoğraflar Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan alınmıştır.)

Evlerdeki yüklük ve dolaplarda aynı motiflerin görülmesi aynı zamanlarda, aynı usta tarafından yapıldığını göstermektedir. Doğanbey ve Sille'de benzer pencerelere rastlanması, yapıların dönemindeki yapılardan etkilendiğini göstermektedir.

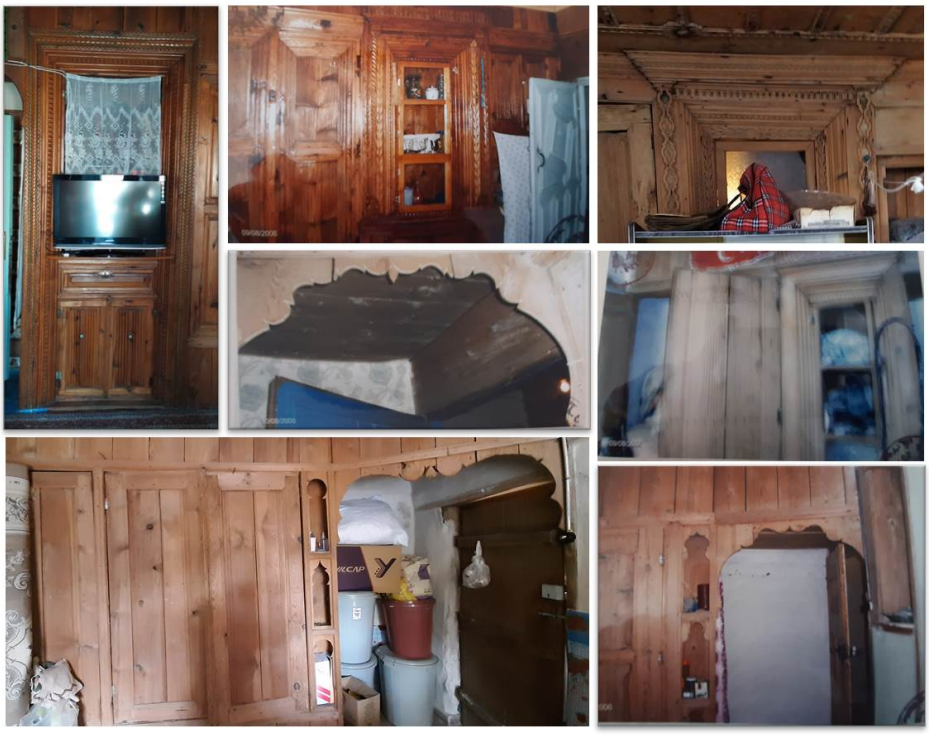

Şekil 3.10. Yüklük desenlerindeki benzerlikler (Fotoğraflardan bazıları Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan alınmıştır.)

Şekil 3.11. a) Sille'de bir konak (Közoğlu, 2019), b) Doğanbey Osman Zengin evi

Doğanbey Mahallesi'nde 34'ü ev, 3'ü cami, 5'i çeşme olmak üzere toplam 42 yapı tescillidir, ancak evlerden 3 tanesinin tescili iptal edilmiştir. Tescil sırasında yapıların içerisine girilemediği için cephe analizlerine göre değerlendirilmişlerdir. Yapıların rölöveleri hiçbir kurumda bulunmamaktadır.

Çizelge 3.1. Doğanbey Mahallesi'ndeki tescilli yapılar (Yılmaz, 2017)

SIRA NO	ADI	PAFTA	ADA	PARSEL
1	Bekir Sami Yüce Evi	M27-B-18-C-3-D	339	1
2	Ahmet Yapıcı Evi	M27-B-18-C-3-D	342	5
3	Osman Zengin Evi	M27-B-18-C-3-D	487	15
4	Kemal Özen Evi	M27-B-18-C-3-D	487	3
5	Muzaffer Bülbül Evi	M27-B-18-C-3-D	223	16
6	Mehmet Başkurt Evi	M27-B-18-C-3-D	223	15
7	Mehmet İnce Evi	M27-B-18-C-3-D M27-B-18-C-4-C	237	4
8	Mehmet Kocaer Evi	M27-B-18-C-3-D	225	5
9	İsmail Çipan Evi	M27-B-23-B-2-A	457	1

10	Mehmet Kuru Evi	M27-B-18-C-3-D	224	8
11	Belediye Evi	M27-B-23-B-2-A	343	5
12	Ayşe Çakmak Evi	M27-B-18-C-3-D	227	7
13	Mehmet Hanlı Evi	M27-B-18-C-3-D	340	1
14	Ahmet Kıvrak Evi	M27-B-23-B-2-A	343	6
15	Mustafa Doğanbey Evi	M27-B-18-C-3-D	487	12
16	Seyyid İbrahim Ekmekci Evi	M27-B-18-C-3-D	488	14
17	Mehmet Uçaralp Evi	M27-B-18-C-3-D	488	15
18	Mehmet Pınarcı Evi	M27-B-18-C-3-D	492	18
19	Fatma Erdinç Evi	M27-B-18-C-3-D	236	5
20	Halil Erkoca Evi	M27-B-18-C-3-D	225	2
21	Emine Bayrakçı Evi	M27-B-18-C-3-D	340	2
22	Mehmet Savat Evi	M27-B-23-B-2-A	344	6
23	Seyit Ali Özdemir Evi	M27-B-23-B-2-A	344	2
24	Mustafa Koyuncu Evi	M27-B-23-B-2-A	465	1
25	Aslı Baltacı Evi	M27-B-18-C-3-D	220	1
26	Nurten Kıvrak Evi	M27-B-18-C-3-D	469	11
27	Ayyüz Evi	M27-B-23-B-2-A	343	24
28	Mehmet Tumay Evi	M27-B-23-B-2-A	345	1
29	Tuğlu Evi	M27-B-23-B-2-A M27-B-18-C-3-D	460	18
30	İsmail Düdük Evi	M27-B-18-C-3-D	467	12
31	Yüce Evi	M27-B-18-C-3-D	487	14
32	Emine Uçaralp Evi	M27-B-18-C-3-D	492	19
33	Mehmet İbili Konutu	M27-B-23-B-2-A	343	13
34	Hasan Kıvrak Evi	M27-B-23-B-2-A	343	14
35	Yenice Mahalle Cami	M27-B-23-B-2-A	344	1
36	Büyük Cami	M27-B-18-C-3-D	489	2
37	Aşağı Mahalle Cami	M27-B-18-C-3-D	223	3
38	Aşıkbaba Sokak Çeşmesi	M27-B-23-B-2-A	460	1
39	Ballı Pınar Çeşmesi	M27-B-18-C-3-D	233	1
40	Sokakbaşı Çeşmesi	M27-B-18-C-3-D	456	5
41	Hanönü Sokak Çeşmesi	M27-B-18-C-3-D	235	1
42	Kurtuluş Caddesi Çeşmesi	M27-B-18-C-3-D	493	11

4. KATALOG

4.1. Katalog No:1

Adı: Osman Zengin Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Hekimoğlu Cad.

Kapı No: 17

Pafta- Ada-Parsel: Yeni: Ada-487, Parsel- 15 Eski: Pafta-10, Ada-2114

Tescil Durumu: 14.09.2006 - 1182

Tarihlendirme: Eser stil kritiği ile 19. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.1. Osman Zengin evinden genel görünüm

4.1.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 487 ada, 15 parselde bulunmaktadır.

Yapı eğimli arazide, köşe parselde yer almaktadır. Yapı üç cephelidir ve tüm cepheler sokağa bakmaktadır. Giriş cephesi Hekimoğlu Caddesi'nden sağlanmıştır. Zemin + iki kattan oluşmaktadır. Zemin katta sokağa göre konumlanma görülmektedir. Üst katlarda çıkmalara yer verilmiştir. Kırma çatılıdır ve çatı sac kaplıdır. Avlusu bulunmamaktadır.

Şekil 4.2. Osman Zengin Evi Konumu

4.1.2. Mimari özellikleri

Üç odalı, iç sofalı plan tipine örnektir. Plan tipi birinci ve ikinci katta gözlemlenmektedir. Türk evi plan ve kat özellikleri görülmektedir. Ancak odaların Türk evi odalarından fonksiyon bakımından farklılaştığı görülmüştür.

Genel olarak duvarlarda taş malzeme kullanılmış ancak çıkma, kiriş ve döşemeler de ahşaptır. Çatı sacla kaplıdır.

4.1.2.1. Plan özellikleri

Yapıya giriş Kuzey cephenin ortasında, çıkmanın altından sağlanmıştır. Tek kanatlı muhdes demir bir kapı ile sofaya girilmektedir.

Zemin katta depo, kömürlük, WC ve üst kata çıkılan ahşap merdivenin bulunduğu sofa bulunmaktadır. Sofanın sağında iki, solunda tek kapı ve girişin karşısında ahşap merdiven yer almaktadır. İki kollu ahşap merdivenin sağ kolu üç, sol kolu ise sekiz basamaktan oluşmaktadır. Basamakların rıht yükseklikleri ve genişlikleri farklılık göstermektedir. Merdivenin ilk kolu korkuluksuz, ikinci kolu ahşap korkulukludur. Sofanın tabanı beton, tavanı ise ahşap kirişlemelidir. Duvarlar ise çamur sıva üzerine kireç badanadır.

Girişin sağ tarafındaki ilk bölüm wc'dir. Buraya muhdes ahşap bir kapıdan girilmektedir. Duvarları sağırdır. Taban seramik, tavan ahşap kirişlemelidir. Duvarlar ise fayans kaplıdır.

Girişin sağındaki ikinci mekan kömürlük olarak kullanılmaktadır. Kapısı ahşap ve orijinaldir. Tüm duvarları sağır, taban beton, tavan ahşap kirişleme, duvarlar ise çamur sıva üzerine kireç badanalıdır.

Girişin sol tarafındaki ahşap kapı ise depoya açılmaktadır. Depo, kapının karşısında yerden 161 cm yükseklikte 50-50 cm ölçülerindeki pencere ile aydınlatılmıştır. Taban beton, tavan ahşap kiriştir. Kapının olduğu duvar çamur sıva üzerine kireç badanalı iken diğer duvarlar beton sıvalıdır. Dış cephede pencere altında bulunan beton sıvalı bölüm, iç cephede de beton sıvalıdır. Bu durum buranın sonradan kapatılmış olduğunu düşündürmektedir.

Birinci katta merdivenin sağında ve solunda birer oda ile bir mutfak bulunmaktadır. Birinci kat sofası yaklaşık olarak dikdörtgen formludur. Merdivenin karşısında sofayı aydınlatan 170-140 cm boyutlarındaki PVC pencere yer almaktadır. Pencere duvar genişliği kadar açılmakta, solda da muhdes bir lavabo bulunmaktadır. (Şekil 4.3.)

Şekil 4.3. Birinci kat sofa genel görünüm

Yapının doğusunda ve pencerenin yakınında muhdes ahşap kapı ile ulaşılan bir oda bulunmakta, kapısı açıldığında yüklüğün derinliği ile karşılaşılmaktadır. Oda formu dikdörtgene yakındır. Kapının bulunduğu duvarın karşısında 80-135 cm ölçülerinde, alt kısmı iki kapaklı ve iki raflı ahşap gömme dolap yer almaktadır. Üst kısmı ise açık raf olarak kullanılmaktadır. Gömme dolabın sağında ve yüklüğün karşı duvarında 132-90 cm ölçülerinde, yerden 40 cm yükseklikte iki adet PVC pencere mevcuttur. Pencerelerin altında 7 cm ve üstünde 10 cm genişliğindeki ahşap hatıllar odanın üç duvarında dolaşmaktadır. Bu oda oturma odası olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle odada değişimlere rastlanmaktadır. Yüklük ve pencereler değiştirilmiş, ancak gömme ahşap dolabın orijinalliği korunmuştur. Tavanı dikdörtgen formlu ahşap kiriş, tabanı ahşap döşeme, duvarları ise çamur sıva üzerine kireç badanalıdır. (Şekil 4.4.)

Şekil 4.4. Oturma odasından genel görünüm

Yapının güneybatısındaki mutfak kapısı üç ahşap plakanın, yarım daire kesitli yatay ahşaplarla birleştirilmesi ile oluşmuştur. Süsleme olarak kapının sofaya bakan yüzünde, kenar kuşakları hariç, keskin hatlı düşey yivler bulunmaktadır. Mutfakta girişin solunda muhdes beton tezgah mevcuttur. Kapının karşısındaki duvarda bir adet ahşap gömme dolap yer almaktadır. Bu gömme dolabın, odalardakilerden farklı olarak üstteki raf bölümü camlı kapaklar ile kapatılmıştır. Ancak bu kapaklardan birisi kırılmış, diğeri de onarılmıştır. Kapının sol karşısındaki duvarın ise iki kenarında 52 cm genişliğinde pencereler yer almaktadır. Bu pencerelerin alt kısmında ise nişler bulunmaktadır. Sol pencerenin altında tezgah ile aynı hizada bir adet, sağ pencerenin altında iki adet raf bulunmaktadır. Tavanı ahşap kiriş, tabanı ahşap döşeme, duvarları ise çamur sıva üzerine kireç badanadır.

Yapının kuzeybatısındaki ikinci kapı odaya açılmaktadır. Oda kapısı süsleme bakımından mutfak kapısı ile ortak özellikler göstermektedir. Kapı karşı odadaki gibi odaya çıkıntı yapmış olan ahşap yüklüğün derinliğine açılmaktadır. Ancak bu odadaki üç kapaklı yüklük orijinalliğini korumaktadır. Kapakların alt ve üst kısımları ahşap plakalar ile kapatılmıştır. Ahşap plakalar kapının üstüne kadar devam ettirilmiş, odaya giriş alanının yüksekliği azaltılmıştır. (Şekil 4.5.) Odanın formu dikdörtgene yakındır. Kapının karşısındaki duvarda iki adet ahşap gömme dolap bulunmaktadır. Bu dolaplar

yerden 40 cm yükseklikten başlamaktadır. 76-142 cm boyutlarında 82 cm aralıklı olarak yapılmışlardır. Alt kısımları çift kapaklı, iki raflı iken üst kısmı açık ve tek raflıdır. Yüklüğün karşısındaki duvarda PVC pencere bulunmaktadır. Pencere ve gömme dolaplar aynı kottadır ve alt-üst sınırlarında ahşap hatıl bulunmaktadır. Ahşap hatılın üstünde ise 12 cm genişliğindeki sergen yer almaktadır. Modüler olarak 1-2-1 cm şeklinde küçük tepelerden oluşan bir süslemesi (parapeti) bulunmaktadır. Evde sergen sadece bu odada yer almaktadır. Tavanı ahşap kiriş, tabanı ahşap döşeme, duvarları ise çamur sıva üzerine kireç badanadır. (Şekil 4.5.)

Şekil 4.5. Birinci kat merdivenin sol tarafındaki odadan genel görünüm

Birinci kata çıkan merdiven duvar ile bitişik iken ikinci kata çıkan merdiven sofayı ikinci katta ortalamış, birinci katta ise sağda duvardan birkaç cm uzaklaşmış, solda ise duvarla birleşmiştir. Sol duvar ile birleşen kısımda üç, diğer kolda ise dokuz basamak bulunmaktadır. Basamakların rıht yükseklikleri ve genişlikleri farklılık göstermektedir. Merdivenin ilk kolunda korkuluk bulunmazken ikinci kolunda demir korkuluk ve ahşap küpeşte mevcuttur. İkinci katta merdivenin ikinci kolunun ilk basamağı hariç üzeri açıktır. Demir korkuluklar merdiven basamaklarından başlayıp tavan döşemesi ile birleşmektedir. Ancak katlarda merdiven boşluğunun etrafında, çıkış hattı hariç, 58 cm yüksekliğinde korkuluk bulunmaktadır. (Şekil 4.6.)

Şekil 4.6. Merdivenlerden görünüş: a)ikinci kata çıkan merdivenin ilk kolu, b)ikinci kata çıkan merdivenin ikinci kolu, c)birinci kata çıkan merdivenin zemin kattan görünüşü

İkinci katta merdivenin sağında ve solunda birer oda ve bir mutfak, güneyinde de bir adet muhdes banyo bulunmaktadır. Merdivenle sofaya çıkılmaktadır. Sofa dikdörtgene yakın formdadır. Orta sofalı plan tipine örnektir. Sofanın kuzeye (sokağa) çıkma yapan konsolu şahniş olarak da adlandırılmaktadır. Çıkma içinde yerden 30 cm yükseltilerek seki oluşturulmuştur. Tavan döşemesi de 15 cm aşağıda yapılarak yükseklik azaltılmış, seki bölümü özelleştirilmiştir. (Şekil 4.7.) Sekinin doğusunda 83 cm genişliğinde, 18 cm derinliğinde ve üç raflı, açık, ahşap gömme dolap bulunmaktadır. Çıkmanın kuzey ve doğu cephesi olabildiğince dışa açılmıştır. Kuzey cephesinde 82 cm genişliğinde üç, doğu cephesinde bir adet pencere ile aydınlatılmaktadır.

Şekil 4.7. İkinci kat sofa

Yapının doğusundaki kapı baş odaya açılmaktadır. Baş oda dikdörtgen formludur. Odanın güneyinde 7 cm'lik kot farkı, kuzeyinde 17 cm yüksekliğinde seki bulunmaktadır. (Şekil 4.8. c'de ahşap seki görülmektedir.) Kuzey cephesinde 85 cm genişliğinde, sekiden 31.5 cm yükseklikte bir adet ahşap pencere yer almaktadır. Doğu cephesinde 84 cm genişliğinde, üç adet ahşap pencere bulunmaktadır. Bu pencereler kuzey cephesindeki pencere ile aynı kottan başlamaktadır. Ancak yükseklikleri fazladır. Bu pencereler 2-2 bölümlü camdan oluşan sabit ve 2-2 bölümlü camdan oluşan hareketli kanatlı, toplam sekiz bölmeli giyotin pencerelerdir. Pencerenin üzerinde yarım çiçek formlu, sabit camlardan oluşan bölüm yer almaktadır. Çiçek formunun dışı, duvar kalınlığındaki ahşap alınlıktan oluşmaktadır. (Şekil 4.8. b) Pencerelerin altında 7 cm ve üstünde tavan süslemesi ile birleşen 11 cm kalınlığında ahşap hatıllar yer almaktadır ve odanın üç tarafını dolaşmaktadır. Güney cephe duvarı ise tamamen dolap ile kaplıdır ve evdeki en süslü dolap buradadır. Dolabın sol tarafında yüklük, ortasında kapatılmış ahşap pencere ve altında çiçeklik, sağ tarafında ise raflardan oluşan ahşap bir gömme dolap yer almaktadır. Rafların en üstte olanı kapaklı olmasına rağmen sağ kapağı bulunmamakta, sol kapağı da onarım gerektirmektedir. Diğer iki raf ise açıktır. Pencerenin iki kenarında çiçeklikten başlayarak tavana kadar yükselen süsleme bordürü çemberlerden oluşmakta ve kabartma şeklindedir. İki süsleme arasında en üst bordürde, dikdörtgen modüllerle, bir dolu, bir boş şeklinde desen oluşturulmuştur. Bu tezyinatın içinde kalan pencerenin üç kenarını dolaşan süsleme tavan köşe süslemesi ile aynıdır. Pencerenin en içteki kenar bordüründe ise oyma üçgenlerin belirli bir düzende tekrar etmesi ile oluşan bir bezeme mevcuttur. (Şekil 4.8. a) Duvarlar kuzey-güney cephesinde kalın iken, doğu-batı cephelerinde incedir ve kireç badanalıdır. Odanın tavanı ve tabanı ahşap kaplamadır. Tavanı çıtalarla süslenmiştir. Çıtalar 4.6 cm kalınlığındadır ve ortalarında 3 cm kalınlığında sıralı üçgen tepeler testere dişi modelidir. Çıtaların birleşim yerlerinde ve köşelerde, ortasında 12 köşeli yıldız şeklinde ayna olan, ahşap çıtalardan oluşan süsleme yer almaktadır. Tavan köşelerinde ise ortası çıtalarla aynı, kenarları kavislerle süslenmiş ahşap bordürler bulunmaktadır. (Şekil 4.8. c)

Şekil 4.8. Baş oda: a) Yüklük genel görünüm, b) Ahşap giyotin pencere, c) Oda genel görünüm

Yapının güneybatısındaki kapı mutfağa açılmaktadır. Kuzey duvarında 58 cm genişliğinde, 26 cm derinliğinde, raflardan oluşan ahşap dolap mevcuttur. Batı duvarında 80 cm genişliğinde, 22 cm derinliğinde altı ahşap; üstü ahşap çerçeveli cam kapaklıdır. Ancak cam kapaklardan birisi kırılmış, diğeri de onarım gerektirmektedir. Güney duvarının sağ ve sol köşelerinden başlayan 65 cm genişliğinde iki adet pencere bulunmaktadır. İki pencerenin ortasında oda içine çıkıntı yapan ocak yer almaktadır. (Şekil 4.9.) Taban ahşap kaplama, tavan ahşap kiriş, duvarlar ise kireç badanalıdır.

Şekil 4.9. İkinci kat mutfağı

Kuzeybatıdaki ikinci kapı ise odaya açılmaktadır. Kuzey duvarında 135 cm genişliğinde, 142 cm yüksekliğinde, 6 bölmeli, alttaki orta bölmesi açılan, ahşap pencere bulunmaktadır. Batı duvarında 78 cm genişliğinde, 22 cm derinliğinde gömme dolap mevcuttur. Dolabın altı kapaklı, üstü açıktır. Güney duvarında 62 cm genişliğinde, 26 cm derinliğinde, 4 raflı ahşap dolap, sağda ise iki kapaklı yüklük yer almaktadır. Yüklük 40 cm yükseklikten başlamakta ve altı gusülhane olarak kullanılmaktadır. (Şekil 4.10.) Yüklük, pencere, kapı ve ahşap gömme dolabın üst sınırını belirleyen ahşap hatıl, üç duvarı da dolanmaktadır. Kapı ve dolaplar orijinal, ancak tavan kaplaması yenilenmiştir. Tavan ve taban ahşap kaplamadır. (Şekil 4.11.)

Şekil 4.10. İkinci kat kuzeybatıdaki odada bulunan yüklük

Şekil 4.11. İkinci kat kuzeybatıdaki odanın genel görünümü

Yapının güneyindeki muhdes banyo, sofadan 21 cm yüksekte olup kapısı merdivenin sağındadır. Güney duvarında, 100 cm genişliğinde, 4 bölmeli, ahşap pencere bulunmaktadır. Tabanı seramik, duvarları fayans kaplıdır.

4.1.2.2. Cephe özellikleri

Zemin kat sokağa göre şekillenmiştir ve bu kat tek pencere dışında dışa kapalıdır. Arazinin eğimli olması nedeniyle zemin katın bir kısmı sokaktan görülmemektedir. Birinci katta küçük gönye çıkmalar görülmektedir. İkinci katta gönye ve tam oda-sofa çıkmaları mevcuttur. Pencere sayısı bu katta arttırılmış, iç-dış ilişkisi güçlendirilmiştir. Katlar arasında yükseklik farkının fazla olmadığı gözlemlenmiştir.

Cephenin en önemli elemanları ahşap pencereler ve her yöne olan çıkmalardır. Ahşap pencereler ya sabittir ya da giyotindir. Doğu cephesinde muhdes bir çeşme bulunmaktadır. (Şekil 4.3.) Çeşmenin solunda, birinci katta, çıkmanın altında Doğanbey evlerinde görülen tabak süsü, altında da kitabe yer almaktadır. (Şekil 4.12.) Oda-sofa çıkmaları ahşap eli böğründeler ile desteklenmiştir.

Zemin ve birinci katta değişimler gözlemlenmektedir. İkinci kat orijinalliğini korumuştur. Ancak evin tamamında, bakım ve onarım yapılmalıdır.

Şekil 4.12. Osman Zengin evi tabak süsü ve kitabesi

Şekil 4.13. Doğu cephesindeki sonradan eklenmiş olan çeşme[1]

Şekil 4.14. Osman Zengin evi cepheleri: a) Güney cephesi, b) Doğu cephesi, c) Kuzey cephesi

[1] Hasan Ocaklı'nın "Kültür Zengini ve Beyler Şehri Doğanbey" (2008) isimli eseri sayfa 77'deki görselinde çeşmenin yer almadığı görülmektedir.

4.1.2.3. Süsleme özellikleri

Süslemeler daha çok ahşap dolap kapaklarında ve kapılarda görülmektedir. Kapılar –baş oda hariç- sadedir ve orta kısımları yivlidir. Baş odanın kapısında, yatay ve düşey yivli, üç plaka ile dört dilimli camlıdır. (Şekil 4.17.) Dolap kapakları da oldukça sadedir. (Şekil 4.18.) Baş odada bulunan yüklük kapağı da yivlidir. Ancak yüklüğün yanındaki pencerenin kenarında geometrik süslemeler mevcuttur. (Şekil 4.15.) Tavanda da ahşap çıta, köşe bordürleri ve çıta birleşim yerlerindeki, on iki köşeli, aynalı, ahşap motiflerle süsleme yapılmıştır. (Şekil 4.16.)

Şekil 4.15. Baş odadaki dolap-pencere-tavan süslemesi

Şekil 4.16. Baş oda tavan süsleme detayı

Şekil 4.17. Kapı süslemeleri

Şekil 4.18. Ahşap gömme dolap örnekleri

4.1.3. Osman Zengin evi çizimleri

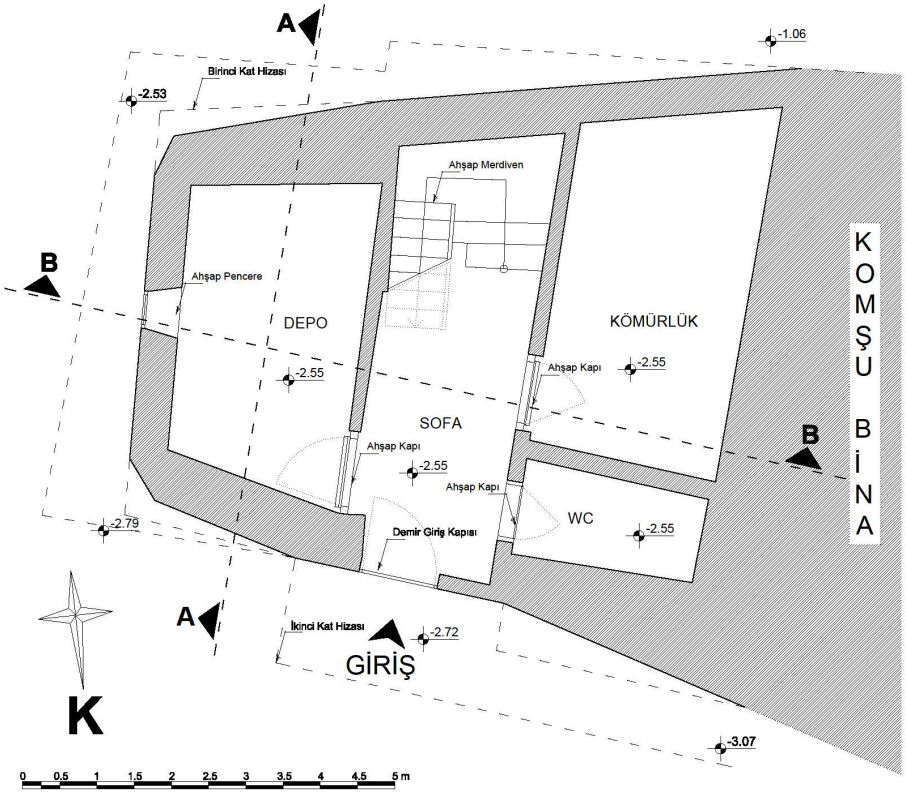

Şekil 4.19. Zemin kat planı

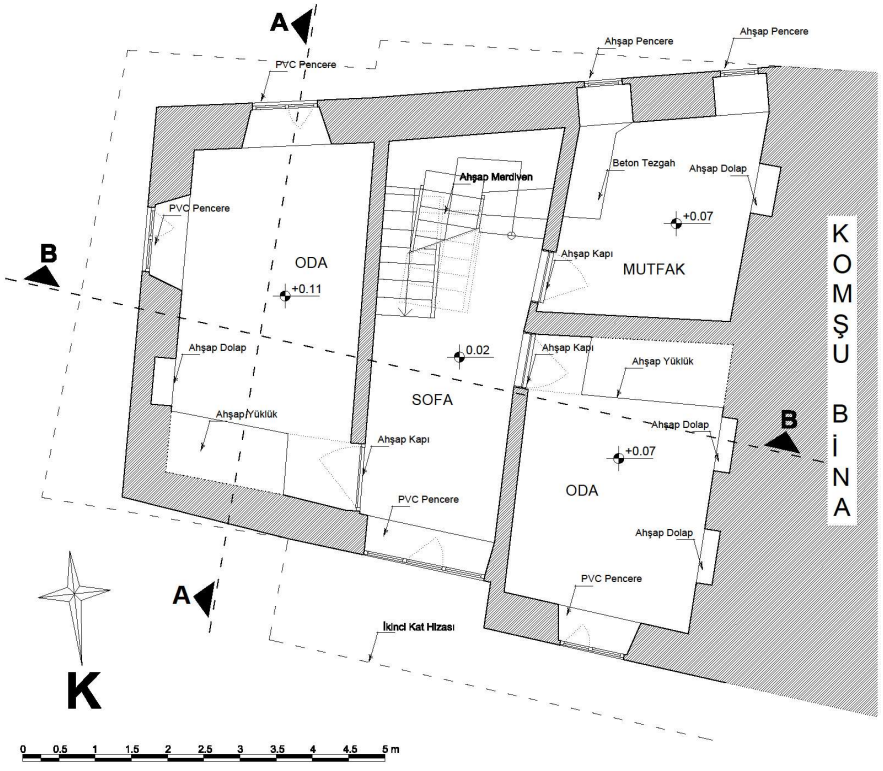

Şekil 4.20. Birinci kat planı

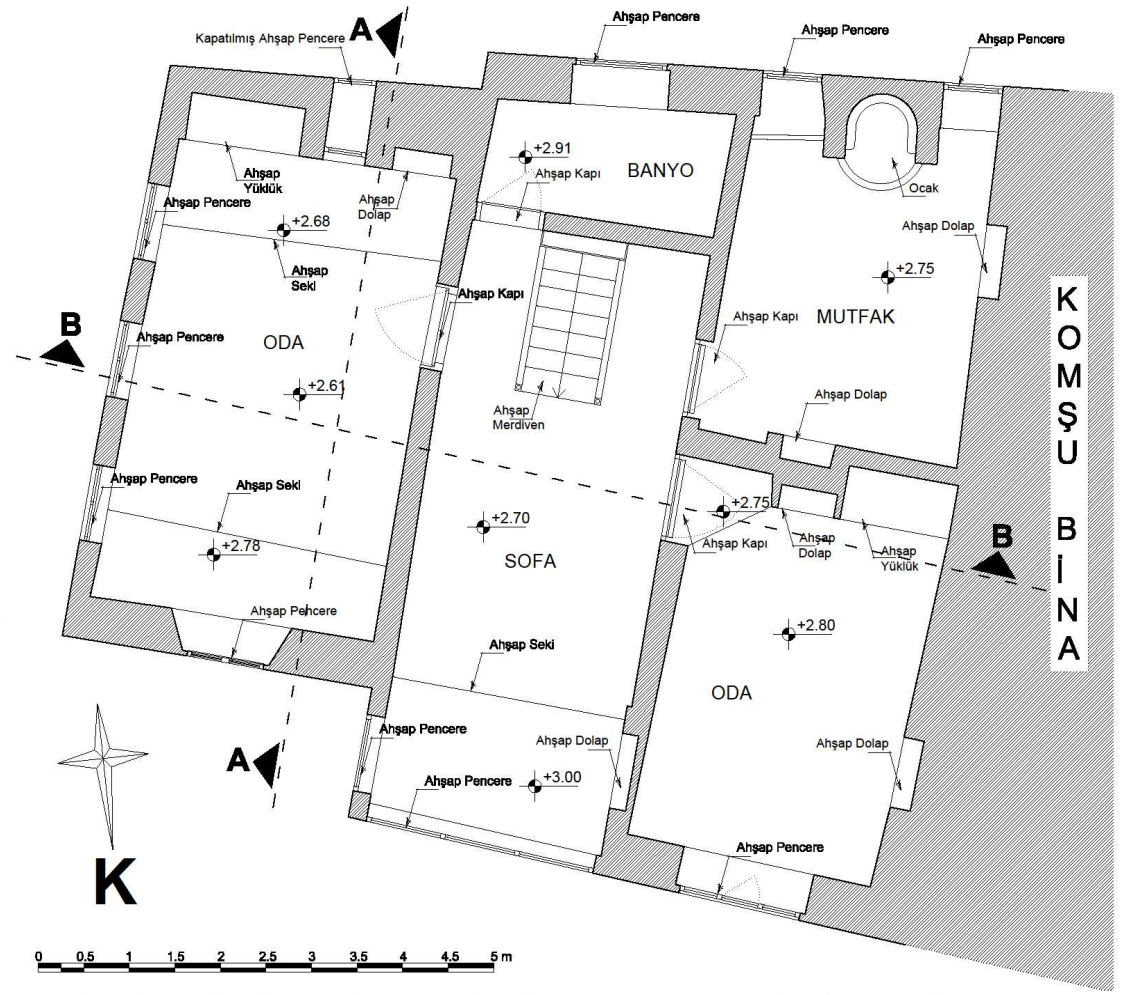

Şekil 4.21. İkinci kat planı

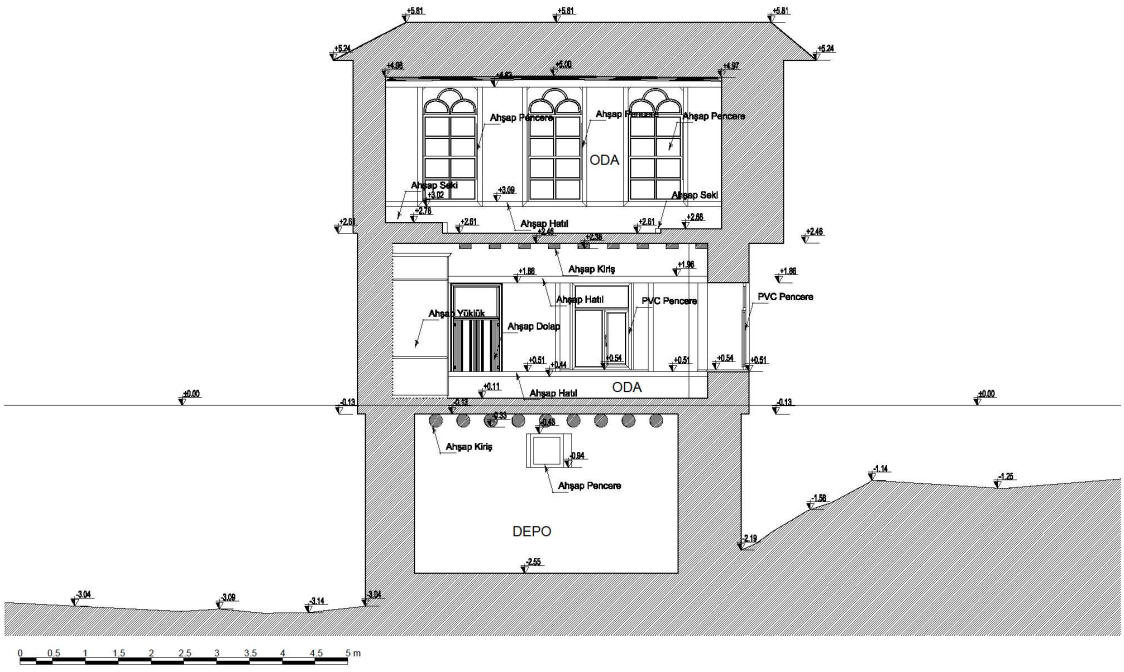

Şekil 4.22. A-A kesiti

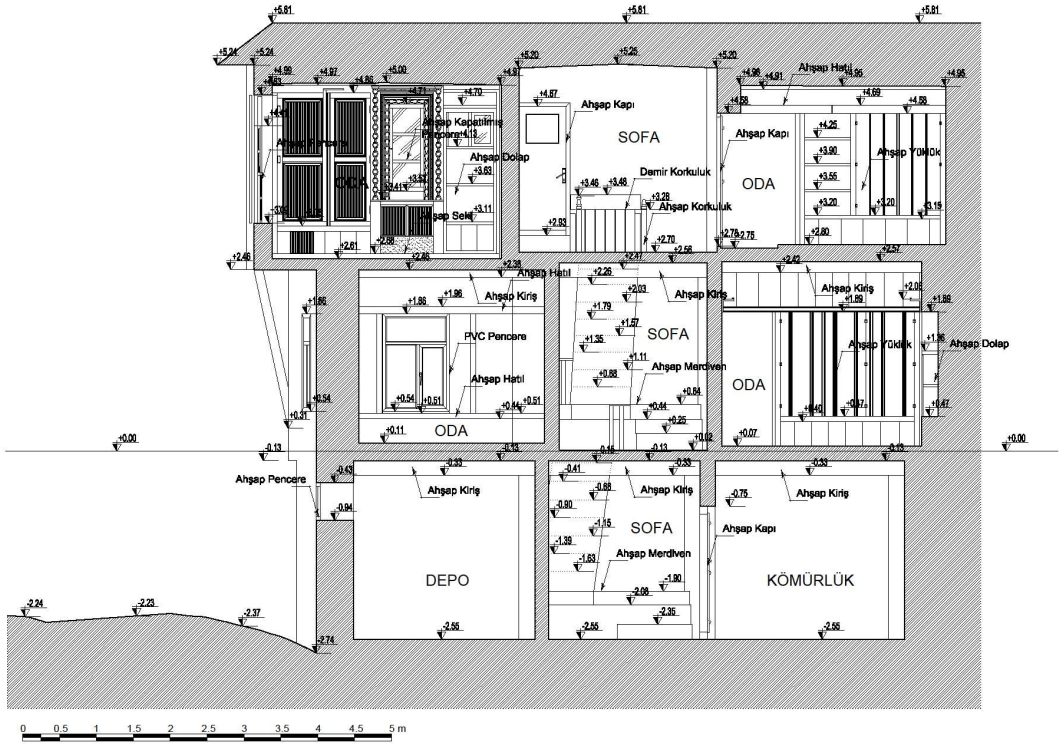

Şekil 4.23. B-B kesiti

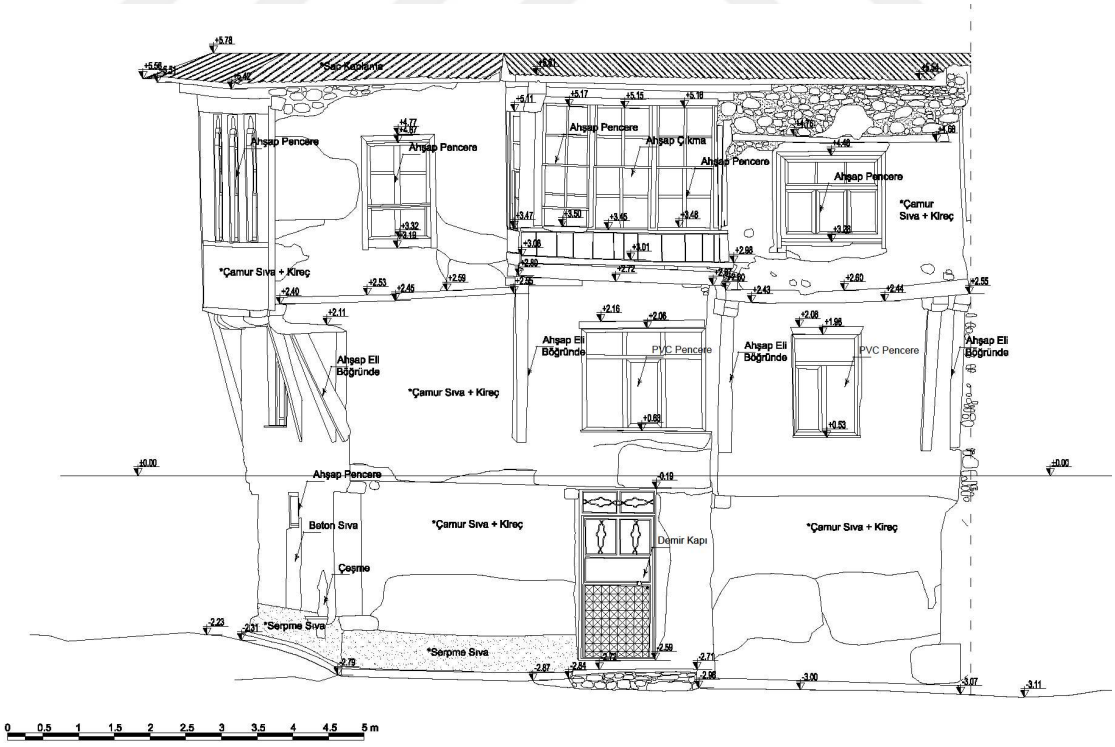

Şekil 4.24. Giriş (Kuzey) cephesi[2]

[2] Giriş cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

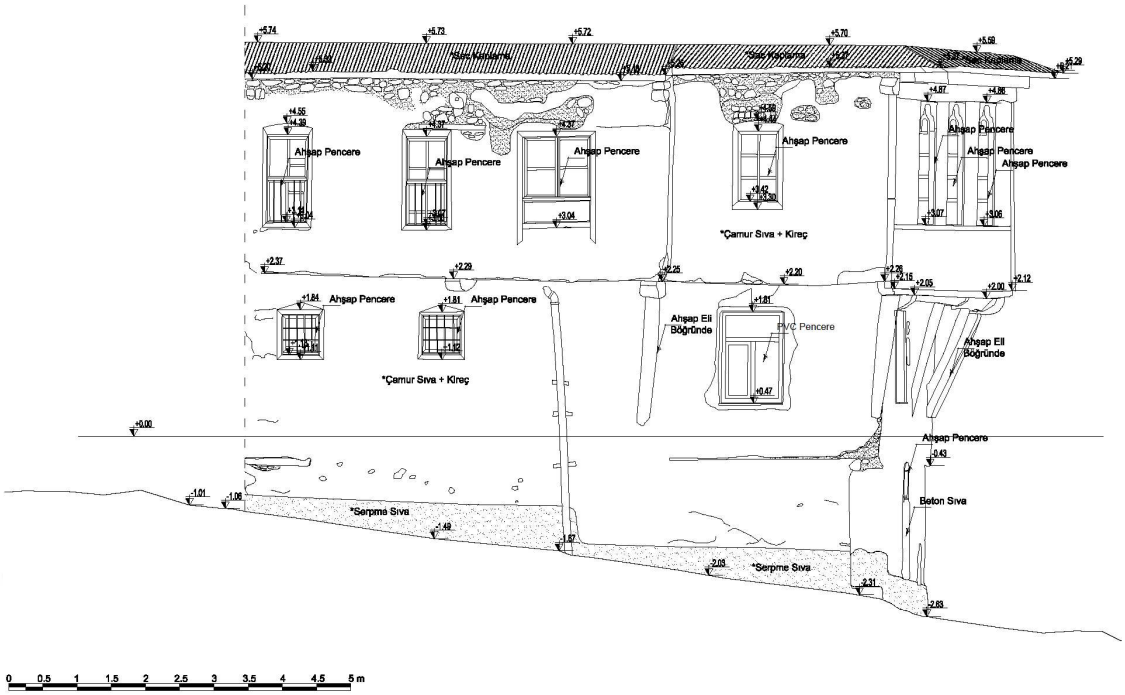

Şekil 4.25. Arka (Güney) cephesi[3]

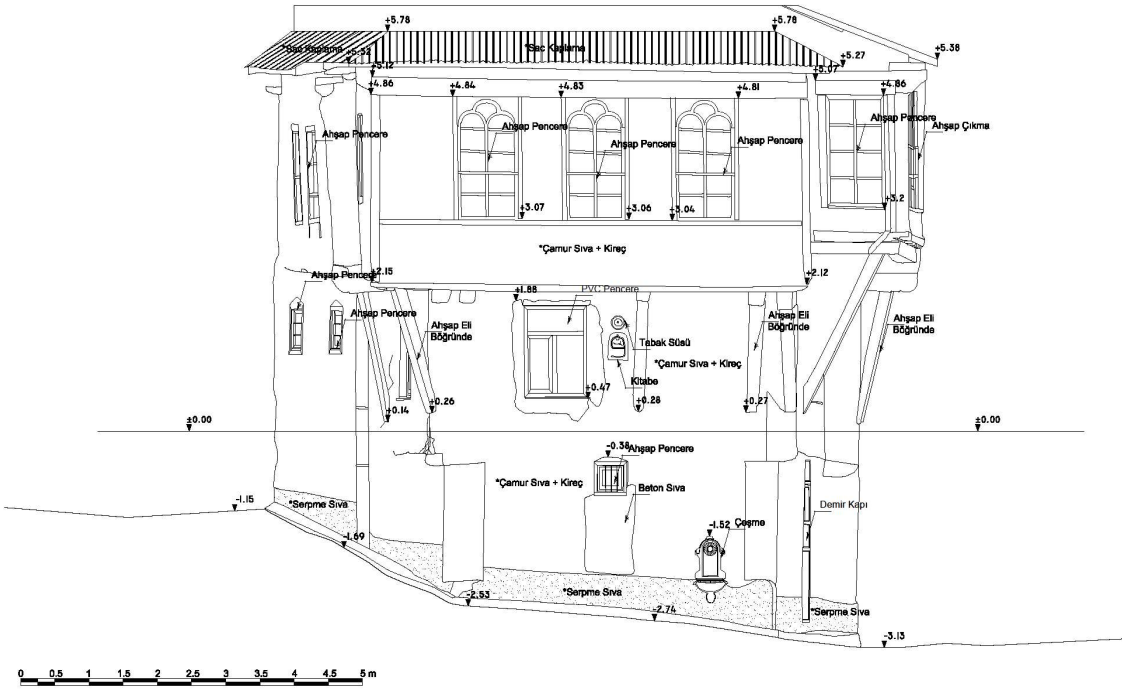

Şekil 4.26. Sol yan (Doğu) cephesi[4]

[3] Arka cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.
[4] Sol yan cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır.

4.2. Katalog No:2

Adı: Belediye Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Şişmanoğlu Caddesi

Kapı No: 2

Ada-Parsel: Yeni: Ada-343, Parsel- 5 Eski: Pafta-8, Ada-1909

Tescil Durumu: 14.09.2006 -1182

Tarihlendirme: Eser stil kritiği ile19. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.27. Belediye evinden genel görünüm

4.2.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 343 ada, 5 parselde bulunmaktadır.

Yapı köşe parselde yer almaktadır. İki cephelidir ve tüm cepheler sokağa bakmaktadır. Giriş Yeni Cami Sokak'tan iki farklı kapı ile sağlanmıştır. Birinci kapı sofaya açılır iken, ikincisi evin bölümlerinden bağımsız, ahır olduğu düşünülen bir bölüme açılmaktadır ve bu bölüme girilememiştir. Zemin + iki kattan oluşmaktadır. Zemin katta sokağa göre konumlanma görülmektedir. İkinci katta çıkmaya yer verilmiştir. Çatısı tek yöne eğimlidir (sundurma) ve sac kaplıdır. Avlusu bulunmamaktadır.

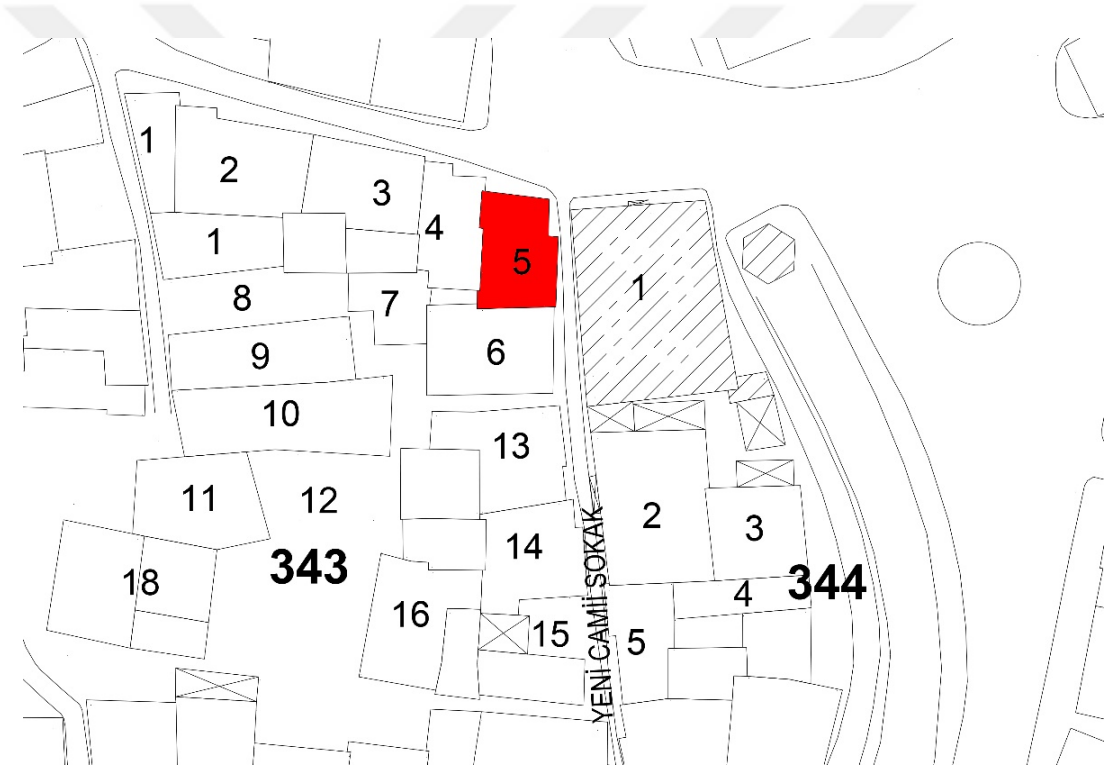

Şekil 4.28. Belediye evi konumu

4.2.2. Mimari özellikleri

Üç odalı, iç sofalı plan tipine örnektir. Bu plan tipi birinci ve ikinci katta gözlemlenmektedir. Türk evi plan ve kat özellikleri görülmektedir. Ancak odaların Türk evinden fonksiyonu bakımından farklılaştığı görülmüştür.

Genel olarak duvarlarda taş malzeme ve ahşap çatkı arasına kerpiç dolgu kullanılmış; ancak kapı, pencere, dolap, hatıl, kiriş ve döşemeler de ahşap kullanılmıştır.

Evin dış duvarları, çıkma hariç, kalın iken iç duvarları incedir. Ahşap çatkı sistem, ince olan iç duvarlarda kullanılmıştır. Oda zemin döşemelerinde ahşap kaplama üzerine çamur sıvanmıştır.

Yapının duvarların da çatlak, sıva dökülmeleri ve oturmalardan kaynaklı yamulmalar, döşemelerin de kot farklılıkları oluşmuştur. Çatı sacla kaplanmıştır.

4.2.2.1. Plan özellikleri

Yapıya giriş Yeni Cami Sokak'tandır. Giriş kapısı cephenin ortasında yer almaktadır. Çift kanatlı ve oldukça sade, ahşap kapının üzerinde, kapı genişliği kadar, 50 cm yüksekliğinde kim geldi penceresi bulunmaktadır. Girişin solunda tek kanatlı, bir kapı daha vardır ve ahır kapısı olduğu düşünülmektedir, ancak içeri girilememiştir.

Giriş kapısı zemin katın sofasına açılmaktadır. Sofa giriş cephesinden arka cepheye doğru genişlemektedir ve yaklaşık dikdörtgen formdadır. Yapı caminin lojmanıdır, ancak günümüzde kullanılmamaktadır. Bu nedenle sofa da tabut, odun parçaları vs. bulunmaktadır ve zemin net olarak görülmemektedir. Girişin sağ tarafında, ahşap kapıyla girilen bir bölüm vardır, ancak bu bölüme de girilememiştir. Giriş kapısının karşısında ahşap merdiven onun karşısında da wc bulunmaktadır. WC ve merdivenin ilk basamağının olduğu kısım, ahşap ile yerden 25.5 cm kadar yükseltilmiştir. WC ve wc'ye ulaşılan küçük holün yüksekliği, yerin yükselmesi ve tavanın alçaltılması ile sofaya göre azalmıştır. Ahşap kapı ile girilen wc'de küçük bir de pencere vardır. Merdiven duvara paralel uzanmakta, 2 cm kalınlığındaki 11 adet ahşap basamaktan oluşmaktadır.

Birinci katın formu zemin kat ile aynıdır ve üç oda, bir sofadan oluşmaktadır. Zemin, birinci ve ikinci katın sofaları aynı genişliktedir. Ancak ikinci kattaki çıkma, sofanın uzunluğunu arttırmıştır. Güneyde iki, kuzeyde bir adet oda bulunmaktadır. Sofa, doğudaki yerden 47 cm yüksekte bulunan 100 cm genişliğinde, 141 cm yüksekliğindeki ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır. Ahşap pencere yatayda iki, düşeyde üç, toplam altı camlı bölümden oluşmaktadır. Pencerenin alt ve üst kısımları çift kanatlı olarak açılmaktadır. Üst kısmında yatay bir, alt kısmında düşey dört adet demir parmaklık bulunmaktadır. Güneş ışınlarının sofaya daha fazla girmesi için pencereler, duvarın dışına yakın yapılmış, içeride sağ ve sol kenarlarından duvarlar genişletilmiştir. Bu uygulama evin kalın duvarlarındaki tüm pencerelerde görülmektedir. Sofa ile odalar arasında, yüksekte, küçük, sabit pencereler yer almaktadır. (Şekil 4.29. c'de kapının

yanında görülmektedir.) Taban ahşap döşeme, tavan ahşap kiriştir. Duvarlar ise kireç badanalıdır. (Şekil 4.29.)

Şekil 4.29. Birinci kat sofadan genel görünümler: a) sofanın doğusu-pencere, b) sofanın güneybatısı, c) sofanın kuzeybatısı

Yapının güneybatısındaki ilk odanın kapısı bulunmamaktadır. Odanın tüm duvarları sağır, tabanı çamur sıva, tavanı ahşap kiriş, duvarları ise kireç badanadır.

Şekil 4.30. Karanlık odadan sofaya bakış

Güneydoğudaki kapı yaklaşık dikdörtgen formlu bir odaya açılmaktadır. Kapı üç farklı genişlikteki ahşap plakanın, yatay üç ahşapla birleşmesi ile oluşmuştur ve sofaya bakan yüzeyi çıtalarla süslenmiştir. (Şekil 4.39. üçüncü fotoğrafta görülmektedir.) Kapının 19 cm solunda, sofa ile oda arasında, yerden 144 cm yüksekte, 33 cm genişliğinde, 51 cm yüksekliğinde, sabit ahşap pencere bulunmaktadır. Oda, yerden 27 cm yükseklikte, 97 cm genişliğinde, 175 cm yüksekliğinde, yatayda iki, düşeyde dört bölmeli, altı ve üstü açılan, ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır. Altta, düşey dört adet demir parmaklık bulunmaktadır. Tabanı çamur sıva, tavanı ahşap kiriş, duvarları ise kireç badanadır. Tavan döşeme ve kirişleri yenilenmiştir. Pencerenin sağında yer döşemesinin yıprandığı ve yıkılmak üzere olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 4.31. Odadan genel görünüm

Kuzeydeki kapı köşesi pahlı bir odaya açılmaktadır. Kapı açıldığında ilk görülen raflardan oluşan ahşap bir dolaptır ve bu dolap yüklüğün derinliği genişliğindedir. Yapıdaki tek yüklük bu odadadır, ancak yüklüğün alt ve üst kısımlarındaki ahşap plakalar ve yandaki raflı dolap günümüze ulaşmıştır. Yüklüğün alt kısmının gusülhane olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Oda kapısının sağ tarafında yerden 123 cm yükseklikte, 36 cm genişliğinde, 58 cm yüksekliğinde, sabit, ahşap pencere bulunmaktadır. Oda, pahlı duvardaki, yerden 18 cm yükseklikte, 96 cm genişliğinde, 169 cm yüksekliğinde, altı bölmeli, ortadaki iki bölmesi açılan, ahşap pencere ile

aydınlatılmaktadır. Pencerenin sağında, 60cm genişliğinde, 33 cm derinliğinde, üstü açık, alt tarafı iki raflı, kapaklı, gömme ahşap dolap bulunmaktadır. Odadaki tek süsleme dolap kapağındaki çember içindeki altı yapraklı çiçek desenidir. (Şekil 4.39. daki dolap kapağında ve kapıda görülmektedir.) Pencere, kapı ve dolap üst sınırlarını belirleyen 4+7 cm genişliğindeki ahşap hatıl, odanın üç duvarında yer almaktadır. Hatıl milimetrelik oluklarla süslenmiş, tabanı, yüklüğün köşesi ile kapının sağ köşesini birleştiren hatta kadar 3 cm yükseltilmiştir. Tabanı ahşap kaplama, tavanı ahşap kiriş, duvarları ise kireçtir. Tavan döşeme ve kirişleri yenilenmiştir. (Şekil 4.32.)

Şekil 4.32. Odadan genel görünüm

İkinci katın formu da çıkma dışında, diğer katlarla aynıdır. Zemin ve birinci katta bulunan merdivenler aynı iken, bu kattaki çatıya ulaşımı sağlayan merdiven diğerlerinden farklı olarak, 13 basamaklıdır ve ilk iki basamağı diğer basamaklardan 10 cm daha geniştir. (Şekil 4.33.) Güneyinde bir oda ve bir mutfak, kuzeyinde de bir oda bulunmaktadır. Doğu duvarı, solda 104, sağda oda ile birlikte 79 cm dışarı çıkma yapmaktadır. Sofa çıkmada yer alan dört adet ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır. Bu pencereler, yerden 57 cm yüksekte ve 174 cm yüksekliktedir. Doğu duvarındaki üç pencere de aynıdır ve 91 cm genişliğindedir. Çıkmanın kuzey penceresi ise 76 cm genişliğinde, sekiz bölmeli, giyotindir. Sofa ile odalar arasında sabit, küçük, ahşap pencereler bulunmaktadır. (Şekil 4.34.) Oda kapıların süslü olan yüzeyleri sofaya bakmaktadır ve genellikle yivli ahşap çıtalarla süslenmiştir. 4+7 cm genişliğindeki ahşap hatıllar üç duvarda da yer almaktadır. Tabanı ahşap kaplama, tavanı ahşap kiriş, duvarları ise kireç badanadır.

Şekil 4.33. Birinci ve ikinci kattaki merdivenler

Şekil 4.34. İkinci kat sofa genel görünüm

Sofanın güneybatısındaki ilk kapı dikdörtgen formlu mutfağa açılmaktadır. İki oda arasında dört bölmeli, sabit, ahşap pencere yer almaktadır. Pencerenin sağında muhdes, raflı ahşap dolap bulunmaktadır. Dolabın bulunduğu yer, yan odada da ahşap plaka ile kapatıldığı için kapı boşluğu olabileceği düşünülmektedir. Dolabın karşısında, 53 cm genişliğinde küçük bir pencere yer almakta ve yanındaki duvar yıkılmıştır. Taşların isli olmasından dolayı yıkılan duvarın ocak duvarı olduğu sanılmaktadır. (Şekil 4.35.) Taban çamur sıva, tavan ahşap kiriş, duvarlar ise kireç badanadır.

Şekil 4.35. Mutfaktan genel görünüm

Güneydoğudaki kapı, dikdörtgen formlu bir odaya açılmaktadır. Bu oda ile mutfak arasında bir pencere ve ahşap plaka ile kapatılmış bir alan bulunmaktadır. Kapının sağında sofaya bakan küçük, sabit, ahşap bir pencere yer almaktadır. Oda, sofa ile birlikte dışarı çıkma yapmaktadır. Oda bu çıkmadaki 93 cm genişliğinde, 174 cm yüksekliğinde, sekiz bölmeli, giyotin ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır. Tabanı çamur sıva, tavanı ahşap kiriş, duvarları ise kireç badanadır.

Şekil 4.36. Oda genel görünüm

Kuzeydeki odanın formu alt kattaki oda ile aynıdır. Baş oda olduğu tahmin edilmektedir. Oda kapısının sağında küçük, sabit, ahşap pencere yer almaktadır. Kapının karşısında 76 cm genişliğinde, üç raflı ahşap gömme dolap bulunmaktadır. Dolabın sağında, pahlı duvar ve yanındaki duvarda 95 cm genişliğinde, 168 cm yüksekliğinde, sekiz bölmeli, alt ve üst tarafı açılan, üç adet pencere bulunmaktadır.

Pencereler demir parmaklıklıdır. Kapı ve pencerenin üst sınırını belirleyen 4+7 cm genişliğinde, pencerelerin alt sınırını belirleyen 6 cm genişliğinde ahşap hatıl, odanın üç duvarında yer almaktadır. Taban çamur sıva, tavan ahşap kiriş, duvarlar ise kireç badanadır. (Şekil 4.37.)

Şekil 4.37. Baş oda genel görünüm

4.2.2.2. Cephe özellikleri

Yapı sokağa göre şekillenmiştir. Cephede kapı, pencere ve çıkma cephe özelliklerini oluşturan elemanlardır. Giriş cephesinde, ikinci katta oda ve sofa çıkması bulunmaktadır. Çift kanatlı giriş kapısı ve kapının solunda daha küçük, tek kanatlı, ahşap kapı yer almaktadır. Zemin kat, iki küçük pencere boşluğu dışında sağır tutulmuştur. Birinci katta üç, ikinci katta sekiz adet ahşap pencere bulunmaktadır. Çıkma yüzeyi sac ile kaplanmıştır. Çatı giriş cephesine doğru eğimli ve sac kaplıdır. Tüm cephe kireç badanalıdır. Yapı eteklerine son dönemde serpme sıva yapılmıştır. Pencere ve kapılar orijinaldir, ancak onarım gerektirmektedir.

Şekil 4.38. Belediye evinin kuzey ve doğu cepheleri

4.2.2.3. Süsleme özellikleri

Süsleme bulunmamaktadır. Oldukça sade bir evdir. Kapılar yivli çıtalarla süslenmiştir. İkinci kattaki oda kapısında ve birinci kattaki gömme dolabın kapağında çember içindeki altı yapraklı çiçek motifi yapıdaki tek desendir. (Şekil 4.39.)

Şekil 4.39. Kapı ve dolap süslemeleri

4.2.3. Belediye evi çizimleri

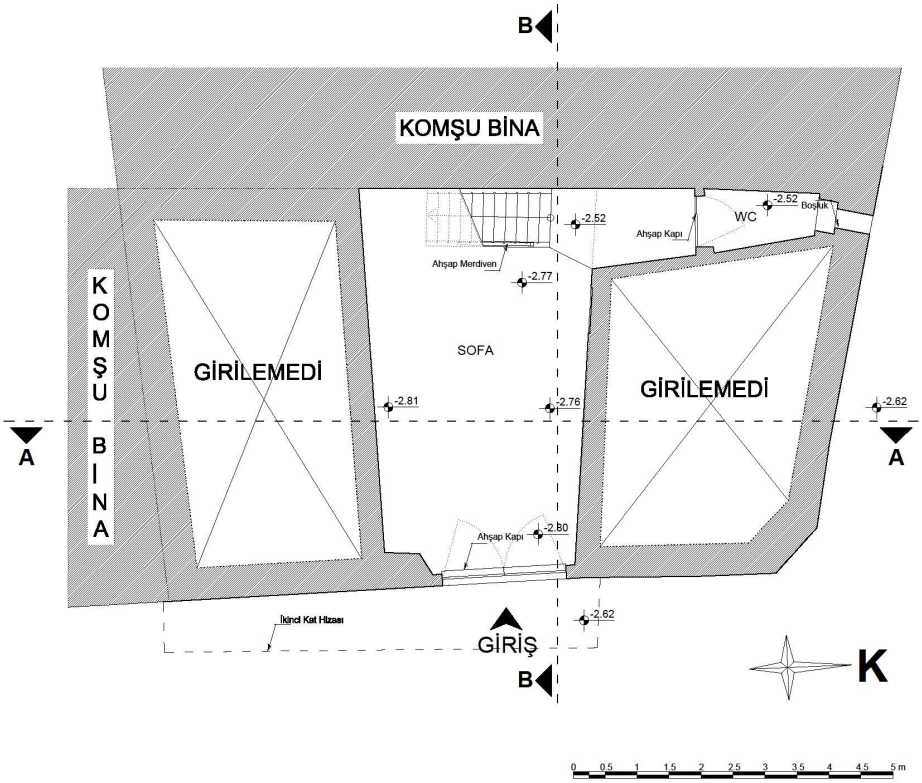

Şekil 4.40. Zemin kat planı

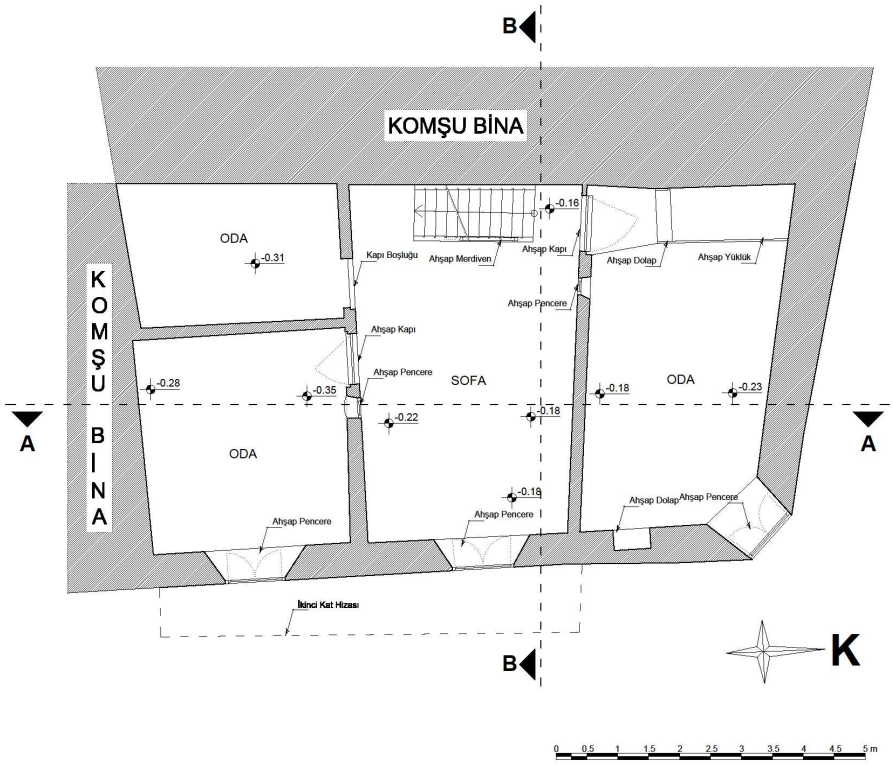

Şekil 4.41. Birinci kat planı

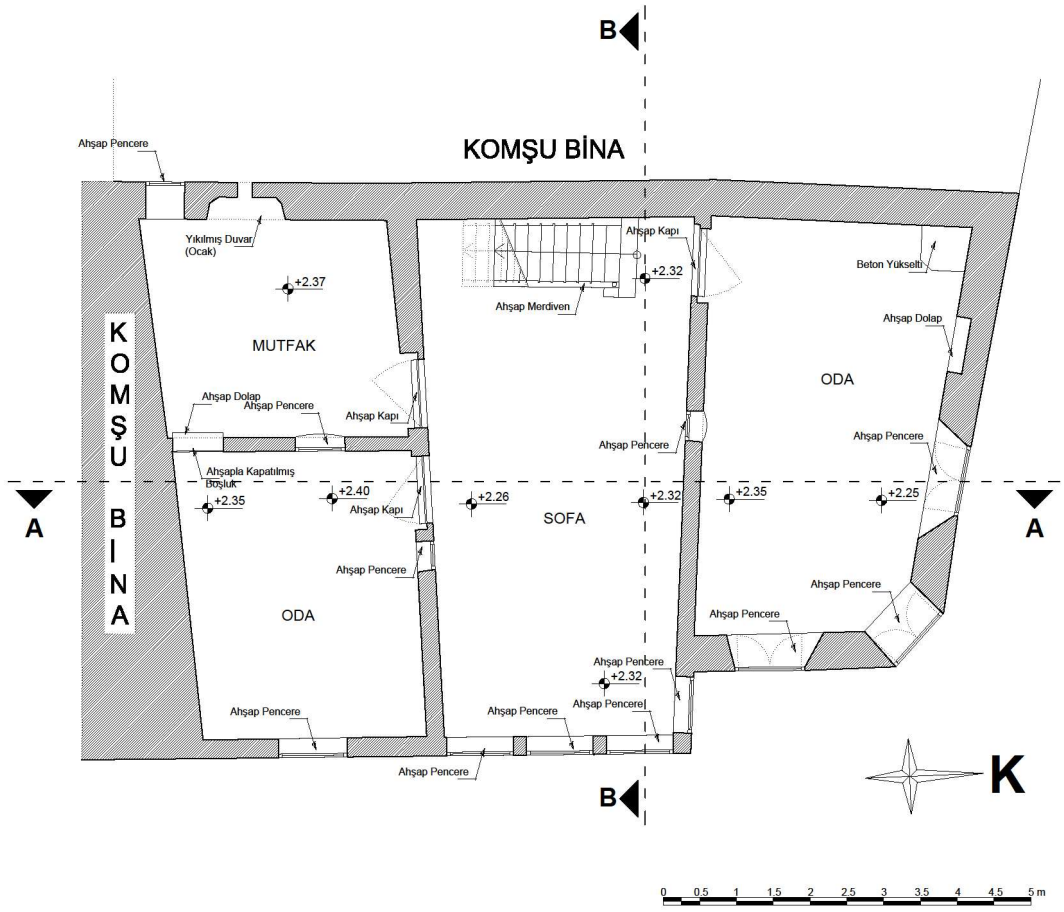

Şekil 4.42. İkinci kat planı

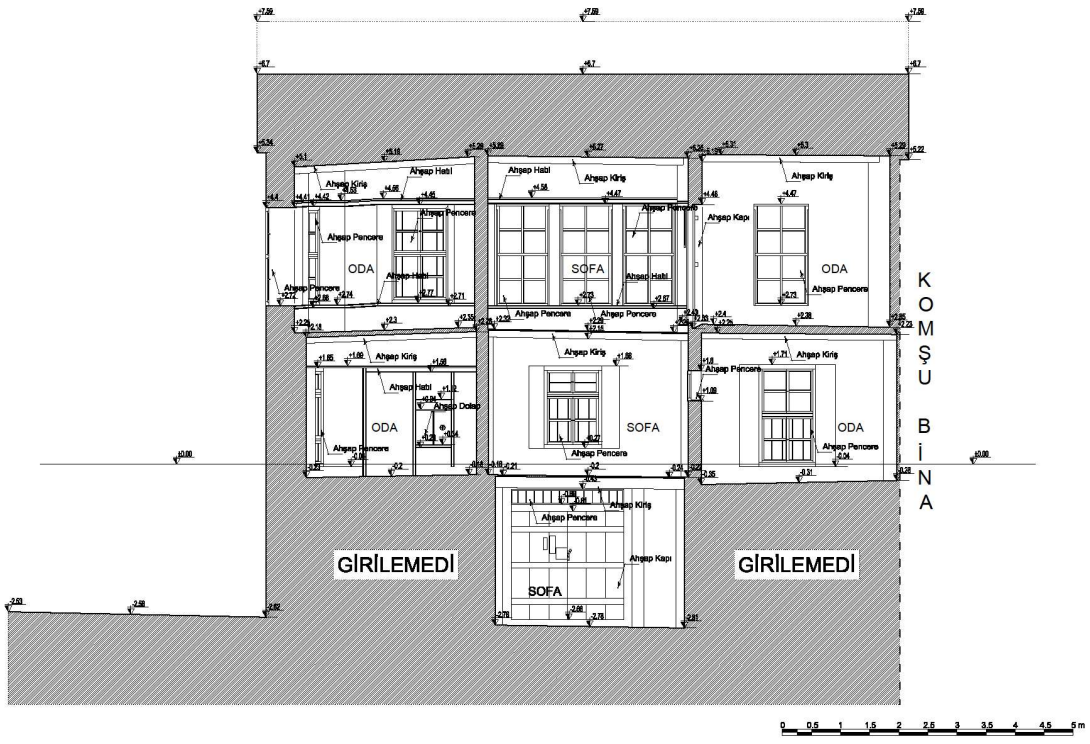

Şekil 4.43. A-A kesiti

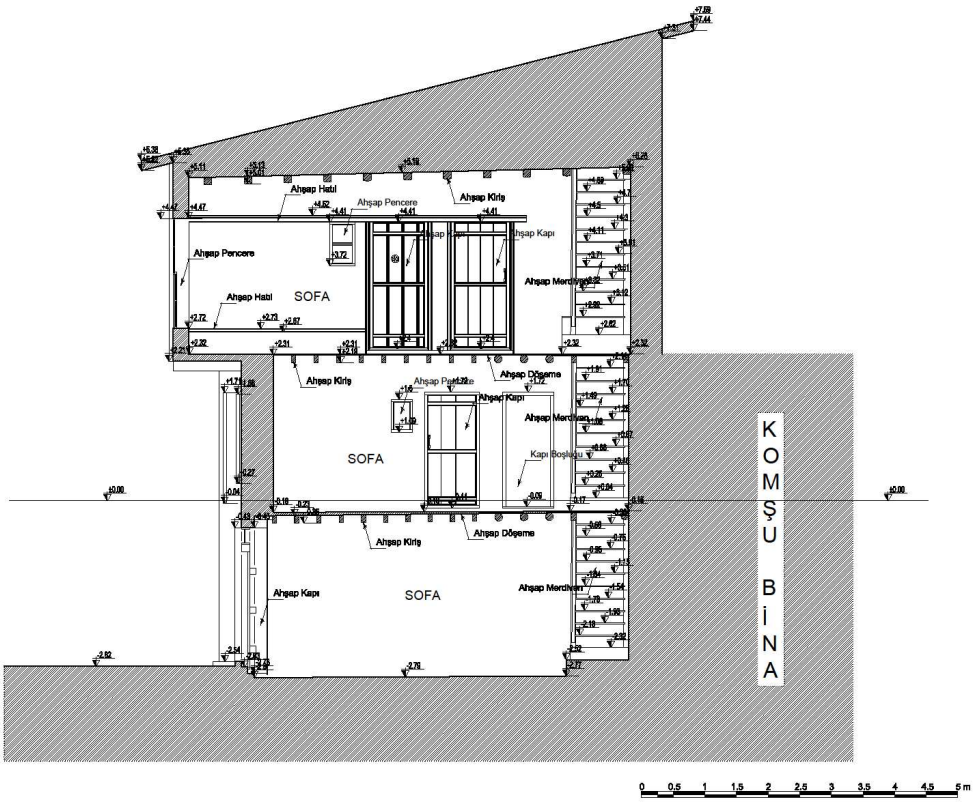

Şekil 4.44. B-B kesiti

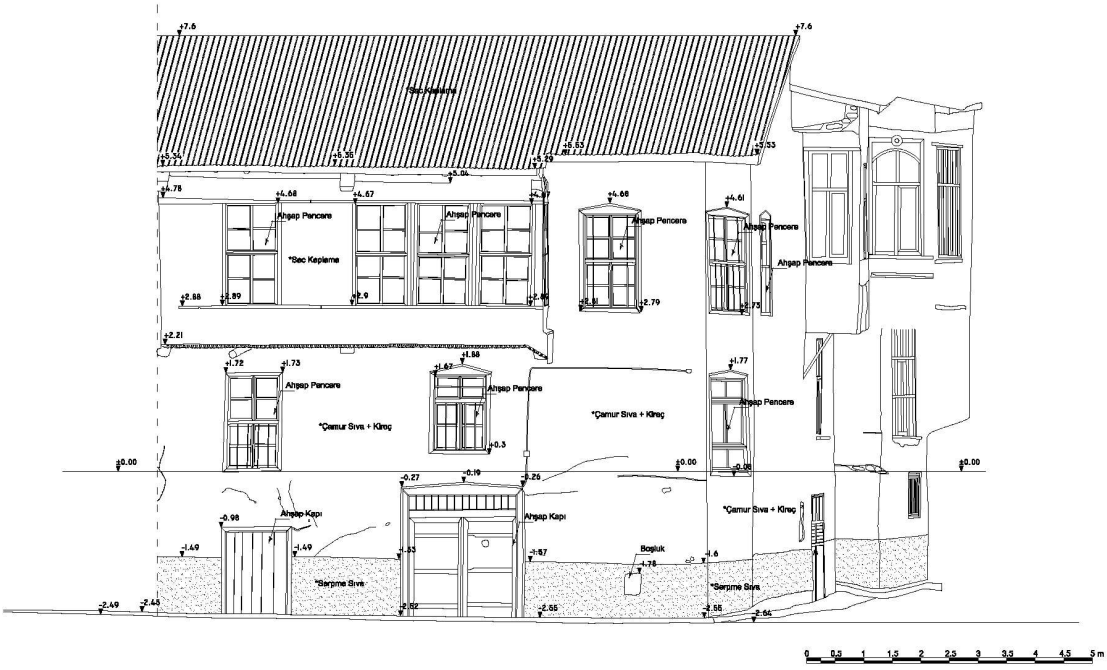

Şekil 4.45. Giriş (doğu) cephesi[5]

[5] Giriş cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

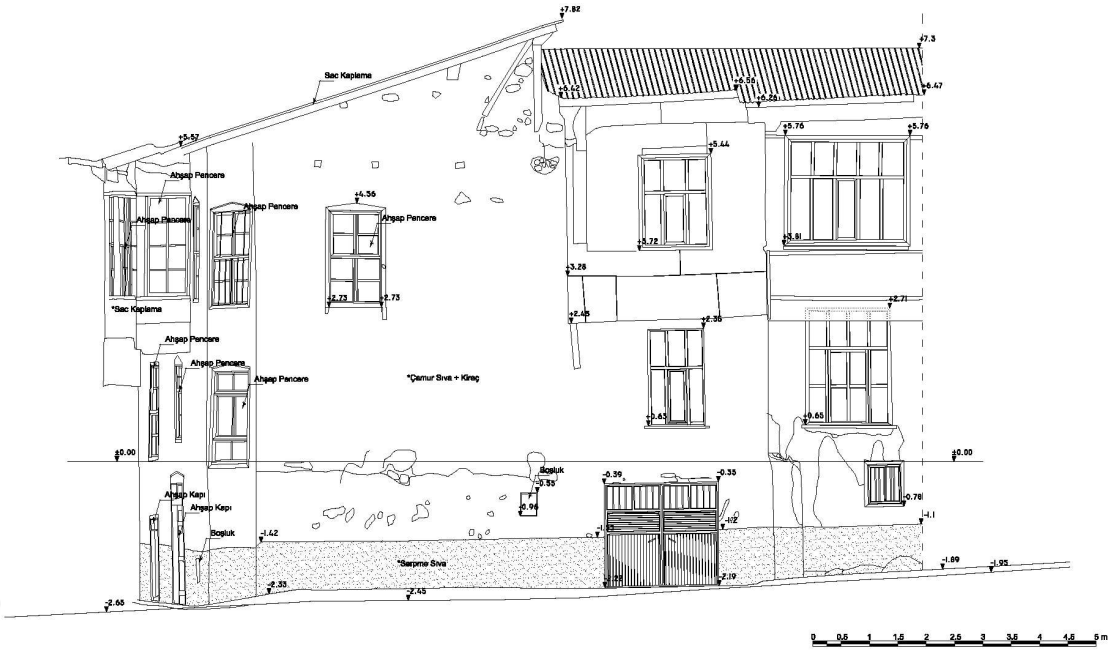

Şekil 4.46. Sağ yan (kuzey) cephesi[6]

[6] Sağ yan cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

4.3. Katalog No:3

Adı: Mehmet Güler Evi
İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey
Cadde / Sokak: 42142. Sokak
Kapı No: 47
Pafta- Ada-Parsel: Ada-337, Parsel-57
Tescil Durumu: Tescil yok
Tarihlendirme: 20. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Şekil 4.47. Mehmet Güler evinden genel görünüm

4.3.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi'nde bulunmaktadır.

Bitişik nizamda, orta parselde yer almaktadır. Tek cephelidir, ancak yapının sağ tarafındaki binanın yıkılması sonucu iki cepheli hale gelmiştir. Giriş, kanal üzerindeki köprüden geçişten sonraki dar bir sokaktan sağlanmıştır. Zemin + iki kattan oluşmaktadır. Zemin ve birinci katta sokağa göre konumlanma görülmektedir. İkinci

katta açık ve kapalı çıkmalar mevcuttur. Kat yüksekliklerinin farklılaştığı gözlemlenmiştir. Çatısı tek yöne eğimlidir (sundurma) ve sac kaplıdır. Muhdes dört bacalı ve avlusuzdur.

Şekil 4.48. Mehmet Güler evi konumu

4.3.2. Mimari özellikleri

Zemin ve birinci katta, dört odalı, iç sofalı plan tipi; ikinci katta ise orta sofalı plan tipi görülmektedir. Türk evi plan ve kat özelliklerini gösterse de odaların fonksiyon bakımından farklılaştığı görülmüştür.

Genel olarak duvarlarda taş, çıkma, kiriş, döşeme, dolap, kapı ve pencerelerde ahşap kullanılmıştır. Yapıdaki pencere, kapı ve dolapların orijinalliğini koruduğu gözlemlenmiştir. Giriş kapısının üzerinde açık bir çıkma bulunmaktadır. Çıkmanın zemini ve parapet duvarı zamanla betonla kaplanmıştır. Çıkmanın muhdes demir korkulukları bulunmaktadır. Çatı, sağ cephenin tamamı ve sol cephede çatı katı sacla kaplanmıştır. Muhdes dört adet bacası bulunmaktadır.

4.3.2.1. Plan özellikleri

Yapıya kanal üzerindeki köprüden geçilerek çift kanatlı ahşap kapıdan girilmektedir. Giriş kapısı cephenin ortasında yer almaktadır. Kapının üstünde kapı genişliğinde kim geldi penceresi bulunmaktadır.

Zemin kat; girilemeyen, ancak kömürlük ve odunluk olduğu bilinen iki bölüm, WC, perde ile sofadan ayrılmış odunluk ve sofadan oluşmaktadır. İç sofalı plan tipine örnektir. Girişin sağından soluna doğru sırası ile; girilemeyen, dışa karşı tamamen sağır olan depo bölümü, merdiven evi, perde ile ayrılmış odunluk (ev halkı kozalaklık olarak tanımlamaktadır), girilemeyen kömürlük bölümü ve WC. Tüm bölümlere orijinal ahşap kapılardan ulaşılmaktadır. WC girişin solunda bulunmaktadır ve üç basamaklı muhdes betonarme merdiven ile sofadan 75 cm yükseltilmiştir. 50-50 ölçülerindeki ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır. Merdivenin yanında su tulumbası bulunmaktadır. (Şekil 4.49. d) Sofanın zemini beton, tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap kaplama, duvarları ise belli bir seviyeye kadar serpme beton sıva, diğer kısımları kireç badanadır. Sofa girişten 15 cm daha yüksektir. (Şekil 4.49. f) Bunun nedeni birinci kat sofasındaki sekidir. Birinci kata dokuz basamaklı, tek kollu, ahşap bir merdiven ile ulaşılmaktadır. (Şekil 4.49. b)

Şekil 4.49. Zemin kat sofadan görünümler: a) ana giriş kapısı, b) ahşap merdiven, c) sofanın batısı, d) wc ve tulumba, e) girişten sofaya bakış, f) tavan kaplaması

Birinci kat dört odalı, iç sofalı plan tipine sahiptir. Bu kat iki oda, bir mutfak, kozalak olarak bilinen odunluk, merdiven evi ve sofadan oluşmaktadır. Dış sınırları zemin kat ile aynıdır. Dış duvarlar (taşıyıcı) kalın, iç duvarlar (bölücü) incedir; ancak yapının sağ tarafındaki dış duvar bitişik nizamdaki binanın yıkılması sonucu incelmiştir. Birinci katta birimler arasında kot farklılıkları bulunmaktadır ve bu kata dokuz basamaklı merdivenden sonra sahanlıktaki iki basamak ile ulaşılmaktadır. Merdiven evi 50-50 cm boyutlarındaki ahşap pencere ile aydınlatılmaktadır.

Şekil 4.50. Merdiven sahanlığından genel görünüm

Birinci katta ulaşılan ilk birim merdiven sahanlığının kuzeyinde bulunan odadır. Bu odaya 80-170 cm boyutlarındaki ahşap kapıdan girilmektedir. Odanın girişi üç kapaklı ahşap yüklüğün içine dahil edilip, yerden 5 cm yükseltilip, tavandan 54 cm alçaltılarak çözümlenmiştir. (Şekil 4.51.) Oda dikdörtgen formludur. Giriş cephesinde yer alan duvar sokağa göre konumlandığı için oda içerisinde dar açılar oluşturmaktadır. Girişin sağında raflardan oluşan ahşap dolap bulunmaktadır. Merdiven sahanlığında gözlenebilen ancak oda içerisinde yüklüğün arkasında kalan 30-60 cm boyutlarında, sabit, ahşap pencere bulunmaktadır. (Şekil 4.50.) Odanın sağında 30-30 cm sabit, karşı duvarında 95-155 cm açılabilen iki pencere, sağ duvarında ise 65-135 cm ahşap gömme dolap yer almaktadır. Sekiz bölmeli, alt ve üst tarafı da çift kanatlı açılabilen, demir parmaklıklı ahşap pencere kalın duvarın dış yüzeyindedir ve ışıktan daha fazla faydalanmak için duvar içe doğru genişlemektedir. Ahşap gömme dolabın ise üst kısmında iki cam kapaklı bölme, ortasında dolap genişliğinde çekmece ve alt kısmında çift kapaklı, raflı, kapalı bölme bulunmaktadır. (Şekil 4.52.) Odanın tavan ahşap kaplama, taban ahşap döşeme, duvarlar ise kireç badanalıdır.

Şekil 4.51. Merdiven sahanlığından ulaşılan odadan genel görünüm

Şekil 4.52. Yüklük-giriş, ahşap gömme dolap, ahşap pencere detayları

Merdiven sahanlığından iki basamakla sofanın merdiven evi ile birleşen uzantısına ulaşılmaktadır. Burası merdiven evi ile odunluk arasında kalmaktadır. Odunluk ile arasındaki duvarda 100 cm genişliğinde, 15 cm derinliğinde, üç raflı, açık gömme dolap bulunmaktadır. Sofanın uzantısı olan bu birimi, sofa ve merdiven evinden ayıran şey ahşap kirişler ve kirişleri taşıyan ahşap dikmelerdir. (Şekil 4.53.)

Şekil 4.53. Birinci kat sofası ile merdiven evini birbirine bağlayan hol

Birinci kat sofası, zemin kat sofası ile aynı boyutlardadır ve dikdörtgen formludur. Giriş cephesinde yer alan duvar sokağa göre konumlandığı için sofa içerisinde dar açılar oluşturmaktadır. Ev sahipleri sofaya çardak, odunluğa kozalaklık, sekilere sektirme demektedir. Sofa her türlü işin, hazırlığın yapıldığı bölüm olarak kullanılmaktadır. Merdivenin sağında bulunan kozalaklık perde ile sofadan ayrılmıştır. Merdivenin karşısında bir oda, odanın yanında da mutfak yer almaktadır. Her bölüm pencere ile sofaya bağlanmış, sofa-oda ilişkileri güçlendirilmiştir. Merdiven evi hizasında 15 cm yüksekliğinde, pencere önünde seki bulunmaktadır. Sekinin kot farkı olan kısmında ara ara boşluklar bırakılmıştır. Bu boşluklardan eve kimin geldiğine bakılmaktadır. Sekinin sağ tarafında ahşap plakalardan yapılmış muhdes WC, sol tarafında ahşap testilik ve ortasında 90-155 cm boyutlarında, sekiz bölmeli, alt ve üstü çift kanatlı, açılabilen, demir parmaklıklı, ahşap pencere bulunmaktadır. Üst kotu ahşap kiriş hizasındadır. Işıktan daha fazla yararlanabilmek için duvar içe doğru açılmaktadır. (Şekil 4.55.) Sofanın tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap kaplama, tabanı ahşap döşeme ve duvarları kireç badanadır.

Şekil 4.54. Birinci kat sofadan genel görünüm

Şekil 4.55. Birinci kat sofa seki üstü genel görünümü

Doğudaki odaya yüklüğün derinliğine açılan ahşap kapı ile girilmektedir. Yüklük ve giriş yerden 8 cm yükseltilmiştir. (Şekil 4.57.) Oda yaklaşık dikdörtgen formludur. Giriş cephesinde yer alan duvar sokağa göre konumlandığı için oda içerisinde dar açılar oluşturmaktadır. Üç kapaklı olan yüklüğün yanında, odanın mutfak ile ortak olan duvarında 30-60 cm; sofa ile ortak duvarında ise 35-60 cm boyutlarında ahşap pencere yer almaktadır. Yüklüğün karşı duvarında 100-100 cm boyutlarında, üstü

pencere genişliğinde sabit, altı dört bölmeli, çift kanatlı, açılabilen, demir parmaklıklı, ahşap pencere bulunmaktadır. Işıktan daha fazla yararlanabilmek için duvar içe doğru pahlanmıştır. Pencerenin önünde 127 cm genişliğinde ve 8 cm yükseklikte, oda genişliğinde seki yer almaktadır. (Şekil 4.56.) Odanın tavanı plastik malzeme ile kaplanmıştır. Taban ahşap döşeme ve duvarlar kireç badanadır.

Şekil 4.56. Oda genel görünüm

Şekil 4.57. Oda genel görünüm

Mutfak sofanın güneyinde konumlanmıştır. Komşu binalarla bitişik 70-60 cm boyutlarında, ahşap, yatay demir parmaklıklı, tepe penceresi ile aydınlatılmaktadır. (Şekil 4.58.) Kapının yanında 60-90 cm boyutlarında, sofa ile ortak olan duvarda, üç raflı, tel örgülü dolap bulunmaktadır. Arka duvarında ise kapı duvarı ile aynı hizada 80 cm genişliğinde, 30 cm derinliğinde, 45 cm yüksekliğinde boşluk bulunmakta ve yanında da 90 cm genişliğinde, 40 cm derinliğinde, 95 cm yüksekliğinde ocak yer almaktadır. (Şekil 4.59.) Mutfağın tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap kaplama, tabanı ahşap döşeme ve duvarları kireç badanadır.

Şekil 4.58. Mutfak genel görünüm

Şekil 4.59. Ocak ve boşluk

İkinci kata birinci kattan tek kollu, on basamaklı, ahşap kafes korkuluklu merdivenle ulaşılmaktadır. Yapıdaki tüm merdiven basamakları 2 cm kalınlığındaki ahşap plakaların, yaklaşık 10-10 cm boyutlarındaki merdiven kirişlerine geçirilmesi ile oluşmuştur. Merdivenin korkuluk küpeşteleri ve dikmeleri ahşap, korkuluk parmaklıkları ise demirdendir. İkinci katta çatıya çıkılan bir merdiven yer almaktadır, ancak çatı çıkışı kapatılmıştır.

Şekil 4.60. Merdivenler ve korkuluklar

İkinci kat beş odalı, orta sofalı plan tipindedir. Merdiven evinin sağından soluna doğru sırası ile; yatak odası, kiler (mutfaktan girilmektedir), mutfak, WC, oda, açık çıkma (balkon), oda yer almaktadır. Alt katlardaki sokağa göre konumlanma nedeniyle odalarda oluşan açılı duvarlar, ikinci katta gönye çıkmalarla düzeltilmiştir. Ayrıca bu duvarlar alt katlara göre inceltilmiştir.

Sofa dikdörtgen formludur. Pencere önünde 290 cm derinliğinde, 13 cm yüksekliğinde ahşap seki mevcuttur. Sekiden 53 cm yüksekte, 163.5 cm yüksekliğinde, 79 ve 82 cm genişliklerinde, on bölmeli, ahşap giyotin iki pencere ve 72 cm genişliğinde sekiz bölmeli, tek kanatlı, bir kapı ile aydınlatılmaktadır. (Şekil 4.62.) Bu kapı ile sekiden 24 cm yüksekteki balkona çıkılmaktadır. Balkon sofanın genişliğinde, sol genişliği 129 cm, sağ genişliği 80 cm'dir. Zemini beton ile kaplanmıştır. Muhdes demir korkulukları ve betonarme parapet duvarı bulunmaktadır. (Şekil 4.61.) Yatak odasının kapısı ile kiler duvarı arasında yerden 45 cm yüksekte, 30 cm genişliğinde

testilik adı verilen ahşap raf yer almaktadır. Sofanın tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap hasır kaplama, tabanı ahşap döşeme ve duvarları kireç badanadır.

Şekil 4.61. Sofadan balkona bakış

Şekil 4.62. Sofadan görünüşler

Kuzeydeki odaya 83-180 cm boyutlarındaki kapıdan girilmekte ve yüklüğün derinliğine açılmaktadır. Yüklük yerden 4 cm, giriş sekisi 4 cm ahşap üzeri 4 cm beton kaplama ile toplam 8 cm yükseltilmiş, 52 cm alçaltılmıştır. Yüklük; üç büyük kapak ve kapaklardan 16 cm daha yüksek olan 12 cm genişliğindeki altı adet açık raftan ve derinliğinde üstte açık, ortada yivli, çift kapaklı, altta açık iki raflı dolaptan oluşmaktadır. Yüklüğün yanında yer alan giriş boşluğu raflarla aynı kottadır ve üst köşelerinde simetrik olarak eğrisel ve köşeli formların birleşmesi ile oluşan plaka süslemeler mevcuttur. Yüklüğün ve giriş boşluğunun üst kısmı ve kiriş sac ile kaplanıp, boyanmıştır. Yüklük raflarının, sofaya bakan ve giriş cephesine bakan pencerelerin üst kotu aynıdır. (Şekil 4.63. a) Balkona bakan pencerenin üst kotu 35 cm daha yüksektedir. Sofaya bakan pencere 31-72 cm boyutlarında, sabit, iki bölmeli ve ahşaptandır. Odayı aydınlatan iki pencere 88 ve 93 cm genişliğinde, 155 cm yüksekliğinde, sekiz bölmeli, altı ve üstü çift kanatlı ve ahşaptandır. (Şekil 4.63. b) Sofanın tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap hasır kaplama, tabanı ahşap döşeme ve duvarları kireç badanadır. (Şekil 4.63. c)

Şekil 4.63. Odadan görünümler: a) yüklük-odaya giriş, b) pencereler, c) tavan kirişleri

Doğudaki odaya 81-166 cm boyutlarındaki kapıdan girilmektedir. Odaya girildiğinde ahşap sedirin genişliği ile karşılaşılmaktadır. 83 cm derinliğinde, 242 cm derinliğinde olan ahşap sedirin, alt kısmında tek kanatlı iki dolap bulunmaktadır. Sedirin kolluk kısmında yivli çıtalarla çevrili alanlar kumaşla kaplanmıştır. (Şekil 4.64. b) Kapının yanında sofaya bakan, 38-72 cm boyutlarında, çift bölmeli pencere yer almaktadır. Pencerenin hizasında, girişi de kapsayan, 4 cm yükseklik bulunmaktadır. Giriş cephesine bakan duvardaki ahşap pencere, 131.5-175 cm boyutlarında, 16 bölmeli, orta kısmı açılabilen, çift kanatlı, her kanadı iki bölmeli, menteşe ile birleştirilmiş, hareketli iki kanattan oluşan, kendi kilitleme sistemi bulunan bir yapı elemanıdır. Tek

menteşeli, kanatlı pencereden farklı olarak, iki kanat, iki menteşe ile birleştirilip tek kanat haline getirilip, farklı açı ve kanat büyüklüğünde açılım sağlanmıştır. (Şekil 4.64. c) Dolayısıyla büyük boyutlu kanatlar, dar alanlarda kullanılabilmektedir. Kapının karşısında 95-155 cm boyutlarında, sekiz bölmeli, altı ve üstü açılabilen, çift kanatlı, demir parmaklıklı, ahşap pencere mevcuttur. (Şekil 4.64. d) Pencere ışıktan daha fazla faydalanabilmek için içe doğru pahlanmıştır. Pencerenin sağında 65.5-191 cm boyutlarında, 30 cm derinliğinde, yivli çift kapaklı iki dolap ve dolapların altında ve arasında bulunan iki çekmeceden oluşan, ahşap gömme dolap yer almaktadır. (Şekil 4.64. e) Odadaki dolap ve cephe pencereleri aynı kottan başlamaktadır. Odanın tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap hasır kaplama, tabanı ahşap döşeme ve duvarları kireç badanadır.

Şekil 4.64. Odadan görünümler: a) girişten odaya bakış, b) giriş ve sedir, c) çıkma penceresi, d)mazgal pencere, e) ahşap gömme dolap

Mutfakta kapının karşı duvarında 90 cm genişliğinde, 40 cm derinliğinde, 95 cm yüksekliğinde ocak yer almaktadır. Ocağın sağ tarafında altı bölmeli, farklı genişliklerdeki iki kanatlı, demir parmaklıklı, ahşap pencere bulunmaktadır. (Şekil 4.65. a) Mutfakta 60 cm genişliğinde, iki bölmeli, tek kanatlı, ahşap tepe penceresi mevcuttur. (Şekil 4.65. c) Kapının sağında, mutfağa çıkıntı yapan ve gömme şeklinde olan, açık raflardan oluşan iki dolap bulunmaktadır. Bu dolaplardan sağda olan gömme dolap, kilerin kapısıdır, ahşap mandalla tutturularak kapatılmaktadır. (Şekil 4.66. c) Kilerde girişin sol duvarında bir tepe penceresi, sağ duvarında ise beş raflı, açık gömme dolap bulunmaktadır. Kilerin tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap hasır kaplama, tabanı çamur sıva ve duvarları kireç badanadır. (Şekil 4.66.) Mutfağın tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap kaplama, tabanı ahşap döşeme ve duvarları kireç badanadır.

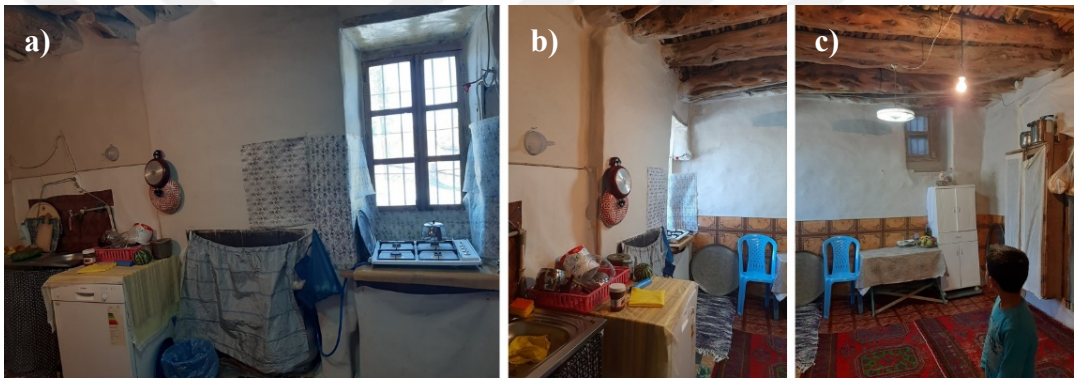

Şekil 4.65. Mutfaktan görünümler: a) ocak ve ahşap pencere, b) güneydoğuya bakış, c) güneybatıya bakış ve tepe penceresi

Şekil 4.66. Kilerden görünümler: a) kiler penceresi, b) kilerdeki raflı dolap, c) kilere giriş kapısı

Yatak odası batıda yer almaktadır. Odayı aydınlatan kapının karşı duvarındaki tepe penceresi ve kapının solunda bulunan, sofaya bakan, ahşap pencere dışında dışa sağır, oldukça sade bir odadır. Tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap kaplama, tabanı ahşap döşeme ve duvarları kireç badanadır.

Şekil 4.67. Yatak odasından genel görünüm

4.3.2.2. Cephe özellikleri

Zemin ve birinci katta sokağa göre konumlanma, ikinci katta ise gönye çıkmalar görülmektedir. Bu çıkmalardan ikisi odalardan kapalı çıkma şeklinde iken, birisi sofanın uzantısı niteliğinde açık çıkmadır. Zemin kat giriş kapısı ve küçük pencere dışında dışa sağırdır. Birinci katın dışa açılımı birisi tepe penceresi olmak üzere toplam dört pencere ile kısıtlanmıştır. İkinci katta ise beşi tepe penceresi niteliğinde toplam on bir pencere

ve bir kapı ile dışa açılım sağlanmış, iç-dış ilişkisi güçlendirilmiştir. Zemin ve ikinci kat arasında kat yüksekliği farkının fazla olmadığı, birinci katta ise kat yüksekliğinin gözle görülür şekilde azaldığı görülmüştür.

Yapının girişi Batı cephesindendir. Kuzey ve Doğu cephelerinde bina bulunurken, Güney cephesindeki yapının yıkılması sonucu iki cepheli hale gelmiştir. Güney cephesi sac ile kaplanmıştır ve tepe penceresi niteliğinde üç adet pencere bulunmaktadır. Kuzey cephesindeki bina tek katlı olduğu için birinci ve ikinci katta toplam dört pencere vardır ve bu cephede yapının duvarının taş olduğu görülmektedir. Doğu cephesinde de tepe penceresi niteliğinde iki pencere bulunmaktadır.

Cephenin en önemli elemanları farklı ölçü ve özellikteki ahşap pencereleri, gönye çıkmaları ve çift kanatlı giriş kapısıdır. Demir parmaklıklar ve balkonun muhdes demir korkulukları da cepheye hareket katmıştır. Kapı ve pencereler ile ikinci katın boyanması cepheye renk vermiş, girişin üzerindeki asma ağacının dalları ile de renkliliği desteklenmiştir. Giriş cephesi belli bir kota kadar serpme sıva ile sıvanmıştır. Farklı kotlardaki saçaklarla yapının üst kotu yatay olarak çizilmiştir.

Giriş, cephenin ortasından, açık çıkmanın altından sağlanmaktadır. Çıkmalar ahşap eli böğründeler ile desteklenmektedir. Yer yer taşıyıcı kirişler cepheye taşmaktadır.

Şekil 4.68. Mehmet Güler evi cepheleri: a) Güney cephesi, b) Doğu cephesi, c) Kuzey cephesi

4.3.2.3. Süsleme özellikleri

Süslemeler daha çok ahşap kapı, dolap ve yüklüklerde görülmektedir. Ahşap kapılar genellikle sadedir ya da yivli çıta veya plakalarla süslenmiştir. (Şekil 4.69. b) Kapı kollarının ayna kısımları kıvrımlı şekilleri ile dikkat çekmektedir. (Şekil 4.69. e)

Ahşap gömme dolap kapakları da yivlidir. Ancak çekmeceli olması yönü ile farklılık göstermektedir. (Şekil 4.69. c) İkinci kattaki sedirin kolluk kısmında ve ahşap gömme dolabın çekmecesinde kumaş kaplama ile mobilyalara renk katılmıştır. (Şekil 4.69. c-h) Yüklük kapakları da yivlidir. (Şekil 4.69. a) Odaya giriş kısımları yüklükle beraber çözümlenmiş ve giriş boşluğunun üstünde, sağında, solunda ahşap plakalara şekiller verilerek süslenmiştir. (Şekil 4.69. a-d) Yüklükler farklı renklere boyanarak odalara hareketlilik katılmıştır. Birinci katta merdiven sahanlığından ulaşılan odanın tavanı yivli ahşap çıtalarla süslenmiştir. (Şekil 4.69. f) Cephede kim geldi penceresinin korkulukları da süsleme özelliği göstermektedir. (Şekil 4.69. g)

Şekil 4.69. Süsleme detayları: a) yüklük, b) oda kapısı, c) ahşap gömme dolap, d) giriş alınlığı, e) kapı kolu, f) tavan kaplaması, g) kimgeldi penceresi korkuluğu, h) ahşap sedir

4.3.3. Mehmet Güler evi çizimleri

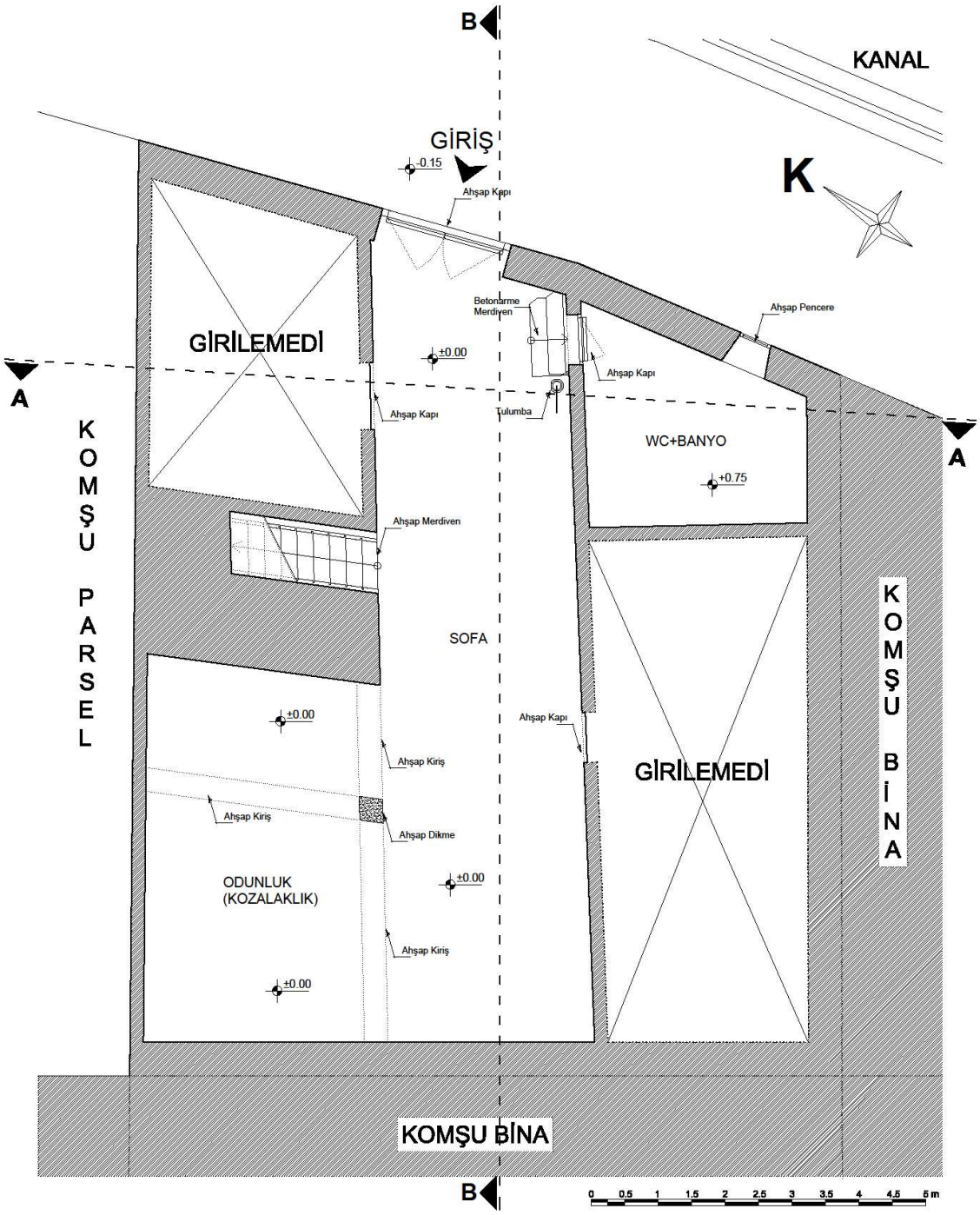

Şekil 4.70. Zemin kat planı

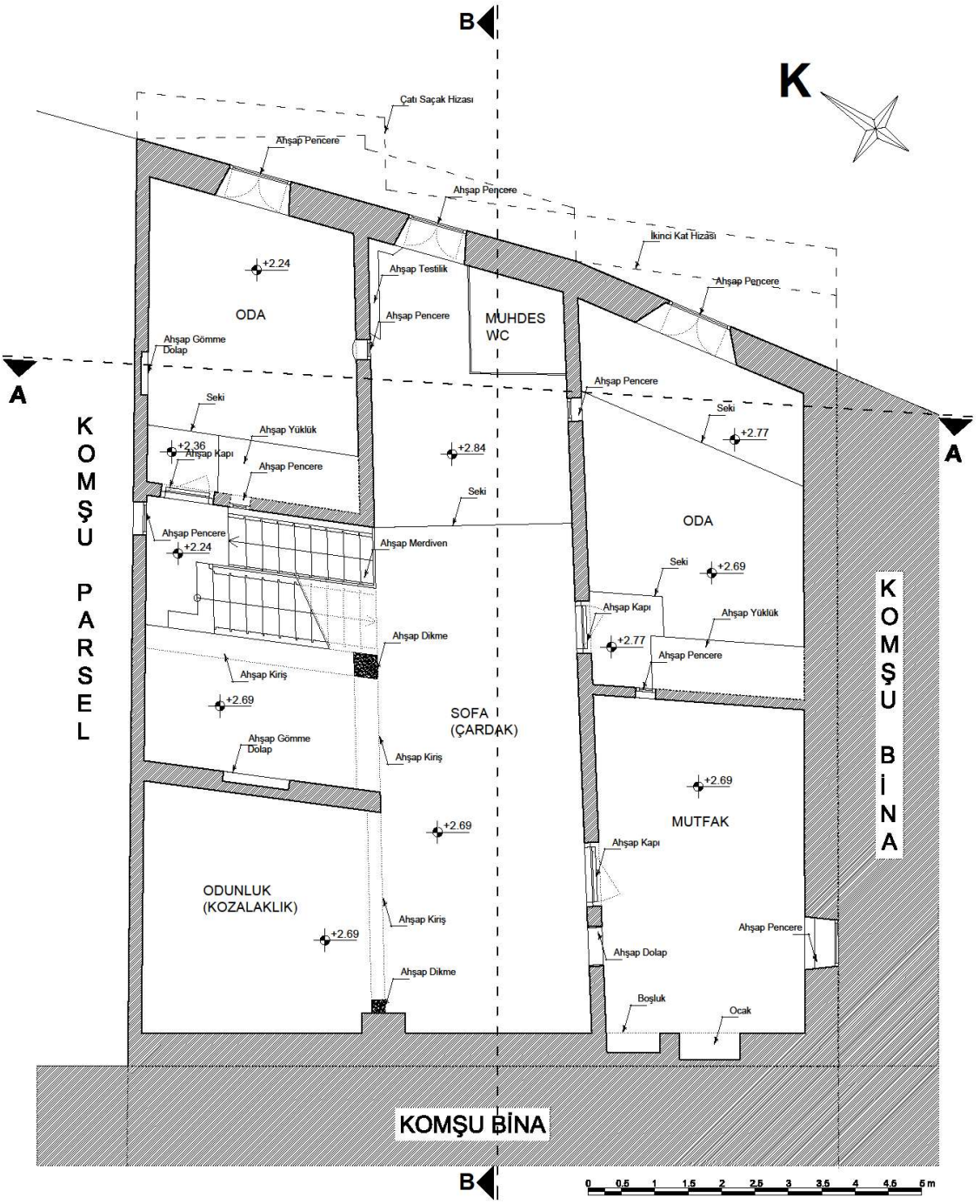

Şekil 4.71. Birinci kat planı

Şekil 4.72. İkinci kat planı

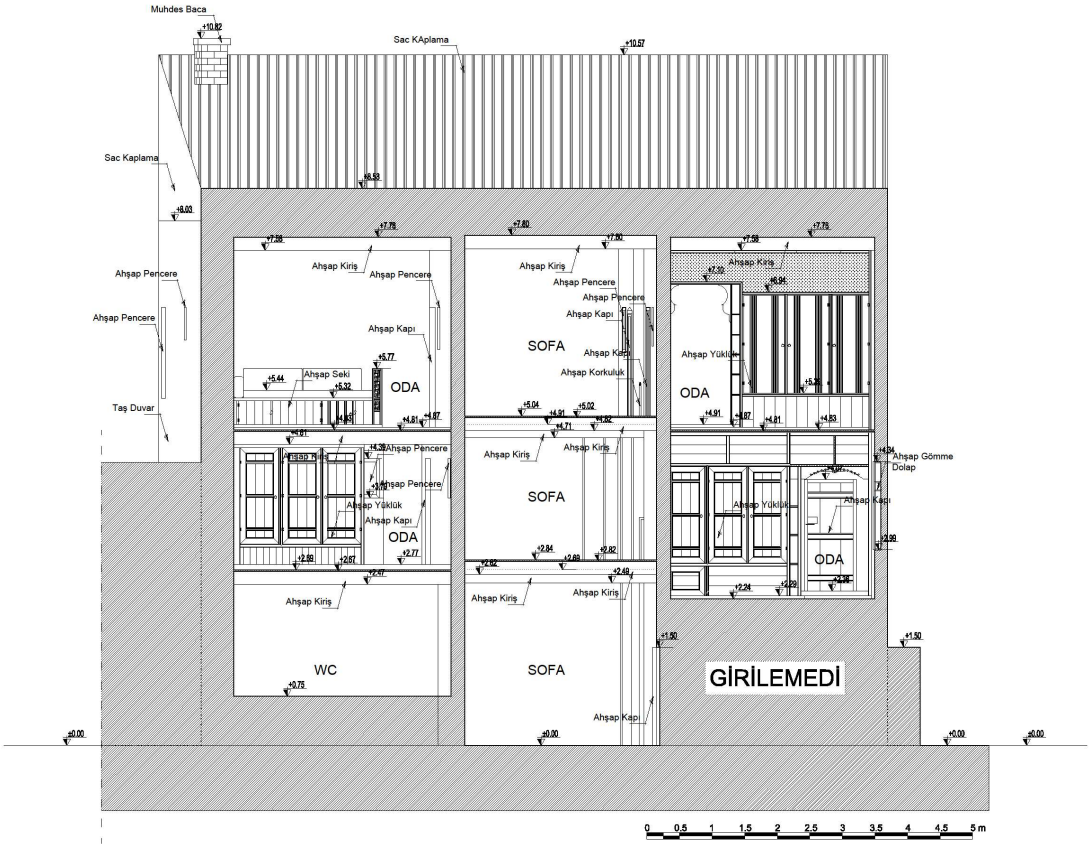

Şekil 4.73. A-A kesiti

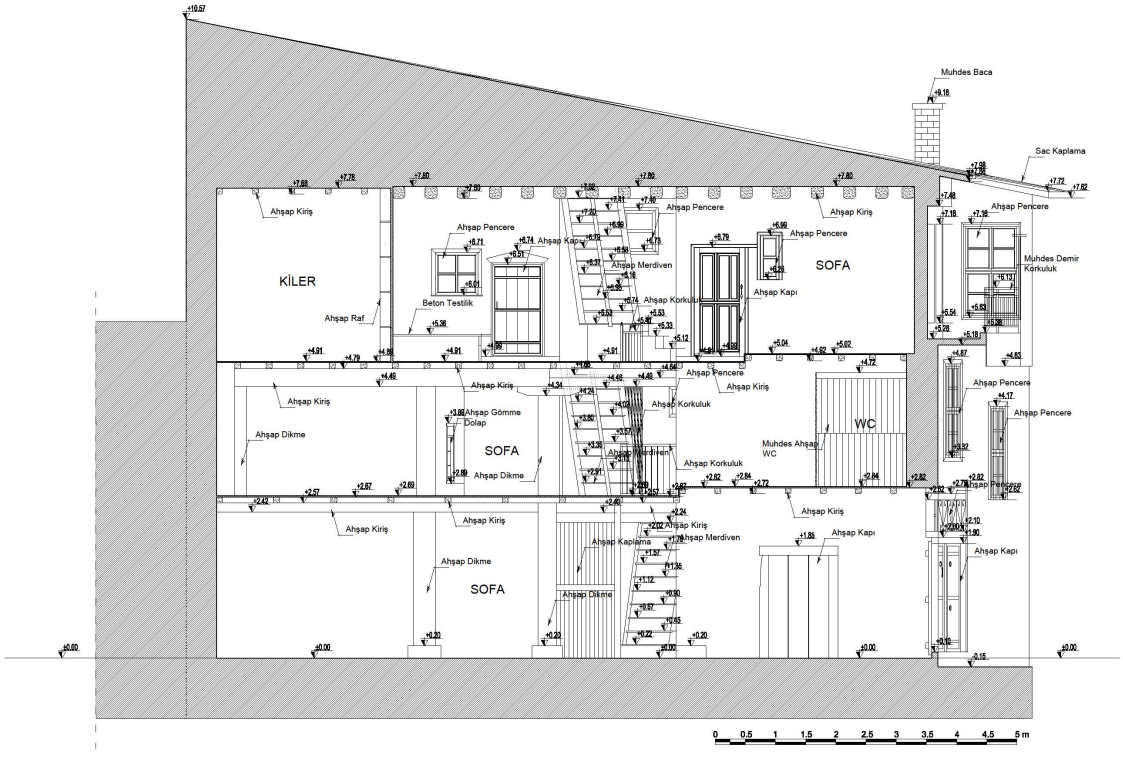

Şekil 4.74. B-B kesiti

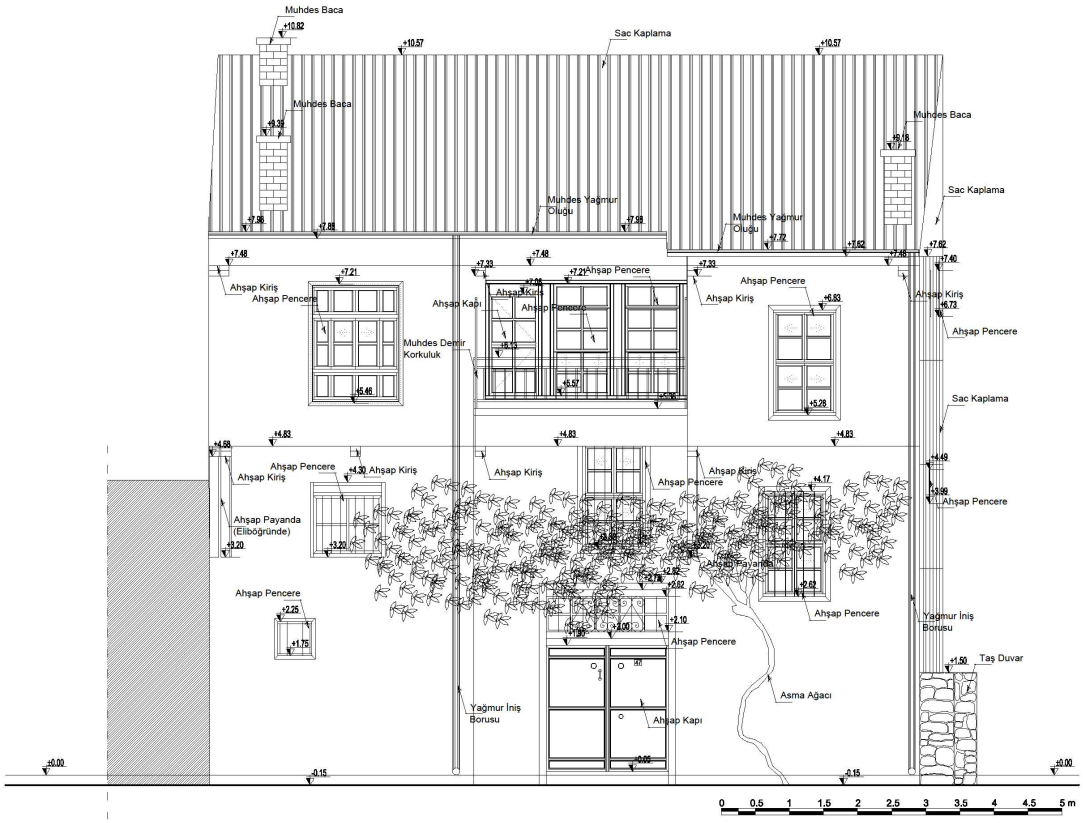

Şekil 4.75. Giriş (Doğu) cephesi

4.4. Katalog No:4

Adı: Mehmet Pınarcı Evi
İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey
Cadde / Sokak: Aşıkbaba Sokak
Kapı No: 24
Ada-Parsel: 492 - 18
Tescil Durumu: 17.02.2017-4267
Tarihlendirme: 20. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.76. Mehmet Pınarcı evinden genel görünüm

4.4.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 492 ada, 18 parselde bulunmaktadır. (Şekil 4.77.)

Yapıya giriş Aşıkbaba Sokak'tan (Güney'den) cephenin ortasındaki ahşap, iki kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Doğanbey evlerinin genelinde olduğu gibi giriş çıkmanın altında yer almaktadır. Kapının üzerinde, yatay, ahşap kimgeldi penceresi

bulunmaktadır. Cephede zemin + bir kattan oluşan yapının zemin katında farklı kotlarda birimler ve arka cephesinde komşu binalarla sınırlandırılmış, küçük bir avlusu mevcuttur. Zemin katta sokağa göre şekillenme, birinci katta da gönye çıkmaları görülmektedir. Pencerelerin PVC ile değiştirildiği, cephenin boyandığı ve yapıya belli bir seviyeye kadar serpme sıva yapıldığı görülmektedir. Çatı tek yöne eğimli (sundurma çatı), sac kaplıdır. (Şekil 4.76.)

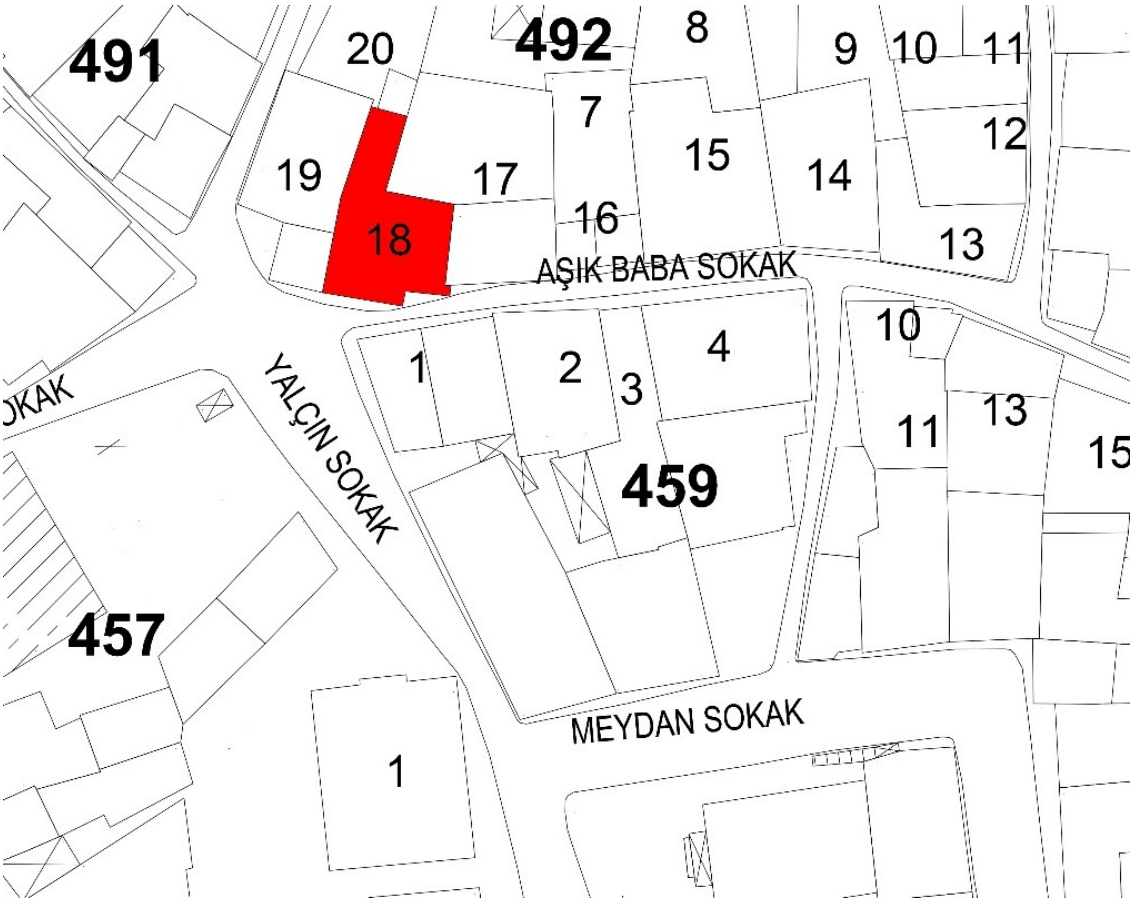

Şekil 4.77. Mehmet Pınarcı evi konumu

4.4.2. Mimari özellikleri

İç sofalı plan tipi görülmektedir. Ancak dışarıdan iki kat olarak algılanan yapının, zemin katta yer alan depolama birimlerinin yüksekliklerinin az olması ve farklı kotlardan birimlere ulaşılması nedeni ile zemin kat net bir plan tipine sahip değildir. Türk evi plan ve kat özelliklerini gösterse de odaların Türk evi odalarından fonksiyon bakımından farklılaştığı görülmüştür.

Genel olarak duvarlarda taş, çıkma, kiriş, döşeme, dolap, kapı ve pencerelerde ahşap kullanılmıştır. Pencerelerin son dönemde PVC olarak değiştirildiği görülmüştür. Yapıdaki kapı, yüklük ve merdiven orijinalliğini korumuştur. Çatı sac kaplıdır. Kuzeyinde küçük bir avlusu bulunmaktadır.

4.4.2.1. Plan özellikleri

Yapıya güney cephede yer alan gönye çıkmanın altından girilmektedir.

Zemin katta solda iki, sağda bir depo bulunmaktadır. Depolara merdivenin altından girilmektedir. Soldaki ilk depoya merdiven sahanlığının altından ulaşılmakta ve günümüzde kullanılmamaktadır. Kuzeybatıdaki depodan avluya geçilmektedir. Avlu komşu binalarla sınırlandırılmıştır. Girişin karşısında üç kollu, 16 rıhttan oluşan, üç sahanlıklı, ahşap merdiven bulunmaktadır. Merdiven korkuluk küpeştesi ahşaptan, parmaklıkları ise demirdendir. Merdivenin birinci sahanlığından odaya, ikinci sahanlığından ise depo olarak kullanılan bölüme geçilmektedir. Depo küçük ve yüksekliği azdır. (Şekil 4.79.)

Şekil 4.78. Depo girişleri

Şekil 4.79. Zemin kat sofadan genel görünüm

Odaya, dört düşey tablanın yatay üç ahşapla birleştirilmesi ile oluşturulmuş, dış yüzeyi yivli çıtalarla süslenmiş ahşap kapıdan girilmektedir. Kapı yüklüğün derinliğine açılmaktadır. Musandıra olarak adlandırılan ahşap yüklük, üç kapaklıdır ve duş olarak da kullanılmaktadır. Yüklük kapısının yanında üç adet ağzı açık bulunmaktadır. Bunlar dikdörtgen formlu ve üst süslemeleri birbirinden farklıdır. En üstteki ve alttaki raf dikdörtgen ve dairenin birleşmesi ile, ortadaki ise dairenin de üzerine üçgenin eklenmesi ile oluşan alınlıklarla süslenmişlerdir. (Şekil 4.80. c) Ayrıca yüklüğün derin kısmı da ağızıaçık üç rafla değerlendirilmiştir. Odanın girişi yüklüğün uzantısı şeklinde, açılı olarak kapının köşesiyle birleşen bezemeli alınlıkla özelleştirilmiş, bu alan odadan 4 cm yükseltilmiştir. Alınlık farklı büyüklüklerdeki dairelerin iç-dış bükey olarak birleşmesi sonucu oluşmuştur. Süsleme simetriktir ve merkezinde ters kalp figürü bulunmaktadır. (Şekil 4.80. c) Oda dikdörtgen formludur ve kiler olarak kullanılmaktadır. Kapının yanında yerden 132 cm yüksekte, 33.2-62.5 cm boyutlarında, sofada sabit iki cam bölmeli, ahşap kepenkli pencere yer almaktadır. Yüklüğün karşı

duvarında pencere, kandillik ve gömme dolap bulunmaktadır. Alt ve üst sınırları aynı kottadır ve 6 cm genişliğinde, bir kenarı yivli, ahşap hatıllarla sınırlandırılmıştır. Hatıllar üç duvarda da devam ettirilmiştir. PVC pencere 102-145 cm boyutlarında, üstü şerit şeklindedir, altının sol tarafı sabit, sağ tarafı tek kanatlıdır. Pencerenin sağında 22 cm genişliğinde, 7 cm derinliğinde, hatılın 40 cm altında, daire parçalarının iç-dış bükey olarak birleştirilmesi ile oluşan, altında eğrisel süslemeli payandası olan kandillik yer almaktadır. Kandilliğin formu birinci katta sofa ile odalar arasındaki pencerelerin denizliklerinde de kullanılmıştır. Yanında da duvarla sınırlandırılmış, üstü açık raf, altı tek kapaklı, ahşap gömme dolap bulunmaktadır. Odanın tabanı ahşap kaplama, tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanadır. Tavan kaplaması günümüzde kartonla kapatıldığı için yer yer boşluklardan görülmektedir.

Şekil 4.80. Odadan genel görünüm

Girişin doğusunda, sofadan betonarme bir, içeride iki basamakla yerden 116 cm yükseltilmiş WC yer almaktadır. 50-72 cm boyutlarında, cephede muhdes demir kapakla kapatılmış penceresi bulunmaktadır. Tavanı ahşap kiriş, tabanı seramik kaplama, duvarları ise kireç badanalıdır.

Şekil 4.81. WC'den genel görünüm

Birinci kat üç oda, mutfak, sofa ve banyo-WC-holden oluşmaktadır. İç sofalı plan tipine sahip olsa da net bir formu bulunmamakta, sınırları komşu binalar belirlemektedir. Giriş cephesinde yer alan iki oda ve sofa sokağa gönye çıkma yapmaktadır.

Sofanın net bir formu yoktur. Merdivenden cepheye kadar olan kısım dikdörtgen, Mutfak, banyo girişindeki kısım ise yamuk formludur. Güneyde, oda girişleri hizasında, 18 cm yüksekliğinde; kuzeyde (mutfak-banyo girişi ile çatıya çıkış merdivenini kapsayan), 24 cm yüksekliğinde toplam iki adet seki yer almaktadır. Güneydeki sekinin ahşap kiriş, kemer ve korkuluklarla sofadan ayrılarak özelleştirildiği 2017 yılındaki raporda görülmektedir. Ancak günümüzde bölücü elemanlar ve oda kapısının yanındaki dolap ile lavabo bulunmamaktadır. (Şekil 4.82.) Mutfak kapısının yanından başlayan, 13 rıhtlı, iki kollu, sahanlıklı, ahşap, çatıya çıkış merdiveninin korkuluğu bulunmamaktadır. Sofa muhdes, altı bölmeli, sağ ve sol alttaki iki bölmesi açılabilen, PVC pencere ve çıkmanın kısa kenarında yer alan, altı dikdörtgen, üstü üçgen formlu, üç bölmeli, ahşap, giyotin pencere ile aydınlatılmaktadır. Sofanın tabanı ahşap kaplama, tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanadır. Çıkma duvarı ahşap kaplamadır.

Şekil 4.82. Sekiyi özelleştiren bölücü eleman günümüzde bulunmamaktadır. (Yılmaz, 2017)

Şekil 4.83. Birinci kat sofa görünümler

Sofanın kuzeydoğusunda, sofadan 17 cm yüksekte, tablalı ahşap kapılı, dışa tamamen sağır, dikdörtgen formlu oda bulunmaktadır. Odanın zemini ve üç duvarının bir kısmı seramikle kaplanmıştır. Tavanı ise ahşap kirişlidir.

Şekil 4.84. Odadan genel görünümler

Güneydoğudaki gönye çıkmalı odaya süslemeli ahşap kapıdan girilmektedir. (Şekil 4.85. d) Kapının sağında yerden 154 cm yüksekte, 35.3-74.6 cm boyutlarında, iki bölmeli, sabit, sofa duvar yüzeyine yakın, oda içerisinde 33 cm derinliğinde, süslemeli denizliği olan ahşap pencere bulunmaktadır. (Şekil 4.85. a) Karşı duvarında 68-158 cm boyutlarında, 26.3 cm derinliğinde, üstü açık, ortası yan yana iki çekmeceli, altı çift kapaklı, ahşap gömme dolap ve dikdörtgen formlu, dört bölmeli, tek kanatlı ahşap pencere yer almaktadır. (Şekil 4.85. c) Oda, güneyde yer alan 116-177 cm ölçülerinde, dört bölmeli, tek kanatlı, muhdes PVC pencere ile aydınlatılmaktadır. Kuzey duvarında 89.5-217 cm boyutlarında, 9.2 cm yüksekliğinde kot farkı yer almaktadır. (Şekil 4.85. b) Odanın tabanı ahşap kaplama, tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanalıdır.

Şekil 4.85. Odadan genel görünümler: a) kapının yanındaki sabit ahşap pencere ve denizliği, b) kuzeyden güneye bakış, c) girişten odaya bakış, d) oda kapısı

Sofanın güneybatısındaki gönye çıkmalı odaya süslemeli ahşap kapıdan girilmektedir. Kapının açıldığı alanda dahil olmak üzere 97 cm genişliğinde, 7.5 cm yüksekliğinde kot farkı bulunmaktadır. Güney duvarında yerden 56 cm yüksekte, 146-178.5 cm ölçülerinde, dört bölmeli, tek kanatlı, muhdes, PVC pencere yer almaktadır. Doğu duvarında yerden 43.5 cm yüksekte, 37-155.5 cm boyutlarında, altı dikdörtgen, üstü üçgen formlu, beş bölmeli, ahşap, giyotin pencere bulunmaktadır. (Şekil 4.86.) Pencerenin karşısında, 34.8 cm genişliğinde, 33.5 cm derinliğinde, raflardan oluşan, ahşap gömme dolap mevcuttur. Rafların yere kadar devam ettiği bilinmektedir. Odanın tabanı ahşap kaplama, tavanı ahşap kiriş üzeri ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanalıdır.

Şekil 4.86. Odadan genel görünümler

Islak hacimler bir holde toplanmış ve giriş sofanın kuzeyindeki seki üstünden sağlanmıştır. Yamuk formlu olan hol küçük bir pencere ile aydınlatılmıştır. Tavanı ahşap kiriş, tabanı ahşap kaplamadır. Banyo ve WC olarak ayrılmış bölümler muhdestir. Kapı, duvar ve tavan döşemeleri PVC'dir. Tabanları ise seramik ile kaplanmıştır. (Şekil 4.87.)

Şekil 4.87. Islak hacimlerden genel görünümler

Mutfak kapısı, yivli çıtalarla süslenmiş, çakma kapıdır. Güneyinde muhdes mutfak tezgahı, doğu duvarında yerden 51 cm yüksekte, 69.5-129 cm ölçülerinde, 29.5 cm derinliğinde, yenilenmiş, ahşap gömme dolap, batı duvarında 52-70 cm ölçülerinde 31 cm derinliğinde niş bulunmaktadır. Kuzey duvarının iki kenarında birbirinin aynı olan, 61-96 cm ölçülerinde, iki bölmeli, tek kanatlı, ahşap pencereler yer almaktadır. Mutfağın tabanı ahşap kaplama, tavanı PVC kaplama, duvarları ise kireç badanalıdır. (Şekil 4.88.)

Şekil 4.88. Mutfaktan genel görünümler

4.4.2.2. Cephe özellikleri

Zemin katta araziye göre şekillenme, birinci katta da gönye çıkmalar görülmektedir. Cepheden zemin + bir katlı olarak algılanan yapının zemin katında merdiven sahanlıklarından ulaşılan, farklı kotlardaki bölümler bulunmaktadır. Bu bölümlerin altlarında depolama alanları yer almaktadır. Odanın altındaki alan bodrum niteliği taşımaktadır. Depolar dışa karşı tamamen sağır olduğu için cepheye yansımaları görülmemektedir.

Zemin katta cepheye hareket katan elemanlar muhdes demir ve PVC pencereler ile çift kanatlı ahşap giriş kapısı ve kapı üzerindeki ahşap kimgeldi penceresidir. Birinci katta ise gönye çıkmalar, PVC ve ahşap pencerelerdir. Çıkma taban ve tavan döşemelerini taşıyan kirişler cepheye taşmıştır.

Cephede yer alan üstü üçgen, altı dikdörtgen formlu, giyotin pencereler dikkat çeken elemanlardır. Çıkmalar sac ile kaplanmış, tüm cephe boyanmıştır. Yapı belli bir

seviyeye kadar serpme sıva ile sıvanmıştır. Cephe geniş saçak ve sac kaplama çatı ile sonlandırılmıştır.

Yapı orta parselde yer aldığı için tek cephelidir. Birinci kat, zemin kata göre daha çok dışarı açılmıştır. Katlar arasında yükseklik farkları gözlenmektedir. Türk evi özellikleri, hem cephede hem de planda birinci katta görülmektedir. Ancak ev kullanıldığı için son dönem değişiklikleri oldukça fazladır.

Şekil 4.89. Cephe görünümleri: 2017 ve 2021 yıllarındaki görsellerden cephedeki değişiklikler görülmektedir. (Yılmaz, 2017)

4.4.2.3. Süsleme özellikleri

Süslemeler ahşap elemanlar ve metal kapı kollarında görülmektedir.

Yüklük kapakları yivlidir ve asıl süslemeler ağzıaçıkların farklı formlardaki alınlıkları ile girişin alınlığındadır. Gömme dolaplar oldukça sadedir ve tek süsleri

pervaz ve kapaklarındaki yivlerdir. Kandillik ve birinci kattaki oda-sofa arasındaki pencerelerin denizliklerinde görülen, iç-dış bükey dairelerin birleşmesi ile oluşan form yapıya süsleme özelliği katmaktadır. Kapılar ise önem sırasına göre daha detaylı süslemelere sahiptir. Birinci katta yer alan oda kapı tablaları, kabartmalı düşey silindirler ve ortasında kare ile dairelerin birleşmesiyle oluşan geometrik yüzeyden oluşmaktadır. Mutfak ve ikincil odaların kapıları yivli çıtalarla süslenmiştir. Özellikle depolama birimlerinin kapıları çakma kapıdır ve süsleme özellikleri bulunmamaktadır. Kapı kollarının ayna kısımlarının dairesel formlar ve eğrisel dallardan oluşması kapılara hareketlilik katmaktadır.

Çıkmaların kısa kenarlarında bulunan üstü üçgen formlu pencereler cepheye süsleme niteliği katan önemli elemanlardır. (Şekil 4.89.)

Şekil 4.90. Süsleme detayları

4.4.3. Mehmet Pınarcı evi çizimleri

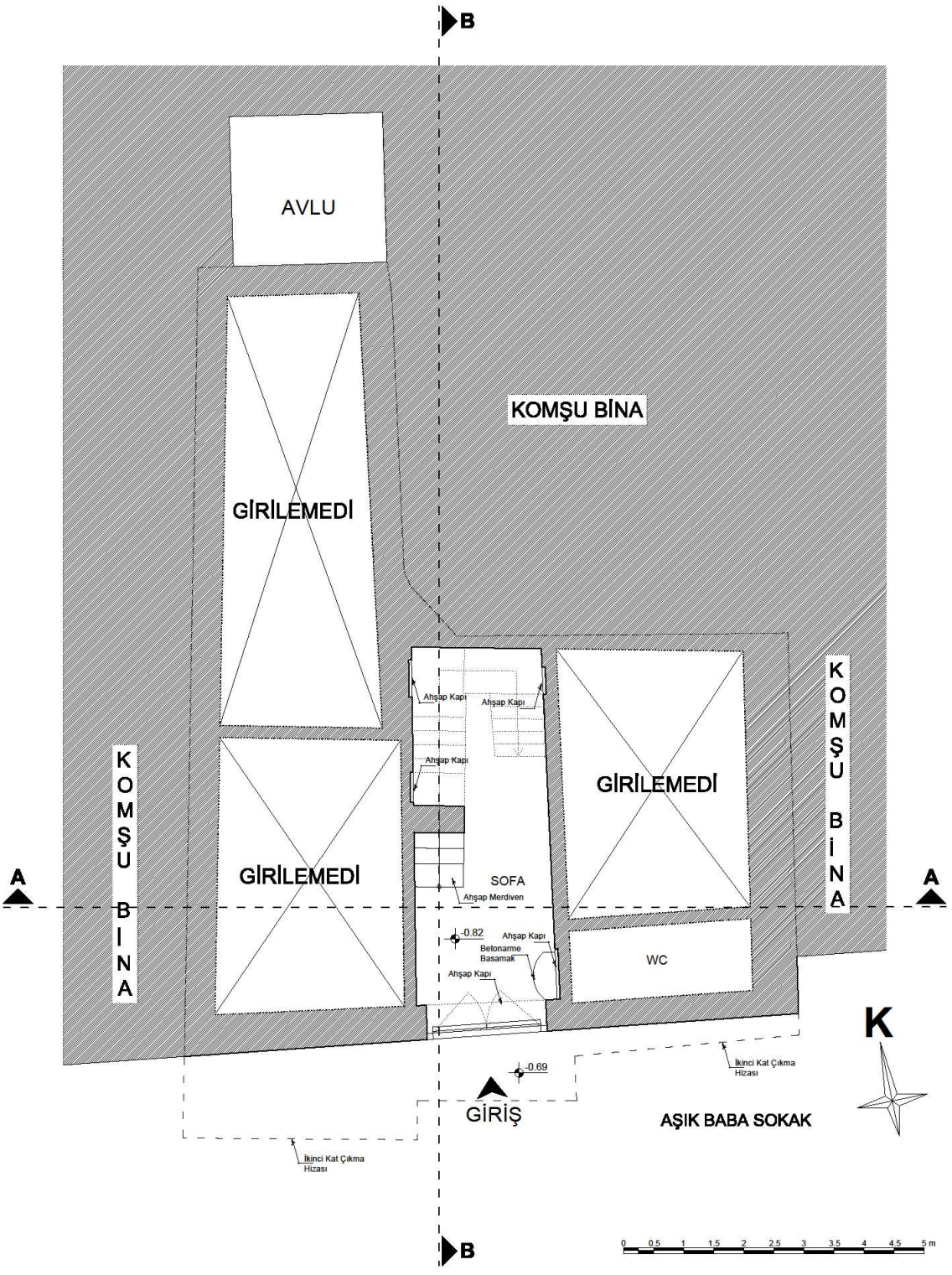

Şekil 4.91. ±0.00 Kotlu zemin kat planı

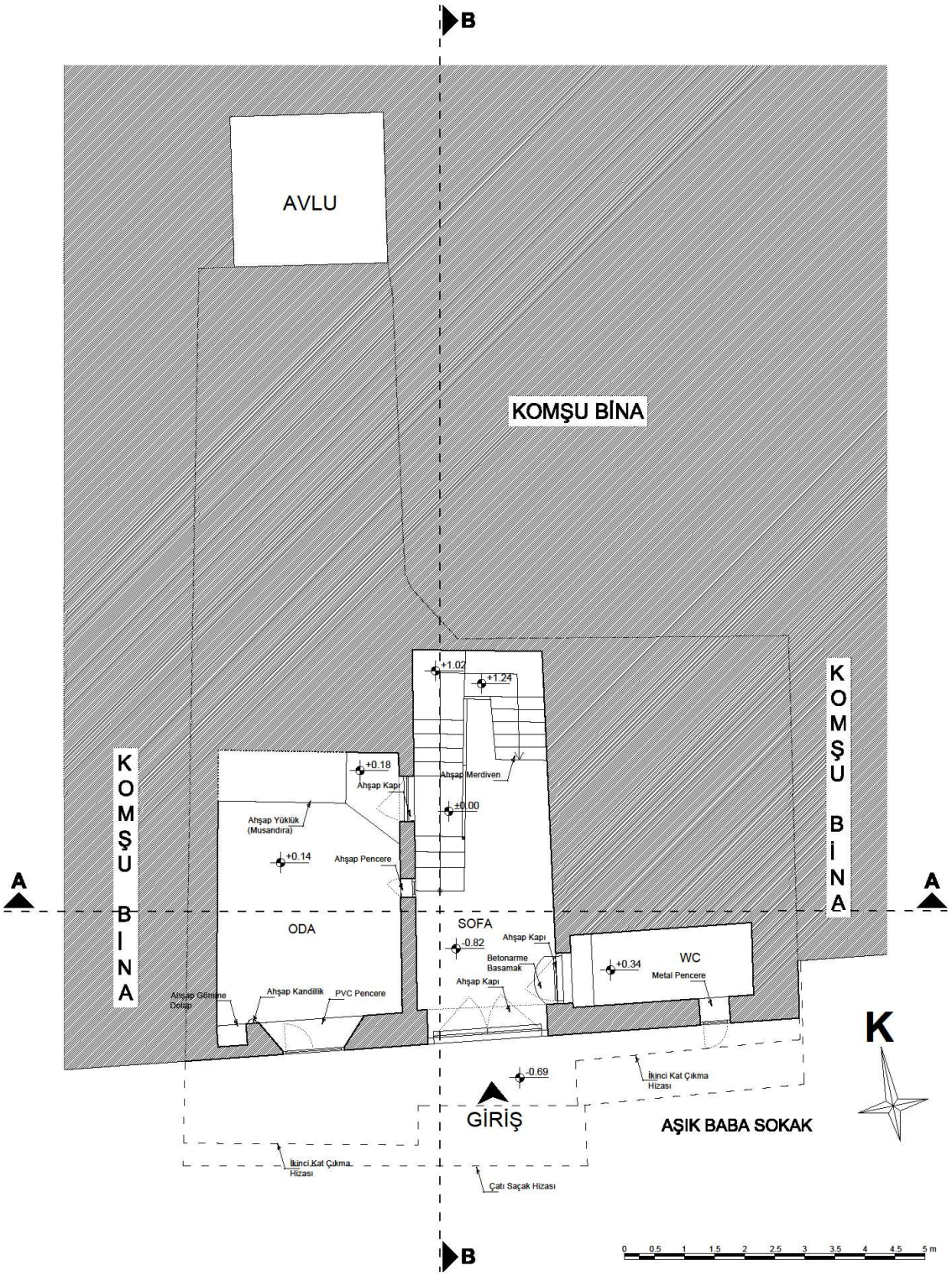

Şekil 4.92. +1.30 Kotlu zemin kat planı

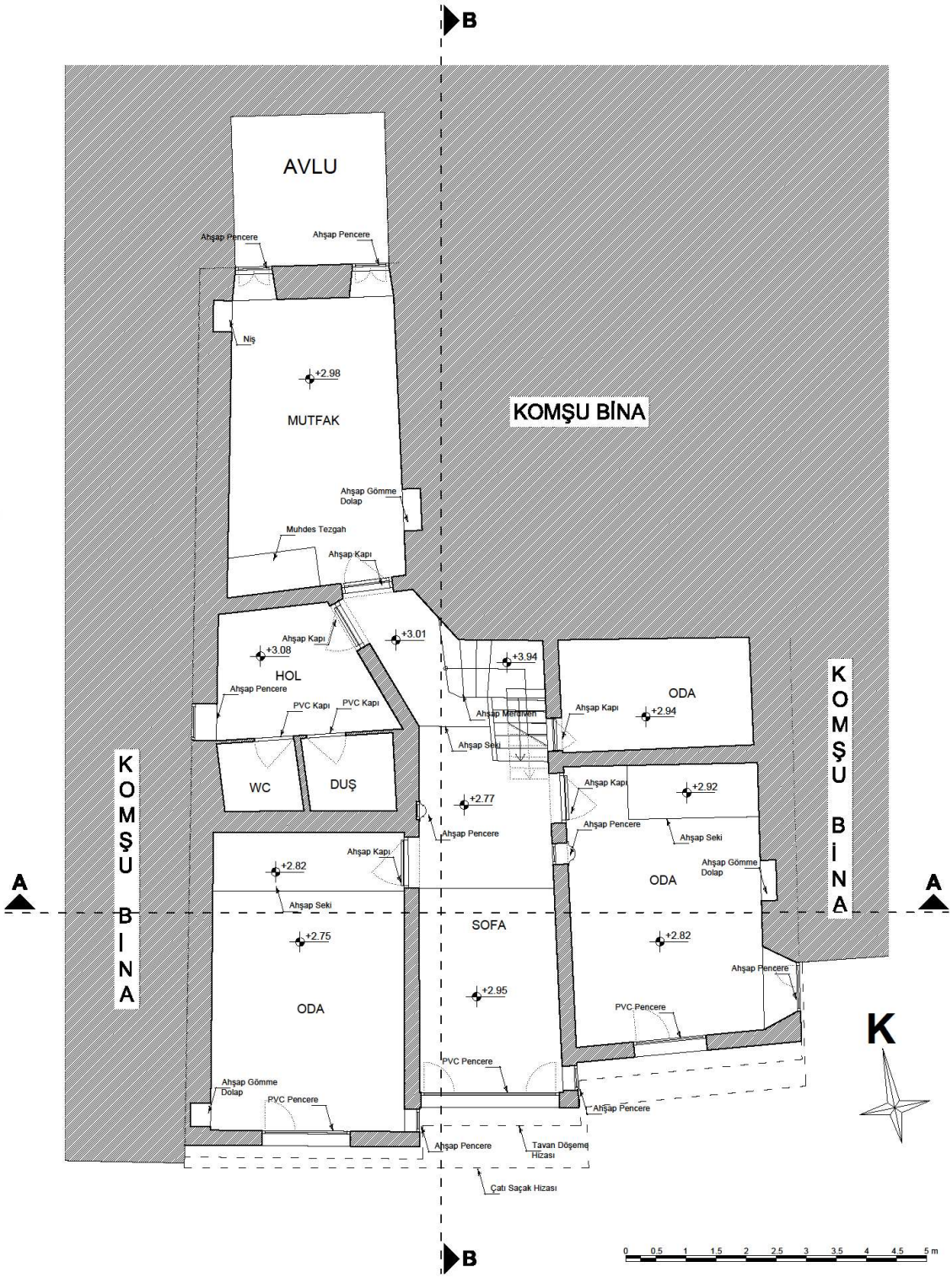

Şekil 4.93. Birinci kat planı

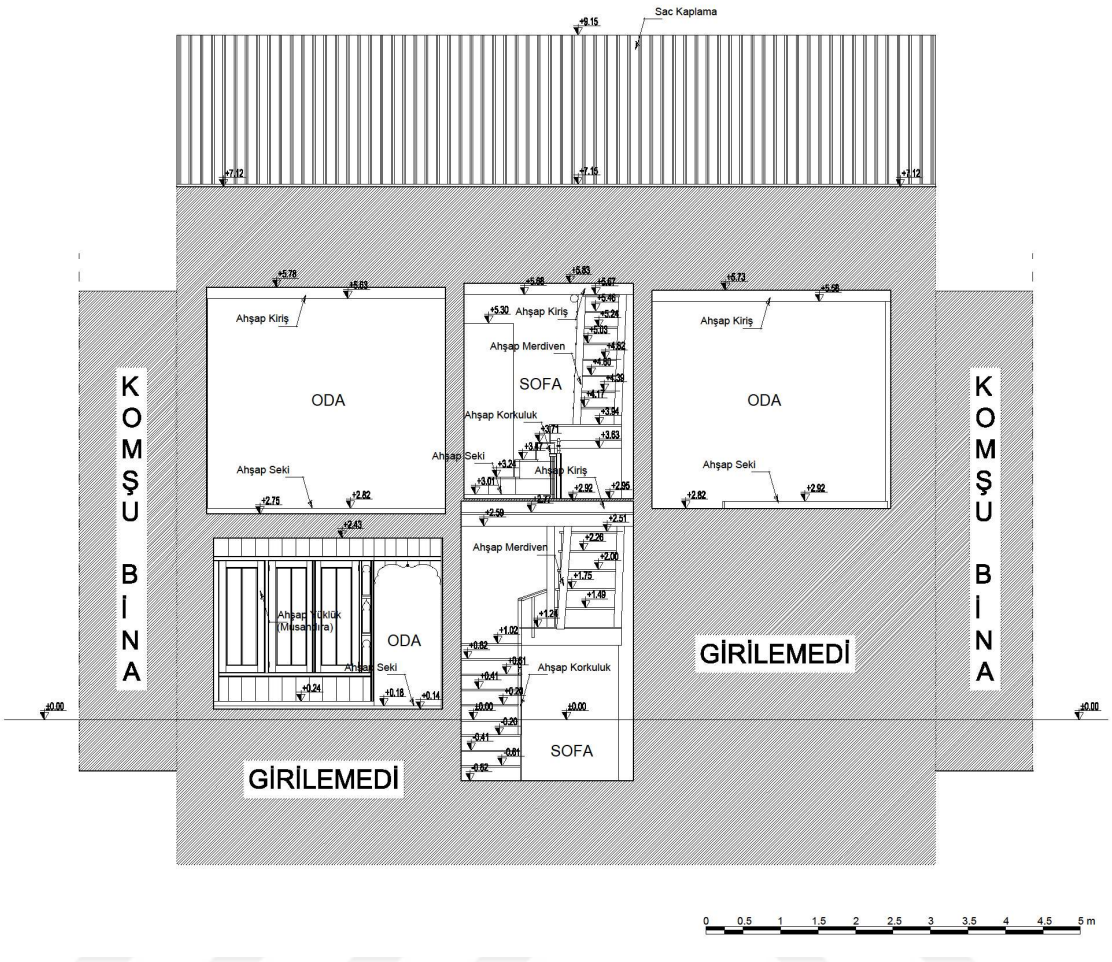

Şekil 4.94. A-A kesiti

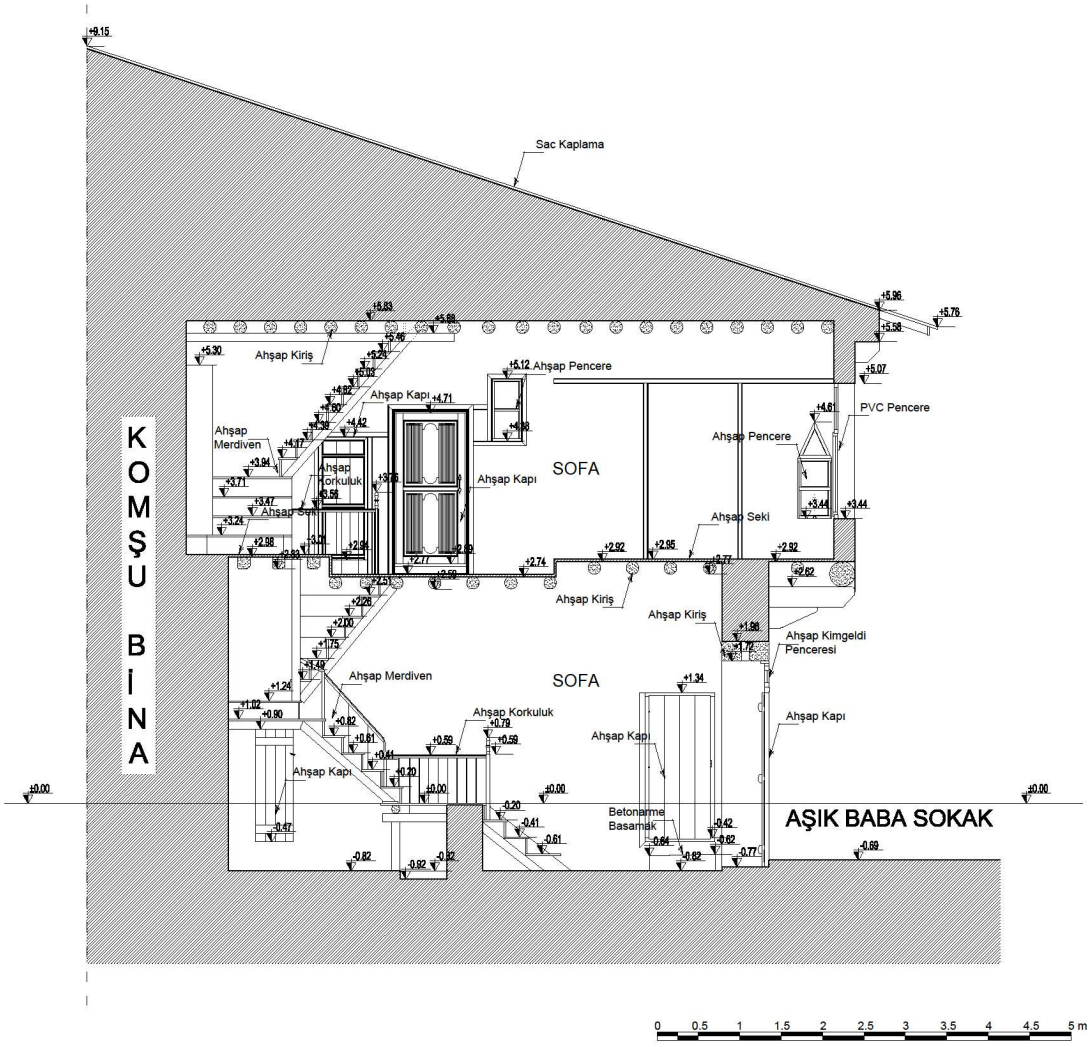

Şekil 4.95. B-B kesiti

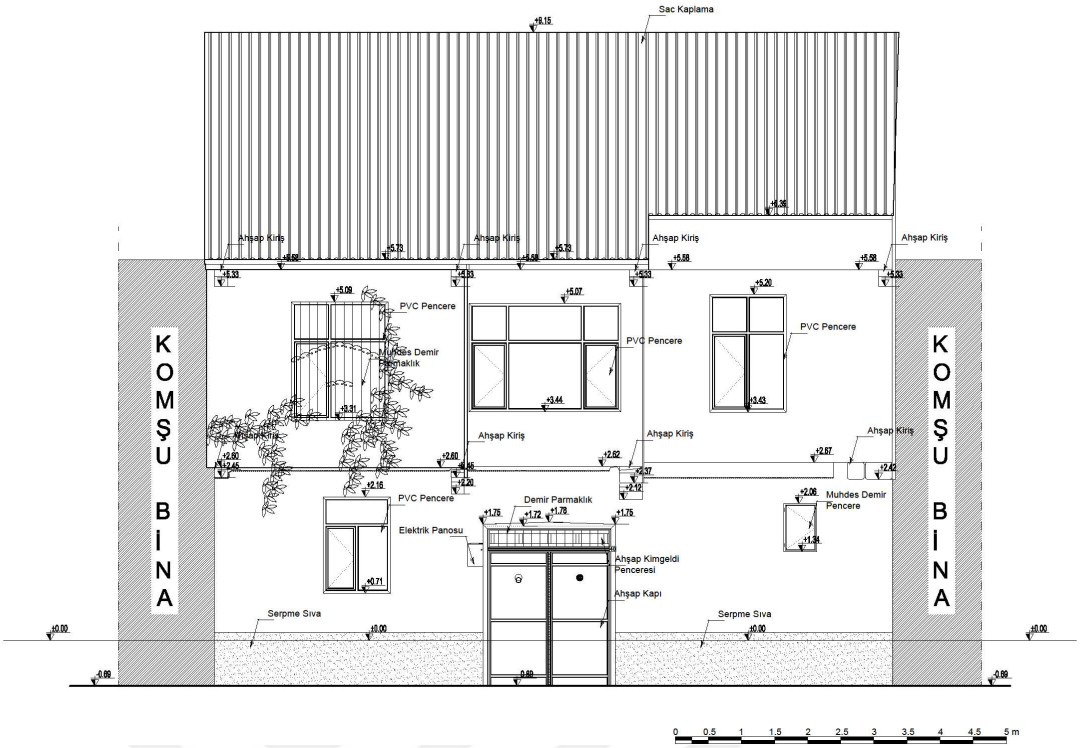

Şekil 4.96. Giriş (Güney) cephesi

4.5. Katalog No:5

Adı: Ahmet Kıvrak Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Yeni Cami Sokak

Kapı No: 4

Ada-Parsel: 343 - 6

Tescil Durumu: 17.02.2017-4267

Tarihlendirme: Eser stil kritiği ile 20. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.97. Ahmet Kıvrak evinden genel görünüm

4.5.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 343 ada, 6 parselde bulunmaktadır.

Yapı köşe parsel niteliğindeki bir parselde yer almaktadır. Kuzeydeki sokaktan, yapının arka cephesini de içine alan birkaç evin girişine açılan küçük bir meydana ulaşılmaktadır.

Yapıya giriş Yeni Cami Sokak'tan (Doğu'dan) cephenin sağındaki muhdes demir, iki kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Doğanbey evlerinin genelinde olduğu gibi giriş çıkmanın altında yer almaktadır. Kapının üzerinde, kapı genişliğinde, yatay, ahşap kimgeldi penceresi bulunmaktadır. Cephede zemin + bir kat görünümündedir, ancak zemin + iki katlıdır. Samanlık dışa sağır olduğu için cephelere yansımamaktadır. Zemin ve birinci katta sokağa göre şekillenme, ikinci katta da sofa çıkması görülmektedir. Pencerelerin PVC ile değiştirildiği, cephenin kireçle badanalandığı, belli bir seviyeye kadar serpme sıva yapıldığı görülmektedir. Beşik çatılıdır, ancak cephenin solundaki odanın üzeri düz damdır. Damın etrafı muhdes korkulukla çevrelenmiştir. Çatı ve çıkmanın üzeri sac ile kaplanmıştır.

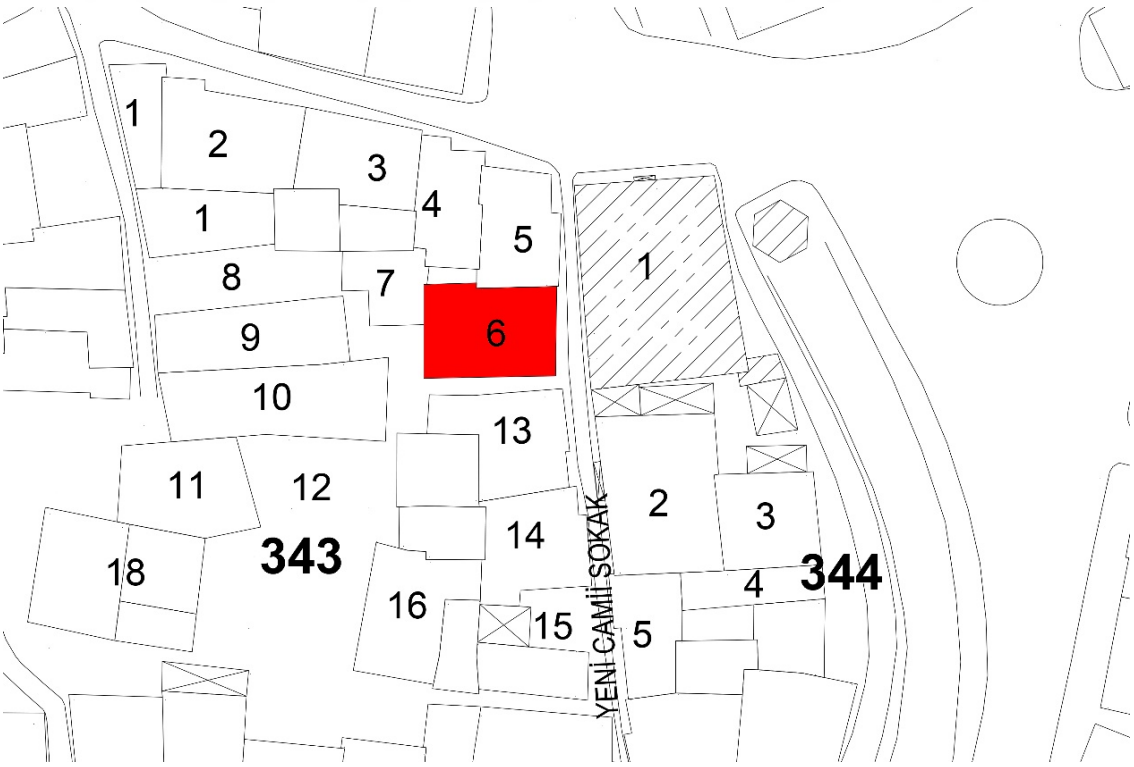

Şekil 4.98. Ahmet Kıvrak evi konumu

4.5.2. Mimari özellikleri

Dört odalı, dış sofalı plan tipi ikinci katta görülmektedir. Türk evi plan ve kat özelliklerini gösterse de mekanların fonksiyon bakımından farklılaştığı görülmüştür.

Sıvadan görülmese de duvarların ahşap hatıllı taş duvar olduğu düşünülmektedir. Çıkma, kiriş, döşeme, dolap ve kapılarda ahşap kullanılmıştır. Pencerelerin genelinin son dönemde PVC olarak değiştirilmiştir. Yapıdaki ahşap gömme dolap ve merdivenlerin orijinalliğini koruduğu gözlemlenmiştir. Çatı sac ile kaplanmıştır.

4.5.2.1. Plan özellikleri

Yapıya giriş Doğu cephesinde yer alan çıkmanın altından, iki kanatlı, muhdes demir kapıyla sağlanmaktadır.

Zemin katta girişin yüksekliği birinci kata yapılan muhdes depo ile azaltılmıştır. Girişin sağında betonarme çeşme, solunda 14 cm betonarme platform üzerine oturtulmuş, sekiz rıhtlı ahşap merdiven yer almaktadır. Merdivenin son rıht hizasında birinci kat taban döşemesi başladığı için zemin kat sofasında bu bölümün yüksekliği azdır. Girişin sağında, birbirine paralel, iki adet, 84-20 cm ölçülerindeki alan kömürlük olarak kullanılmaktadır. Batı'da ahşap kapıyla ulaşılan samanlık yer almaktadır. İçeriye girilememiştir. Zemin kat sofasının tabanı beton kaplama, tavanı ahşap kiriş, duvarları ise kireç badanadır. (Şekil 4.99.)

Şekil 4.99. Zemin kat sofasından görünüşler

Birinci kat; bir oda, banyo, WC, muhdes depo ve sofadan oluşmaktadır. Merdivenin kuzeyinde korkulukların üzerinde deponun kapısı bulunmaktadır. Depo ahşap kiriş ve dikmeler üzerine kurulmuş, suntayla etrafı kapatılmış, giriş sofasının yüksekliği azaltılmıştır. Deponun batısında sahanlıklı, iki kollu, 11 rıhtlı ahşap merdiven yer almaktadır. Birinci kata çıkış merdiveninin sol duvarının hizasında 10.5 cm yüksekliğinde seki yer almaktadır. Birinci kat sofasının tabanı ahşap kaplama, duvarları kireç badanalıdır. Tavanı ise seki altında ahşap kiriş iken seki üstünde muhdes ahşap kaplamadır. (Şekil 4.100.)

Şekil 4.100. Birinci kat sofasından görünüşler

Sofanın batısında oda yer almaktadır. Odaya yivli çıtalarla süslenmiş, çakma, ahşap kapıdan ulaşılmaktadır. Yaklaşık dikdörtgen formludur. Odayı yerden 58 cm yüksekte, 106-98.5 cm ölçülerindeki PVC pencere aydınlatmaktadır. Pencere duvarı dıştan içe doğru pahlanmıştır. Odanın tabanı ve tavanı ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanadır. (Şekil 4.101.)

Şekil 4.101. Odadan görünümler

Sofanın güneyinde muhdes ahşap kapılı banyo yer almaktadır. Güneyinde WC holü bulunmaktadır. Holün zemini seramikle kaplanmıştır. Duvarı ise beton sıvadır. WC'ye ahşap kapıdan ulaşılmaktadır ve burayı aydınlatan küçük bir penceresi mevcuttur. Tabanı ve duvarın pencereye kadar olan kısmı seramik kaplamadır. (Şekil 4.102.)

Şekil 4.102. WC ve banyo girişleri

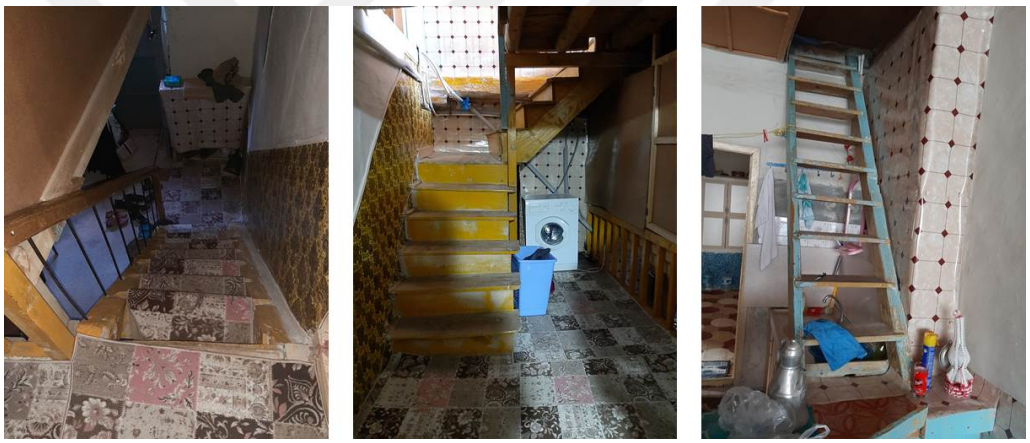

Şekil 4.103. Yapıdaki merdivenler

İkinci katta dört odalı, dış sofalı plan tipi görülmektedir. Türk evi plan tiplerinin görüldüğü, en çok özenilen kat bu kattır ve tüm kapılar son dönemde değiştirilmiştir.

Sofa iki bölümden oluşmaktadır ve yapının kuzeyindedir. Birinci bölüm merdiveni, çıkmayı ve iki odayı da içine alan ana bölümdür. Bu bölümün kuzey duvarında farklı ölçü ve derinliklerde, açık raflı, gömme ahşap dolaplar, doğusunda çıkmanın on bölmeli, iki bölmesi açılabilen PVC penceresi, güneyinde de pencere, dolap ve oda kapıları bulunmaktadır. (Şekil 4.104.) Oda kapısının yanındaki gömme dolap, oda-sofa arası pencere iken odaya yapılan yüklük sonucu kapanmış, dolap olarak kullanılmaya başlanmıştır. İkinci bölüm ise oda ve mutfak kapısı ile çatıya çıkış merdiveninden oluşmaktadır. Merdiven korkuluklarının üzeri kapatılarak oluşturulan platformdan dokuz basamakla çatıya çıkılmaktadır, ancak çatı çıkışı kapatılmıştır.

Merdivenin altında muhdes lavabo bulunmaktadır. Tabanı ve tavanı ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanalıdır. (Şekil 4.104.)

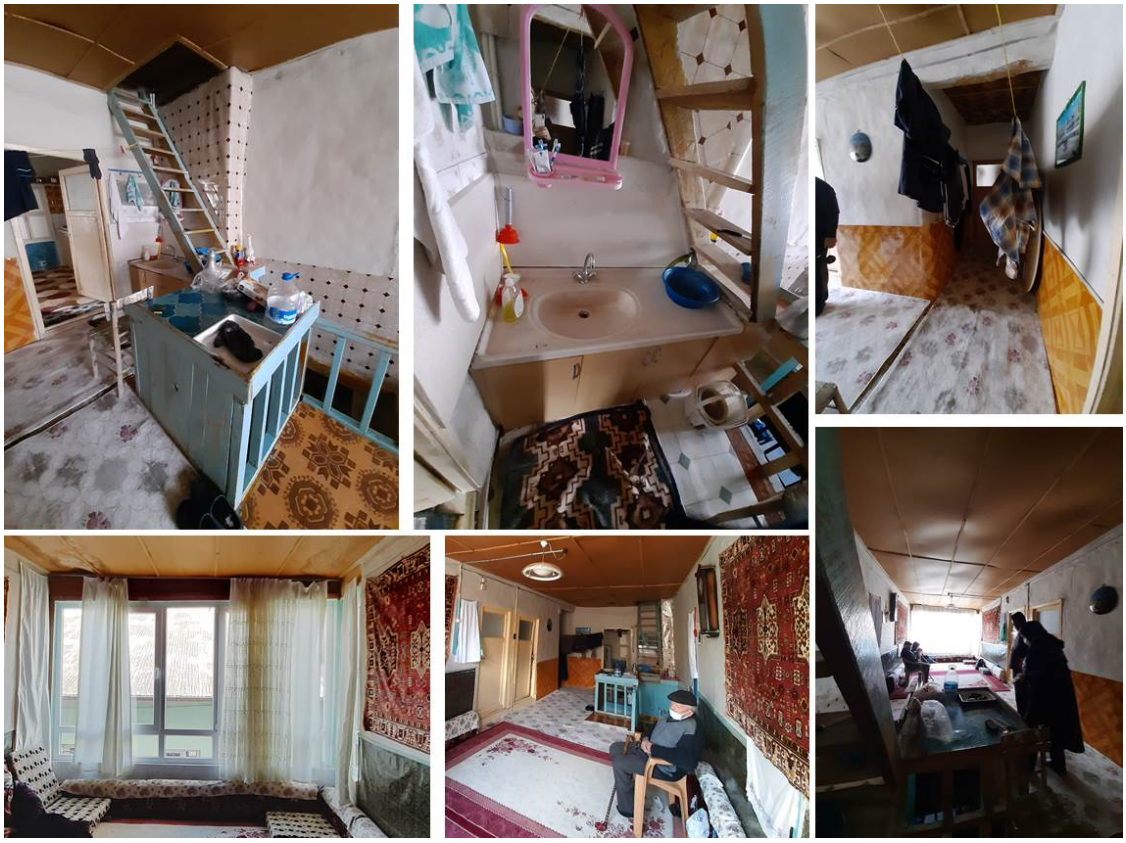

Şekil 4.104. İkinci kat sofadan görünümler

Güneydeki ilk odaya üst kısmı desenli buzlu camlı, muhdes ahşap kapıdan girilmektedir. Kapı, üç kapaklı yüklüğün solunda yer almaktadır ve üstü yüklükle birleştirilmiştir. Yüklük yivli çıtalarla süslenmiştir ve oda kapıları ile birlikte son dönemde değiştirilmiştir. Odayı giriş cephesindeki yerden 53 cm yüksekte, 128-147 cm ölçülerindeki, dört bölmeli, tek bölmesi açılan, PVC pencere aydınlatmaktadır. Güneyinde yerden 44 cm yüksekte, 127-151.6 cm ölçülerindeki gömme ahşap dolap bulunmaktadır. Bu dolap evdeki süsleme niteliği bulunan nadir elemanlardandır. Dolabın üst kısmı camlı çift kapaklı, ortası yan yana iki çekmeceli, alt kısmı da dört bölmeli, çift kapaklıdır. Çekmecelerin kenarı eğimli testere dişi modelindedir. Sabit kapaklar, merkezde daire formu oluşturan düşey silindirler ile dairenin alt ve üstündeki ortası boşaltılıp, köşeleri yuvarlatılmış küçük silindirlerin yan yana 6-7 sıra dizilmesiyle oluşturulmuş desenlerle süslenmiştir. Açılan kapaklar ise tablanın köşelerinde çeyrek daireler kalacak şekilde düşey silindirlerle tamamen doldurulmuştur. Dolap pervaz ve

kapak çerçeveleri de yivlerle süslenmiştir. (Şekil 4.111.) Odanın tabanı ve tavanı ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanadır.

Şekil 4.105. Odadan görünümler

İkinci odayı yerden 70 cm yüksekte, 106-139.2 cm ölçülerinde, üç bölmeli, tek bölmesi açılan, PVC pencere aydınlatmaktadır. Odanın tabanı ve tavanı ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanalıdır. (Şekil 4.106.)

Şekil 4.106. Odadan görünümler

Üçüncü oda, sofanın ikinci kısmında, diğer odalardan daha geridedir. Yerden 67 cm yüksekte, 121-141 cm ölçülerinde, dört bölmeli, tek bölmesi açılan, PVC pencere ile aydınlatılmaktadır. Güneyinde yerden 56 cm yüksekte, 63-152 cm ölçülerinde, üstü niş, ortası ağzı açık, altı çift kapaklı gömme ahşap dolap bulunmaktadır. Dolaptaki tek süsleme ağzı açığın alınlığındaki daire parçalarından oluşan simetrik desendir. Dolap orijinal olarak korunabilmiştir. Odanın tabanı ve tavanı ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanalıdır. (Şekil 4.107.)

Şekil 4.107. Odadan görünümler

Merdivenin arkasında yer alan mutfağın tezgahı da kapının arkasındadır. Tezgahın üstünde 52-42 cm ölçülerinde, dört sabit bölmeli, ahşap pencere mevcuttur. Tezgah pencerenin yarısını kapatmıştır. Kapının karşı duvarında solda yerden 75.5 cm yüksekte, 92-140 cm ölçülerinde, üç bölmeli, tek bölmesi açılan, PVC pencere, ortada duvardan 19.5 cm çıkıntı yapmış olan ocak ve sağda muhdes, dört kapaklı, ahşap gömme dolap bulunmaktadır. Tabanı ve tavanı ahşap kaplama, duvarları ise kireç badanalıdır. (Şekil 4.108.)

Şekil 4.108. Mutfaktan görünümler

4.4.2.2. Cephe özellikleri

Zemin ve birinci katta araziye göre şekillenme, ikinci katta da sofa çıkması görülmektedir. Cepheden zemin + bir katlı olarak algılansa da zemin + iki katlıdır. Zemin kat sofa ve samanlıktan oluştuğu için Güney ve Doğu cephelerindeki iki adet samanlık kepenklerinden başka cepheye yansıyan elemanı yoktur.

Cephenin en önemli elemanları kapı, pencere ve çıkmalardır. Kapı ile pencerelerde son dönem değişiklikleri yapıldığı için cephelerin orijinalliği bozulmuştur.

Yapının girişi diğer evlerden farklı olarak ortadan değil, cephenin sağından verilmiştir. Çıkmanın altında, yatay ahşap kimgeldi pencereli, çift kanatlı, muhdes, demir giriş kapısı yer almaktadır. Birinci katta Doğu'da oda, Güney'de banyo ve WC pencereleri mevcuttur. İkinci katta ise Doğu'da çıkmanın ve odaların pencereleri yer almaktadır. Güney cephede birinci kattan başlayan baca çıkıntısı bulunmaktadır. (Şekil 4.97.)

Çıkma sac ile kaplanmış, duvar sıvalarında bozulmalar meydana gelmiştir. Yer yer beton ile müdahaleler görülmektedir.

Çatı yapının güneydoğu kısmı hariç beşik çatıdır. Güneydoğudaki alan ise düz damdır ve muhdes demir korkuluklarla çevrilmiştir.

Cepheler yapı eteklerindeki serpme sıva ile başlamış, kireç badana ile sürdürülmüş, saçak ve sac kaplama çatı ile sonlandırılmıştır.

Şekil 4.109. Giriş cephesi: değiştirilmiş çıkma pencerelerinin orijinalleri görülmektedir. (Yılmaz, 2017)

4.4.2.3. Süsleme özellikleri

Süslemeler ahşap elemanlarda görülmektedir.

Yüklük kapakları yivlidir. Açık raflı gömme dolaplar oldukça sadedir ve tek süsleri pervazlarındaki yivlerdir. Kapılar da muhdes olduğu için oldukça sadedir. Yalnızca birinci kattaki kapı orijinaldir ve yivli ahşap çıtalarla süslenmiştir. (Şekil 4.111.)

Asıl süsleme ikinci kattaki güneydoğu ve güneybatıdaki odalarda bulunan ahşap gömme dolaplardadır. Güneybatıdaki ağzı açığın alınlık kısmında daire parçalarından oluşan simetrik desen bulunmaktadır. Güneydoğudakinde ise çekmece çevresinde, kapak tablalarında geometrik formlu, kabartmalı desenler yer almaktadır. (Şekil 4.111.)

Çıkma, kapı ve pencereler de cephenin süsleme elemanlarıdır. Ancak yapıda çok fazla değişiklik olmuş, süsleme niteliğine sahip elemanlarını yitirmiştir.

Şekil 4.110. Ahşap gömme dolaplar

Şekil 4.111. Ahşap gömme dolap, kapı ve kapı kolu süsleme detayları

4.5.3. Ahmet Kıvrak evi çizimleri

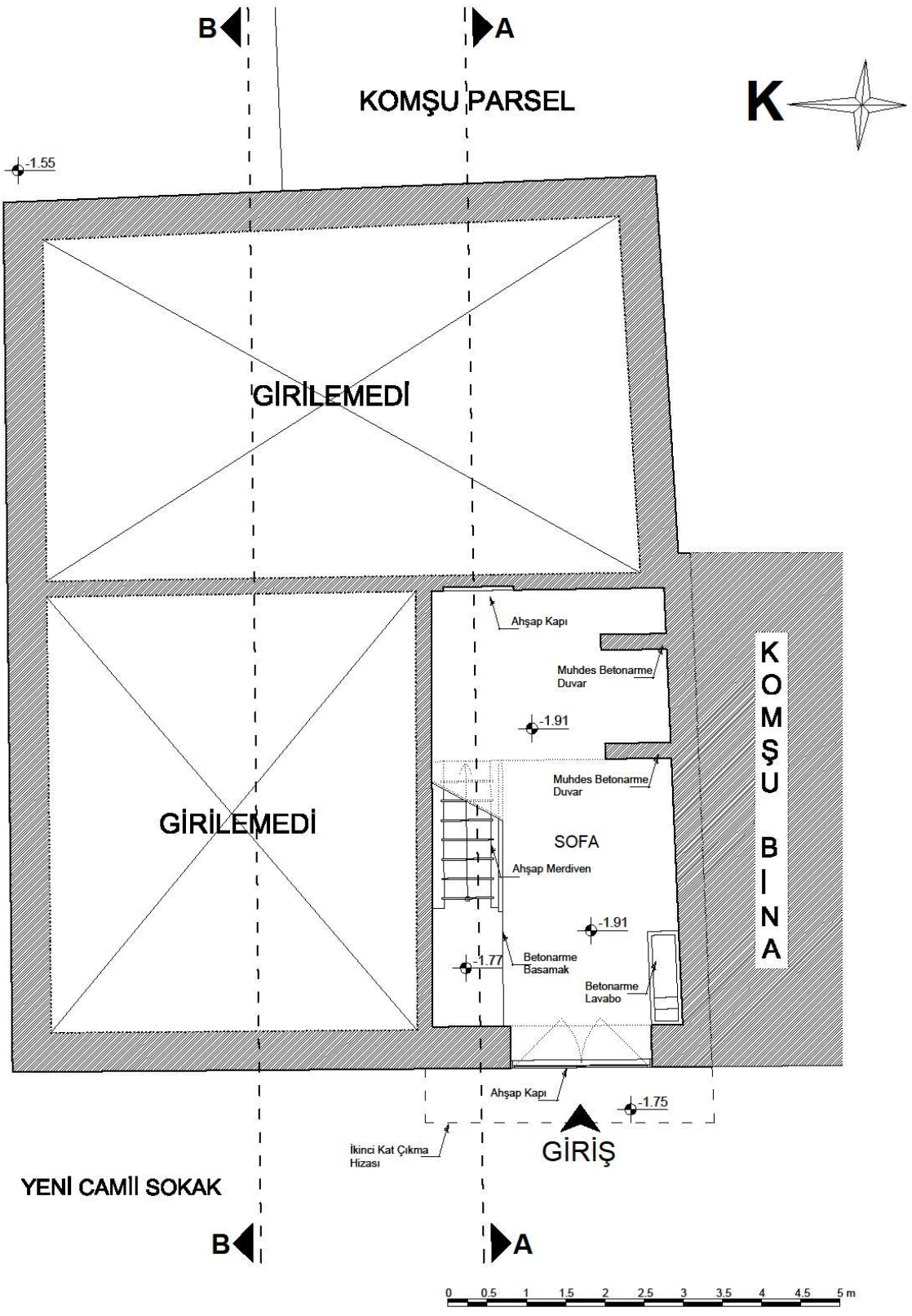

Şekil 4.112. Zemin kat planı

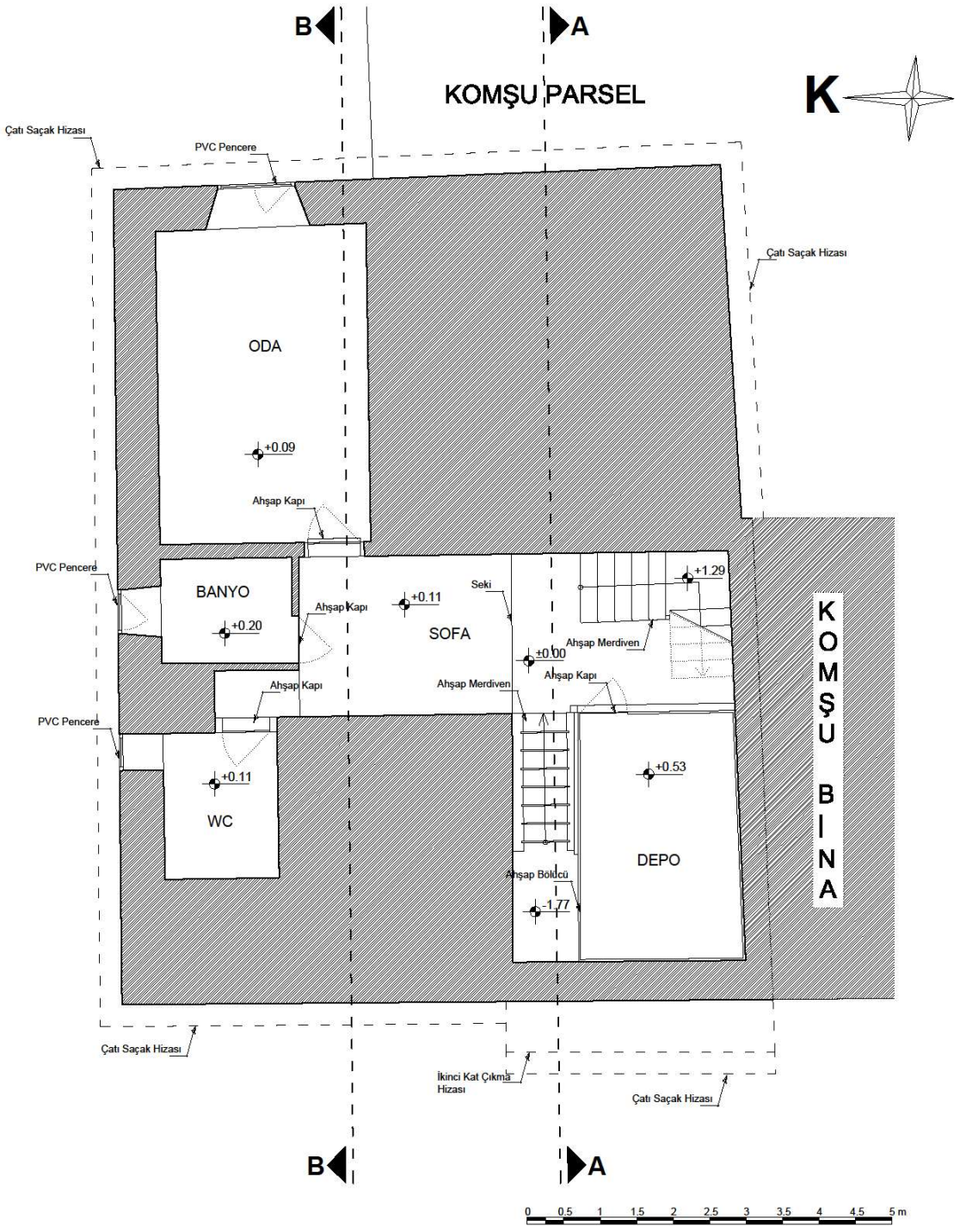

Şekil 4.113. Birinci kat planı

Şekil 4.114. İkinci kat planı

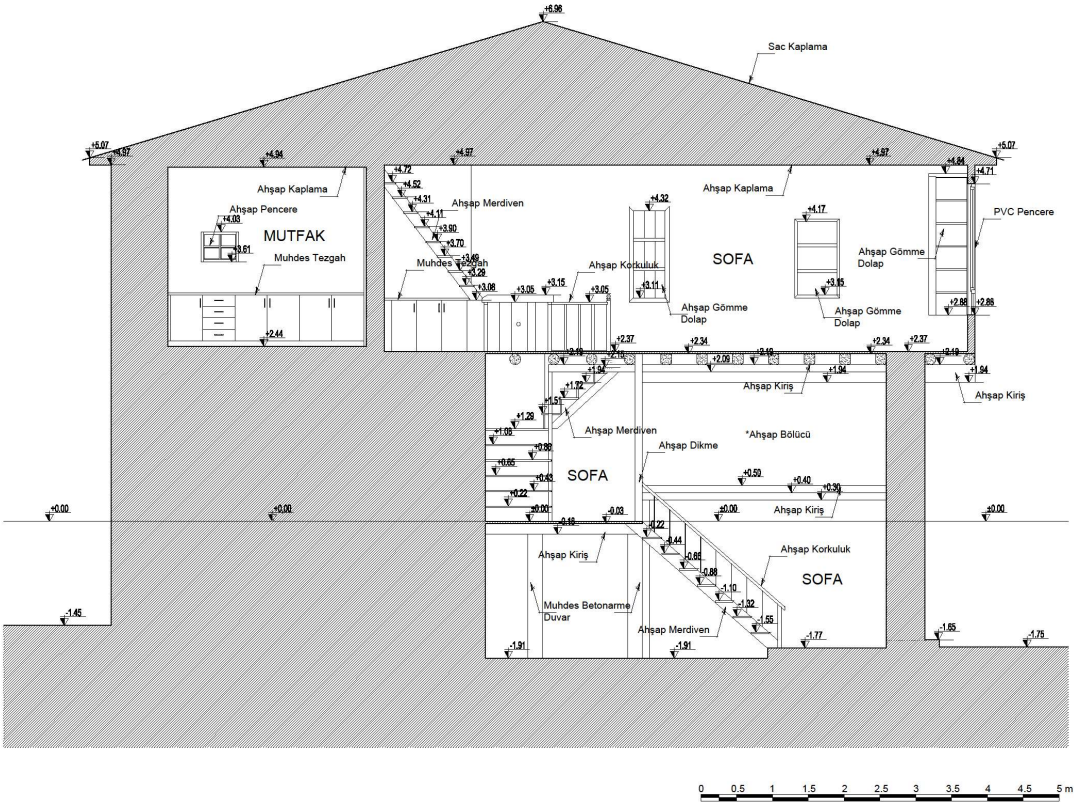

Şekil 4.115. A-A kesiti

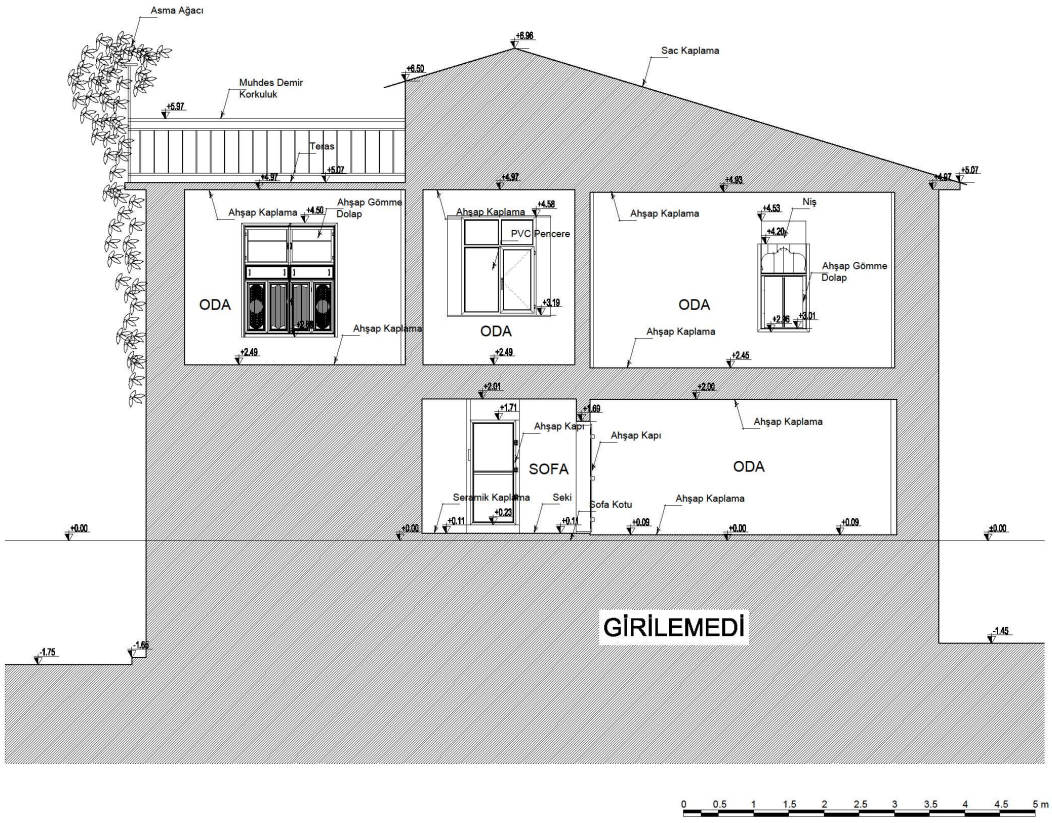

Şekil 4.116. B-B Kesiti

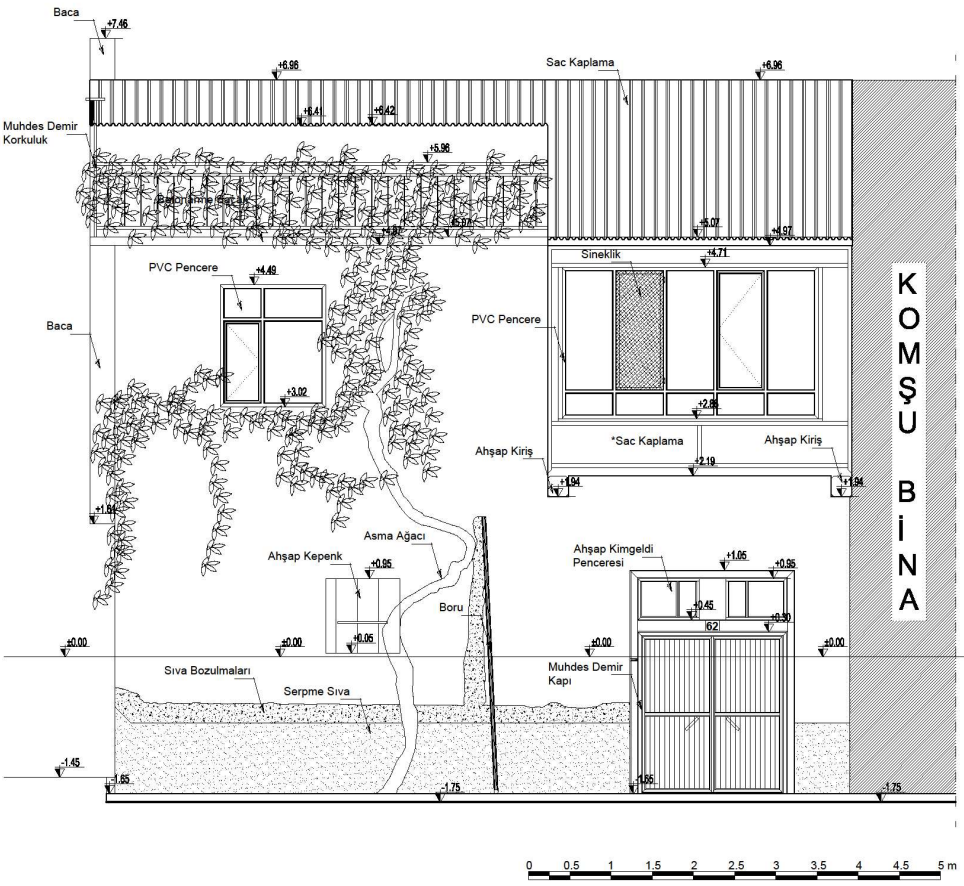

Şekil 4.117. Giriş cephesi

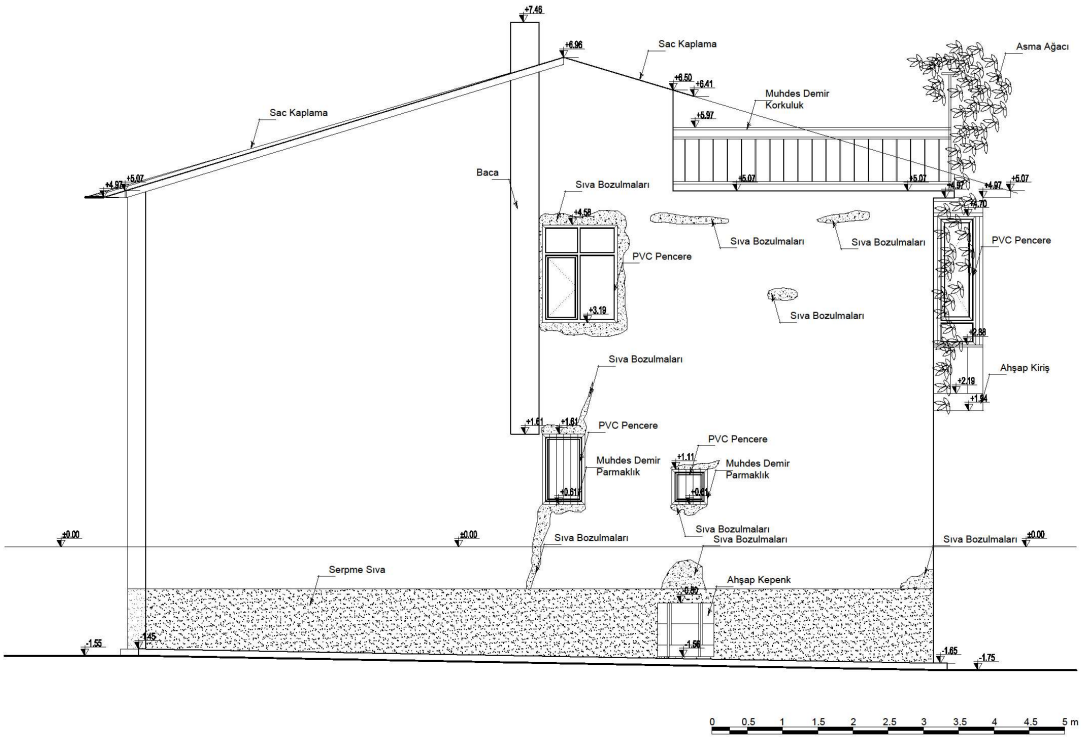

Şekil 4.118. Sol yan cephesi

4.6. Katalog No:6

Adı: Seyit Ali Özdemir Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Yeni Cami Sokak

Kapı No: 3

Ada-Parsel: 344 - 2

Tescil Durumu: 17.02.2017-4267

Tarihlendirme: Eser stil kritiği ile 19. ve 20. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.119. Seyit Ali Özdemir evinden genel görünüm: 2017 yılına ait fotoğrafta çıkmanın orijinal pencereleri görülmektedir, 2021 yılındakinde PVC ile değiştirilmiştir (Yılmaz, 2017).

4.6.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 344 ada, 2 parselde bulunmaktadır.

Yapıya giriş Yeni Cami Sokak'tan cephenin ortasındaki ahşap, iki kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Doğanbey evlerinin genelinde olduğu gibi giriş çıkmanın altında yer almaktadır. Kapının üzerinde, kapı genişliğinde, yatay, ahşap kimgeldi penceresi bulunmaktadır. Cephede zemin + bir kattan oluşmaktadır. Üç cepheli ve avluludur. Avluya hem yapının zemin katından, hem solundaki çift kanatlı ahşap kapıdan, hem de parselin doğusundaki sokaktaki muhdes demir kapı ile ulaşılmaktadır. Yapı parselin

güneybatısında bulunmakta ve zemin katındaki bir kapı ile avluya ulaşılmaktadır. Kapının karşısında depo olarak kullanılan muhdes mekan bulunmaktadır. Depodan arka sokağa çıkılabilmektedir. Deponun solunda, parselin kuzeydoğusunda halk arasında ekmek evi olarak bilinen aşhane (tandırlık) bulunmaktadır. (Şekil 4.120.) Parselin güneydoğusunda ve güneyinde komşu binalar yer almaktadır.

Şekil 4.120. Avludan görünümler

Yapının cephesi sıvasızdır ve taştandır. Ancak yapının giriş cephesinin belli bir seviyesi serpme sıva ile sıvanmıştır. Çıkması 2017 yılındaki rapora göre ahşaptandır, ancak günümüzde serpme sıva ile sıvanmış, pencereleri PVC olarak değiştirilmiştir.

Çatı tek yöne eğimlidir (sundurma çatı) ve sac ile kaplanmıştır. Kapı ve pencereler ahşaptandır.

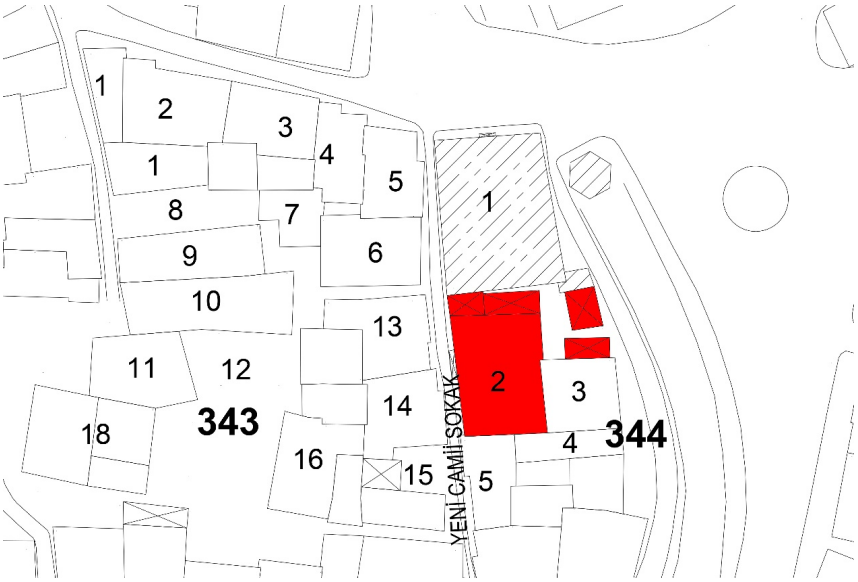

Şekil 4.121. Seyit Ali Özdemir evi konumu

4.6.2. Mimari özellikleri

Dört odalı, iç sofalı (karnıyarık) plan tipine örnektir. Asıl plan şeması iki katta da görülmektedir. Türk evi plan ve kat özelliklerini gösterse de fonksiyon bakımından farklılaştığı görülmüştür.

Ahşap hatıllı taş duvardır. İç duvarlar çamur sıvalı, kireç badanalıdır. Çıkma, kiriş, döşeme, dolap ve kapılarda ahşap kullanılmıştır. Yapıdaki ahşap gömme dolap, kapı, pencere, yüklük ve merdivenlerin orijinalliğini koruduğu gözlemlenmiştir. Yalnızca çıkma pencereleri PVC olarak değiştirilmiştir. Çatı sac ile kaplanmıştır.

4.6.2.1. Plan özellikleri

Zemin kat dört odalı, iç sofalı plan tipindedir. Yeni Cami Sokak'tan çift kanatlı ahşap kapı ile zemin kat sofasına girilmektedir. Sofanın güneydoğusunda üst kata çıkılan ahşap merdiven yer almaktadır. Girişin sağında, merdiven altında ve girişin solunda toplam dört adet ahşap kapı bulunmaktadır. Bu kapılar depolama alanlarına açılmaktadır. Girişin karşısında ise avluya açılan geniş, ahşap kapı mevcuttur.

Şekil 4.122. Zemin kat sofası (Yılmaz, 2017)

Şekil 4.123. Ahşap merdiven ve korkuluk süsleme detayları

Birinci katta dört odalı, iç sofalı plan tipi görülmektedir. Merdivenin arkasında yerden yükseltilip, ahşap bölücü ile ayrılan seki bulunmaktadır. Sekiye ahşap kemerin altından girilmekte ve giriş cephesine çıkma yapmaktadır. (Şekil 4.124.) Merdivenin sağında iki oda bulunmakta ve bu odalara yüklüklerin özelleştirdiği alanlardan girilmektedir.

Şekil 4.124. Birinci kat sofasından görünümler

Yapının Kuzeydoğusundaki odada iki kapaklı ve çiçeklik bölmeli musandıra yer almaktadır. Çiçekliğin altında bir çekmece ve çift kapaklı dolap bulunmaktadır. Musandıra ve dolap kapaklarının tek süsü yivlerken, çiçekliğin bordür desenleri dikkat çekicidir. Girişin üzeri de yüklüğün uzantısı olarak devam ettirilmiş, alınlıklarla süslenmiştir.

Kuzeybatısındaki odanın yüklüğü ise oldukça sadedir ve yanında çiçeklik ile çift kapaklı dolap bulunmaktadır.

Şekil 4.125. Kuzeydeki oda yüklükleri

Güneydoğusundaki odaya girilmemiştir, ancak 2006 yılına ait fotoğraflardan odada yüklük ve ahşap gömme dolapların bulunduğu gözlemlenmiştir.

Güneybatıdaki kapı ile bir hole girilmektedir. Girişin solunda muhdes, PVC malzeme ile yapılmış, banyo bulunmaktadır. Hol kapısının karşısından mutfağa girilmektedir ve mutfak penceresi giriş cephesinin en sağında yer almaktadır. Mutfak kapısının arkasından kilere geçilmektedir. Kiler diğer yapılardan farklı olarak ocağı içinde barındırmaktadır. Önceden ana mutfak olarak kullanıldığı ve günümüzde kiler olarak işlevlendirildiği bilinmektedir.

Şekil 4.126. Mutfaktan genel görünüm (Yılmaz, 2017)

Yapıya girilmiş, ancak kısa süreli kalındığı için ölçü alınamamış, şematik olarak plan çizilmiştir.

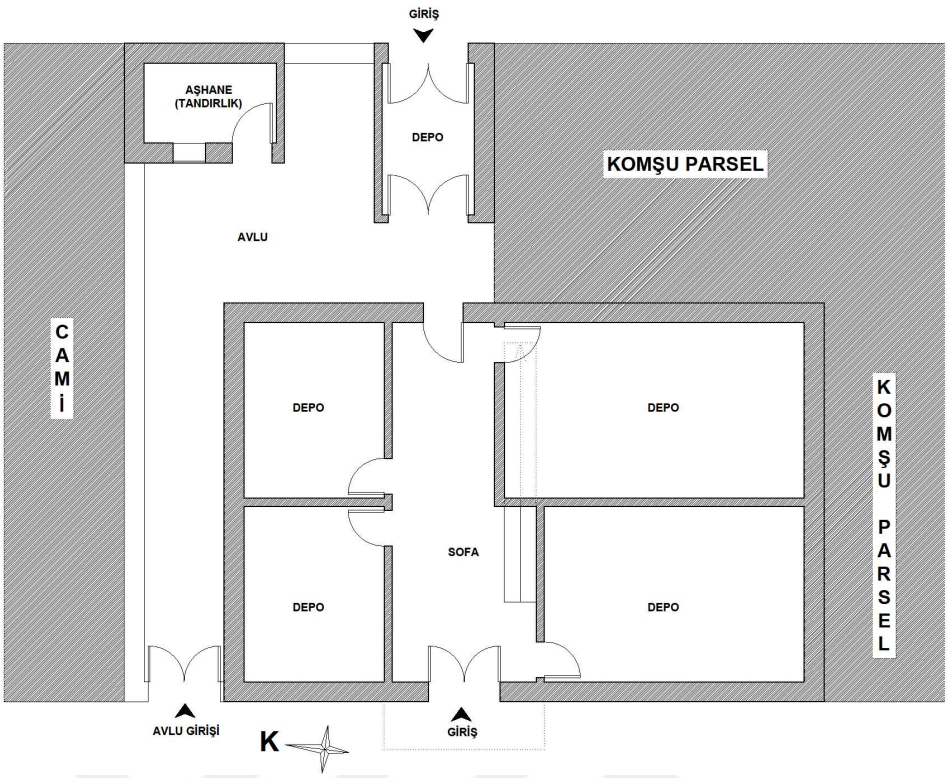

Şekil 4.127. Seyit Ali Özdemir evi şematik zemin kat planı

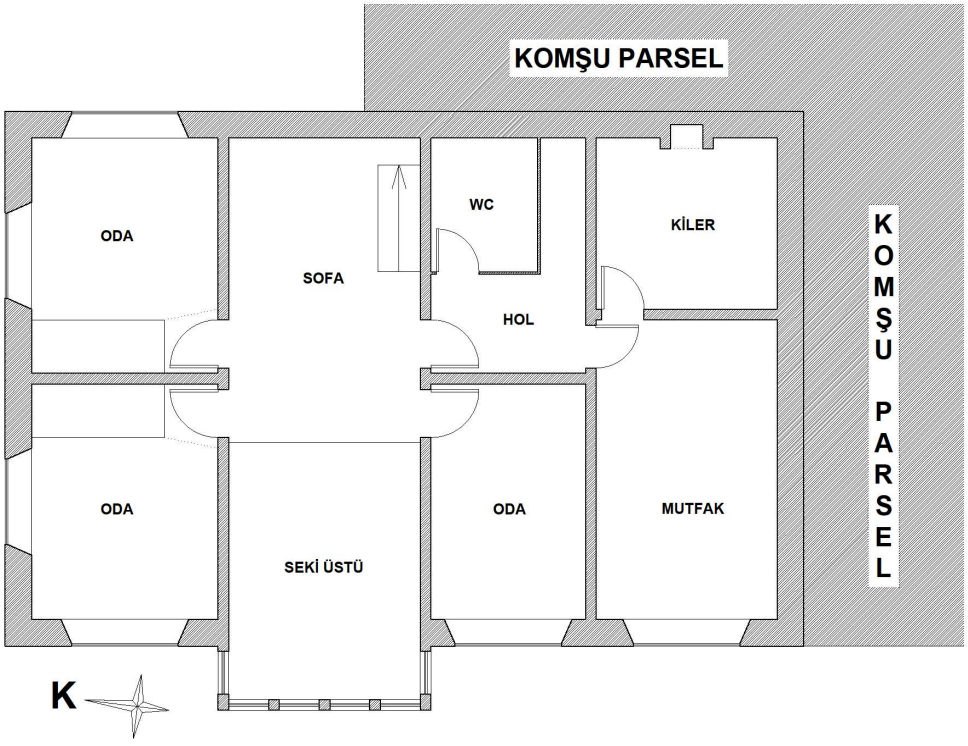

Şekil 4.128. Seyit Ali Özdemir evi şematik birinci kat planı

Plan ve kesit çizimleri olmayan ancak cephe çizim ve bilgilerine ulaşılan yapılar bulunmaktadır. Bu yapılar ve bilgiler aşağıda verilmiştir.

4.7. Katalog No:7

Adı: Bekir Sami Yüce Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Bekir Sami Sokak

Kapı No: 17

Ada-Parsel: Yeni: Ada- 339, Parsel– 1 Eski: Pafta-8, 1555 Parsel

Tescil Durumu: 14.09.2006 -1182

Tarihlendirme: Eser stil kritiği ile 20. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.129. Bekir Sami Yüce evinden genel görünüm

4.7.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 339 ada, 1 parselde bulunmaktadır.

Yapının birisi Bekir Sami Sokak'tan olmak üzere iki adet girişi bulunmaktadır. Birinci giriş ikinci kattan, cephenin ortasından, muhdes, çift kanatlı, üstü kemerli, demir

kapı ile sağlanmaktadır. İkincisi ise zemin kattan, cephenin ortasından, açık çıkmanın altından, üstü yatay kimgeldi pencereli, çift kanatlı, ahşap kapıdandır. Pencereler dikdörtgen formludur.

Yapı dört cephelidir ve arazinin eğimine göre şekillenmiştir. Güney cephede üç katlı iken, Kuzey cephede tek katlıdır. Batı cephesinde, girişi Güney'den ahşap kapı ile sağlanan avlu bulunmaktadır. Kuzeybatı cephesi parsele göre pahlanarak şekillenmiştir.

Duvarlar ahşap hatıllı taş duvardır. Çıkma kapı ve pencereler ahşaptır. Çıkmanın muhdes demir korkulukları bulunmaktadır. Çatı kırma çatıdır ve sac ile kaplanmıştır. Kuzey ve Güney cepheleri belli bir seviyeye kadar serpme sıva ile sıvanmıştır.

Yapıya girilememiştir, ancak cephe çizim ve yapı içi fotoğraflarına ulaşılmıştır. Yapı içi fotoğraflar 2006 yılına aittir ve günümüzdeki durumu bilinmemektedir.

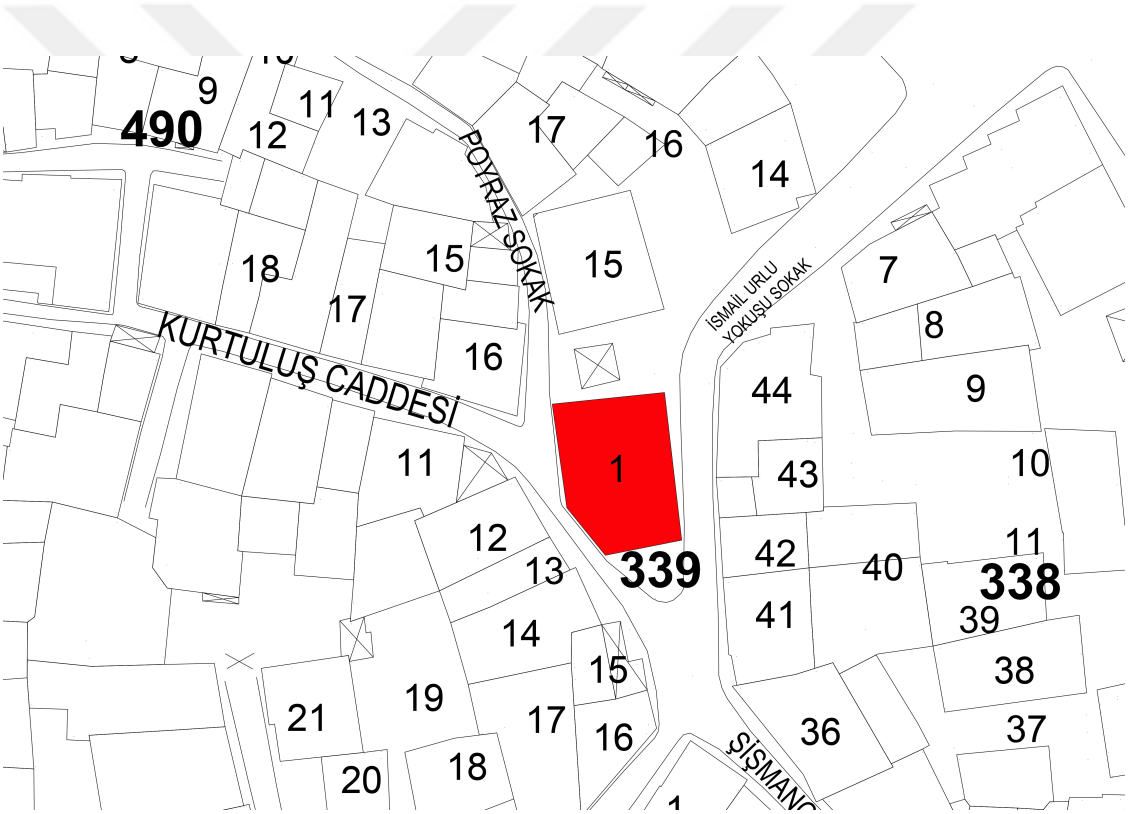

Şekil 4.130. Bekir Sami Yüce evi konumu

Şekil 4.131. Bekir Sami Yüce evi cepheler

Şekil 4.132. Evin içinden görünümler (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

4.7.2. Bekir Sami Yüce evi çizimleri

Şekil 4.133. Güney cephesi[7]

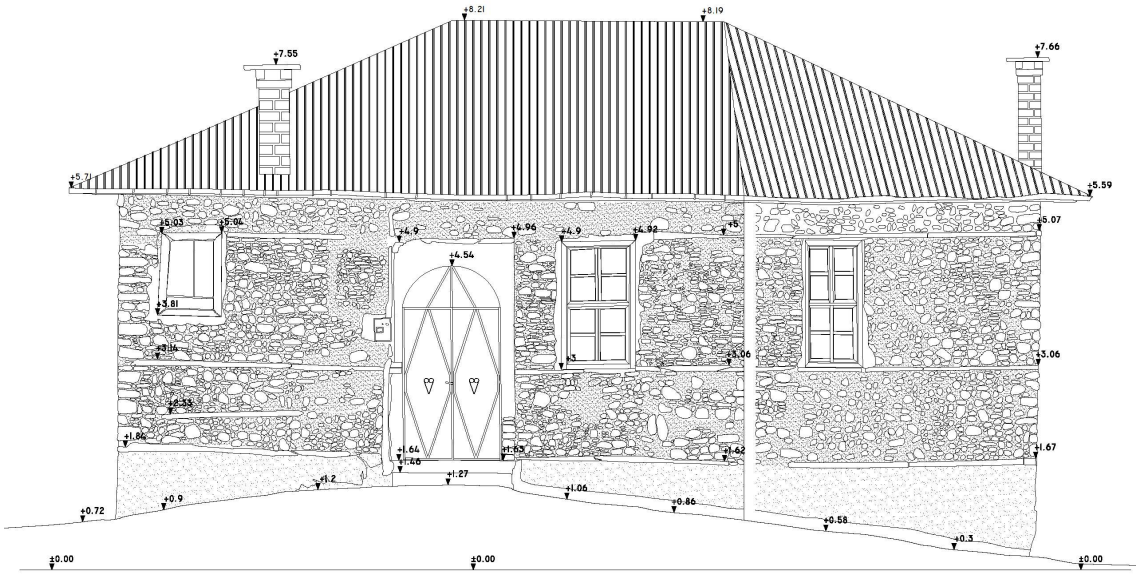

Şekil 4.134. Kuzey cephesi[8]

[7] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır.
[8] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır.

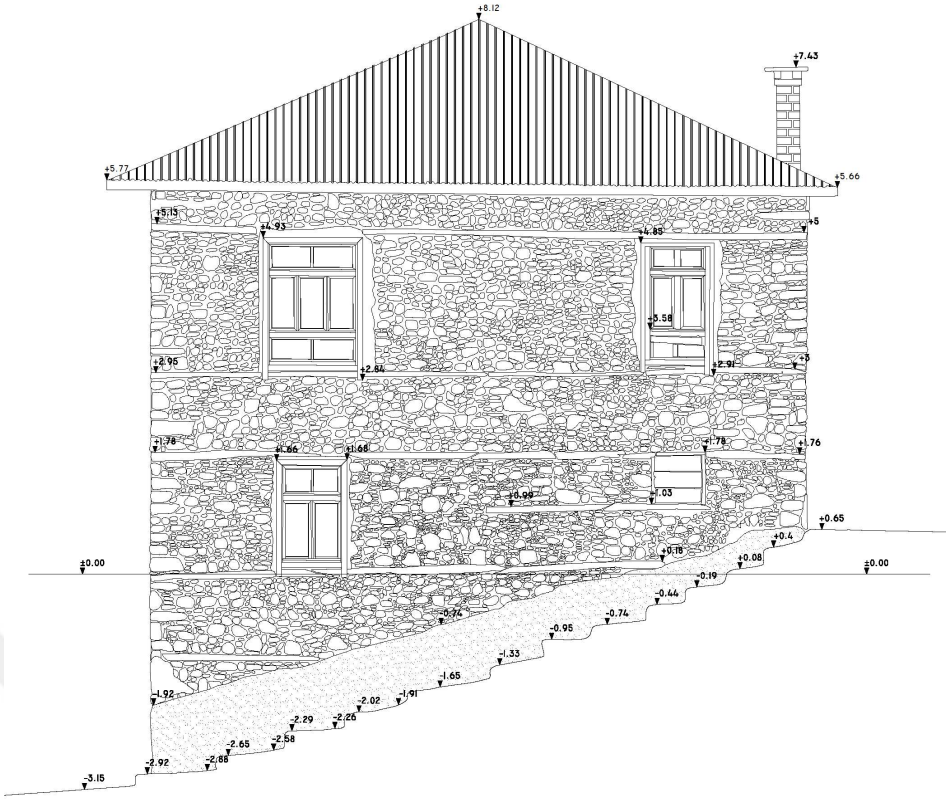

Şekil 4.135. Doğu cephesi[9]

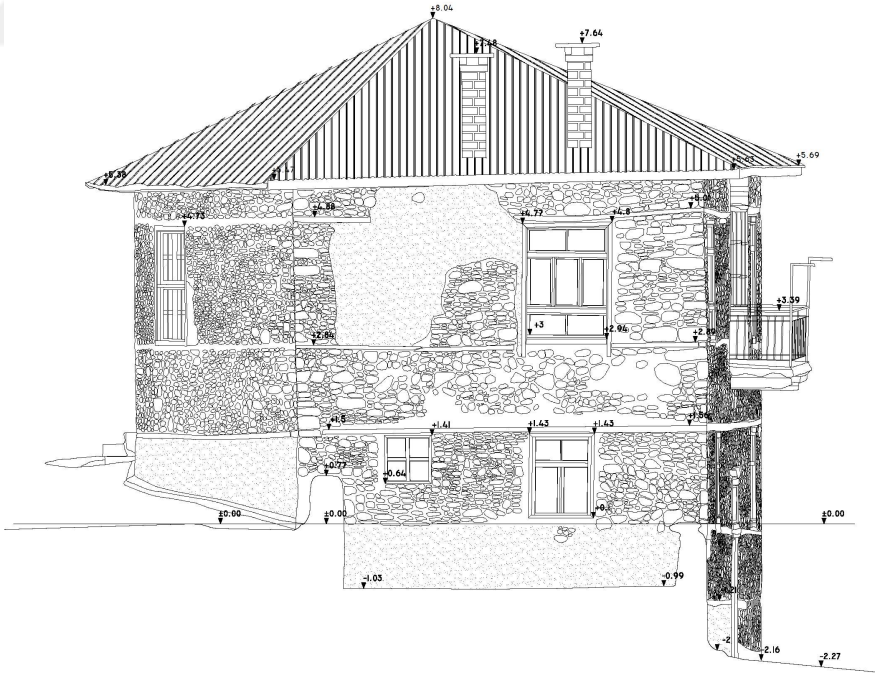

Şekil 4.136. Batı cephesi[10]

[9] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır.
[10] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır.

4.8. Katalog No:8

Adı: Ahmet Yapıcı Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Şişmanoğlu Caddesi

Kapı No: 15

Ada-Parsel: Yeni: Ada-342, Parsel- 5 Eski: Pafta-8, Ada-1900

Tescil Durumu: 14.09.2006 - 1182

Tarihlendirme: Eser stil kritiği ile 19. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.137. Ahmet Yapıcı evi genel görünüm (Kartal Planlama'dan)

4.8.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 342 ada, 5 parselde bulunmaktadır.

Yapıya Şişmanoğlu Caddesi'nden yatay kimgeldi pencereli, çift kanatlı, ahşap kapıdan girilmektedir. Pencerenin muhdes demir parmaklıkları desenlidir ve cepheye süsleme niteliği kazandırmaktadır.

Yapının cephesi oldukça sadedir. Dikdörtgen formlu, beş adet, ahşap pencere ve kapıdan oluşmaktadır. Duvarlar ahşap hatıllı taş duvardır. Çatı ise beşik çatıdır ve sac ile kaplanmıştır. Çıkması bulunmamaktadır. (Şekil 4.137.)

Yapıya girilememiştir, ancak cephe çizim ve yapı içi fotoğraflarına ulaşılmıştır. Yapı içi fotoğraflar 2006 yılına aittir ve günümüzdeki durumu bilinmemektedir. (Şekil 4.139.)

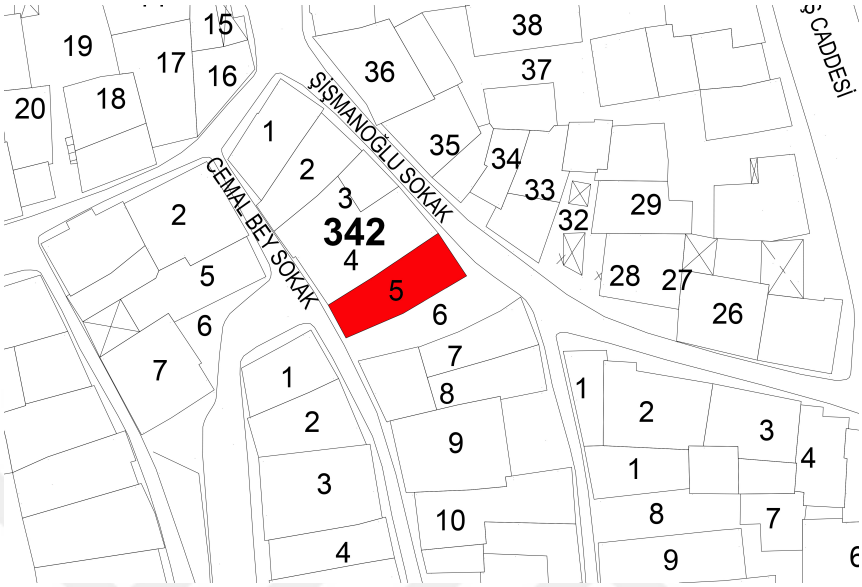

Şekil 4.138. Ahmet Yapıcı evi konumu

Şekil 4.139. Evin içinden görünümler (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

4.8.2. Ahmet Yapıcı evi çizimleri

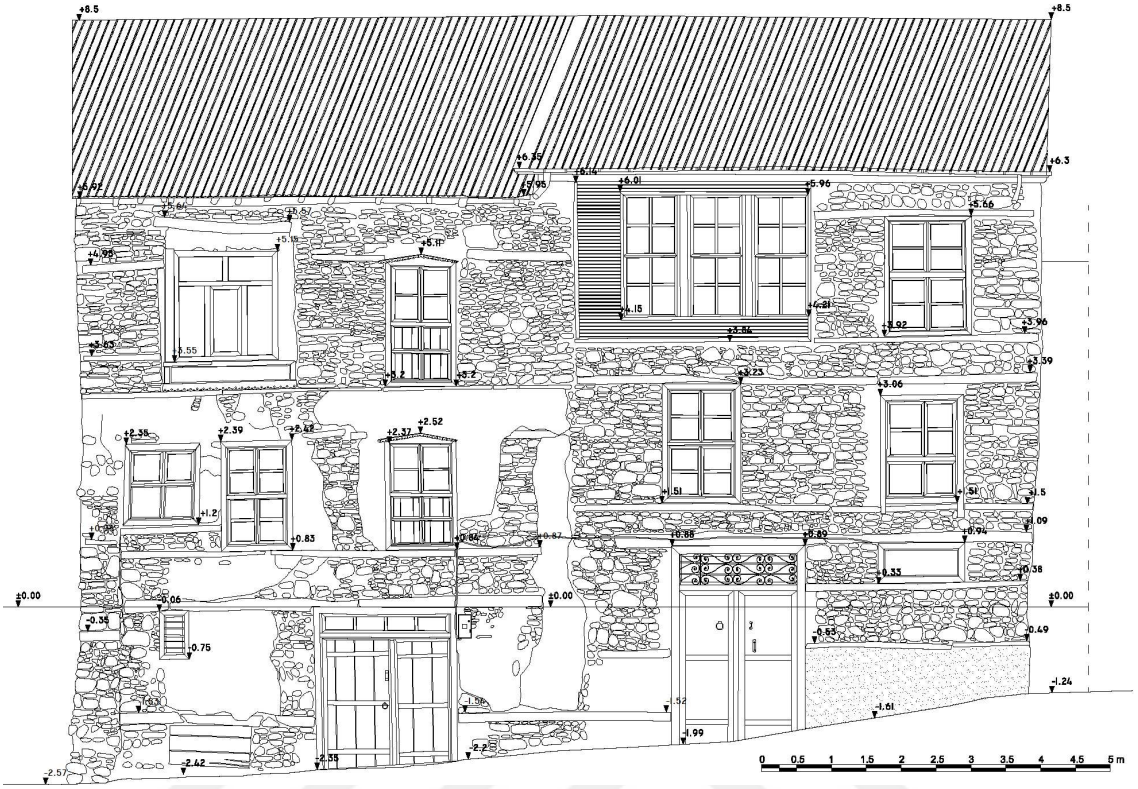

Şekil 4.140. Giriş cephesi[11]

[11] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

4.9. Katalog No:9

Adı: Kemal Özen Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Hekimoğlu Cad.

Kapı No: 35

Pafta-Ada-Parsel: Yeni: Ada-487, Parsel- 3 Eski: Pafta-10, Ada-2102

Tescil Durumu: 14.09.2006 - 1182

Tarihlendirme: Eser stil kritiği ile 20. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.141. Kemal Özen evinden genel görünüm (Yılmaz, 2017)

4.9.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 487 ada, 3 parselde bulunmaktadır.

Yapıya Hekimoğlu Caddesi'nden, cephenin ortasından, çıkmanın altından yatay kimgeldi pencereli, çift kanatlı, ahşap kapıdan girilmektedir. Kapının sağında ve solunda parmaklıklı, küçük pencereler bulunmaktadır. Üst katlarda pencereler PVC ile değiştirilmiştir. (Şekil 4.141.)

Çıkma yarım daire formundadır. Çıkmayı destekleyen eliböğründe kıvrımlı ve dolguludur. Beş adet, üç bölmeli, yarım daire kemerli pencere ile aydınlatılmaktadır.

Yapının etekleri belli bir seviyeye kadar serpme sıva ile sıvanmıştır. Ana cephenin tamamı sonradan sıvanarak boyanmıştır. Çatı sac ile kaplanmıştır.

Eğimli araziye göre konumlanmış yapı, orta parselde yer almaktadır ve iki cephelidir. Arka cephesi kapatılan avlu nedeniyle sokağa yansımamaktadır. Zemin + iki kattan oluşan yapı, arka cephede tek katlıdır.

Sonradan kapatılmış olan avludan yapının tüm katlarını görebilmek mümkündür ve her kata ayrı ayrı ulaşım sağlanmıştır. Arka cephede giriş birinci kattan sağlandığı için, zemin kat avlusu da oluşturulup, etrafı korkuluklarla çevrelenmiştir. Ana giriş olarak günümüzde bu cephe kullanılmaktadır. Kapatılan avlu da depolama alanı olarak değerlendirilmiştir. (Şekil 4.143.)

Yapıya girilememiştir, ancak cephe çizimine ulaşılmıştır. Yapının avlusuna girilmiş ve fotoğrafları çekilmiştir.

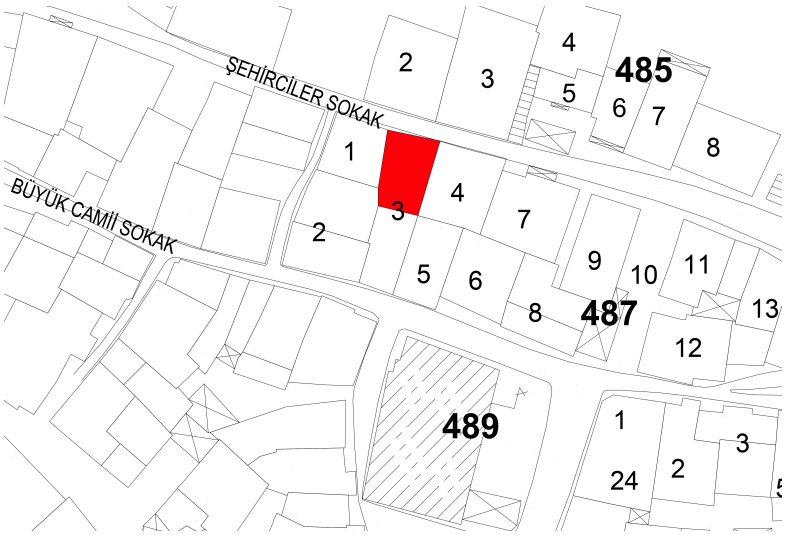

Şekil 4.142. Kemal Özen evi konumu

Şekil 4.143. Avludan görünümler

4.9.2. Kemal Özen evi çizimleri

Şekil 4.144. Giriş cephesi[12]

[12] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

4.10. Katalog No:10

Adı: Muzaffer Bülbül Evi
İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey
Cadde / Sokak: Hanönü Sokak
Kapı No: 7
Pafta- Ada-Parsel: Yeni: Ada-223, Parsel- 16 Eski: Pafta-12, Ada-2524
Tescil Durumu: 14.09.2006 - 1182
Tarihlendirme: 19. yüzyıl (Yılmaz, 2017)

Şekil 4.145. Muzaffer Bülbül evinden genel görünüm (Yılmaz, 2017)

4.10.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 223 ada, 16 parselde bulunmaktadır.

Yapıya Hanönü Sokak'tan, cephenin ortasından, çıkmanın altından yatay kimgeldi pencereli, çift kanatlı, ahşap kapıdan girilmektedir. Yapıdaki tüm pencereler, ahşap giyotin pencereler ile değiştirilmiştir. Ahşap kapı ve kimgeldi penceresinin parmaklığı yapıdaki dikkat çekici unsurlardandır. (Şekil 4.147.)

Zemin+ iki kattan oluşan yapıda, ikinci katta muhtemel sofa çıkması bulunmaktadır. Çıkma dikdörtgen formludur ve sac ile kaplanmıştır. Kıvrımlı eliböğründeler ile desteklenmektedir. Çatısı ise beşik çatıdır.

Duvarlar ahşap hatıllı taş duvardır. Yapının etekleri belli bir seviyeye kadar serpme sıva ile sıvanmıştır. Çatı sac ile kaplanmıştır. Bacaları muhdestir.

Yapıya girilememiştir, ancak cephe çizimine ve iç mekan fotoğraflarına ulaşılmıştır. Yapı içi fotoğraflar 2006 yılına aittir ve günümüzdeki durumu bilinmemektedir. (Şekil 4.148-149-150.)

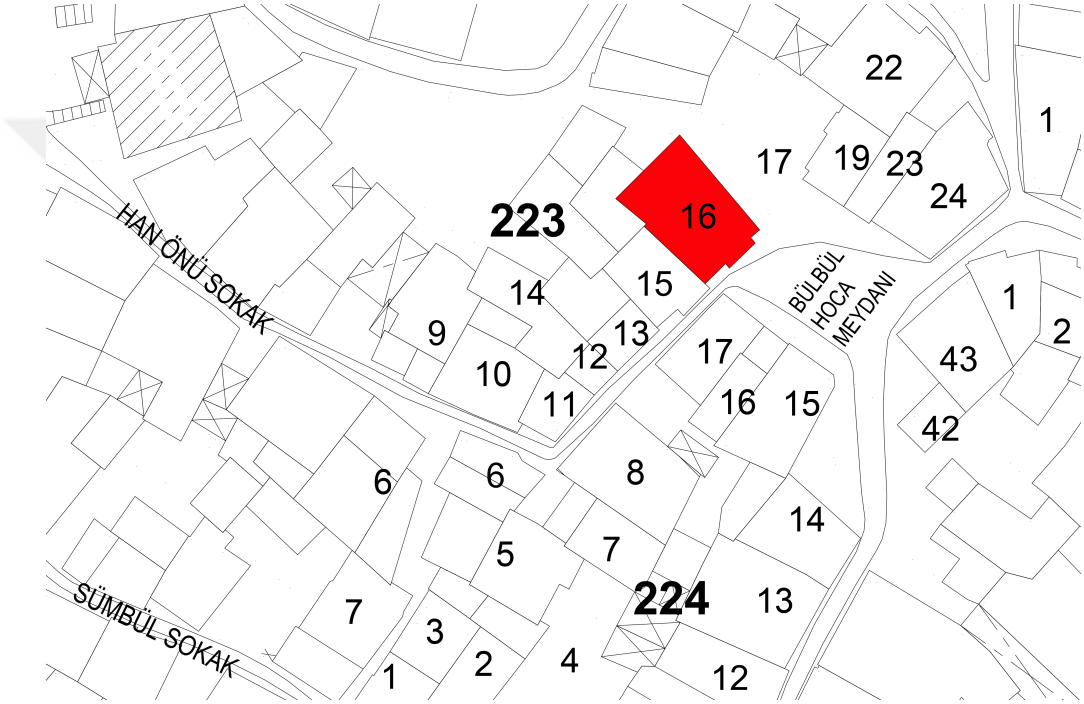

Şekil 4.146. Muzaffer Bülbül evi konumu

Şekil 4.147. Muzaffer Bülbül evi cepheden görünümler

Şekil 4.148. Evin içinden görünümler (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

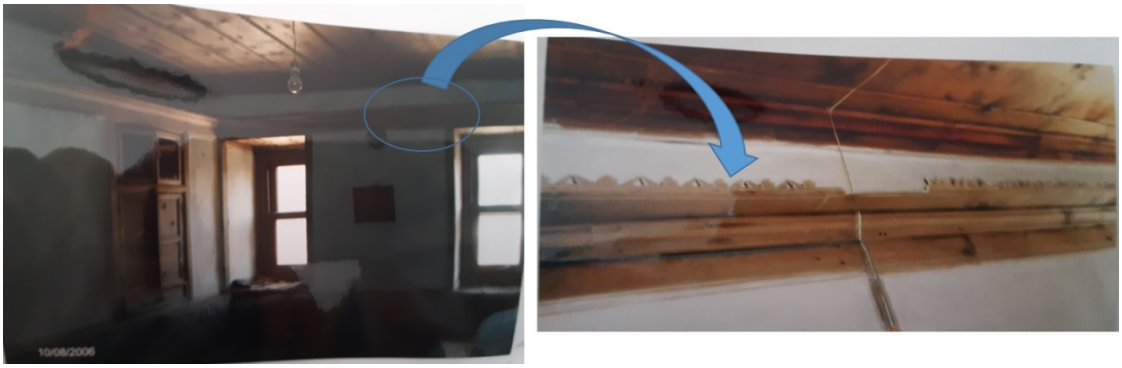

Şekil 4.149. Sergen detayı (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

Şekil 4.150. Çıkma tavan süslemesi, tavan göbeği ve kenar bordür detayları (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

4.10.2. Muzaffer Bülbül evi çizimleri

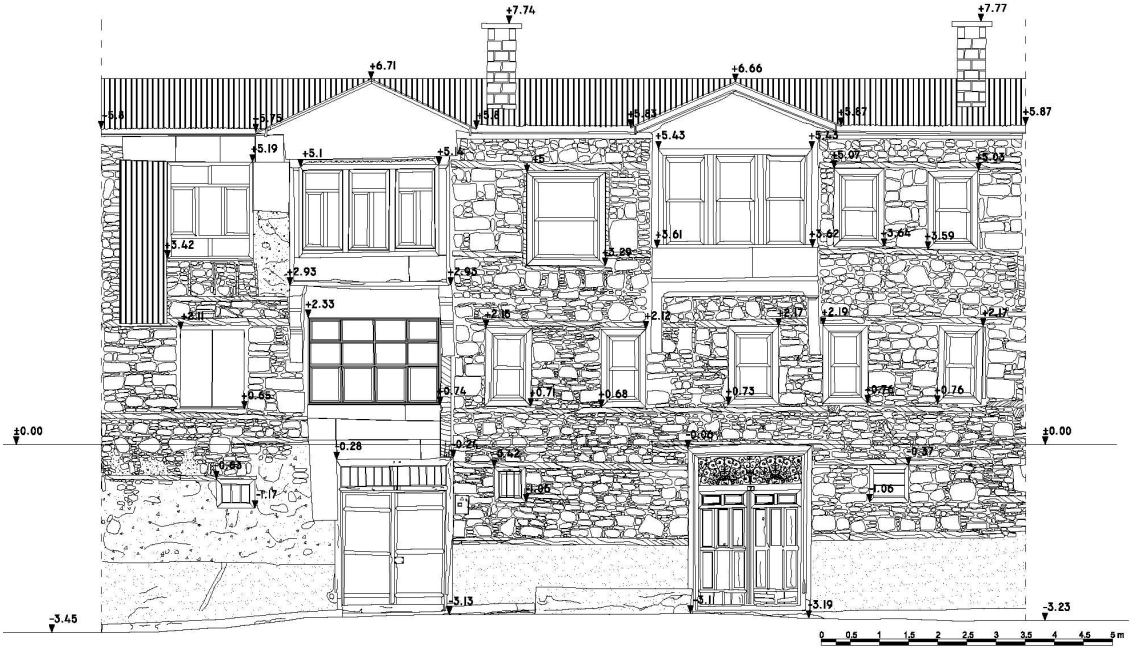

Şekil 4.151. Giriş cephesi[13]

[13] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

4.11. Katalog No:11

Adı: Mehmet Başkurt Evi
İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey
Cadde / Sokak: Hanönü Sokak
Kapı No: 2
Pafta- Ada-Parsel: Yeni: Ada-223, Parsel- 15 Eski: Pafta-12, Ada-2523
Tescil Durumu: 14.09.2006 - 1182
Tarihlendirme: 19. yüzyıl (Yılmaz, 2017)

Şekil 4.152. Mehmet Başkurt evinden genel görünümler (Yılmaz, 2017)

4.11.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 223 ada, 15 parselde bulunmaktadır.

Yapıya Hanönü Sokak'tan, cephenin sağından, çıkmanın altından yatay kimgeldi pencereli, çift kanatlı, ahşap kapıdan girilmektedir. Kapının yüzeyi sacla kaplanmıştır. Işıklığın demir parmaklıkları bulunmaktadır. İkinci kattaki pencereler son dönemde PVC olarak değiştirilmiştir. (Şekil 4.152.)

Zemin+ iki kattan oluşan yapıda, ikinci katta muhtemel sofa çıkması bulunmaktadır. Çıkma dikdörtgen formludur ve sac ile kaplanmıştır. Kıvrımlı eliböğründeler ile desteklenmektedir. Beşik çatılıdır.

Duvarlar ahşap hatıllı taş duvardır. Yapının etekleri belli bir seviyeye kadar serpme sıva ile sıvanmıştır. Çatı sac ile kaplanmıştır.

Yapıya girilememiştir, ancak cephe çizimine ve iç mekan fotoğraflarına ulaşılmıştır. Yapı içi fotoğraflar 2006 yılına aittir ve günümüzdeki durumu bilinmemektedir. (Şekil 4.154-155-156.)

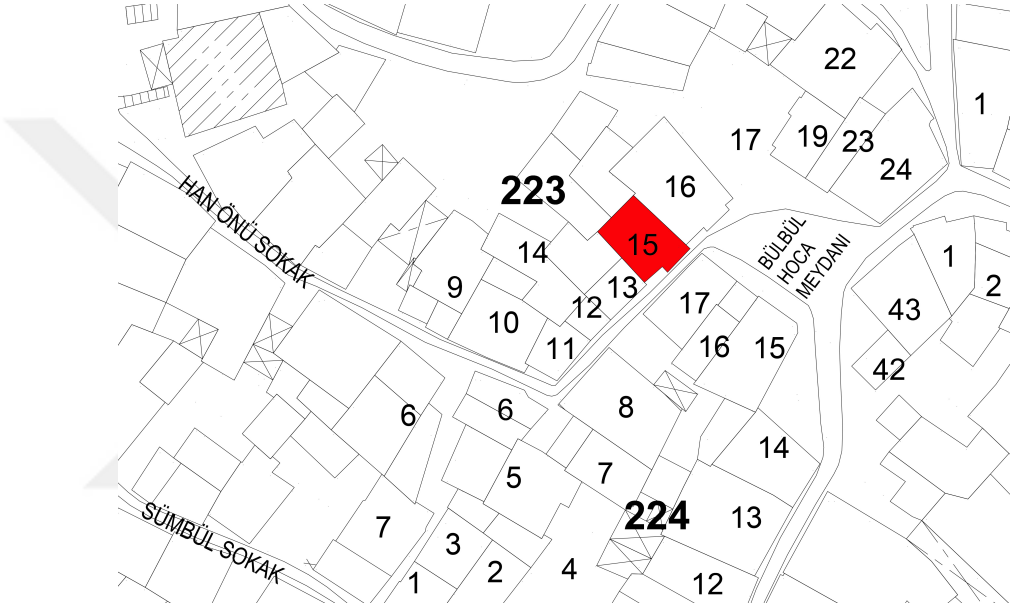

Şekil 4.153. Mehmet Başkurt evi konumu

Şekil 4.154. Evin sofasından görünüm (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

Şekil 4.155. Merdiven detayı (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

Şekil 4.156. Yüklük detayı (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

4.11.2. Mehmet Başkurt evi çizimleri

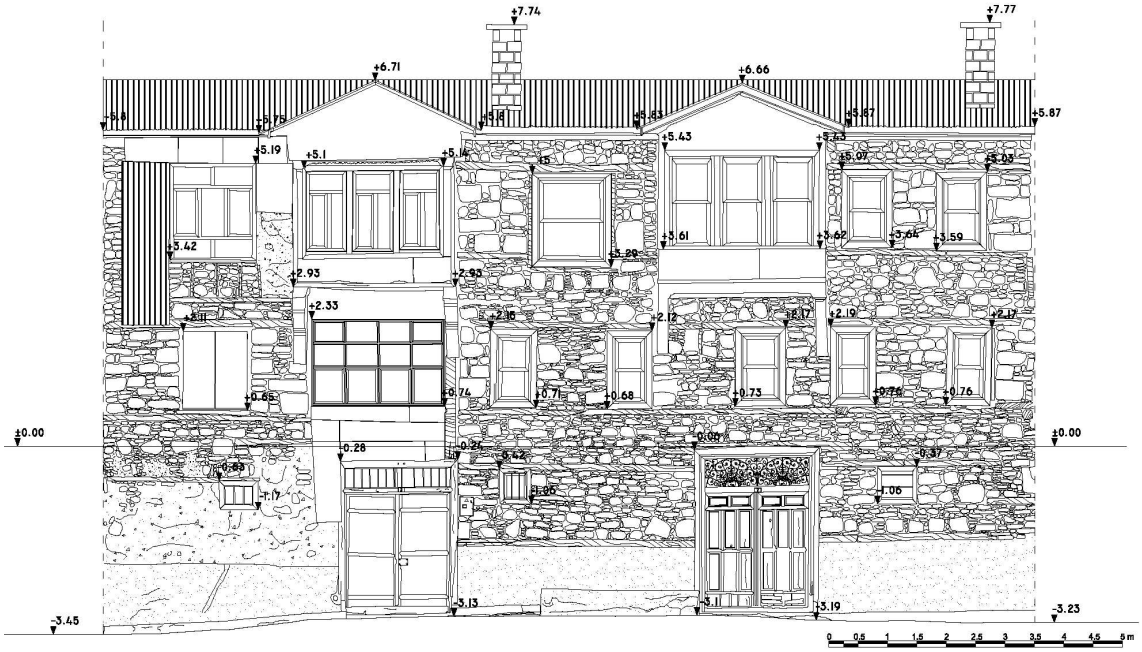

Şekil 4.157. Giriş cephesi[14]

[14] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

4.12. Katalog No:12

Adı: Mehmet İnce Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Fatih Caddesi

Kapı No: 59

Pafta-Ada-Parsel: Yeni: Ada-237, Parsel- 4 Eski: Pafta-12, Ada-2678

Tescil Durumu: 14.09.2006 - 1182

Tarihlendirme: Eser stil kritiği ile 19. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.158. Mehmet İnce evinden genel görünüm

4.12.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 237 ada, 4 parselde bulunmaktadır.

Yapıya Fatih Caddesi'nden, cephenin sağ ve solundan, muhdes, demir kapılardan girilmektedir. Soldaki tek, sağdaki çift kanatlıdır. Işıklıkların demir parmaklıkları bulunmaktadır. Pencereler genellikle orijinaldir, ancak PVC olarak değiştirilen üç penceresi bulunmaktadır. Çift kanatlı kapının üzerinde kitabe yer almaktadır. (Şekil 4.159.)

Şekil 4.159. Mehmet İnce evi kitabesi (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

Zemin+ iki kattan oluşan yapıda, ikinci katta sofa çıkması bulunmaktadır. Çıkma yarım daire formludur ve sac ile kaplanmıştır. Kıvrımlı ve dolgulu eliböğründeler ile desteklenmektedir.

Duvarlar çamur sıvalıdır, ancak yıpranmalardan ahşap hatıllı taş duvar olduğu görülmektedir. Yapının etekleri belli bir seviyeye kadar serpme sıva ile sıvanmıştır. Çatı sac ile kaplanmıştır.

Yapıya girilmiş, kısmen fotoğrafları çekilmiştir. Zaman kısıtlılığı nedeniyle tüm ev gezilememiş, ölçüleri alınamamıştır. Ancak cephe çizimine ulaşılmıştır.

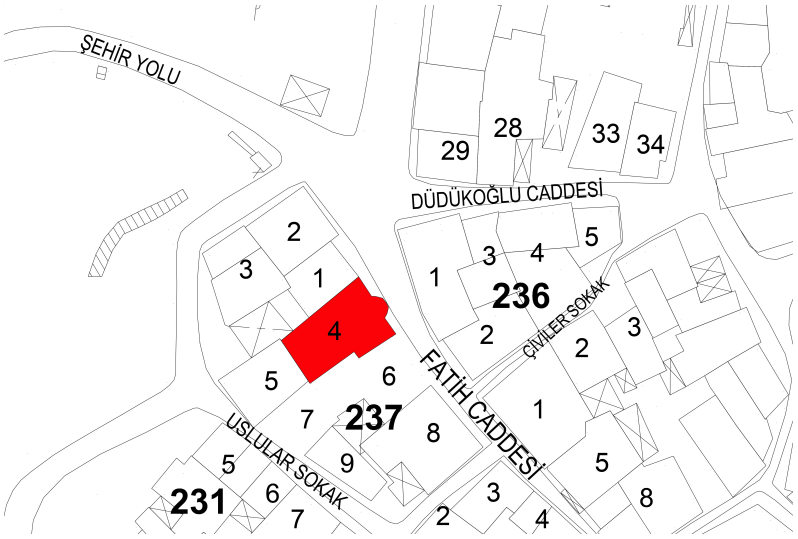

Şekil 4.160. Mehmet İnce evi konumu

4.12.2. Plan özellikleri

Yapı iki ailenin kullanılabileceği şekilde inşa edilmiştir. Ancak iki ayrı ev değildir, arada bağlantıyı sağlayan kapı bulunmaktadır.

Yapıyı iki ev olarak düşündüğümüzde iç sofalı plan tipi görülmektedir. Yarım daire formundaki çıkma sofa çıkmasıdır ve odalar bu sofanın kenarlarına yerleştirilmiştir. Sofanın tavanı çıtalarla süslenmiştir. (Şekil 4.161.)

Şekil 4.161. Sofa çıkmasının içinden görünüm

Şekil 4.162. Sekiyi sofadan ayıran kemer detayı

İçerisine girebildiğimiz evler içinde geçit bulunan tek yapıdır. Bazı odalara bu geçitlerden girilmektedir. Sofadan ahşap kapı ile geçide, geçitten de dolap kapağı ile odaya geçilmektedir. Odaya giriş duvarı çiçeklik ve dolaplarla süslenmiştir. (Şekil 4.163.)

Şekil 4.163. Oda girişi ve dolap-çiçeklik süslemeleri

Şekil 4.164. Odadan görünümler

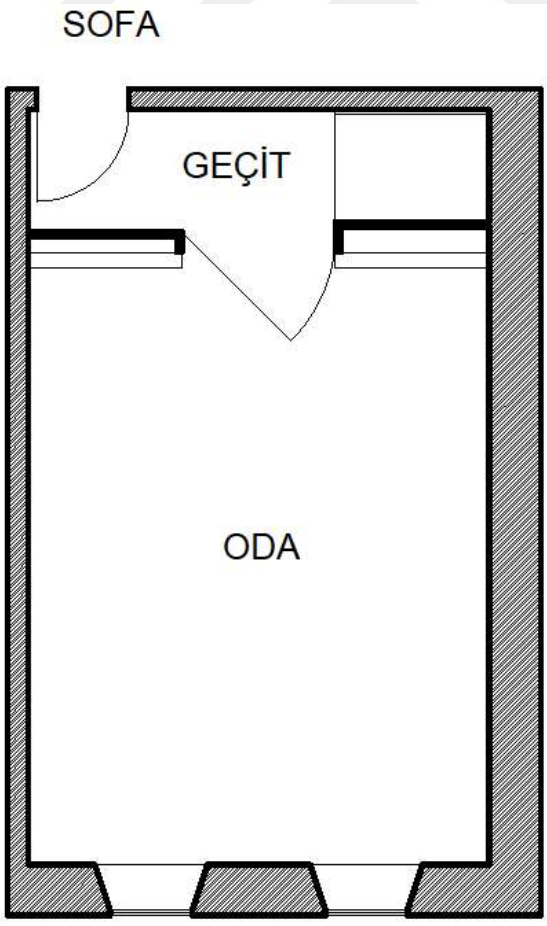

Şekil 4.165. Sofa-geçit-oda detay çizimi

Şekil 4.166. Sofa-geçit-oda

Şekil 4.167. Geçitten odaya bakış

Şekil 4.168. Sofanın sağındaki odadan görünümler

Şekil 4.169. Merdiven detayı

4.12.3. Mehmet İnce evi çizimleri

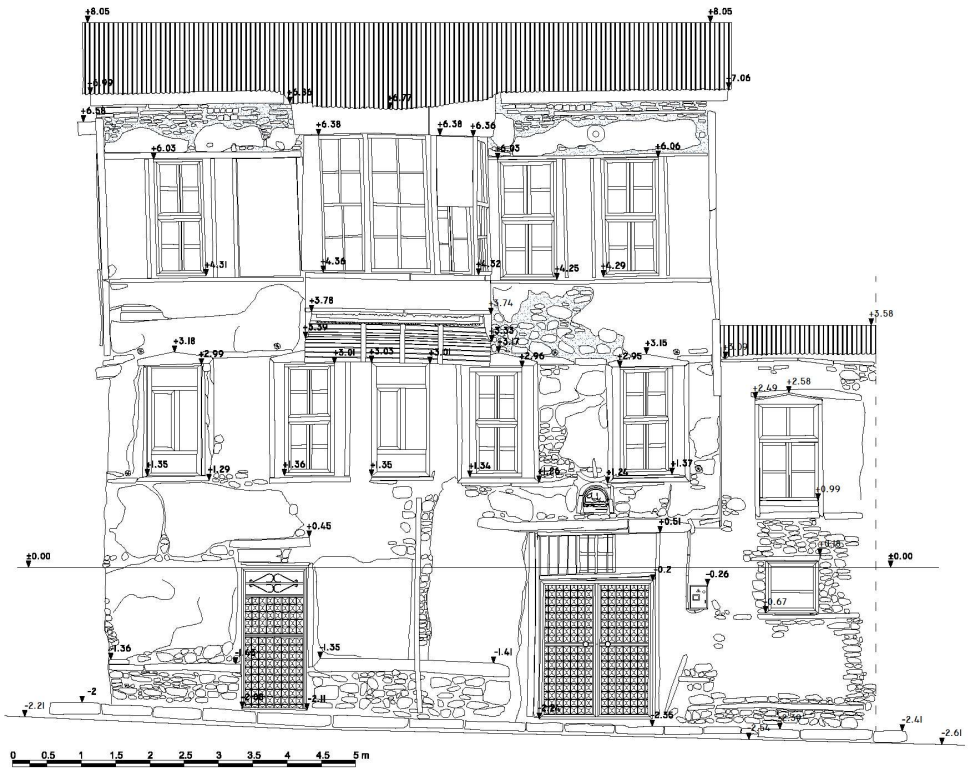

Şekil 4.170. Giriş cephesi[15]

[15] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

4.13. Katalog No:13

Adı: İsmail Çıpan Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Toplam Sokak

Kapı No: 1

Ada-Parsel: Yeni: Ada-457, Parsel- 1 Eski: Pafta-10, Ada-2328

Tescil Durumu: 14.09.2006 - 1182

Tarihlendirme: Eser stil kritiği ile19. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Yılmaz, 2017).

Şekil 4.171. İsmail Çıpan evinden genel görünüm (Yılmaz, 2017)

4.13.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 457 ada, 1 parselde bulunmaktadır.

Yapıya Toplam Sokak'tan, cephenin ortasından, çıkmanın altından, çift kanatlı, ahşap kapıdan girilmektedir. Kapının yüzeyi sacla kaplanmıştır. (Şekil 4.171.)

Eğimli araziye göre şekillenen yapı dört cephelidir ve parselin büyük bir kısmı bahçe olarak kullanılmaktadır. (Şekil 4.172.)

Zemin+ bir kattan oluşan yapıda, birinci katta muhtemel sofa çıkması bulunmaktadır. Çıkma dikdörtgen formludur ve sac ile kaplanmıştır. Kemerli ahşap pencerelerle aydınlatılmaktadır. Çıkmanın sağında PVC, solunda ahşap pencere bulunmaktadır. Çıkmanın uzantısı arka cephede, aynı pencerelerle cepheye yansıtılmıştır, ancak cepheden çıkma yapılmamıştır. (Şekil 4.173.)

Duvarlar sıvadan görünmese de muhtemelen ahşap hatıllı taş duvardır. Çatı üç yöne eğimli kırma çatıdır ve sac ile kaplanmıştır. Muhdes bacaları bulunmaktadır.

Yapıya girilememiştir, ancak cephe çizimine ve iç mekan fotoğraflarına ulaşılmıştır. Yapı içi fotoğraflar 2006 yılına aittir ve günümüzdeki durumu bilinmemektedir. (Şekil 4.174.)

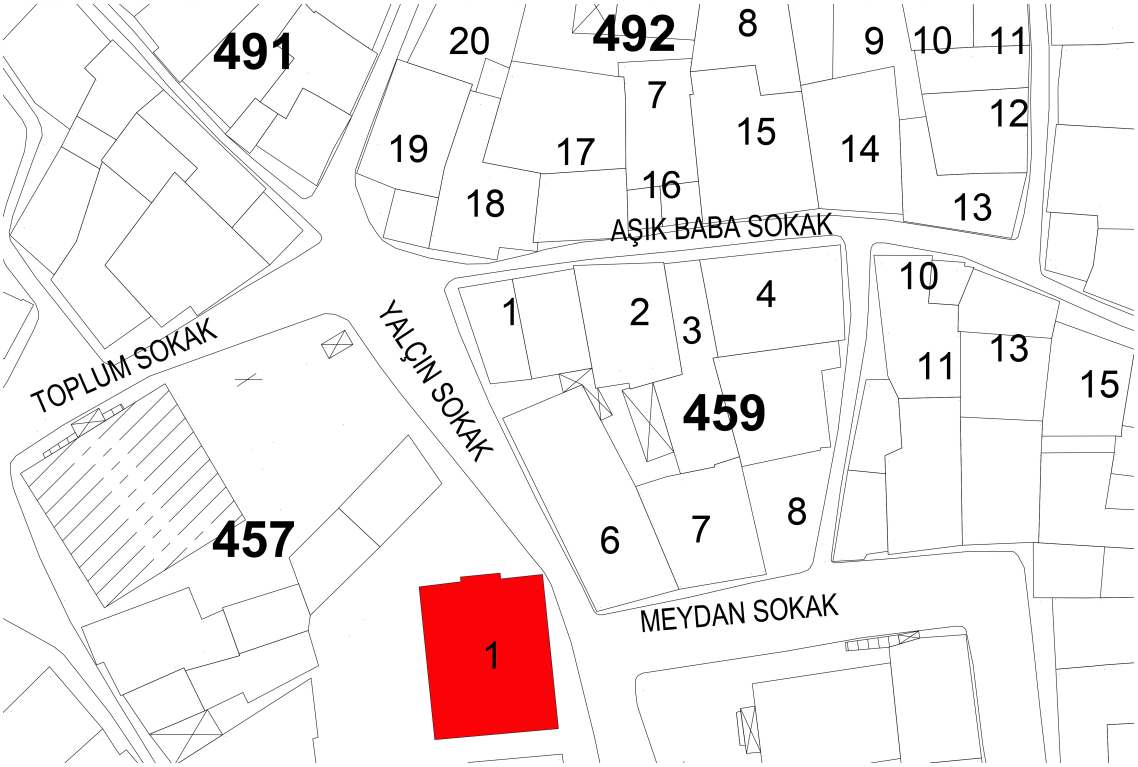

Şekil 4.172. İsmail Çıpan evi konumu

Şekil 4.173. İsmail Çıpan evinden genel görünüm

Şekil 4.174. İç mekan görünümleri (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

4.13.2. İsmail Çıpan evi çizimleri

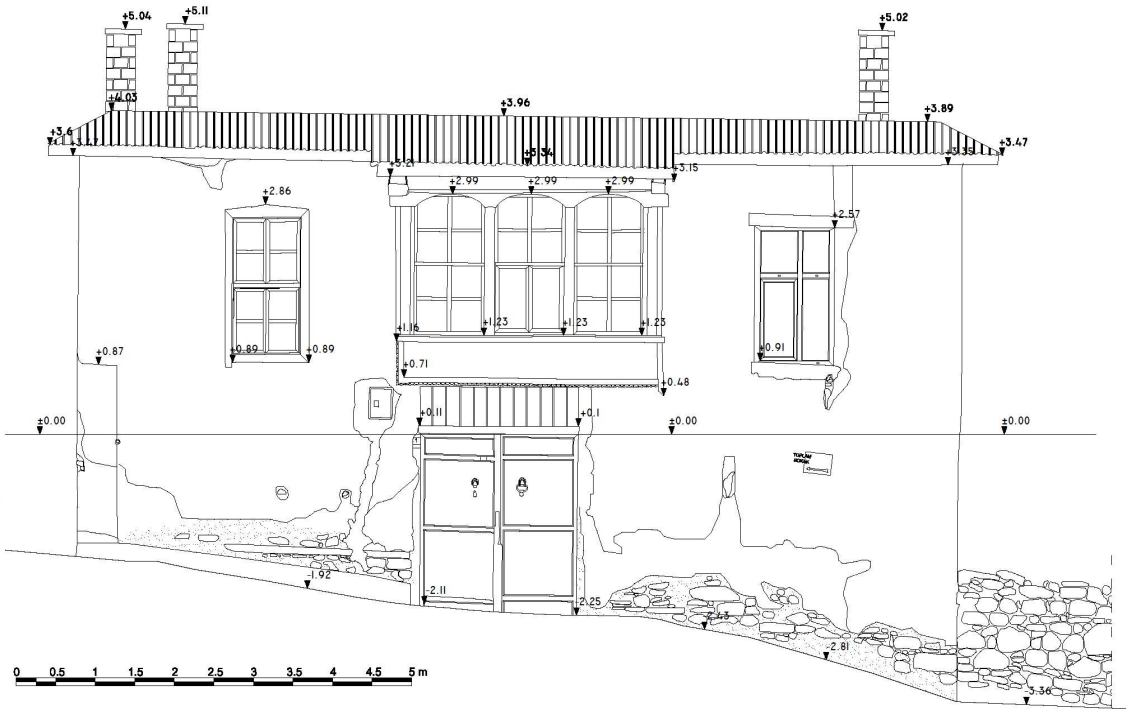

Şekil 4.175. Giriş cephesi[16]

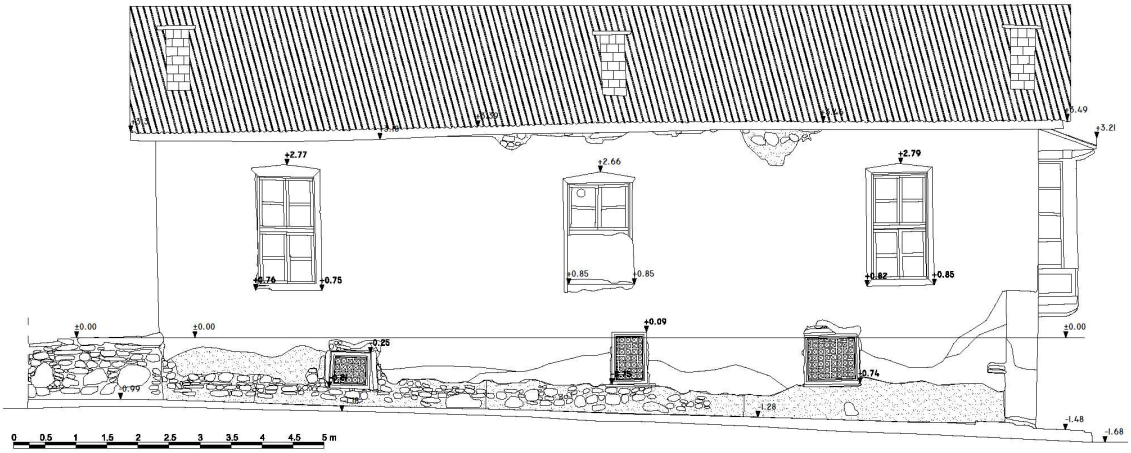

Şekil 4.176. Sol yan cephesi[17]

[16] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.
[17] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

4.14. Katalog No:14

Adı: Mehmet Kuru Evi

İlçe - Mahalle: Beyşehir -Doğanbey

Cadde / Sokak: Hanönü Sokak

Kapı No: 7

Pafta-Ada-Parsel: Yeni: Ada-224, Parsel- 8 Eski: Pafta-12, Ada-2270

Tescil Durumu: 14.09.2006 - 1182

Tarihlendirme: 19. yüzyıl (Yılmaz, 2017)

Şekil 4.177. Mehmet Kuru evinden genel görünüm (Yılmaz, 2017)

4.14.1. Yapının genel tanımı

Yapı Konya İli, Beyşehir İlçesi, Doğanbey Mahallesi, yeni tapu bilgilerine göre, 224 ada, 8 parselde bulunmaktadır.

Yapıya Hanönü Sokak'tan, cephenin sağından, yatay kimgeldi pencereli, çift kanatlı, ahşap kapıdan girilmektedir. Işıklığın demir parmaklıkları bulunmaktadır. Yapıdaki pencereler, birinci kat çıkmasındaki hariç, son dönemde PVC olarak değiştirilmiştir. (Şekil 4.177.)

Zemin+ iki kattan oluşan yapıda, birinci ve ikinci katta muhtemel sofa çıkmaları bulunmaktadır. İkinci kattaki çıkma yarım daire formludur ve sac ile kaplanmıştır. Kıvrımlı, dolgulu eliböğründe ile desteklenmektedir. Cumbanın altı desenlidir. Birinci kattaki çıkmalar, küçük gönye çıkmalarıdır. (Şekil 4.179.) Yapının sol tarafında teras çatı görülmektedir ve muhdes demir korkulukla çevrelenmiştir.

Duvarlar çamur sıvadan görünmese de ahşap hatıllı taş duvardır. Yapının etekleri belli bir seviyeye kadar serpme sıva ile sıvanmıştır. Cephe son dönemde boyanmıştır. Çatı sac ile kaplanmıştır.

Yapıya girilememiştir, ancak cephe çizimine ve iç mekan fotoğraflarına ulaşılmıştır. Yapı içi fotoğraflar 2006 yılına aittir ve günümüzdeki durumu bilinmemektedir. (Şekil 4.182.)

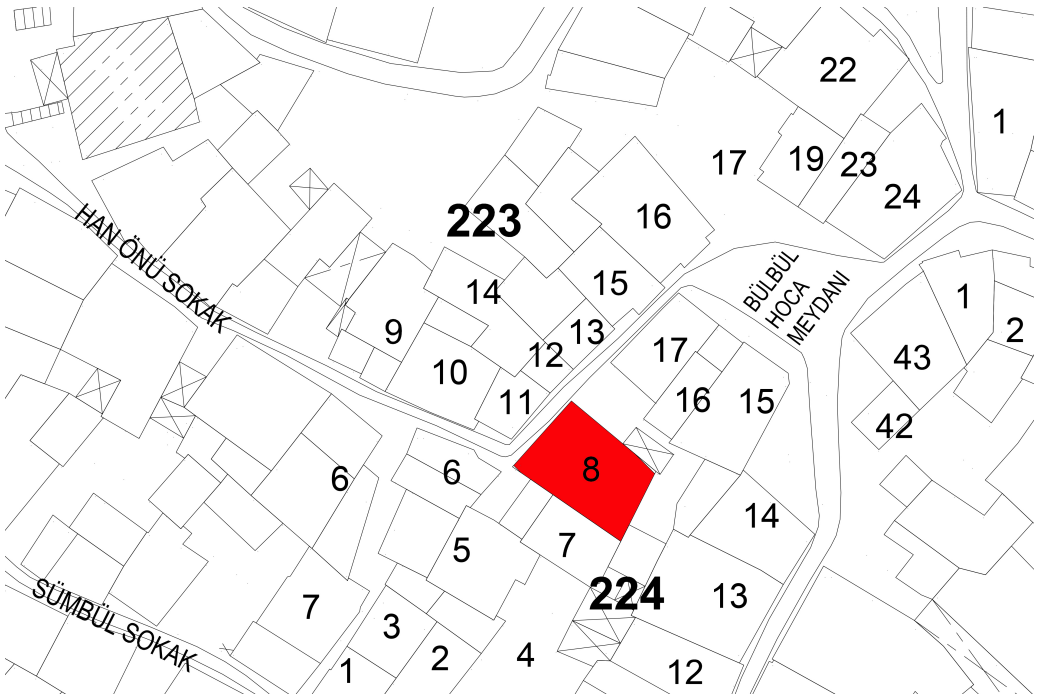

Şekil 4.178. Mehmet Kuru evi konumu

Şekil 4.179. Mehmet Kuru evi

Şekil 4.180. Ahşap giriş kapısı (Yılmaz, 2017)

Şekil 4.181. Cephede değiştirilmiş olan pencerelerin orijinal halleri görülmektedir. (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

Şekil 4.182. İç mekandan görünümler (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan)

4.14.2. Mehmet Kuru evi çizimleri

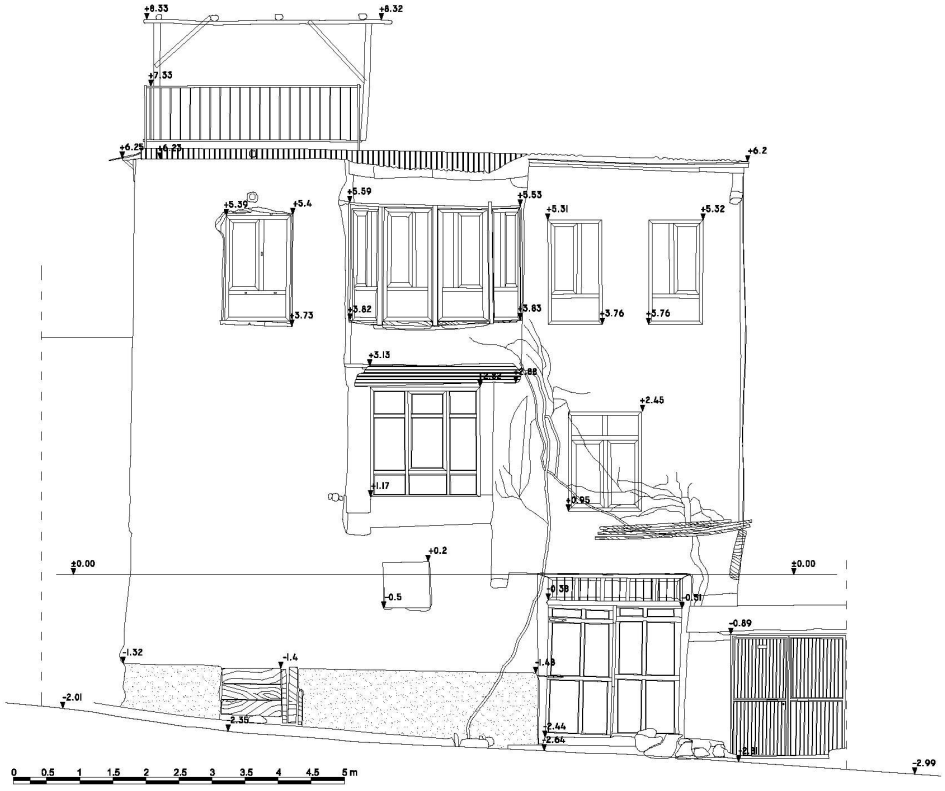

Şekil 4.183. Giriş cephesi[18]

[18] Cephe "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

5. DEĞERLENDİRME

5.1. Doğanbey Evlerinin Özellikleri

Doğanbey Mahallesi kentsel sit alanındaki tarihi nitelikli ve tescilli yapılardan bir kısmı incelenmiştir. İncelenen evler plan tipleri, elemanları, cephe ve süsleme özellikleri, malzeme ile yapım teknikleri yönünden değerlendirilmiştir.

5.1.1. Plan özellikleri

Arazi yapısı ve iklim koşulları nedeniyle evler genellikle bitişik nizamda ve avlusuz olarak inşa edilmiştir. Ayrık nizamda olan evler ya bağımsız parselde yer almaktadır ya da geniş bahçe içerisindedir. Bitişik nizamlı evler parsellere tam oturtuldukları için araziye göre şekillenmişlerdir. Planları net bir forma sahip değildir. Örneklemek gerekirse; Mehmet Pınarcı evinin bir kısmı arkaya doğru uzarken, bir kısmı komşu binanın sınırları ile sonlanmakta ve net bir form gözlenememektedir. Ancak ayrık nizamlı evlerin net dikdörtgen formlu oldukları görülmektedir. (Şekil 5.1.)

Şekil 5.1. Bağımsız parselde yer alan konut: evin sınırlarının ve formunun netliği görülmektedir.

Avlu kültürü pek gelişmemiştir. Bu nedenle evlerin geneli avlusuzdur ya da küçük avluludur. Küçük avlular komşu yapılarla sınırlandırılarak (Mehmet Pınarcı evi) veya yapının yanında ya da arkasında moloz taşlarla duvar örülerek (Bekir Sami Yüce evi) oluşturulmuştur. Genellikle hem yapıdan hem sokaktan giriş verilmiştir. (Bekir Sami Yüce ve Seyit Ali Özdemir evleri gibi) Son dönemde kapatılarak depo haline getirilmiş avlulara da rastlanmaktadır. (Kemal Özen evi) Bitişik nizamlı yapıların içerisine girilmediği sürece avlularının olup olmadığı genellikle anlaşılamamaktadır.

Şekil 5.2. Bekir Sami Yüce evi ve bahçesi

Ana girişler bazı yapılarda tek iken, bazılarında iki tanedir. Eğimden dolayı cephelerde kat farklılığı oluşturan veya avlulu yapılarda iki giriş gözlenmektedir. Ana girişler genellikle çıkmanın altından, çift kanatlı, ahşap kapı ile sağlanmaktadır.

Bodrum katları yoktur. Yalnızca Mehmet Pınarcı evinde merdiven sahanlığının altından ulaşılan bodrum kat niteliğinde kömürlük bulunmaktadır. (Şekil 4.78.)

Zemin kat geleneksel Türk evlerine uygun bir biçimde hizmet ve depolama alanlarından oluşmaktadır. Samanlık veya ahır birimleri de bulunabilmektedir. Ayrıca birkaç basamakla ulaşılan orijinal WC bu katta yer almaktadır. Önceden tulumba bulunan evlerde şimdi genellikle muhdes beton tezgahlı çeşmeler yer almaktadır. (Seyit Ali Özdemir ve Ahmet Kıvrak evleri gibi) Mehmet Güler evi gibi halen tulumbası

bulunan yapılar da vardır. Zemin kat süslemesiz, sade ve tamamen fonksiyonel amaçlı bir kattır. Pencere ya yoktur ya da tepe penceresi şeklinde küçük ve genellikle kepenklidir.

Şekil 5.3. Ayyüz evi zemin kat sofasından WC ve ahşap merdiveni

Birinci kat iki katlı olan yapılarda ana kat statüsündedir. Ancak üç katlı yapılar için daha çok kışlık kattır. Yaz mevsiminde kısa süreliğine kullanılan yapılarda daha çok hizmet katı olarak kullanılmaktadır. Kışlık yiyeceklerin hazırlanıp depolandığı kattır. Yüksekliği az, pencere sayısı kısmen alt kata göre arttırılmış ve boyutları ortalama olarak yapılmış, süsleme niteliğini kısmen kazanmış bir kattır. Depolama alanları, mutfak, bir veya iki odadan oluşmaktadır. Genellikle ailenin çocuklarının odası bu kattadır. Muhdes WC, banyo veya lavabo eklentileri gözlemlenmektedir. Bazı yapılarda zemin kat sınırlarının devam ettirildiği gözlenirken (Belediye, Ahmet Kıvrak,

Mehmet Güler evleri gibi), bazı yapılarda ise küçük gönye çıkmalarla oda ve sofaların dar açılı duvarları düzeltilmiştir. (Osman Zengin evi gibi)

İkinci kat yapıların plan şemasının görüldüğü ana kattır. Misafir ağırlama, yaşama ve her türlü etkinliğin yapıldığı kattır. Genellikle odalar, muhdes WC ile banyo ve mutfaktan oluşmaktadır. Tüm birimleri kapıları ve dolapları daha süslü, pencereleri detaylı, genellikle tavanları da ya kaplamalı ya da daha düzgün kirişlidir. Baş oda bu kattadır. Pencere sayısı diğer odalardan fazla, dolapları daha özenli, kapıları süslü ve tavanı kaplamalıdır. Sergen, seki, ağzı açık gibi elemanlar genellikle bu kattadır. (Şekil 5.4.)

Şekil 5.4. Doğanbey evleri yüklük ve ağzıaçık örnekleri (Ağzıaçık fotoğrafları Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan alınmıştır.)

Tam oda, sofa çıkmaları, açık çıkmalar görülmektedir. Çıkmaların olduğu yönde sekiler bulunmaktadır. Bazı yapılarda sofa sekisi ahşap kemerle ayrılmış ve özelleştirilmiştir. (Seyit Ali Özdemir, Mehmet İnce, İsmail Çıpan evleri gibi) Tavan süsleme detayı bulunan evlerde süslemeler sofa seki üstündedir. Muzaffer Bülbül evi sofa seki üstünde detaylı geometrik tavan süslemesi, tavan göbeği uygulaması ve köşe bordür detayları bulunmaktadır. Mehmet Kocaer evinde de tavan göbeği uygulaması görülmektedir. Osman Zengin evinde ise tavandan alçaltılarak, tabandan yükseltilerek sofa seki üstü oluşturulup özelleştirilmiş ve tavanı çıtalarla süslenmiştir. Çıkma duvarı incedir. Pencere sayısı çıkmada fazladır. Dar ve uzun pencereler kullanılmıştır. Üstü farklı olan pencerelere çıkmalarda rastlanmaktadır. (Şekil 5.11.)

Şekil 5.5. Sofa sekisi kemerli ahşap bölücü elemanlar (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan alınmıştır.)

Tek kollu ahşap merdivenler sofanın uzun veya kısa kenarına paralel uzanmakta ya da sofayı dik kesen eyvanda yer almaktadır. Çift kollu ahşap merdivenler ise L formunda sofanın arka duvarında yer almaktadır. Merdiven basamakları ya eğimli merdiven kirişine oturtularak rıhtlar boş bırakılmış ya da ahşap rıhtla araları kapatılmıştır. İki uygulamada yapılarda ayrı ayrı veya birlikte kullanılmıştır.

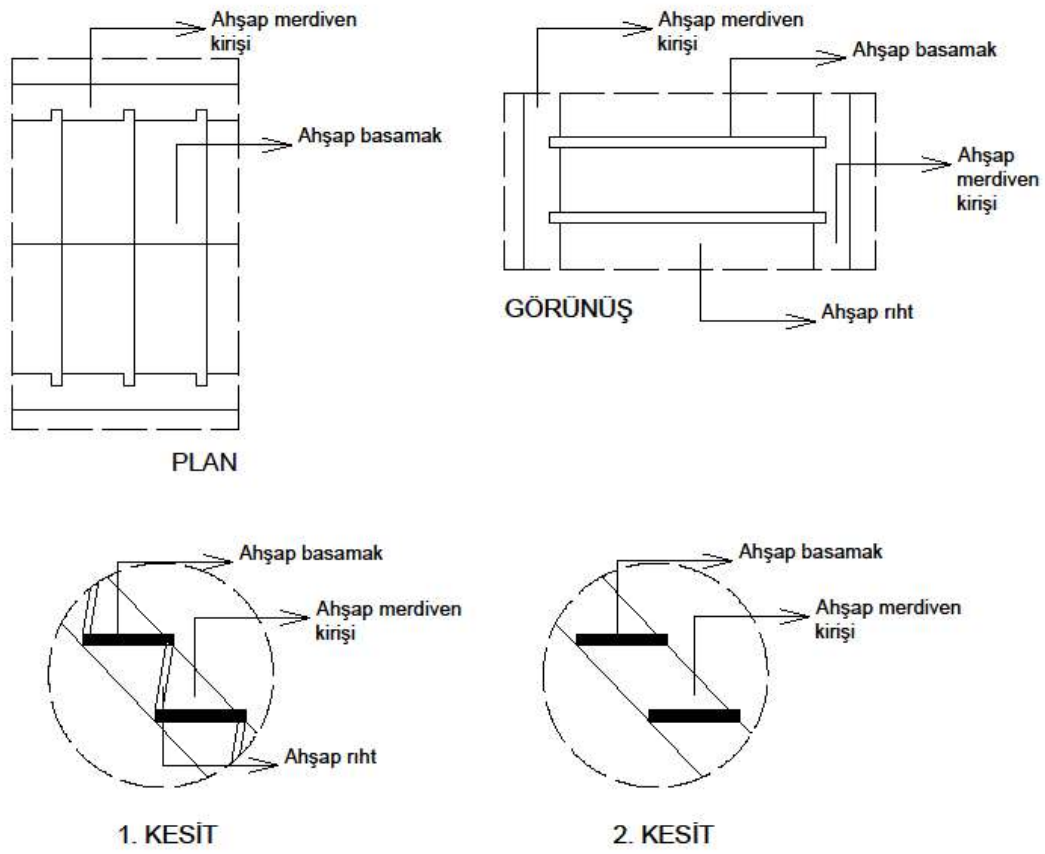

Şekil 5.6. Merdiven detayları: Plan ve görünüş çizimleri aynı olsa da 1. kesitte ahşap rıht bulunurken 2. kesitte basamaklar eğimli merdiven kirişine oturtulmuştur.

Yaşam katı olduğu için değişiklikler yoğundur. Muhdes WC veya banyoya, tezgah, dolap eklenmiş mutfağa, kapatılmış, değiştirilmiş dolap ile pencerelere ve yenilenmiş tavan kaplamalarına rastlamak mümkündür.

Son dönem eklentileri evin içerisinde birimlerde PVC ile bölme yöntemiyle yapılmıştır. Bu nedenle genellikle cephelere yansıyan veya planlara eklenti olarak etki eden birimler yoktur.

Şekil 5.7. Mehmet Pınarcı evi muhdes WC-banyo düzenlemesi

Geleneksel Türk evleri ile ortak özellikleri bulunmaktadır:

- Sokağa göre şekillenme görülmektedir.
- Yapı köşeleri pahlanmış, hatta bazı örneklerinde mukarnas ile süslenmiştir. (Şekil 5.8.)

Şekil 5.8. Pahlanmış köşenin üst kısmının süslemesi

- Komşuya saygı vardır.
- Kat sayısı ve yükseklik oranları genellikle Türk evi kullanımına uygundur.
- Kat işlevleri, fonksiyon çeşitliliği, üst katlara doğru iç-dış ilişkisinin kuvvetlenmesi, sofanın plan tipini belirlemesi ve odaların evin çekirdeği olması Türk evi ile ortaktır.
- Eldem'in plan tipleri gruplamalarına uymaktadırlar. Genellikle iç sofalıdırlar.
- Kullanılan malzemeler yöreye ve kolay bulunması özelliklerine göre seçilmiştir.
- Yapım teknikleri kolay ve malzemeye uygundur.
- Arazi yapısına uyum sağlayan, eğime göre şekillenen yapılardır.
- Çok bölmeli, duvar kalınlığına göre giyotin veya kanatlı pencereleri vardır.
- Pencerelerin bazı bölmeleri sabit, bazıları ise açılmaktadır.
- Farklı alınlık veya formlardaki pencerelere de rastlanmaktadır.
- Güneşten olabildiğince fazla yaralanmak için kalın duvarlar dıştan içe doğru genişletilmiştir.

Şekil 5.9. Belediye evi kalın dış duvarda pencerenin konumu

- Net bir kat yüksekliği veya taban kotu yoktur. Her birimde değişmektedir.

- Merdivenler ahşaptır.
- Kapı boyutları insanı ezmemekte, genellikle eğilerek girmeyi gerektirmektedir.
- Ahşap dolaplar niş, çekmece ve kapaklı birimlerden oluşmaktadır.
- Ana giriş kapısı genellikle kimgeldi pencereli, çift kanatlı, tokmaklı ve ahşaptandır.
- Duvarlar çamur sıva ile sıvanmış, kireçle boyanmıştır.

Geleneksel Türk evinden farklı olarak:

- Ocak odalardaki işlevini yitirmiş, mutfakta konumlandırılmıştır.
- Her odada yüklük veya dolap bulunmamaktadır.
- Mutfak tamamen özelleşmiş ve zemin katta değil üst katlarda kendisine yer bulmuştur.
- Mutfak muhdes tezgah ve dolaplar ile günümüze uyarlanmıştır.
- Süslemelere ve renklere çok yer verilmemiş, sadeliğe gidilmiştir.
- Tavan süslemeleri odalardan ziyade daha çok sofa seki üstlerinde görülmektedir. (Osman Zengin evinde baş odada da görülmektedir.)
- Odalara geçitlerden ya da yaşmak duvarından girilmesi özelliğini yitirmiş ve doğrudan giriş sağlanmıştır. (Mehmet İnce evinde hem doğrudan hem de geçitten ulaşılan odalar mevcuttur.)
- Odalar özellikle de oda-sofa arası açılmayan bir, iki veya dört bölmeli pencereler bulunmaktadır. Pencereler küçüktür ve yapılış amacı karanlık odayı aydınlatmak değildir. Ayrıca tepe penceresi niteliğindedirler. Ahşap denizlikleri vardır. Kandillik olarak kullanılmışlardır.
- Konya evlerinden farklı olarak dışa dönük bir yaşam söz konusudur ve çıkmalar sokağa yönlendirilmiştir.
- Bitişik nizamdan kaynaklı tek cephelilik sundurma çatı uygulamasını yaygınlaştırmıştır.
- Teras çatı uygulamaları görülmektedir.
- Son dönem eklentileri içte PVC olarak Cephede ise PVC ve sac kaplama olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Ahşap niş sayıları arttırılmış, ancak süslemesiz, sade olarak yapılmışlardır.
- Genellikle pencereler geniş ve az sayıda yapılmıştır.
- Evler ya avlusuzdur ya da küçük ve özensiz avluludur.

Çizelge 5.1. İncelenen evlerin kat planları

	Zemin Kat Planı	Birinci Kat Planı	İkinci Kat Planı	Görünüş
Osman Zengin Evi	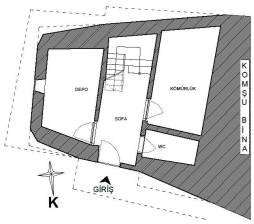	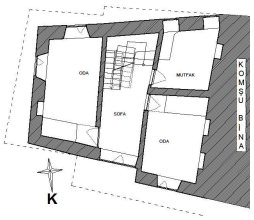	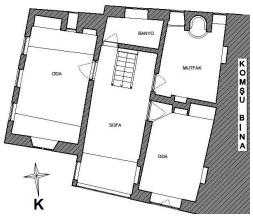	
Belediye Evi	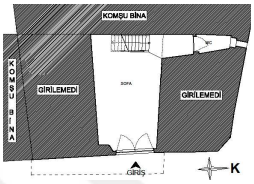	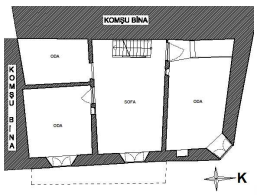	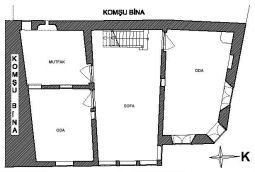	
Mehmet Güler Evi	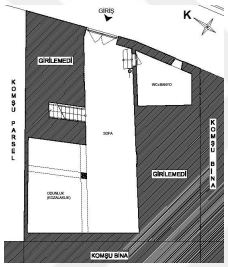	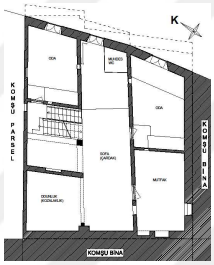	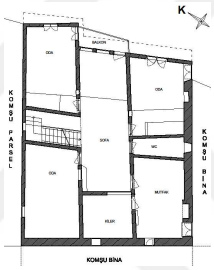	
Mehmet Pınarcı Evi	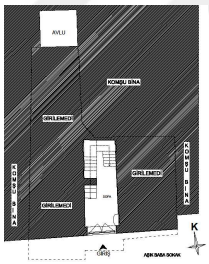	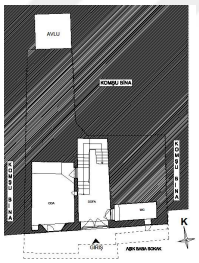	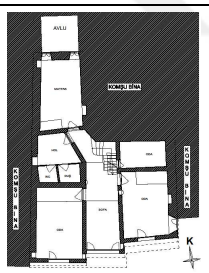	
Ahmet Kıvrak Evi	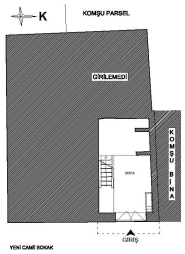	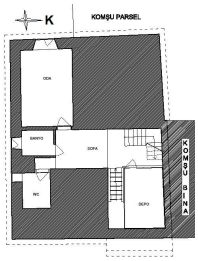	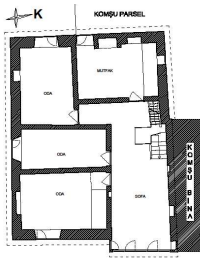	
Seyit Ali Özdemir Evi	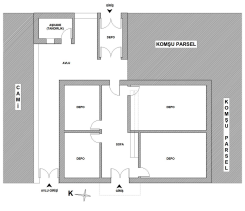	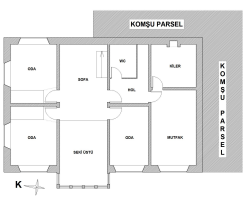		

5.1.2. Malzeme özellikleri ve yapım teknikleri

İklim şartları, bölgede erişimi kolay olan ve bol miktarda bulunan malzemeler yapıların ana malzemesini belirlemektedir. Taş ve ahşap malzeme de Doğanbey Mahallesi'nde bol bulunmaktadır ve evlerin ana malzemesi olarak kullanılmıştır.

Yapıların geneli çamur sıvalı, kireç badanalı, sac kaplamalı ya da boyalıdır. Duvarlarda kullanılan malzeme ve yapım teknikleri sıvasız yapılardan ya da sıvası dökülmüş yerlerden anlaşılmaktadır.

Taş malzeme ile kalın olan dış duvarlar, ahşap hatıllı moloz taş olarak kuru duvar tekniği ile yapılmıştır. İç duvarlar ise incedir ve hımış tekniği ile inşa edilmiştir. Çıkma duvarları ise ahşap malzeme ile bağdadi olarak yapılmıştır. Yapıların içerisindeki tüm tek basamaklar ya taş ya da betonarmedir.

Ahşap malzeme taş duvarlarda hatıl olarak, taban-tavan kaplamalarında, döşeme kirişlerinde, kapı-pencere-dolaplarda, merdivenlerde kullanılmıştır. Ayrıca pencere kafeslerinde, merdiven korkuluk ve küpeştelerinde, çatı saçaklarında vb. yerlerde de karşımıza çıkmaktadır. Süslemeler genellikle ahşap malzemelerde görülmektedir.

Toprak malzeme ince duvarlarda dolgu malzemesi olarak ya da ocak duvarının çıkıntı kısmında kerpiç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra duvarlarda sıva olarak kullanılmıştır. Muhdes tuğla bacalar da bulunmaktadır.

Metal malzeme kapı kulpları, kapı tokmak ve halkaları, menteşe sistemleri, merdiven korkulukları, pencere parmaklık ve ferforjelerinde (Muzaffer Bülbül evi kimgeldi penceresi) kullanılmıştır. Ayrıca çatılar ve bazı çıkmalar ile ana giriş kapıları sac ile kaplanmıştır. Muhdes olan giriş kapısı (Mehmet Kuru, Osman Zengin evi gibi) ve pencere kepenkleri (Mehmet Pınarcı evi) de bulunmaktadır. Açık çıkma ve teras çatı korkuluklarının da muhdes ve demirden olduğu gözlemlenmiştir. (Ahmet Kıvrak evi çatı, Mehmet Güler ve Bekir Sami Yüce evleri açık çıkma korkulukları gibi) Malzemeler arasında oran olarak oldukça azdır ve yapılara süsleme niteliği kazandıran bir diğer malzemedir.

Beton malzeme bazı yapı zeminlerinde, basamak şeklindeki yükseltilerde (Ahmet Kıvrak evi), cephe sıva dökülmeleri ya da kapatılan alanlarda sıva müdahalesi olarak (Osman Zengin evi) karşımıza çıkmaktadır. Son dönemde yapıların eteklerine yapılan serpme sıvalarda betondur.

PVC malzeme muhdes pencerelerde, son dönem eklentisi olan ya da yenilenen birimlerde ayırıcı eleman olarak ve tavan kaplamaları ile kapılarında kullanılmıştır. (Mehmet Pınarcı evi gibi) Muhdes ıslak hacimler genellikle seramik ile kaplanmıştır.

Doğanbey'deki bütün yapılar genellikle aynı malzeme ve yapım teknikleri ile inşa edilmişlerdir. Yapıların farklılıkları plan şemaları, boyutları, süsleme özellikleri vb. niteliklerden kaynaklanmaktadır.

5.1.3. Cephe özellikleri

Cephelere hareketlilik katan en önemli elemanlar kapı, pencere ve çıkmalardır. Ana giriş kapıları çift kanatlı, yatay kimgeldi pencereli, çıtalarla süslenmiş, ahşap çakma kapılardır ve genellikle çıkma altında, cephenin ortasındadırlar. Muhdes demir ya da tek kanatlı örnekleri de mevcuttur. Mehmet İnce evi hem tek kanatlı hem de çift kanatlı muhdes demir kapılıdır. Osman zengin evi muhdes, tek kanatlı, demir kapılıdır. Bekir Sami Yüce evinin arka kapısı kemerli, tek kanatlı ve ahşaptır. Avlu kapıları da giriş kapıları ile aynı özelliktedirler. Metal tokmak ve halkalarla tamamlanmışlardır. Kimgeldi penceresinin üstünde üçgen alınlık bulunan örnekler de mevcuttur.

Şekil 5.10. Muzaffer Bülbül evi ana giriş kapısı, kimgeldi penceresi ve demir ferforje

Pencereler özgün halinde ahşap, çok bölmeli, çıkmalarda giyotin, kalın duvarlarda kanatlı; muhdes halinde ise kanatlı, geniş ve az bölmeli, PVC olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı formlarda pencereler de bulunmaktadır. Mehmet Pınarcı evindeki özgün ahşap pencerelerin üst kısmı üçgendir. Osman Zengin evindeki Doğu cephesi üst kat pencerelerinin üst kısmı ise daire parçalarıyla oluşturulmuş, yarım çiçek formundadır. (Şekil 5.11.) Bazı yapılarda yatay veya düşey parmaklıklar bulunmaktadır. Muhdes demir parmaklıklar ise özgün olanlardan farklı olarak genellikle detaylı süslemelere sahiptir. (Muzaffer Bülbül evi kimgeldi penceresi parmaklıkları gibi) Alt kattan üst katlara doğru gidildikçe pencere ve çıkma sayısı arttırılarak iç-dış ilişkisi güçlendirilmiştir.

Şekil 5.11. Pencere örnekleri: a) Belediye evi penceresi ve parmaklıkları, b) Mehmet Pınarcı evi üçgen alınlıklı pencereleri, c) Osman Zengin evi üstü daire parçalarından oluşan giyotin pencereleri

Alt katlardaki parsele göre şekillenme üst katlarda gönye çıkmalarla giderilmeye çalışılmıştır. Genellikle yapılarda birden fazla çıkma görülmektedir. Oda, sofa, gönye çıkmaları yaygındır. Tüm çıkmaları gönye çıkma olan yapılar da mevcuttur. (Nurten Kıvrak, Mehmet Pınarcı, Aslı Baltacı, Mehmet Güler evleri gibi) Çıkmalar üçgen (gönye çıkmalar), dikdörtgen (Ahmet Kıvrak, Belediye, Seyit Ali Özdemir, İsmail Çıpan, Muzaffer Bülbül evleri gibi) ya da yarım daire (Mehmet İnce, Kemal Özen, Mehmet Kuru evleri gibi) formludur. Eliböğründelerle desteklenmektedirler. Mehmet Kuru evinin çıkma altında da süsleme bulunmaktadır. Son dönemde çıkma yüzeyleri sac ile kaplanmıştır. Pencere sayısı çıkmalarda fazladır ve özgün olanlarda giyotindir.

Tabak süslemesi (Osman Zengin evi…) ve kitabeler (Osman Zengin, Mehmet İnce evleri…) de cephe elemanları arasındadır. Osman Zengin evi Doğu cephesinde muhdes çeşme bulunmaktadır. Çatı saçakları çok geniş değildir. Asma ağacı bazı yapıların cephesinin bir kısmını kapatmaktadır.

Şekil 5.12. Osman Zengin evi Doğu cephesi tabak süslemesi, kitabesi ve muhdes demir çeşmesi

Yapıların çatısı sundurma, beşik ya da kırmadır. Ancak çatılarda teras uygulaması da dikkat çekmektedir. Teraslar muhdes demir korkuluklarla çevrelenmiştir.

Şekil 5.13. Ahmet Kıvrak evi teras çatı korkulukları

Doğanbey evlerinde cepheler yapı eteklerindeki serpme sıvalarla başlar, kapı, pencere, çıkmalarla devam eder ve sac kaplı, muhdes bacalı çatılarla sona erer.

Çizelge 5.2. İncelenen evlerin cepheleri

	Kuzey Cephesi	Güney Cephesi	Doğu Cephesi	Batı Cephesi	Görünüş
Osman Zengin Evi	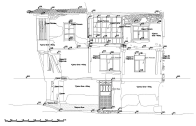	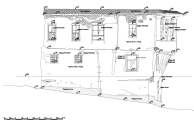	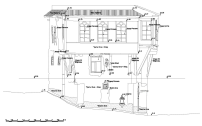		
Belediye Evi			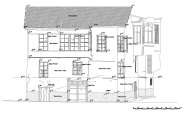		
Mehmet Güler Evi			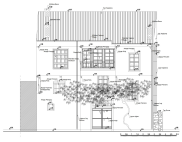		
Mehmet Pınarcı Evi		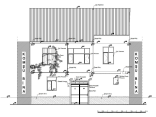			
Ahmet Kıvrak Evi		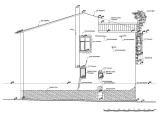			
Bekir Sami Yüce Evi	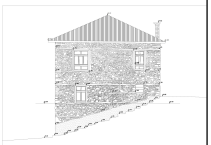	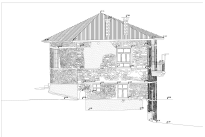		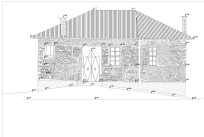	
Ahmet Yapıcı Evi					

Kemal Özen Evi					
Muzaffer Bülbül Evi					
Mehmet Başkurt Evi		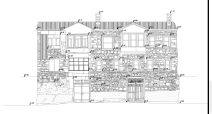			
Mehmet İnce Evi			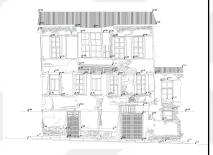		
İsmail Çıpan Evi			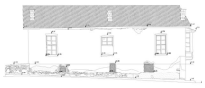		
Mehmet Kuru Evi					

5.1.4. Süsleme özellikleri

Doğanbey evleri süsleme yönünden oldukça sadedir. Ancak küçük basit oyma veya kabartma yöntemiyle yapılmış süslemeler bulunmaktadır.

Süslemeler genellikle ahşap ve metal malzemelerde görülmektedir. Ahşap süslemeler kapı, dolap, yüklük (musandıra), merdiven küpeştesinde (Osman Zengin, Mehmet Pınarcı evleri gibi), kandillikte, sergen parapetlerinde (Muzaffer Bülbül, Osman Zengin evleri gibi), tavan kaplama ve göbeklerinde; metal süslemeler ise oda kapı kulpları, ana giriş kapısı tokmak ile halkalarında, pencere parmaklıklarında ve çıkma yüzeyindeki sac kaplamaların uç kısmında görülmektedir.

Şekil 5.14. Pencere alınlık saçak süslemeleri

Nitelik açısından yivli çıtalarla yapılan süslemenin ilerisine gidilememiş yapılar da ayrıntılı kabartma süslemesi olan yapılarda mevcuttur.

Oda kapıları genellikle tablalı çakma kapıdır ve diğer birimlerinkine göre daha özenli, daha süslüdür. En basit oda kapısı bile yivli çıtalarla süslenmiştir. (Belediye evi gibi) Detaylı geometrik desenlerle süslenmiş kapılar da mevcuttur. (Mehmet Pınarcı, Seyit Ali Özdemir, Mehmet Başkurt evleri gibi) Metal kapı kulplarındaki eğrisel süslemeler de kapıya hareketlilik katmaktadır. Ana giriş veya avlu kapıları da tablalı çakma kapıdır. Genellikle geometrik desen ve tokmaklarla süslenmiştir.

Osman Zengin, Mehmet İnce evleri gibi yapılarda tavan ahşap çıtalarla süslenmiştir. Muzaffer Bülbül, Mehmet Kocaer evleri gibi yapıların tavanları ise çiçek ve dal gibi doğal desenlerden oluşan tavan göbekleri ile süslenmiştir. Ayrıca Muzaffer Bülbül evinin tavanı da kabartmalı, eğrisel hatlı geometrik motiflerle süslenmiştir. Doğanbey evlerinde tavan süslemesi geleneksel Türk evlerinden farklı olarak odalarda değil sofalarda seki üstünde görülmektedir. İstisnası ise Osman Zengin evinde tavan süslemesi baş odadadır. (Şekil 5.15.)

Şekil 5.15. Muzaffer Bülbül evi sofa seki üstü tavan süslemeleri (Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'ndan alınmıştır.)

Ahşap gömme dolap kapakları genellikle yivlerle süslenmiştir. En detaylı dolap süslemesi Ahmet Kıvrak evindedir. Ağzı açıkların ve oda girişlerinin alınlıkları dairesel geometrik şekillerin oluşturduğu desenlerle süslenmiştir. Yüklük kapakları da yivli çıtalarla süslenmiştir. Ancak çiçeklikler geometrik desenlerle birkaç kat bordürden oluşan süslemelere sahiptir. (Osman Zengin, Seyit Ali Özdemir evleri gibi) Muhdes dolap ve elemanlarda süslemeye genellikle rastlanamamaktadır. Mehmet Güler evinde gömme dolap kapaklarında çiçek formlu kulplar bulunmaktadır.

Şekil 5.16. Ahmet Kıvrak evi ahşap gömme dolap süslemesi

Kapı tokmakları el içindeki küre şeklinde, L formunda ve eğrisel dal desenli olarak karşımıza çıkmaktadır. Hatta parmağında yüzük olan kadın eli de görülen örneklerdendir. Halkalar ise sadedir. Ancak kapı birleşim yerindeki dairesel yüzey genellikle geometrik şekillerle süslenmiştir.

Yapıların genelinde aynı motif ve süsleme detaylarına rastlamak mümkündür. Yalnızca yoğunluk ve miktarında yapı sahibinin ekonomisinin etkisi nedeniyle farklılaşmalar görülmektedir.

Çizelge 5.3. İncelenen evlerin özellikleri

	PLAN ÖZELLİKLERİ	MALZEME ÖZELLİKLERİ	CEPHE ÖZELLİKLERİ	SÜSLEME ÖZELLİKLERİ	ÜST KAT PLANI	GÖRÜNÜŞ
OSMAN ZENGİN EVİ	1. Zemin + 2 katlıdır. 2. İç sofalı plan tipine örnektir. 3. Tek girişlidir. 4. Muhdes WC ve banyosu vardır. 5. Kırma çatısı sac kaplıdır. 6. Muhdes tuğla bacaları vardır. 7. Ana giriş, sofa çıkmasının altından, tek kanatlı, muhdes, demir kapıdandır.		1. Üç cephelidir. 2. Arazi eğiminden dolayı kat sayıları cephelerde farklılık göstermektedir. 3. Oda-sofa çıkmaları ve gönye çıkmalar cepheye hareketlilik katmaktadır. 4. Pencereler üst katlara doğru gittikçe artmaktadır. 5. Yapı etekleri serpme sıva ile sıvanmıştır. 6. Çamur sıvalıdır.	1. Süslemeler genellikle ahşap malzemelerde (kapı-dolap yüzeylerinde, tavan kaplamalarında) görülmektedir. 2. Cepheler sade ve gösterişten uzaktır. Çıkmalar ve pencereler cepheye hareketlilik katmaktadır.		
BELEDİYE EVİ	1. Zemin + 2 katlıdır. 2. İç sofalı plan tipine örnektir. 3. Tek girişlidir. 4. Zemin katta WC bulunmaktadır. 5. Sundurma çatısı sac kaplıdır. 6. Muhdes tuğla bacaları vardır. 7. Ana giriş, sofa çıkmasının altından, çift kanatlı, ahşap kapıdandır.	1. Ahşap hatıllı taş duvar olarak inşa edilmiştir.	1. Köşe parselde yer almaktadır ve iki cephelidir. 2. Giriş cephesinde oda ve sofa çıkması bulunmaktadır ve yüzeyleri sacla kaplanmıştır. 3. Pencereler üst katlara doğru gittikçe artmaktadır. 4. Yapı etekleri serpme sıva ile sıvanmıştır. 5. Çamur sıvalı, kireç badanalıdır.	1. Cepheler sade ve gösterişten uzaktır. Çıkmalar ve pencereler cepheye hareketlilik katmaktadır. 2. Yapı içerisinde süslemeye rastlanmamaktadır.		
MEHMET GÜLER EVİ	1. Zemin + 2 katlıdır. 2. Orta sofalı plan tipine örnektir. 3. Tek girişlidir. 4. Muhdes WC ve banyosu vardır. 5. Sundurma çatısı sac kaplıdır. 6. Muhdes tuğla bacaları vardır. 7. Ana giriş, açık çıkmanın altından, çift kanatlı, ahşap kapıdandır.	1. Dış duvarlar harçsız kuru duvar tekniğiyle yapılmıştır. 2. İnce duvarlar hımış (ahşap çıtaların arasının taş veya kerpiç ile doldurulması tekniği) tekniğiyle yapılmıştır. 3. Ahşap malzeme taban-tavan döşemelerinde, merdiven, kapı, pencere, dolap ve yüklüklerde, kullanılmıştır. 4. Metal malzeme özgün olarak kapı kulplarında, demir parmaklık ve korkuluklarda kullanılmıştır. Son dönemde ise çatı ve çıkma yüzeyi sac ile kaplanmıştır. 5. Toprak malzeme duvar sıvalarında karşımıza çıkmaktadır.	1. Özgün halinde tek cepheli olan yapı, yandaki binanın yıkılmasıyla iki cepheli hale gelmiştir. 2. Açık ve kapalı çıkmaları bulunmaktadır. Yapıya giriş açık çıkmanın altından, çift kanatlı, ahşap kapı ile sağlanmaktadır. 3. Pencereler üst katlara doğru gittikçe artmaktadır. 4. Yapı etekleri serpme sıva ile sıvanmıştır. 5. Çamur sıvalı ve boyalıdır.	1. Süslemeler kapı yüzeyleri, dolap, yüklük ve oda girişlerindeki alınlıklarda görülmektedir. 2. Cepheler süsleme yönünden sadedir. Pencere ve çıkmalarla cepheye hareketlilik katılmıştır.		
MEHMET PINARCI EVİ	1. Zemin + 1 katlıdır. 2. İç sofalı plan tipine örnektir. 3. Tek girişlidir. Arkada küçük avlusu bulunmaktadır. 4. Muhdes WC ve banyosu vardır. 5. Beşik çatısı sac kaplıdır. 6. Muhdes tuğla bacaları vardır. 7. Ana giriş, sofa çıkmasının altından, çift kanatlı, ahşap kapıdandır.		1. Tek cephelidir. 2. Küçük gönye çıkmalar cepheye hareketlilik katmıştır ve yüzeyleri sacla kaplanarak boyanmıştır. 3. Çıkmaların kısa kenarlarındaki üstü üçgen formlu, giyotin, ahşap pencereler cepheye farklılık katmaktadır. 4. Pencereler üst katlara doğru gittikçe artmaktadır. 5. Yapı etekleri serpme sıva ile sıvanmıştır. 6. Çamur sıvalı ve boyalıdır.	1. Süslemeler kapı, dolap, yüklük ve kandillik ile oda-sofa arası ahşap pencere denizliklerinde görülmektedir. 2. Cepheler süsleme yönünden sadedir. Pencere ve çıkmalar cepheye hareketlilik katmaktadır.		
AHMET KIVRAK EVİ	1. Zemin + 2 katlıdır. 2. Dış sofalı plan tipine örnektir. 3. Tek girişlidir. 4. Muhdes WC ve banyosu vardır. 5. Beşik çatısı sac kaplıdır. 6. Muhdes tuğla bacaları vardır. 7. Ana giriş, sofa çıkmasının altından, çift kanatlı, muhdes, demir kapıdandır.	Duvarlar kireç ile boyanmıştır.	1. Üç cephelidir. 2. Sofa çıkması giriş cephesine hareketlilik katmaktadır. 3. Çıkmanın solundaki odanın çatısı bulunmamaktadır. Evin geneli ise beşik çatılıdır ve sacla kaplanmıştır. 4. Pencereler üst katlara doğru gittikçe artmaktadır. 5. Yapı etekleri serpme sıva ile sıvanmıştır. 6. Çamur sıvalı ve kireç badanalıdır. 7. Kapı ve pencereler muhdestir.	1. Üç cephelidir. 2. Sofa çıkması giriş cephesine hareketlilik katmaktadır. 3. Çıkmanın solundaki odanın çatısı bulunmamaktadır. Evin geneli ise beşik çatılıdır ve sacla kaplanmıştır. 4. Pencereler üst katlara doğru gittikçe artmaktadır. 5. Yapı etekleri serpme sıva ile sıvanmıştır. 6. Çamur sıvalı ve kireç badanalıdır. 7. Kapı ve pencereler muhdestir.		
SEYİT ALİ ÖZDEMİR EVİ	1. Zemin + 1 katlıdır. 2. İç sofalı plan tipine örnektir. 3. Küçük avlusu bulunmaktadır. Avlu da yapı da iki girişlidir. 4. Muhdes WC ve banyosu vardır. 5. Beşik çatısı sac kaplıdır. 6. Muhdes tuğla bacaları vardır. 7. Ana giriş, sofa çıkmasının altından, çift kanatlı, ahşap kapıdandır.		1. Üç cephelidir. Cephelerden ikisi avluya bakmaktadır. Avluya ve yapıya iki farklı giriş bulunmaktadır. 2. Sofa çıkması giriş cephesine hareketlilik katmaktadır. Çıkma yüzeyi son dönemde sıvanıp boyanmıştır. 3. Çıkma altındaki ana giriş kapısı ile avlu kapısı çift kanatlı ve ahşaptandırlar. 4. Çıkmadakiler hariç tüm pencereler özgündür. 5. Yapı sıvasızdır. Taş duvar görülmektedir.	1. Süslemeler dolap, yüklük, kapı ve merdiven korkuluklarında görülmektedir. 2. Cephelere özgün penceresi ve sofa çıkması ile hareketlilik katılmıştır.		

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1 Sonuçlar

Doğanbey Mahallesi 2006 yılında II. derece sit alanı ilan edilmiştir. 19 ve 20. yüzyıla ait evler, cami ve çeşmelerden 42 tanesi tescillidir. Tesciller yapının cephe özelliklerine bakılarak yapılmıştır.

Tarihi kent merkezi dar sokaklar, küçük meydanlar, tarihi çeşme ve camiler etrafında, engebeli bir arazide kurulmuştur. Arazinin engebeli oluşu yapıların girişini, kat sayısını, plan tipini, kullanılan malzemeyi vb. özelliklerini belirlemede etkili olmuştur. Aynı zamanda evlerin bitişik nizamda, avlusuz olarak inşa edilmesine neden olmuştur. Cephelerde kat sayıları farklılaşmaktadır. Giriş cephesinde genellikle iki ya da üç katlı olan yapılar, arka cephede bir veya iki katlıdır.

Yörenin iklimi kullanılan malzeme, plan tipi, plan elemanları, yapım teknikleri, yapı inşa nizamı vb. özellikleri etkilemektedir. Doğanbey Mahallesi ve çevresinde ahşap ve taş malzemenin kolay elde edilebilmesinden dolayı yapıda kullanılan ana malzemeler bunlardır. Dış duvarlar ahşap hatıllı taş iken, iç duvar ve çıkma duvarları hımış sistemle yapılmıştır. Kapı, pencere, dolap, yüklük, kirişler, taban-tavan kaplamaları, çıkma payandaları vb. elemanlarda da ahşap kullanılmıştır. Metal malzeme kapı kulpları, korkuluk ve pencere parmaklıklarında kullanılmıştır, ancak son dönem demir kapı ve kepenk uygulamaları görülmektedir. Çatılar ve bazı çıkma yüzeyleri sac ile kaplanmıştır.

Yapılara genellikle çıkma altından, cephenin ortasından, çift kanatlı, yatay kimgeldi pencereli, ahşap kapılardan girilmektedir. Muhdes demir kapılar ile tek kanatlı kapılar da mevcuttur. Bazı yapılarda birden fazla kapı bulunmaktadır. (Mehmet İnce evi gibi) Ahşap kapılar genellikle çıtalarla süslenmiş çakma kapılardır. Elin içerisindeki küre şeklindeki tokmaklar ve farklı geometrik süslemelere sahip halkalar ahşap kapı süslemelerinden en yaygın olanıdır. Farklı tokmak örneklerine de rastlanmaktadır.

Cephelerin en önemli elemanları kapı, pencere ve çıkmalarıdır. Pencereler genellikle dikdörtgen formlu, çok bölmeli, giyotin ya da çift kanatlı, ahşap pencerelerdir. Ancak zamanla PVC olarak değiştirilmiş pek çok örnek bulunmaktadır. Üst kısmı kemerli veya üçgen olan farklı tiplerdeki pencerelere de rastlanmaktadır. Duvarların dışına yakın ya da ince duvarların ortasına yerleştirilmişlerdir. Üçgen veya süslemeli alınlıkları olan pencereler de mevcuttur. Demir korkuluklar pencerelerin

tamamına ya da alt tarafına, yatay ya da dikey olarak yapılmıştır. Son dönem ekleri ya da değişiklikleri olarak karşımıza çıkan örnekler de mevcuttur. Ahşap kepenklerle kapatılmış pencere sayısı oldukça azdır. Pencere sayısı zemin kattan üst katlara doğru gittikçe artmaktadır.

Çıkmalar genellikle sofa çıkması olarak karşımıza çıkmaktadır. Girişin üzerinde yer alırlar. Ahşap malzeme ile inşa edilmişlerdir. Dikdörtgen formlu, üç cepheli, bol pencerelidirler. Eli böğründeler ile desteklenmektedirler. Çatıları ise genellikle evin çatısı ile ortak çözümlenmiştir. Yarım daire formlu, iki cepheli veya üçgen alınlıklı, bağımsız çatılı örnekleri de mevcuttur. Oda çıkmaları da yaygındır. Araziye göre şekillenme söz konusu olduğu için gönye çıkmalar da sıklıkla kullanılmıştır. Bazı yapılarda açık çıkmalar görülmektedir.

Yapının cephesi ve iç duvarları çamur sıva ile sıvanmıştır. İç duvarlar kireç ile dış duvarlar ise boya ile boyanmıştır. Yapı eteklerinin serpme sıva ile sıvandığı görülmektedir. Çatılar sac ile kaplanmış, sundurma, beşik veya kırma çatıdır. Bacalar muhdestir ve tuğladan yapılmıştır.

Yapılarda kullanılan malzeme, oda sayısı, oda-ev büyüklüğü, süsleme nitelikleri, avlulu olup-olmaması, işçilik kalitesi vb. nitelikler yapı sahibinin ekonomik gücüne göre şekillenmektedir. Ekonomik gücü fazla olan kişinin evi daha detaylı, özenli, büyük ve kaliteli olmaktadır. Örneğin; Muzaffer Bülbül, Mehmet İnce, Mustafa Kocaer evleri gibi.

Yapıların korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını olumsuz etkileyen faktörler şöyle sıralanabilir:

- Halkın bilinçsiz olası
- Tescilli ev sahiplerinin evlerinin tescilli olduğunu bilmemesi
- Sit alanı kavramının halk tarafından yanlış anlaşılması ve bunun sonucunda bakım yapılması konusunda çekimser olunması
- Evlerin boş olması, kullanılmaması ya da kısa süreli kullanılması
- İçerisinde yaşanılan yapıların iç mekanında isteğe göre muhdes birimler yapılması ya da orijinal elemanların sökülüp değiştirilmesi
- Sokakların dar olması ve araç kullanımında sıkıntılar yaşanması
- Bazı ev sahiplerinin yaşlı olması nedeni ile evlere bakım yapılamaması
- Ev sahiplerinin vefatı üzerine çocuk veya torunlarına miras kalması sonucu evler üzerinde birden fazla kişinin hak sahibi olması

- Tarihi kent merkezinin mahalle girişinden ve ana yoldan uzak olması sonucu tarihi dokunun bilinmemesi ve canlandırılamaması
- Pek çok dolandırıcılığa maruz kalan halkın dışarıdan gelenlere karşı mesafeli olması evlerin rölöve çalışmalarını etkilemesi hatta engellemesi

Tarihi kent merkezinde yeni yapılaşmanın fazla olmaması, tarihi dokuyu korumayı kolaylaştırmış, sokak, meydan gibi kamusal alanların özgünlüğünü korumasını sağlamış, tarihi yapıları yıkarak yerine yenisini yapma ihtimalini ortadan kaldırmıştır.

6.2 Öneriler

Doğanbey evleri II. derece kentsel sit alanında bulunmaktadır. 19 ve 20. yüzyıla ait eserlerdir. Korunması ve gelecek nesillere aktarılması önemlidir ve koruma ancak evlerin içinde yaşam olursa mümkün olacaktır.

Yapıların gelecek nesillere aktarılması için öneriler:

- Yapılarda yaşamı ve tadilat-bakım işlerini kolaylaştırabilmek için yapı sahibinin tek kişiye indirgenmesi sağlanmalıdır.
- Yaşlı ve engelli ev sahiplerinin de yapıda rahatça yaşaması için gerekli önlemler alınmalıdır. Örneğin, dik merdivenler yerine basit asansör sistemleri kurulması veya alt katlarda bu kişiler için yaşam alanlarının oluşturulması.
- Halk tescil ve sit alanı kavramları üzerinde bilinçlendirilmelidir.
- Bilgi karmaşası açıklığa kavuşturularak evlere bakım yolları gösterilmelidir.
- İsteğe göre hareket edilip yapılara zarar verilemeyeceği anlatılmalı, evlerin olabildiğince bu hali ile sevilip halk tarafından korunması sağlanmalıdır.
- Cadde ve sokaklar kot değişikliğine neden olmadan onarılıp araç ve yaya trafiğine uygun hale getirilmelidir.
- Yol ve alt yapı düzeltmeleri ile su ve kir birikintileri önlenmelidir.
- Doğanbey mahallesinin tanıtımının yapılarak dikkatleri üzerine çekmesi, her mevsim hareketliliğin sağlanması ve bu sayede korunması sağlanmalıdır.
- Yapılacak eklerde dil birliği sağlanmalıdır.
- Dönemsel değil uzun süreli kullanım sağlanmalıdır.
- En kısa sürede evlerin rölöveleri alınıp saklanmalıdır.

- Mahalle her yönden geliştirilmelidir. Ekonomik ve sosyal açıdan alt yapılara sahiptir, ancak dışarıya göç vermesi nedeniyle pek çok dükkan, atölye ve kurum şubeleri kapatılmıştır. Bu faaliyetlerin yeniden canlandırılarak halkın kalıcılığı sağlanmalıdır.

Doğanbey Mahallesi'ndeki tarihi evlerin geleneksel Türk evi niteliklerini taşıdığı belirlenmiştir. Bu nedenle yapıların korunması ve gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. En iyi koruma evlerde yaşamın devam ettirilmesi ile olabilmektedir. Bölgedeki istihdamın arttırılması, kalıcılığın sağlanması, alt yapıların güçlendirilmesi, yapıların günümüz ihtiyaçlarına cevap verir hale getirilmesi ile evlerin kullanım oranı arttırılmalıdır.

Tarihi yapıların bir arada ve bitişik nizamda olması sokak ve meydanların; yıkılan yapıların yerine yenisinin yapılmaması, tarihi kent merkezinin imara açılmaması tarihi dokunun korunmasını sağlamıştır. Ancak yapılarda onarım yapılmalı ve halkın kalıcılığı sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Anonim, 2011, "Beyşehir", Konya Ansiklopedisi, Cilt:2, M. Birekul, *Konya Büyükşehir Belediyesi*, Konya, 94-102.

Akgün, T. (2013), "Kırsal mimari mirasın korunması bağlamında Bayburt kırsal geleneksel evi", Yüksek lisans tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon.

Arat, Y. (2011), "Geleneksel Türk evi iç mekan donatılarının antropometrik verilere dayalı analizi; Konya evleri", Doktora tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya, 18-61.

Arer, M. (2017), "Geleneksel Türk evinde ısınma problemi ve Doğu Karadeniz ev örnekleri üzerinden incelenmesi", Yüksek lisans tezi, *Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 2-43.

Avcı, A. (2001), "Geleneksel Türk evinde süreklilik ve kimlik sorunu: Bursa Reyhan-Kayhan-Hanlar bölgesinde bir araştırma", Yüksek lisans tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 32-46.

Aygör, E. (2015), "19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında Konya evlerinin mimari gelişimi ve değişimi", Doktora tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.

Bektaş, C., 1996, Türk evi, Ö. Çendeoğlu, *Yapı Kredi Yayınları*, İstanbul, 78-81.

Bektaş, C., 2019, Türk evi, H. Aydos, *YEM Yayınevi*, İstanbul, 31-131.

Besli, E. (2019), "Geleneksel Türk evi mimarisinin incelenmesi: Düzce-Konuralp örneği", Yüksek lisans tezi, *Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Düzce, 15-25.

Berk, C., 1950, Konya evleri, *İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi*, İstanbul, 61.

Bertram, C., 2012, Türk evini hayal etmek: eve dair kolektif düşler, L. Cantek, *İletişim Yayınları*, İstanbul, 46-56.

Biçer, S. A.(2008), "Beyşehir tarihi kent merkezinde geleneksel ev mimarisi", Yüksek lisans tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya, 9-32.

Bozkurt Azezli, S. G. (2009), "19.yy'da Osmanlı konut mimarisinde iç mekan kurgusunun Safranbolu evleri örneğinde irdelenmesi", Yüksek lisans tezi, *İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 26.

Burkut, E. B. (2014), "Osmanlı/Türk evi mekân kurgusunu modern konut mimarisinde okumak (Wright, Corbusier, Eldem ve Cansever'in konutları)", Yüksek lisans

tezi, *Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 20-60.

Denli Özel, N. (2018), "Diyarbakır Suriçi bölgesi kentsel dönüşüm projesi kapsamında geleneksel evlerin incelenmesi ve önerilerin belirlenmesi", Yüksek lisans tezi, *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 37-51.

Divleli, A. A. (2008), "Geleneksel Türk evinin cephe analizi: İstanbul-Zeyrek Semti Haydar Mahallesi örneği", Yüksek lisans tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya, 36-39.

Eldem, S. H., 1954, Türk evi plan tipleri, *İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi*, İstanbul, 11-130.

Erbaş, M. (2018), "Amasya geleneksel evlerinde mekânsal derinlik ve pencere açıklığı ilişkisi", Doktora tezi, *Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Diyarbakır, 26-29.

Erbüyür, M. (2003), "Kütahya merkez ve Emet İlçesi geleneksel Türk evi tavanları", Yüksek lisans tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara, 47.

Erdoğan, E. (2007), "Türk evinin 'öteki' ekseninde geleneksel Çin eviyle karşılaştırılması", Yüksek lisans tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya, 16-18.

Evren, M., 1957, Türk evinde çıkma, *İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi*, İstanbul, 5-22.

Göker, M., 2009, Türklerde oturma elemanlarının tarihsel gelişim süreci, *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 1 (1), 163-169.

Güleçoğlu, H. N. (2019), "Artvin geleneksel evlerinde cephe tipolojisi üzerine bir inceleme", Yüksek lisans tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon, 14-27.

Güngör, S. (2019), "Türk evinin geleneksel Japon evi ile yapısal açıdan karşılaştırılması", Yüksek lisans tezi, *Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul, 17-64.

Hacıoğlu Apak, N. (2004), "Geleneksel Türk evi planlamasında iklim faktörü: Edirne evleri ve Mardin evleri ile ilgili bir karşılaştırma", Yüksek lisans tezi, *Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü*, Gebze, 3-17.

İskender, B. (1995), "Geleneksel Türk evinde ışık üzerine bir deneme", Yüksek lisans tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 72-79.

İşler, E. (2010), "Kastamonu merkez, Daday ve Safranbolu geleneksel Türk evi tavanları", Yüksek lisans tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara, 9-20.

İribaş, F. (2019), "Bartın geleneksel evlerinde cephe düzenlemesi ve ahşap süsleme", Yüksek lisans tezi, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Karabük, 21-45.

Kocaman, M. (2018), "Elazığ ili Hüseynik Köyiçi bölgesi yerleşim dokusu ve geleneksel evleri", Yüksek lisans tezi, *Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Diyarbakır, 11-20.

Konyalı, İ. H., 1991, Abideleri ve kitabeleriyle Beyşehir tarihi, A. Savran, *Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları*, Erzurum, 316-321.

Közoğlu, H. G. (2019), "Geleneksel Sille evlerinde enerji etkin mimari çözümlerin incelenmesi", Yüksek lisans tezi, *Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Konya, 39.

Kuban, D., 1995, Türk "hayat"lı evi, İstanbul.

Kutlu, R. (1999), "İkinci konutların tasarımında geleneksel Türk evi tasarım ilkelerinin kullanılması", Yüksek lisans tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 35-36.

Küçükerman, Ö., 1985, Kendi mekanının arayışı içinde Türk evi, T. Sancaktaroğlu, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu*, İstanbul.

Küçükerman, Ö. ve Güner, Ş., 1995, Anadolu mirasında Türk evleri, İstanbul, 75-167.

Ocaklı, H., 2008, Kültür zengini ve beyler şehri Doğanbey, *Doğanbey Belediyesi*, Ankara, 2008.

Örnek, R. Ç. (2015), "Erzurum/İspir ilçesinde geleneksel ev mimarisi", Yüksek lisans tezi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum, 32-58.

Özaktan, S. G. (2018), "Normatif bir mekan modeli olarak geleneksel Türk evi üzerinden cinsiyet kodlarının analizi", Yüksek lisans tezi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya, 59-65.

Özeren, E. B. (2018), "Geleneksel Türk evinin yeni fonksiyonu ile insan psikolojisi üzerine etkisi: Konya örneği", Yüksek lisans tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya, 6-15.

Saka, B. D. (2020), "Geleneksel Türk evi ince yapı elemanları: Trabzon-Akçaabat ilçesi Orta mahalle evleri incelemesi", Yüksek lisans tezi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Afyonkarahisar, 3-24.

Sayın, S. (2014), "Geleneksel Türk evinin doğal aydınlatma açısından incelenmesi; Kemaliye, Birgi ve Safranbolu evleri", Yüksek lisans tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 22-30.

Sezgin, H., 2006, Yöresel konut mimarisi ve Türkiye'deki örnekleri hakkında, *Tasarım Kuram*, 4, 1-19.

Sönmezer, İ. (1999), "Geleneksel Türk evinde ahşap ve mekan ilişkisi", Yüksek lisans tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İzmir, 20-160.

Şahin, H. (2019), "Konya-Derebucak kırsal konut mimarisi: Pınarbaşı köyü örneği", Yüksek lisans tezi, *Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Konya.

Şahin, Ş. (2010), "Ordu geleneksel evleri üzerine bir araştırma", Yüksek lisans tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon.

Şaşmaz, H. A. (2002), "Ankara merkez ve Ayaş, Beypazarı İlçelerinde geleneksel Türk evi kapılarının analizi", Yüksek lisans tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara, 28.

Şengül, M., 2006, Doğanbey Davgana tarihi, 1-30.

Turgut, A. N., 2008, Tarih ve kültür başkenti Konya, O. H. Zabunoğlu ve M. Birekul, *Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları*, Konya, 169-179.

Uysal, Ö. N. (2007), "Geleneksel Türk evi iç mekan kurgusunun incelenmesi ve Süleymaniye bölgesi örnekleri analizi", Yüksek lisans tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 9-19.

Ürer, H., 2013, Geleneksel Türk evi ölçeğinde Eskigediz evlerinin cephe düzenlemeleri, *Sanat Tarihi Dergisi*, XXII (2), 189-230.

Üstün, B., 2018, Türk evi mekan kurgusundaki programatik yapıların tasarımsal bütünlüğü, *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6 (15), 187-207.

Vural, K. (2010), "Anadolu'da ev kültürünün gelişimi ve geleneksel Türk evine örnek Kemaliye (Eğin) Evleri", Yüksek lisans tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 78-104.

Yılmaz, F. (Yılmazkent Planlama), 2017, Konya İli Beyşehir İlçesi Doğanbey Mahallesi kentsel sit alanı koruma amaçlı imar planı açıklama raporu, *KUDEB, Konya*, 36-294.

Yüksel, İ. (2009), "Eski Türk evinin butik otele dönüşümünde karşılaşılan problemler (Safranbolu evleri ve Soğukçeşme Sokağı karşılaştırmalar dahilinde)", Sanatta yeterlik tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul, 9-13.

EKLER

EK-1 Osman Zengin Evi Çizimleri

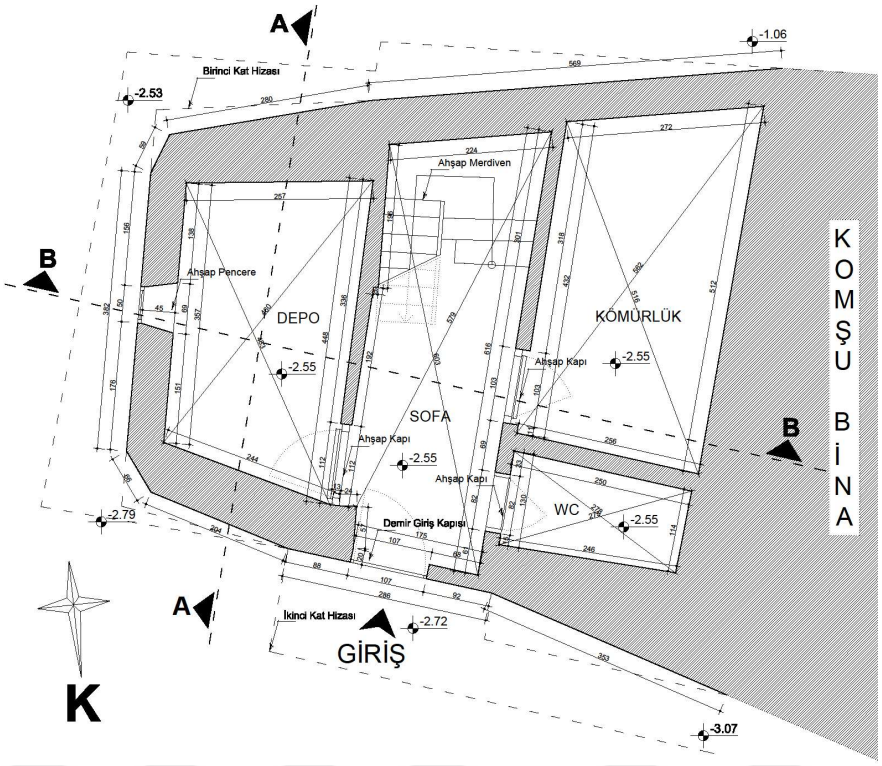

Zemin kat planı

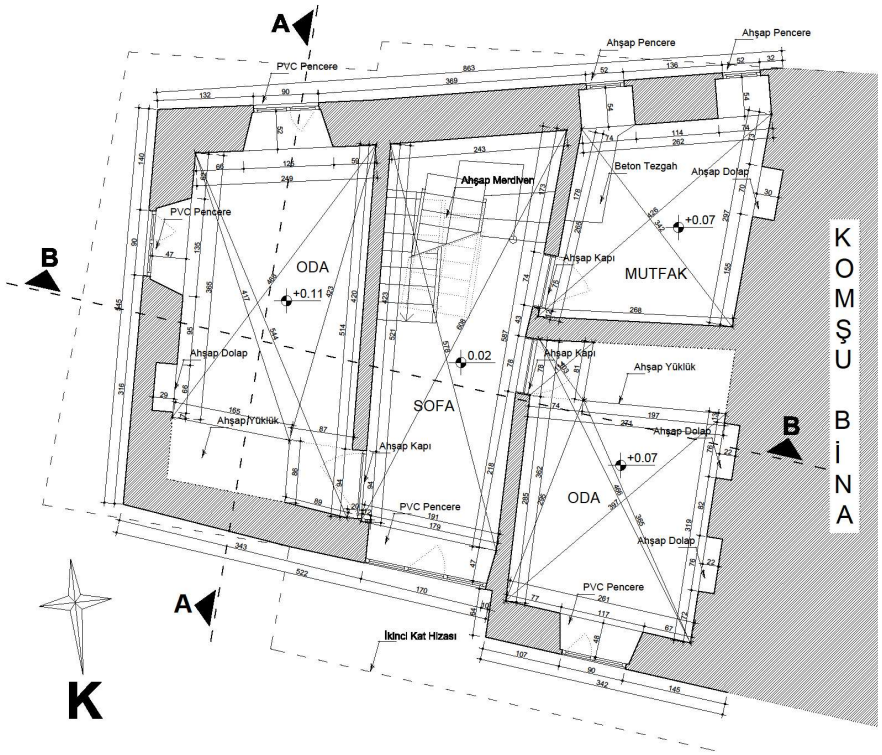

Birinci kat planı

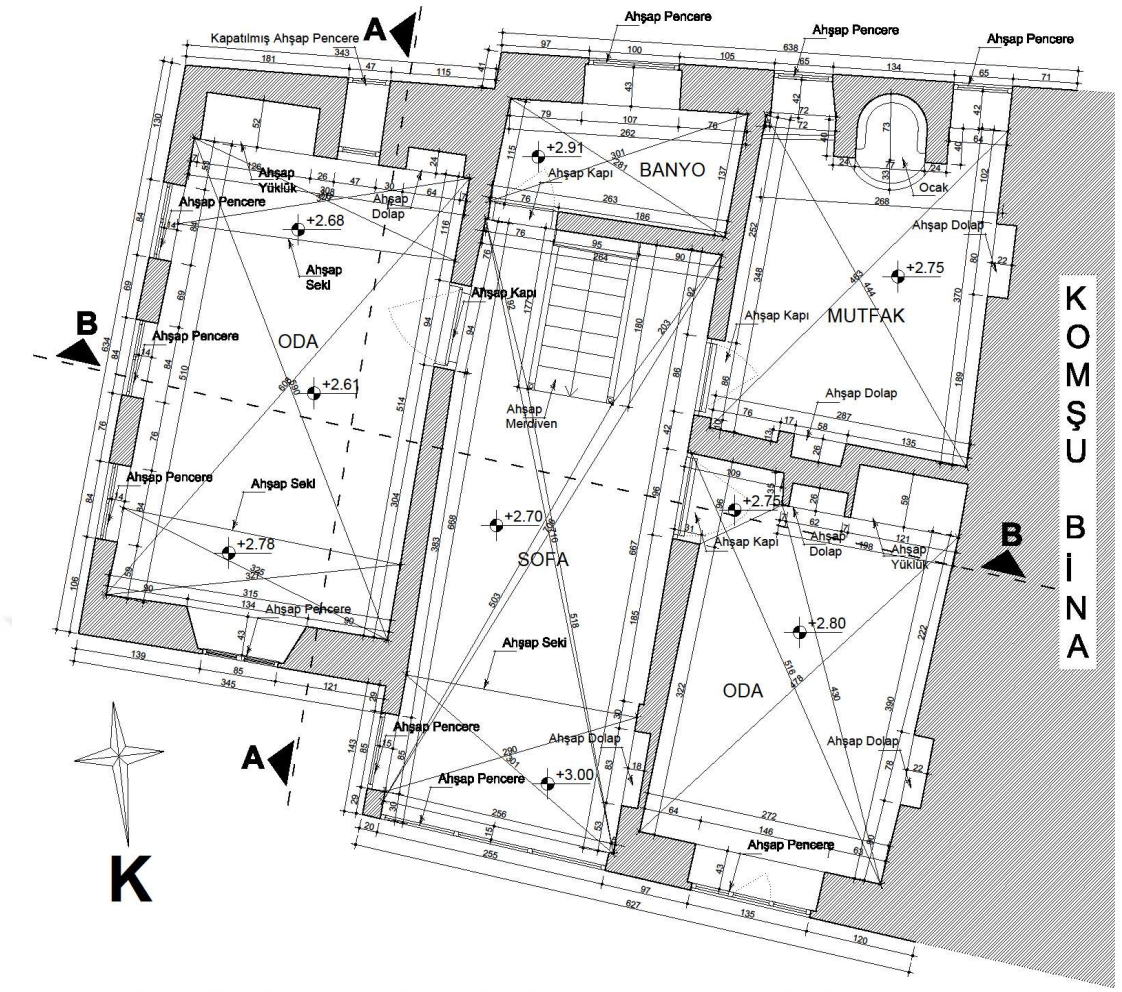

İkinci kat planı

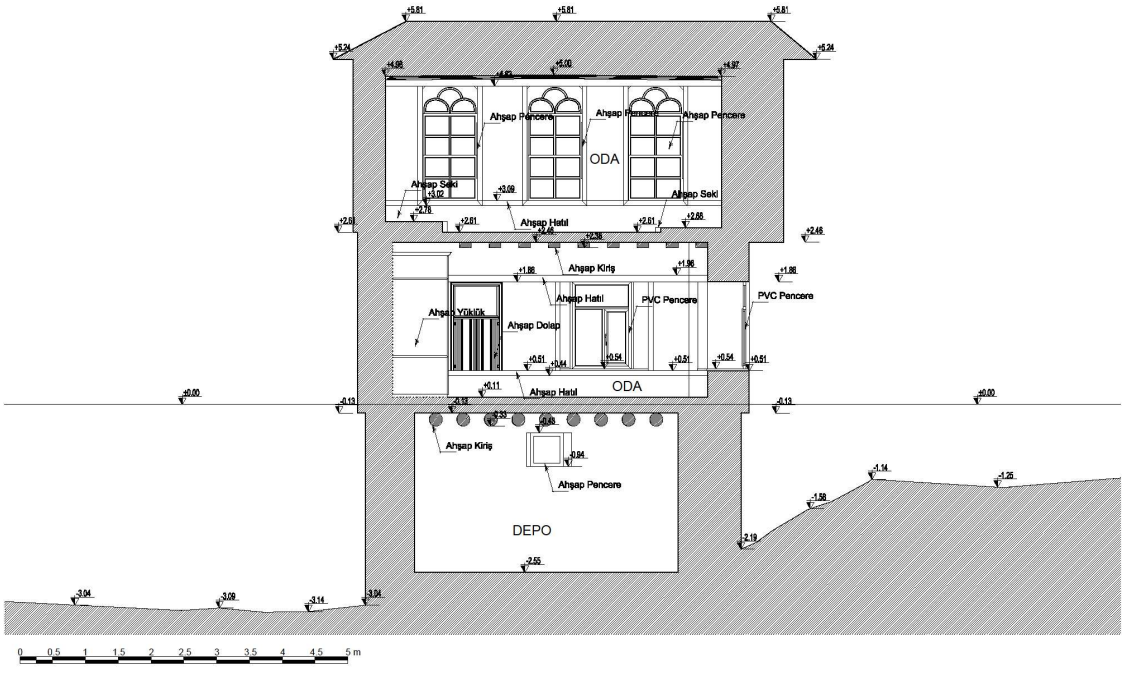

A-A kesiti

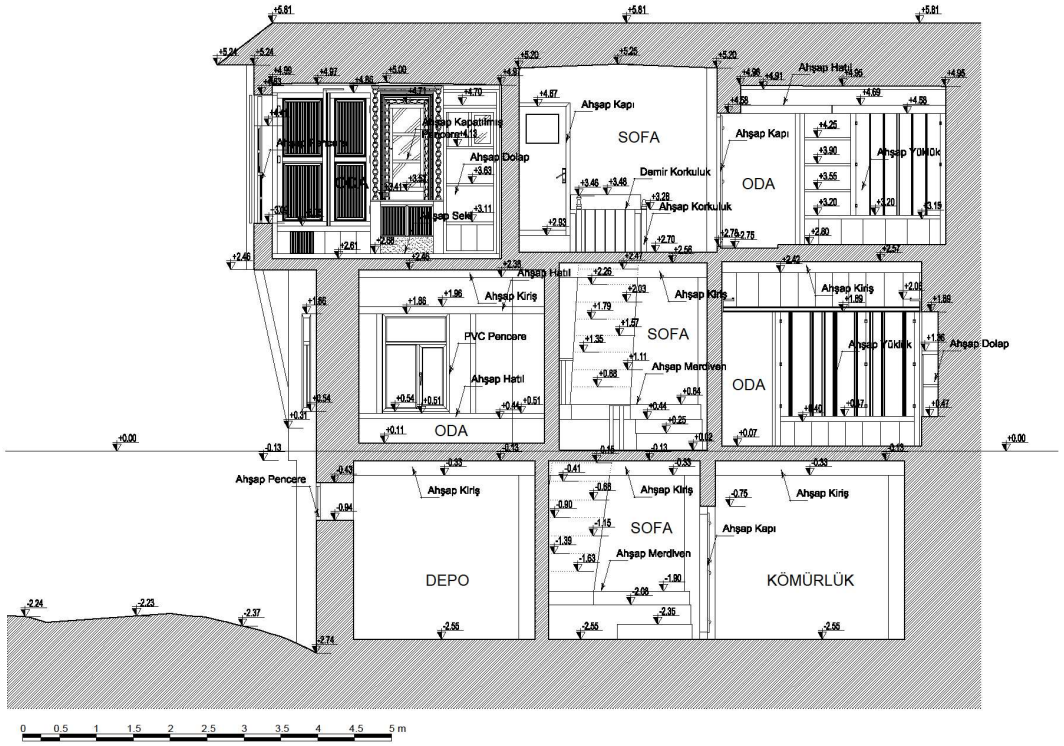

B-B kesiti

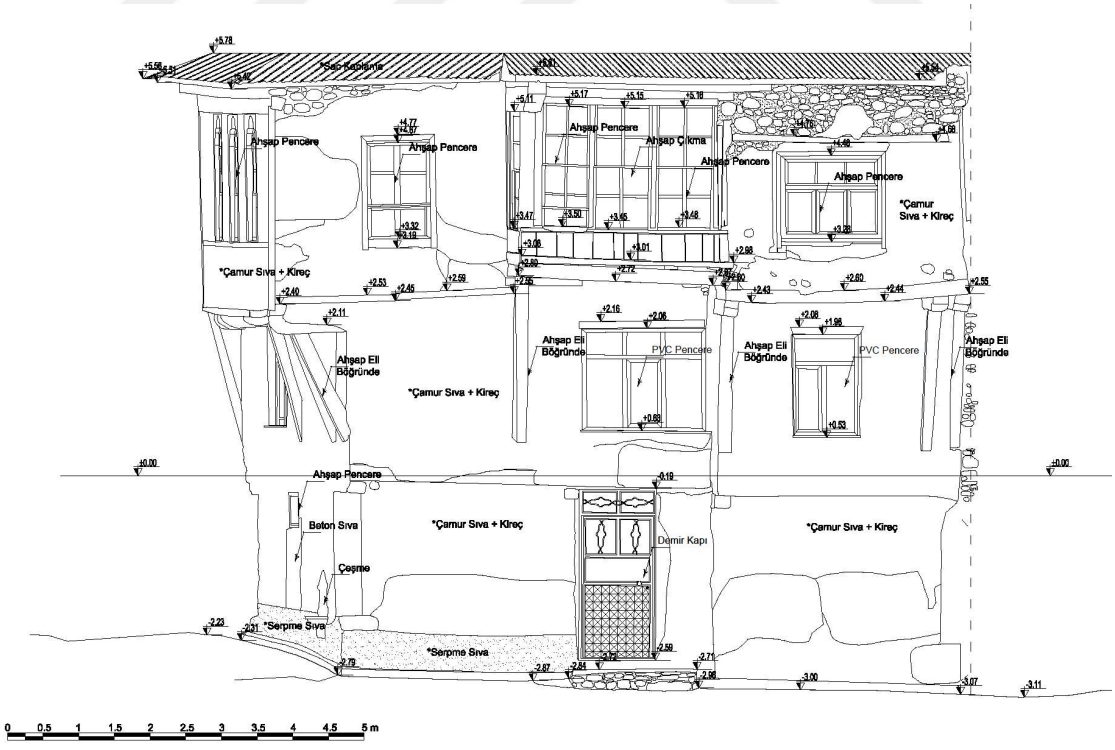

Giriş (Kuzey) cephesi[19]

[19] Giriş cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

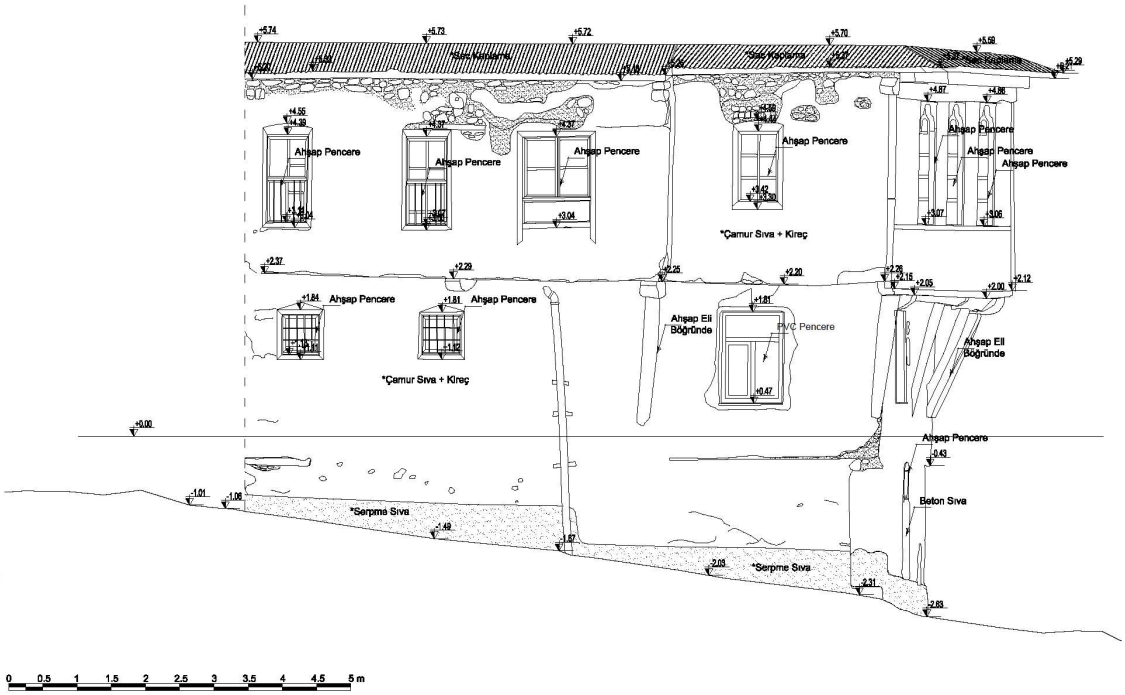

Arka (Güney) cephesi[20]

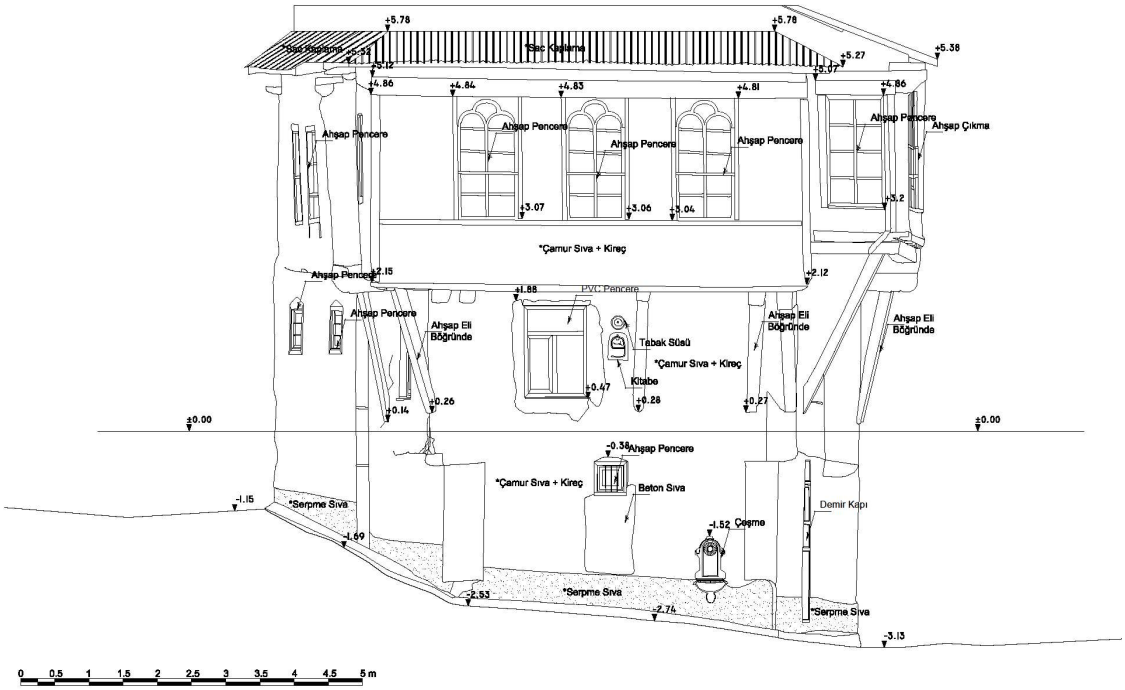

Sol yan (Doğu) cephesi[21]

[20] Arka cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.
[21] Sol yan cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır.

Baş oda yüklük detayı

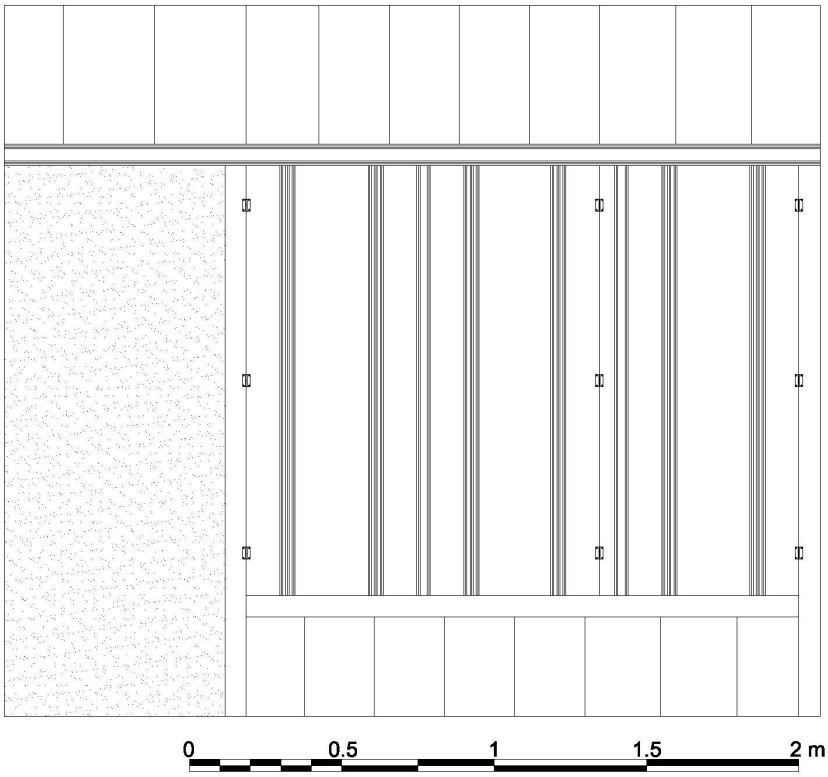

Birinci kat merdivenin sol tarafındaki oda yüklük detayı

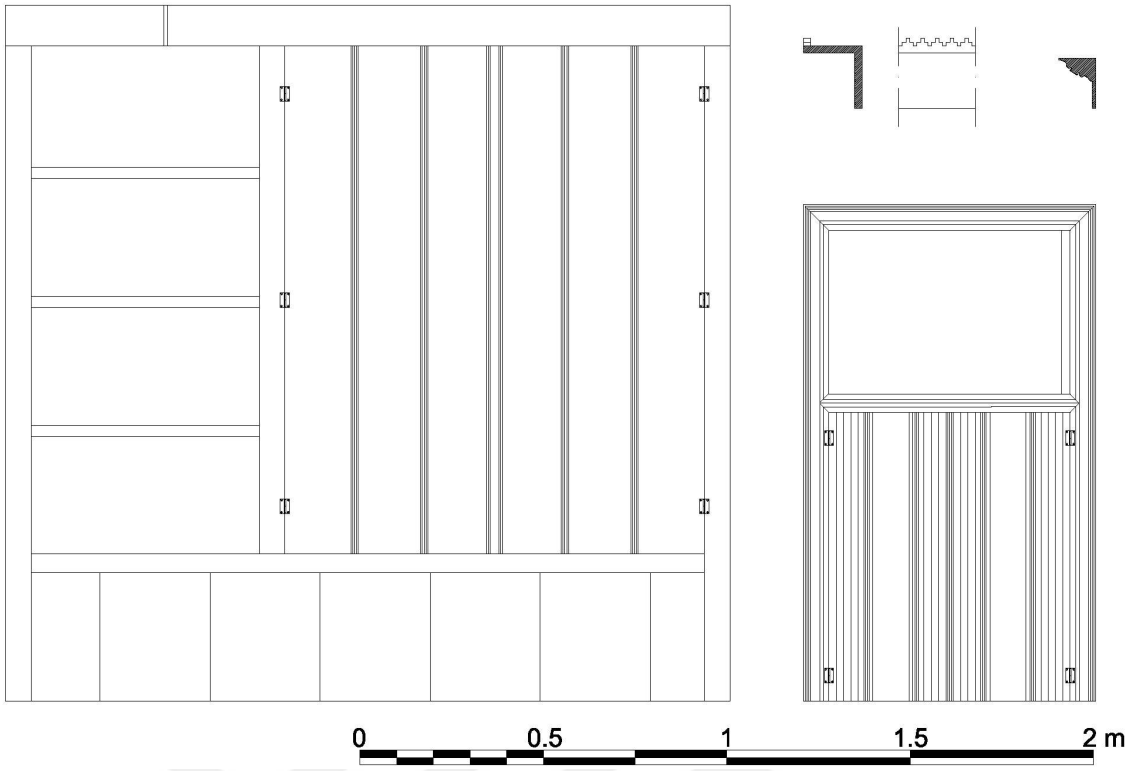

İkinci kat merdivenin sol tarafındaki odadaki yüklük, gömme ahşap dolap, sergen detayı ve baş oda tavan köşe bordür kesiti

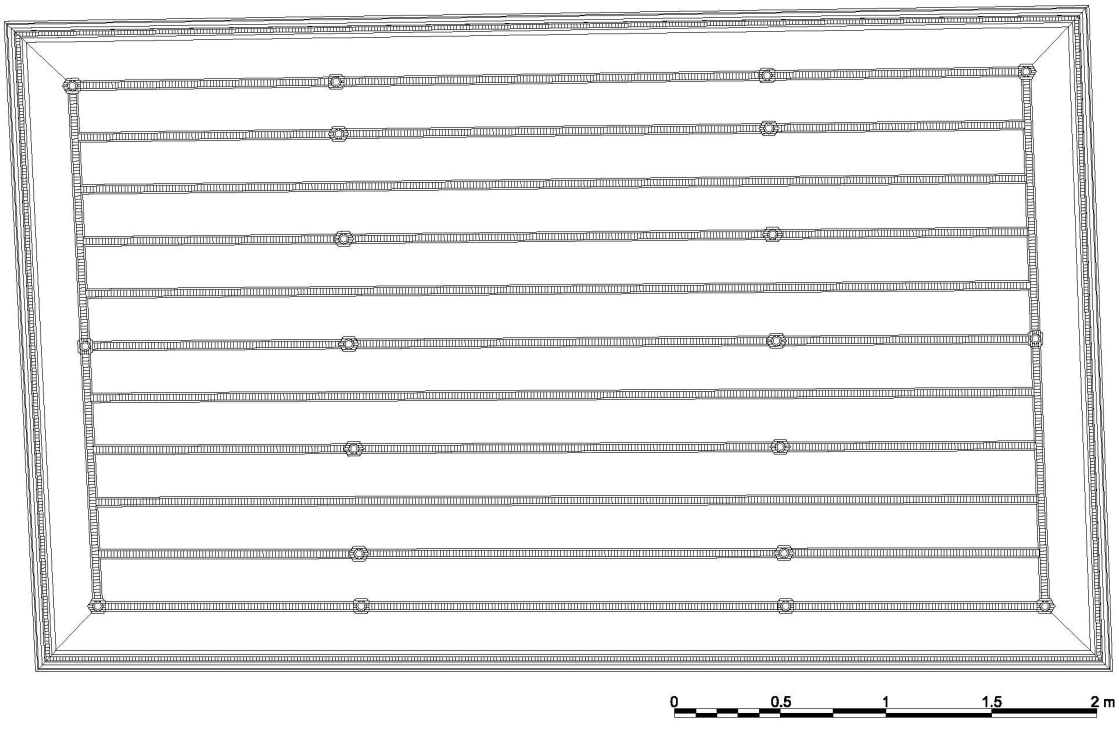

Baş oda tavan detayı

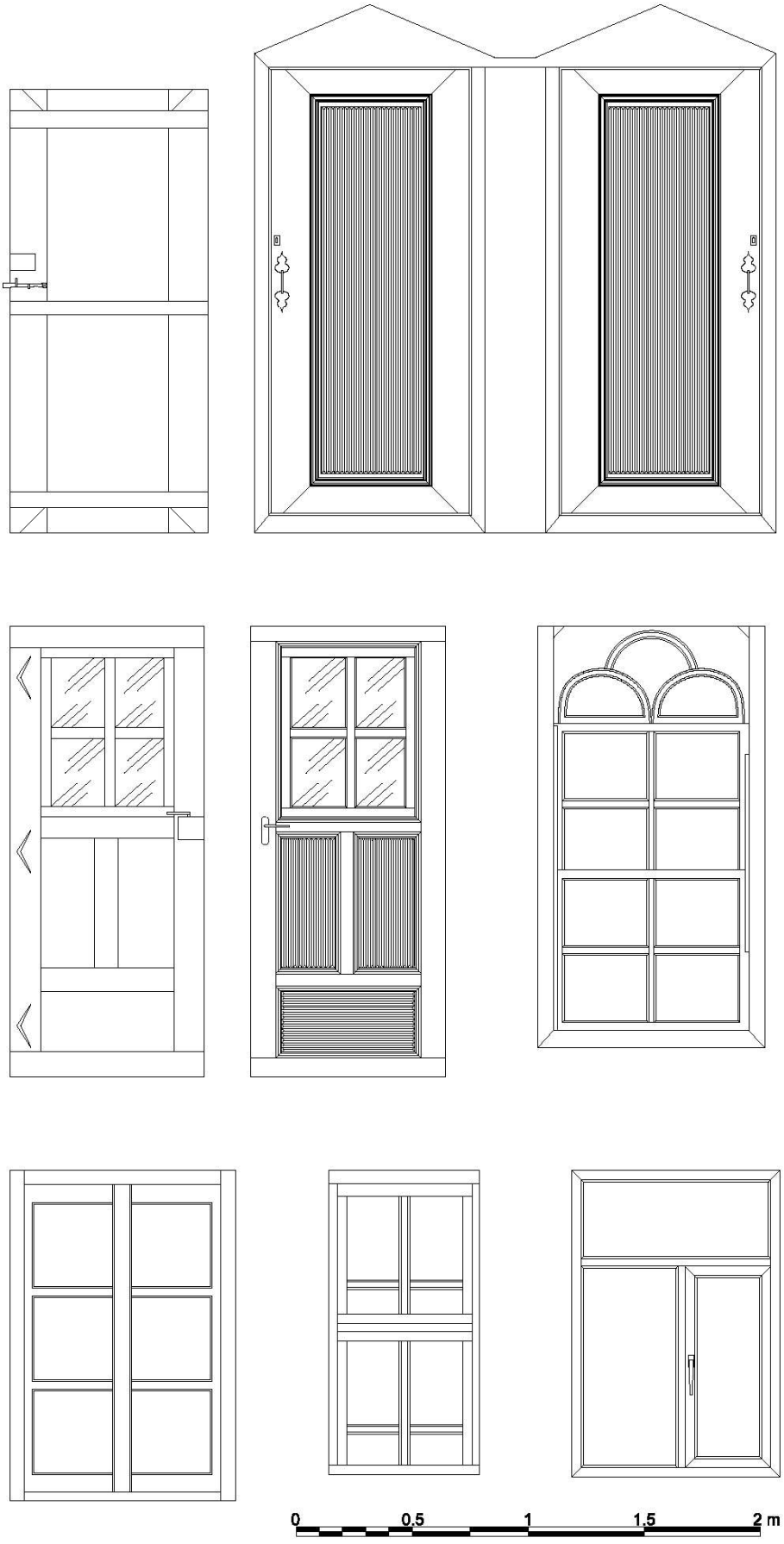

Kapı ve pencere detayları

EK-2 Belediye Evi Çizimleri

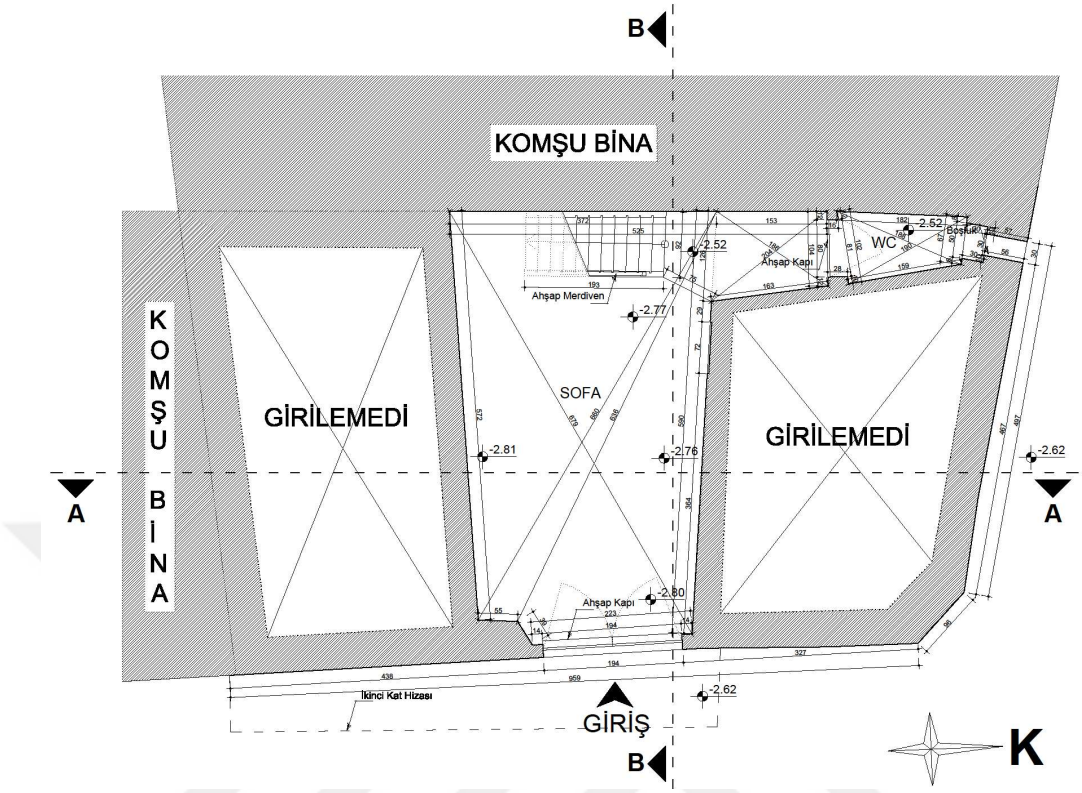

Zemin kat planı

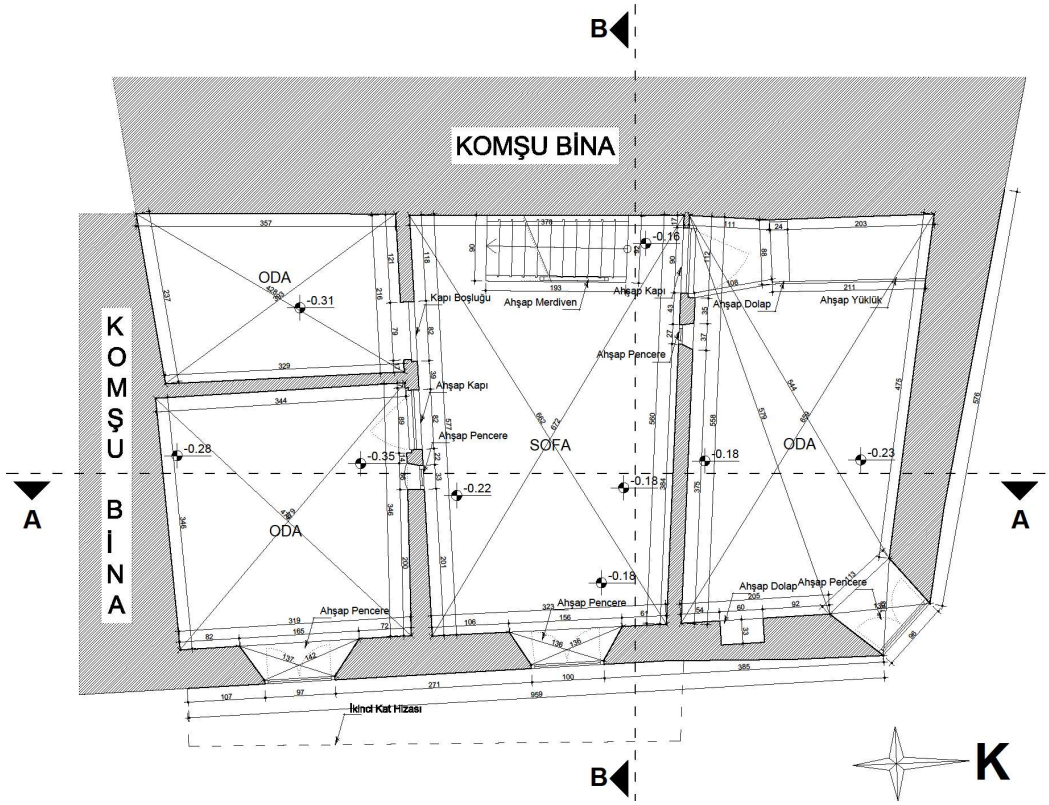

Birinci kat planı

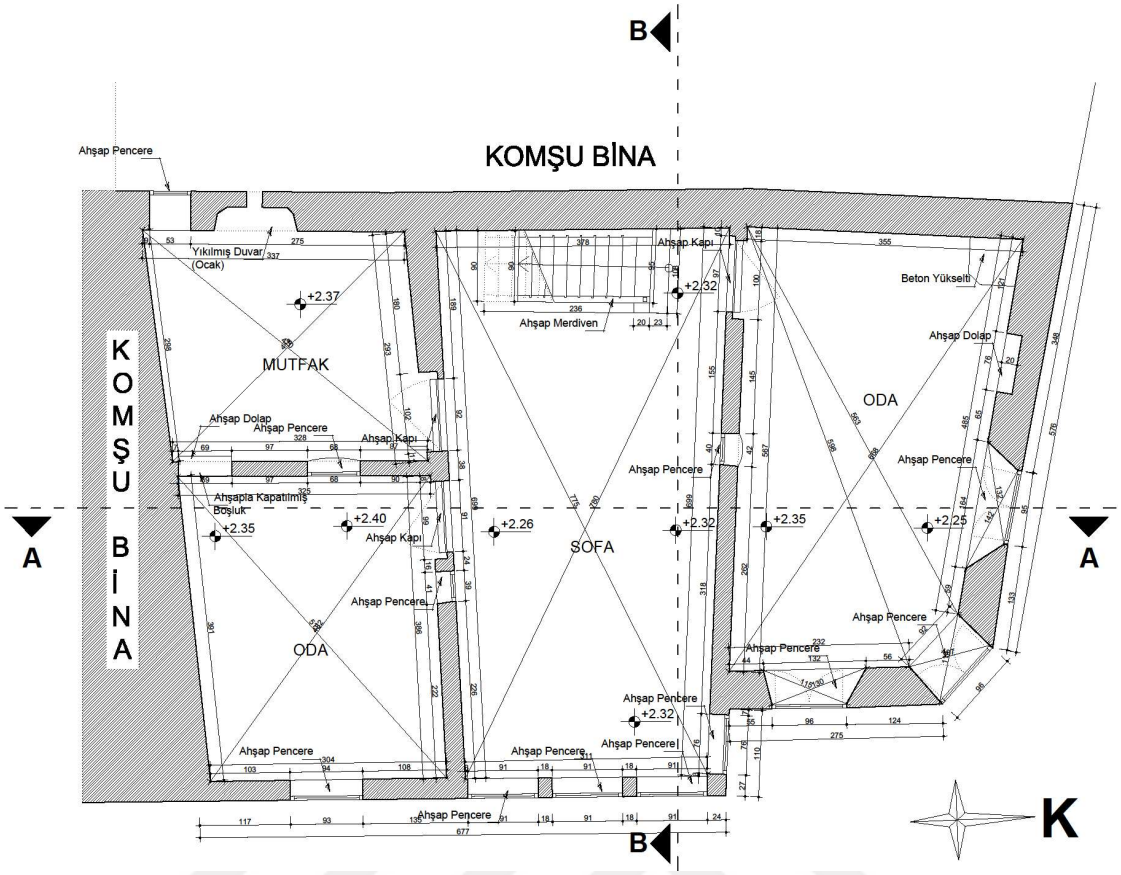

İkinci kat planı

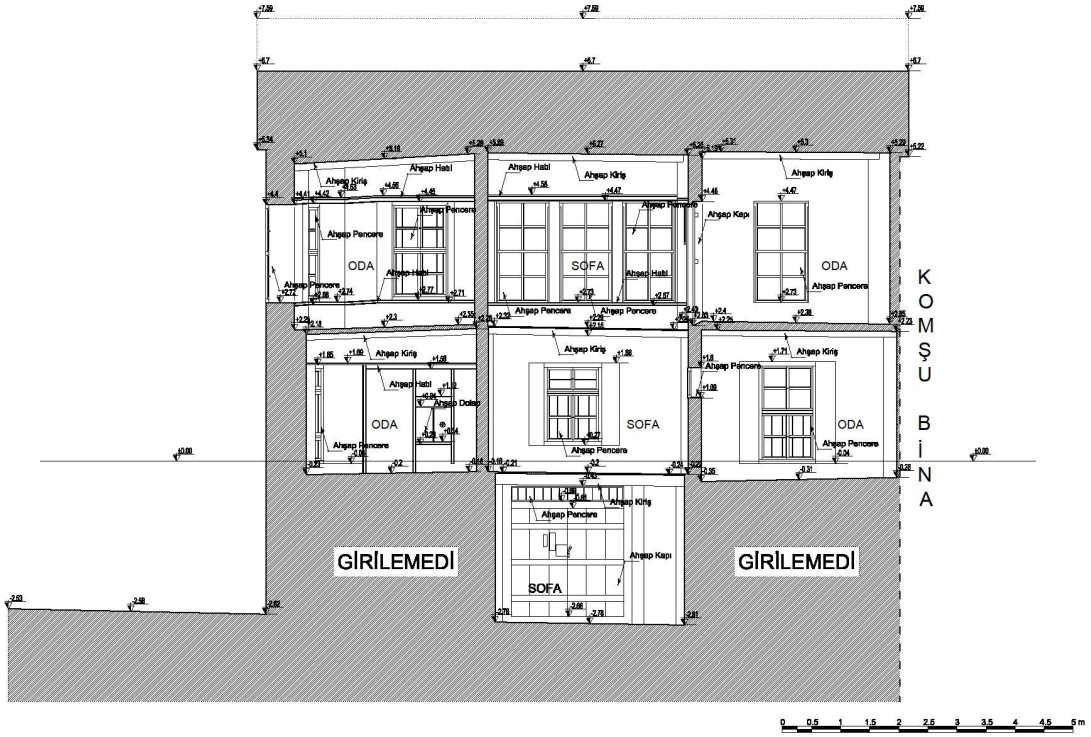

A-A kesiti

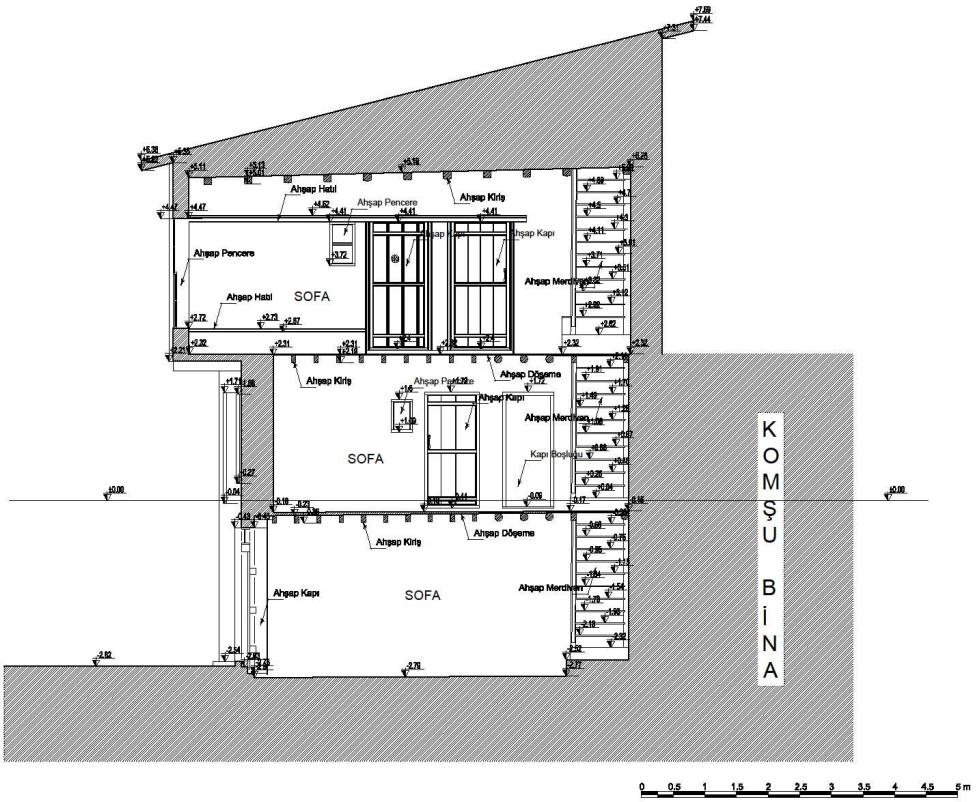

B-B kesiti

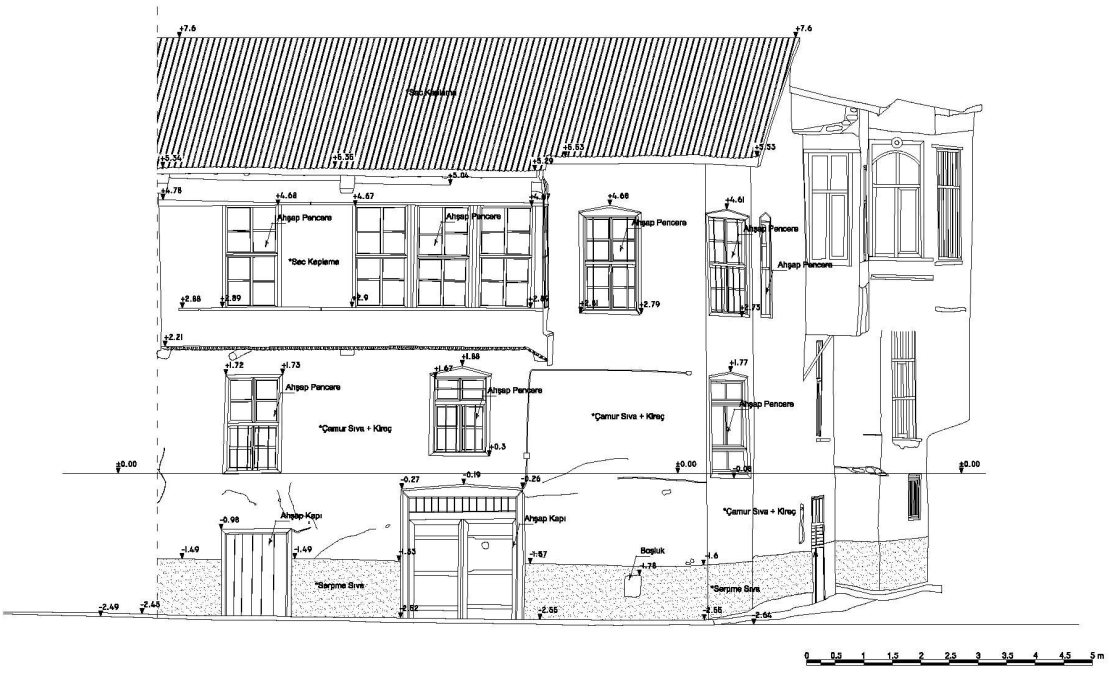

Giriş (doğu) cephesi[22]

[22] Giriş cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

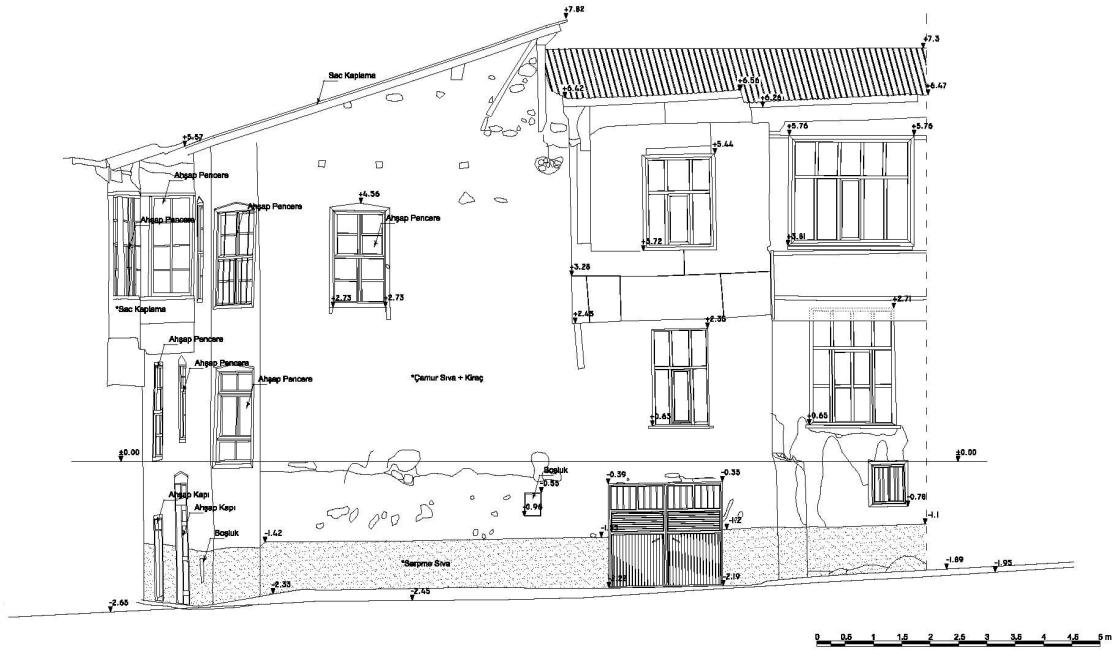

Sağ yan (kuzey) cephesi[23]

[23] Sağ yan cephesi "2017 Doğanbey Koruma Raporu"nu hazırlayan Kartal Planlama tarafından çizilmiştir. Ancak koruma raporunda yer almamaktadır. Yazar tarafından düzenlemeler yapılmıştır.

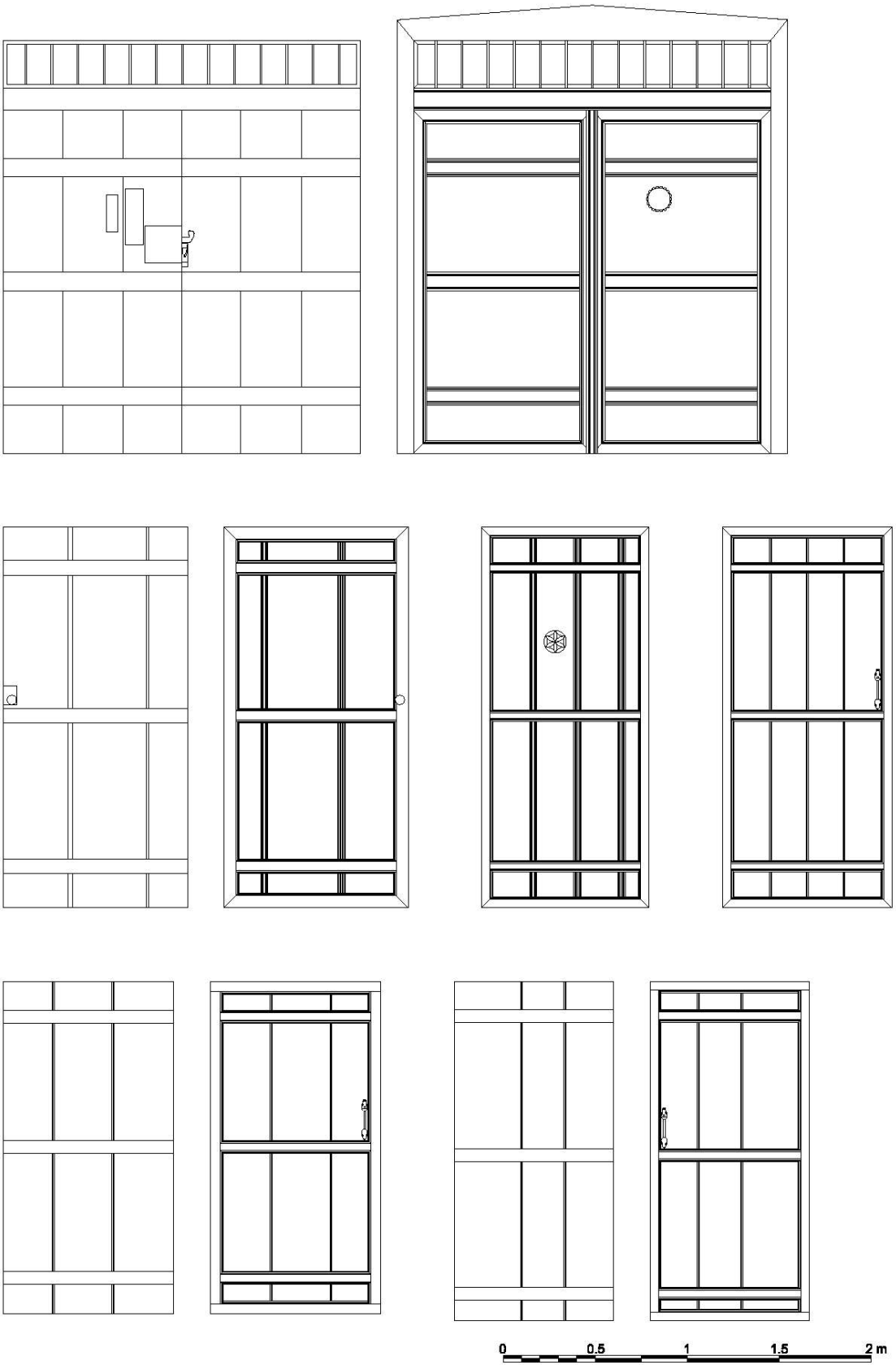

Kapı detayları

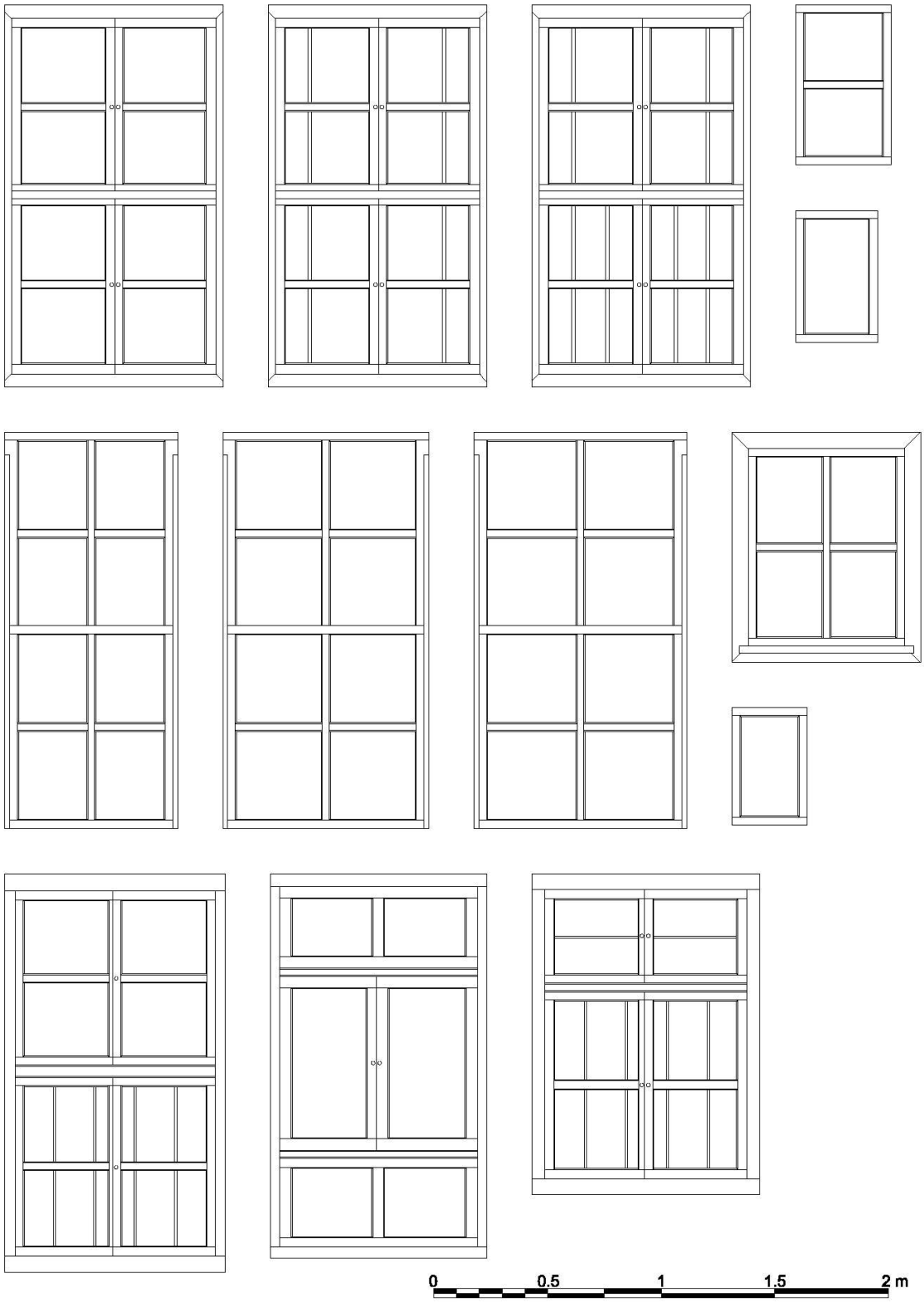

Pencere Detayları

Ahşap gömme dolap detayları

EK-3 Mehmet Güler Evi Çizimleri

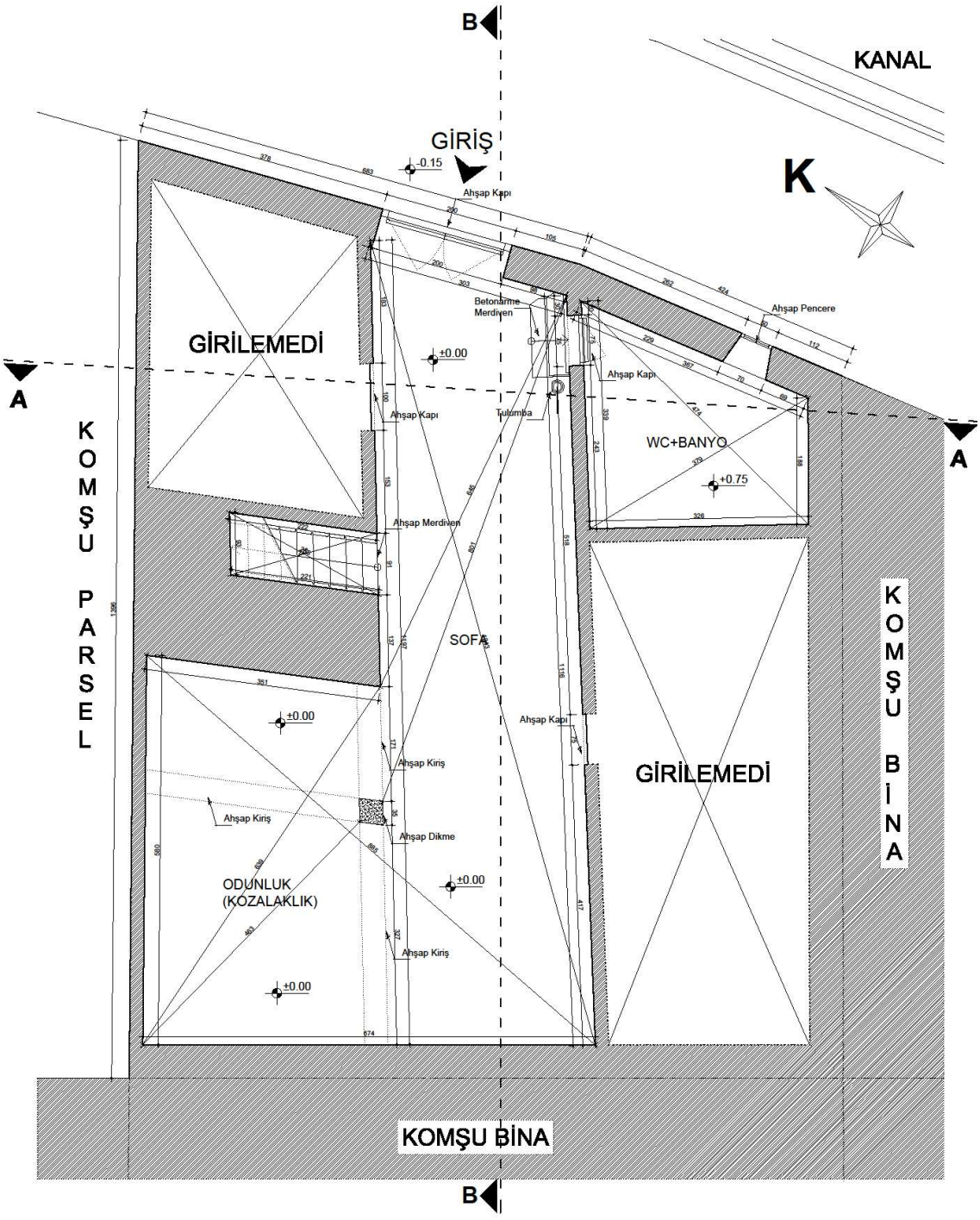

Zemin kat planı

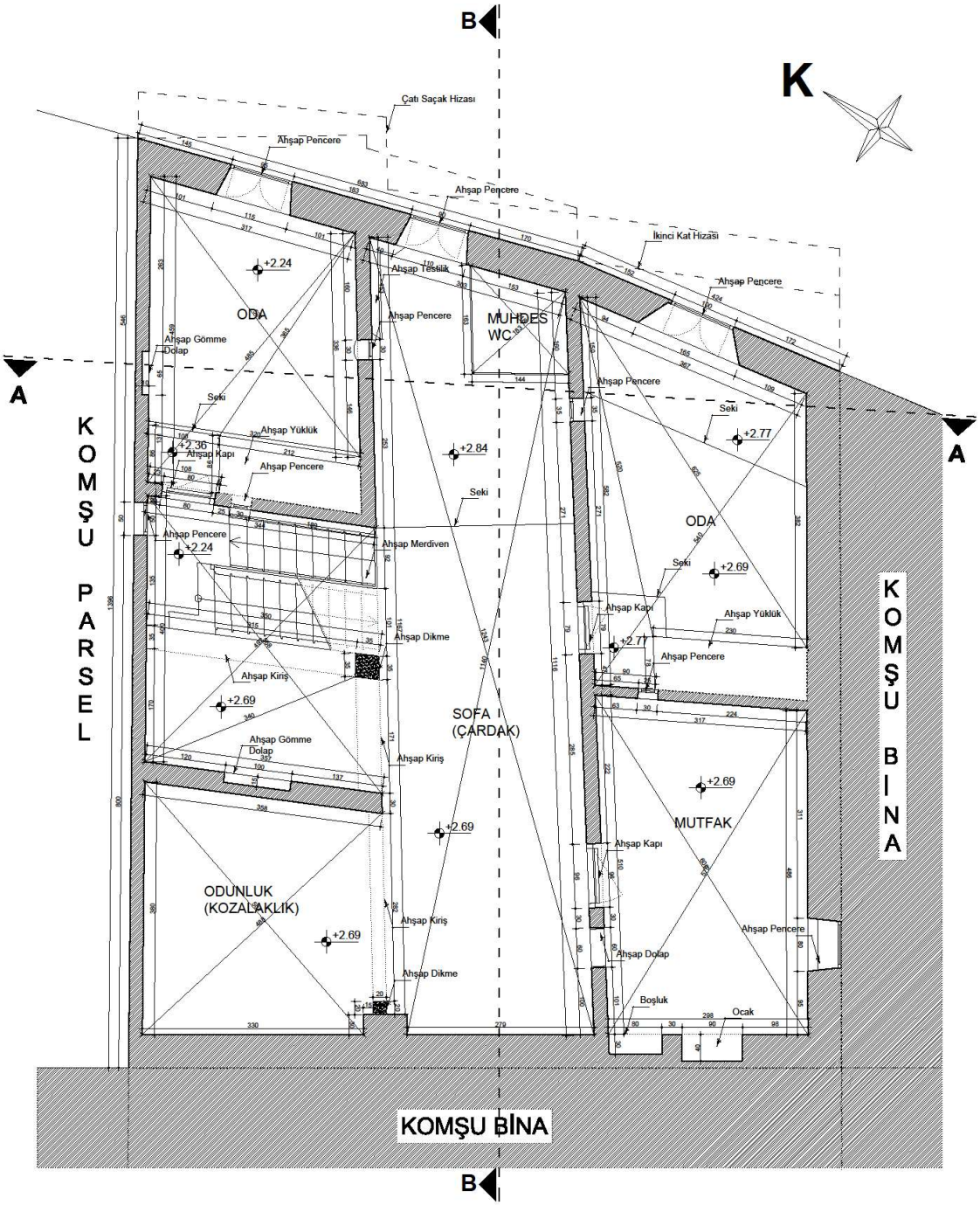

Birinci kat planı

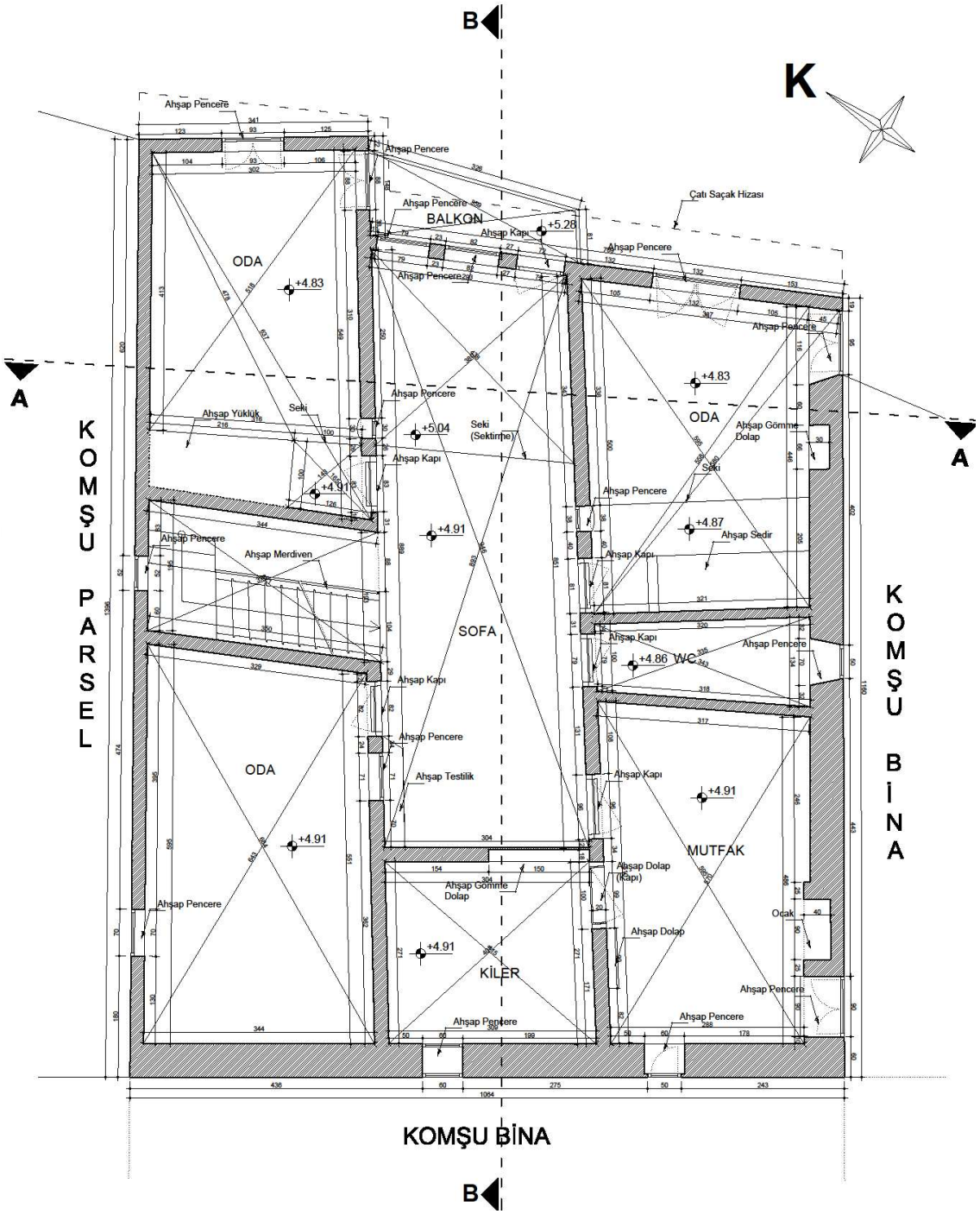

İkinci kat planı

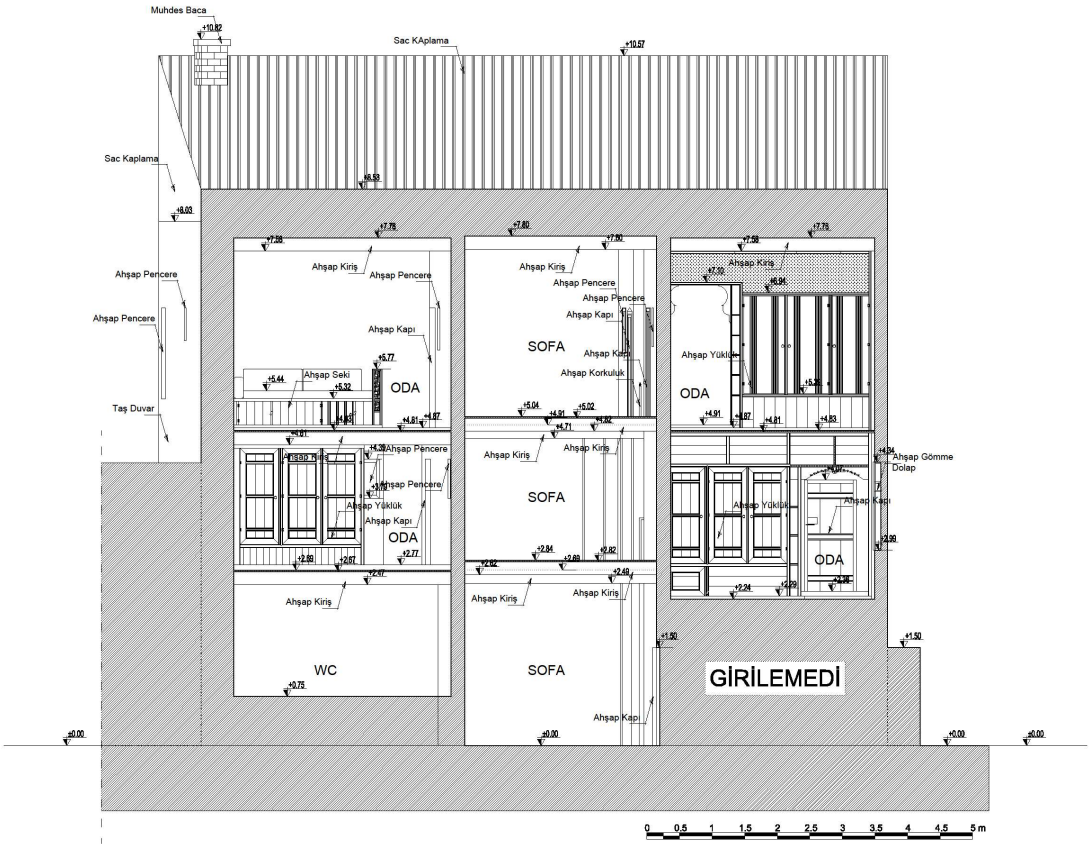

A-A kesiti

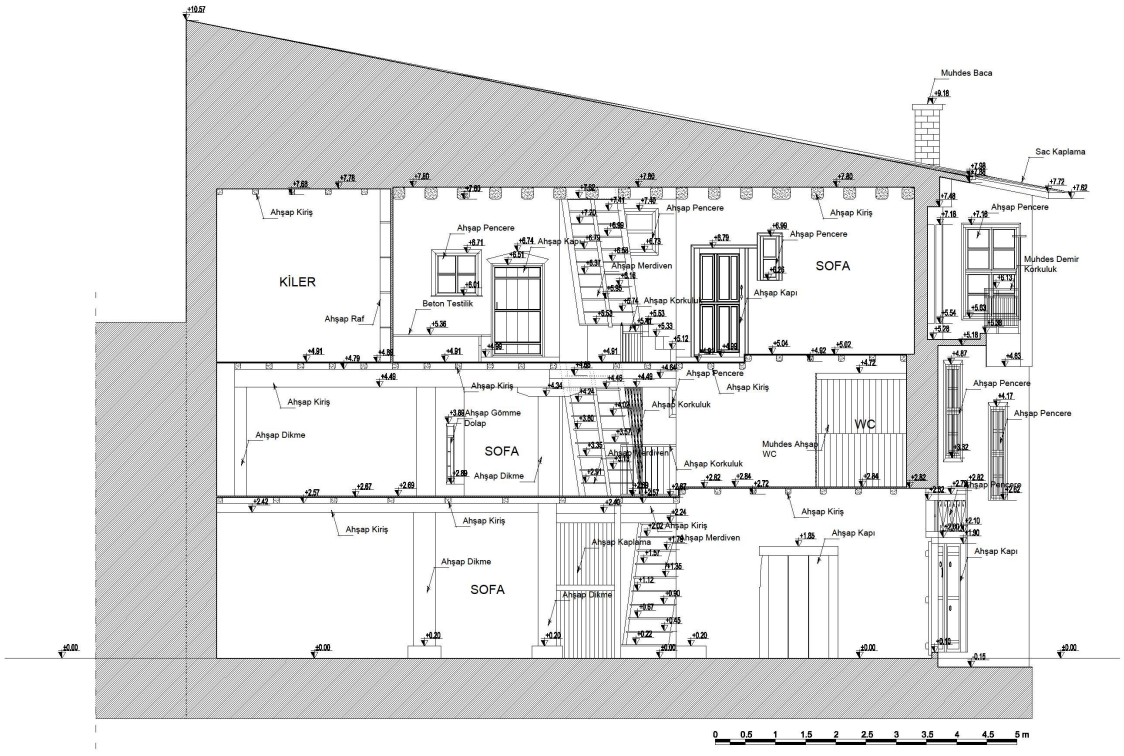

B-B kesiti

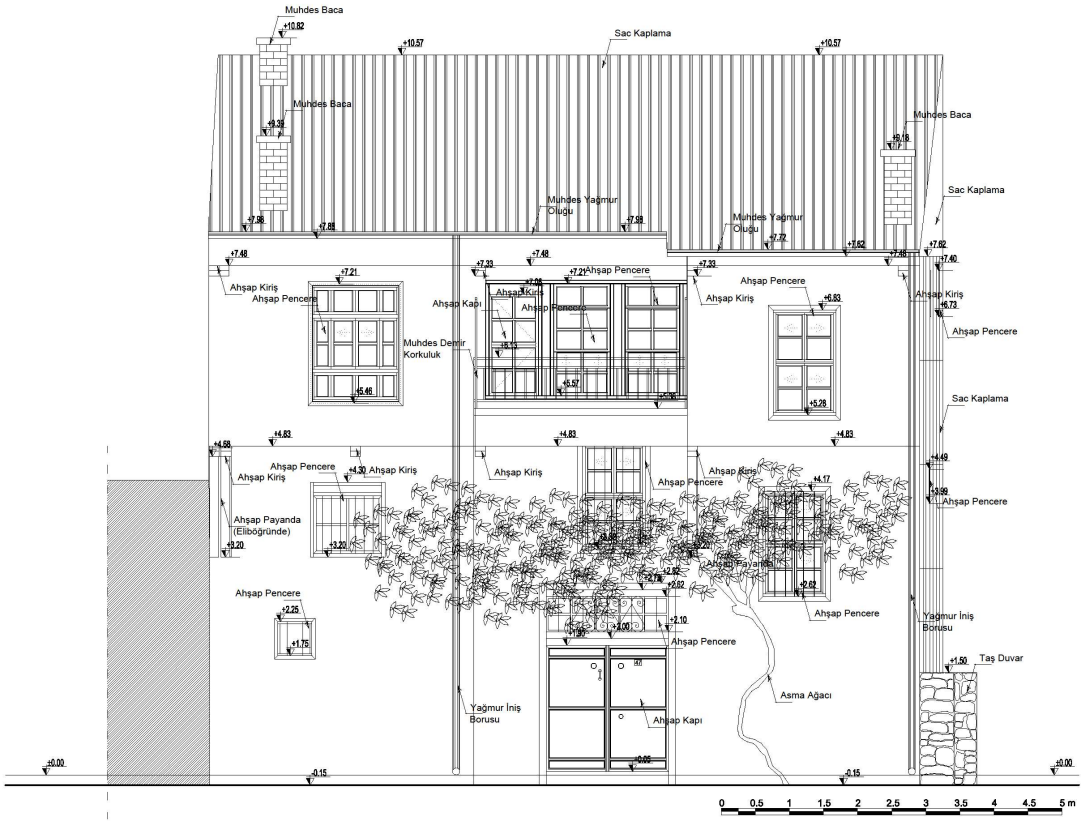

Giriş (Doğu) cephesi

Kapı detayları

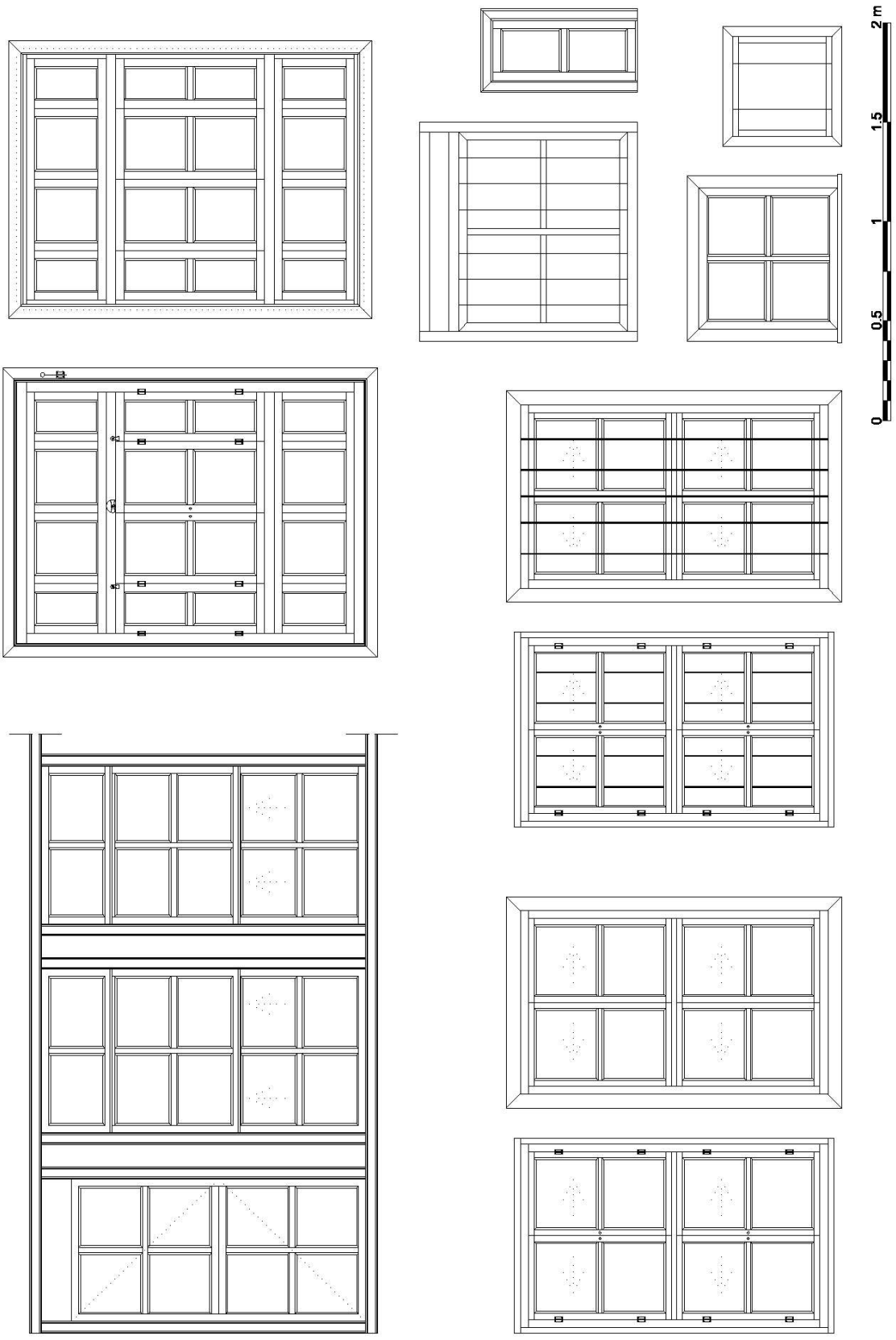

Pencere detayları

Yüklük (musandıra) detayları

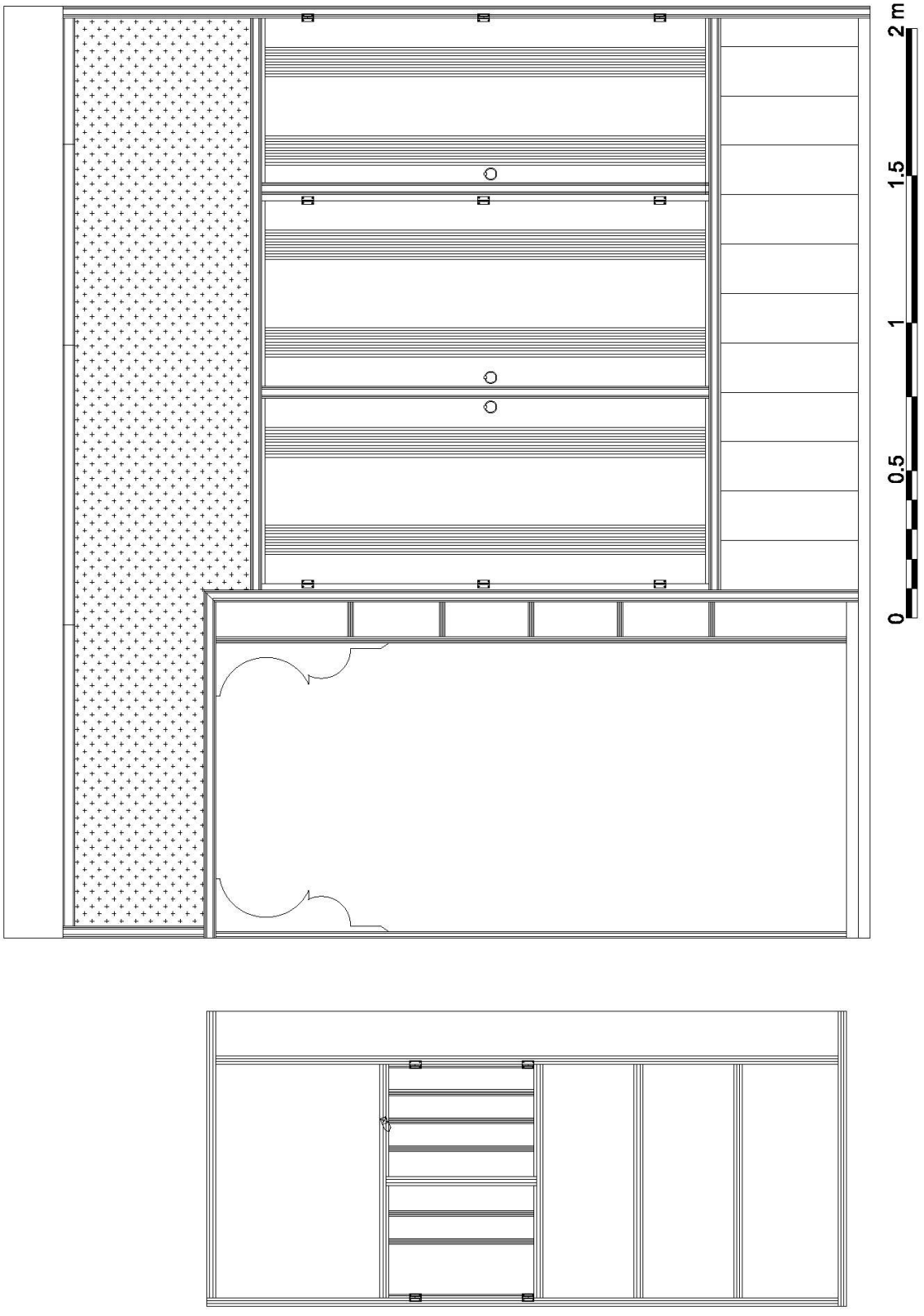

Ahşap yüklük detayı

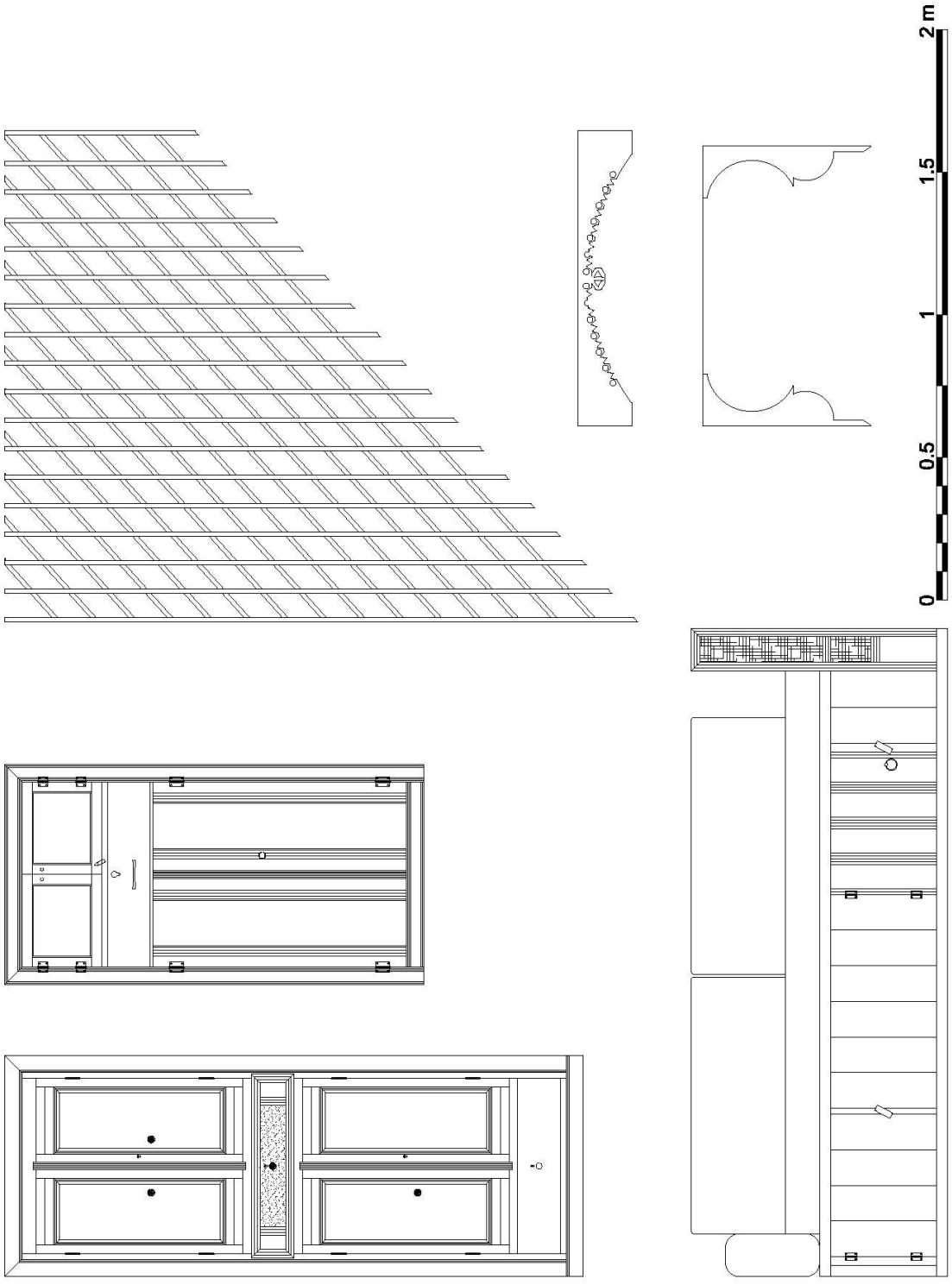

Ahşap gömme dolap, ahşap sedir, ahşap kafes korkuluk ve yüklük süsleme detayları

EK-4 Mehmet Pınarcı Evi Çizimleri

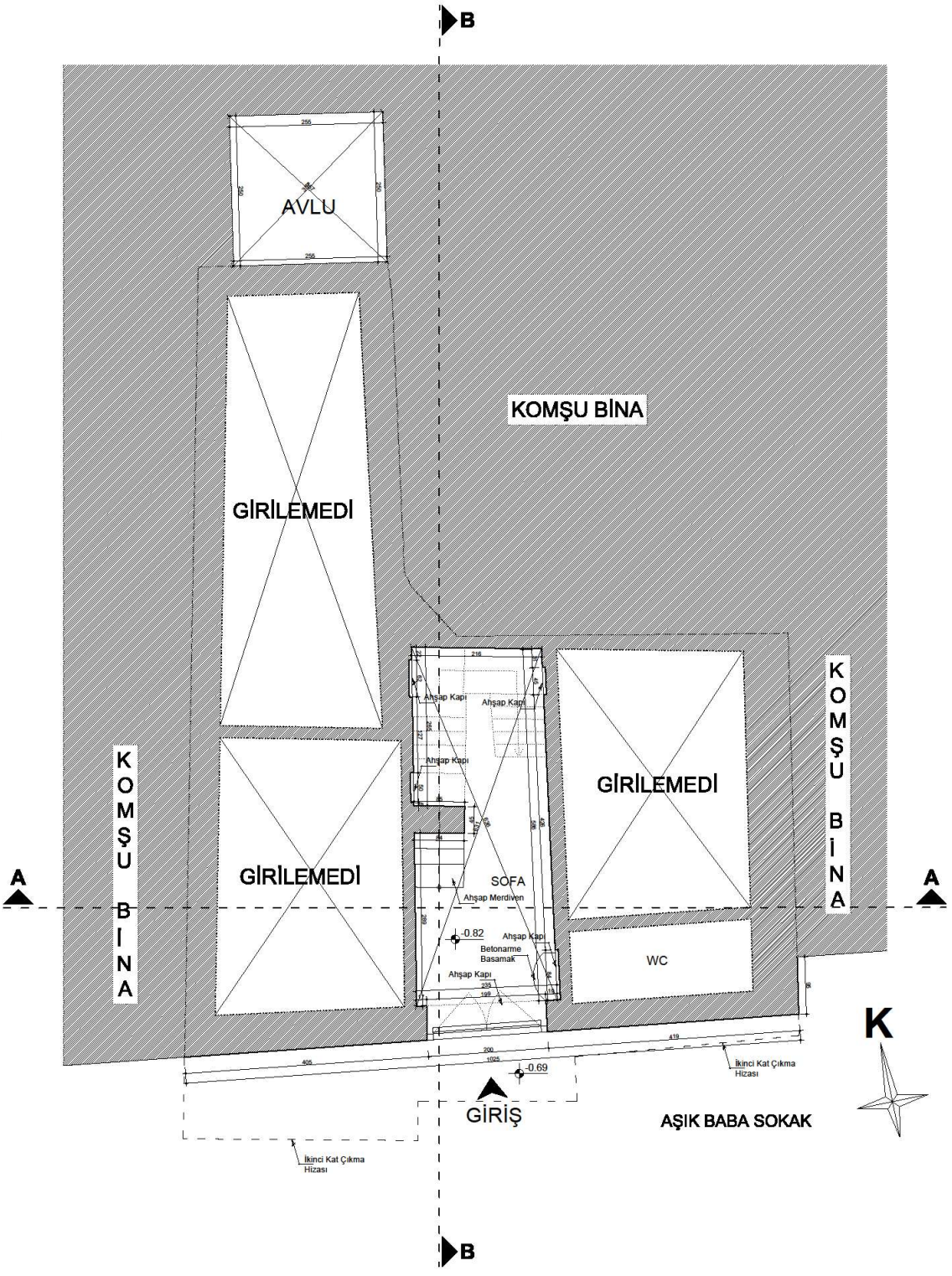

±0.00 Kotlu zemin kat planı

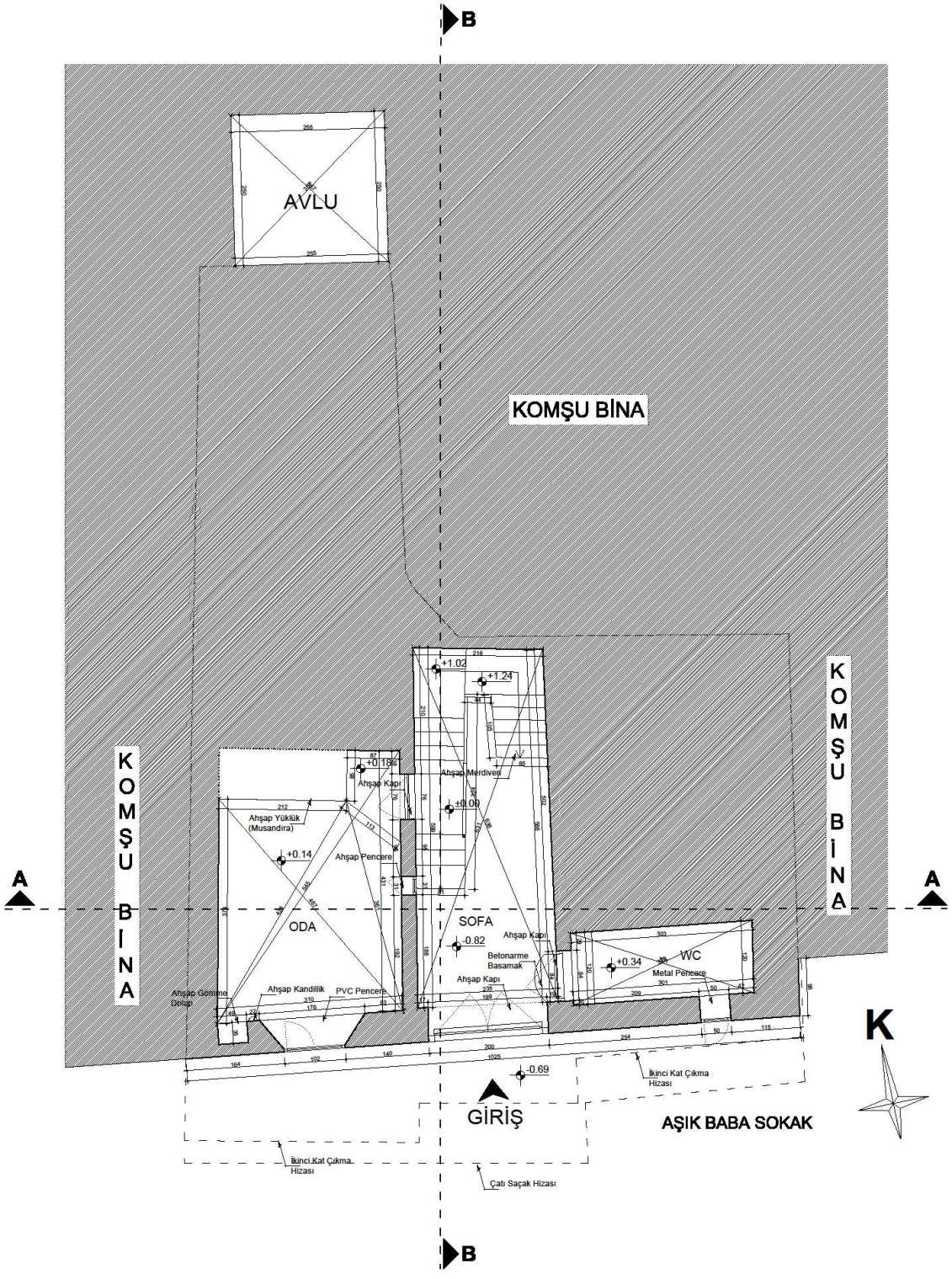

+1.30 Kotlu zemin kat planı

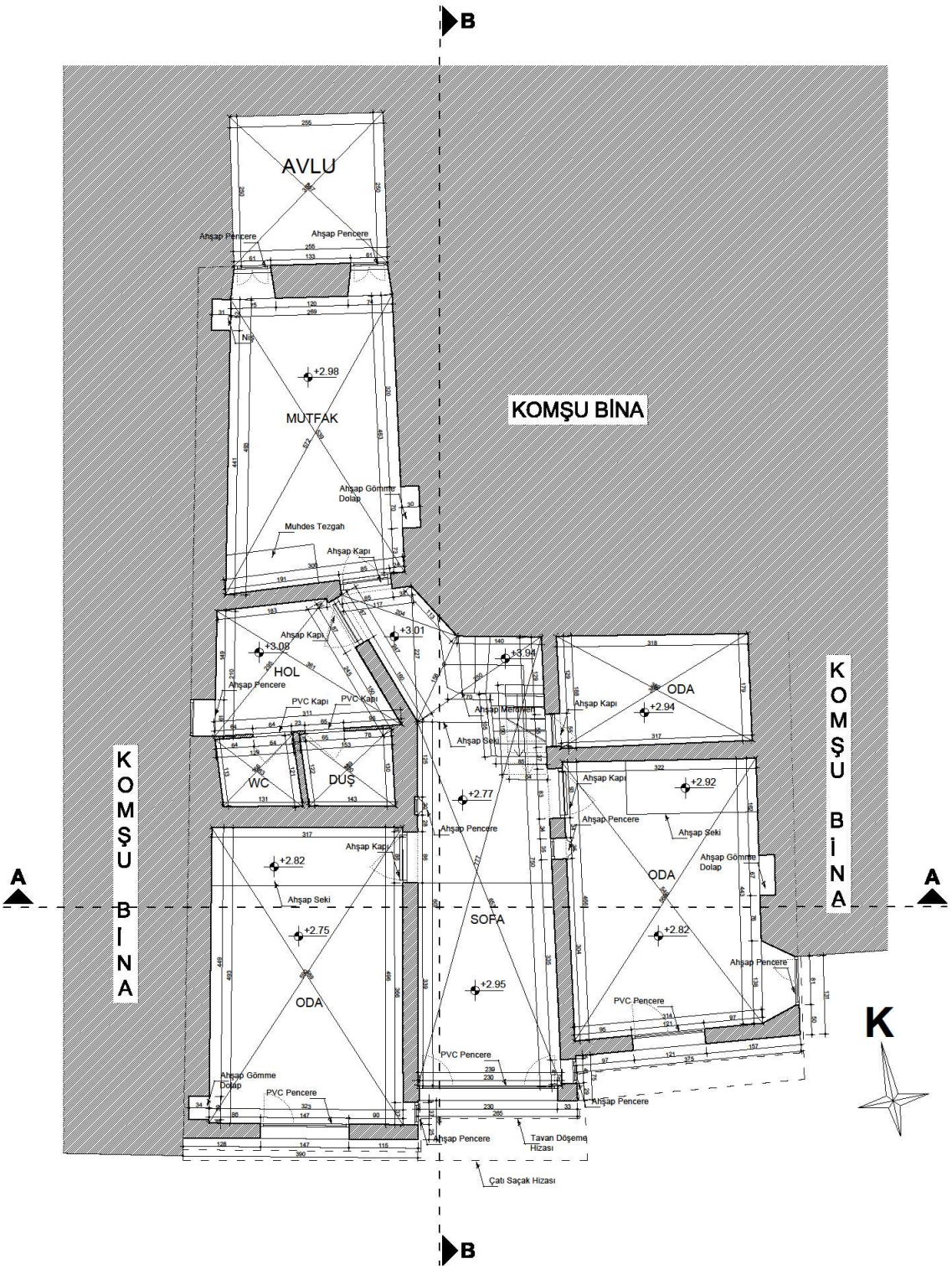

Birinci kat planı

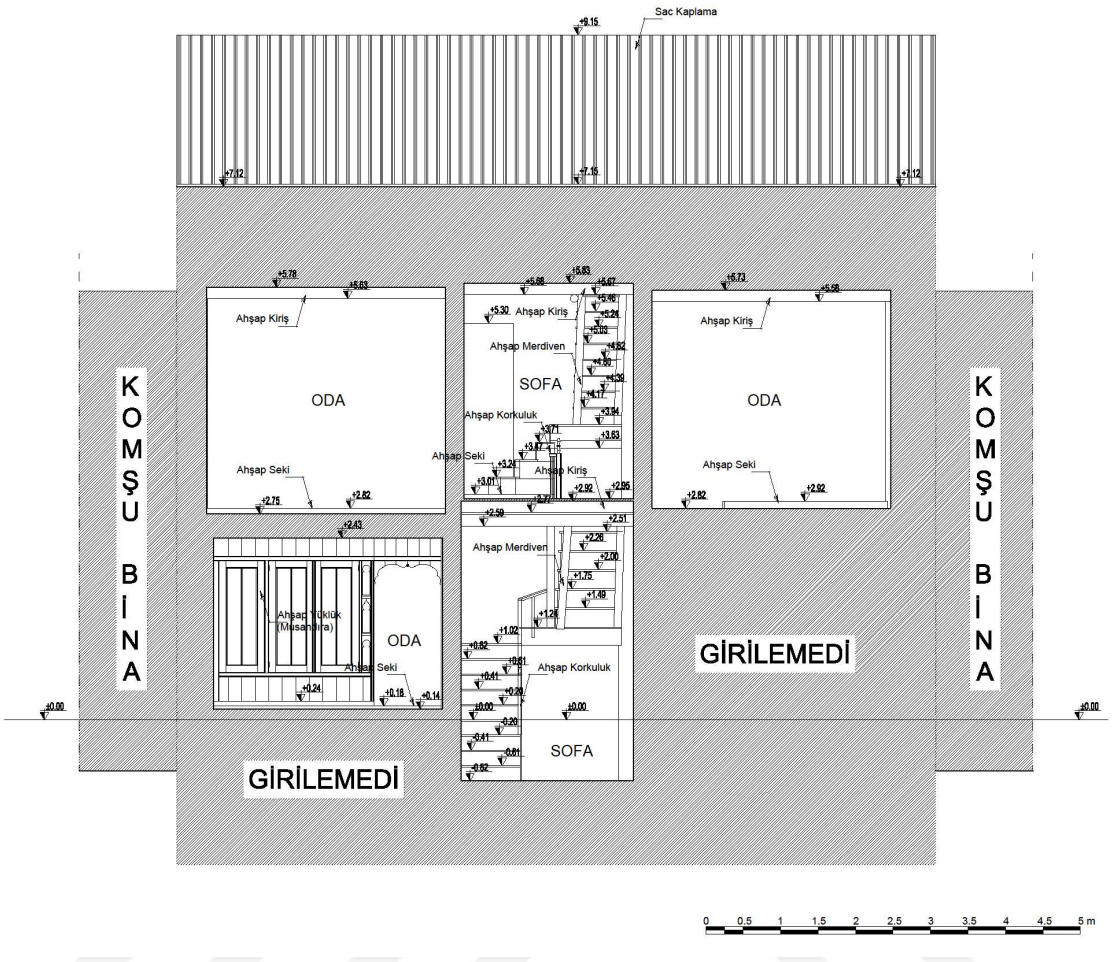
Sac Kaplama
KOMŞU BİNA
ODA
Ahşap Kiriş
Ahşap Seki
SOFA
Ahşap Merdiven
Ahşap Korkuluk
Ahşap Kiriş
Ahşap Seki
ODA
Ahşap Kiriş
Ahşap Seki
KOMŞU BİNA
Ahşap Merdiven
Ahşap Yüklük (Musandıra)
ODA
Ahşap Seki
GİRİLEMEDİ
Ahşap Korkuluk
SOFA
GİRİLEMEDİ
0 0,5 1 1,5 2 2,5 3 3,5 4 4,5 5 m

A-A kesiti

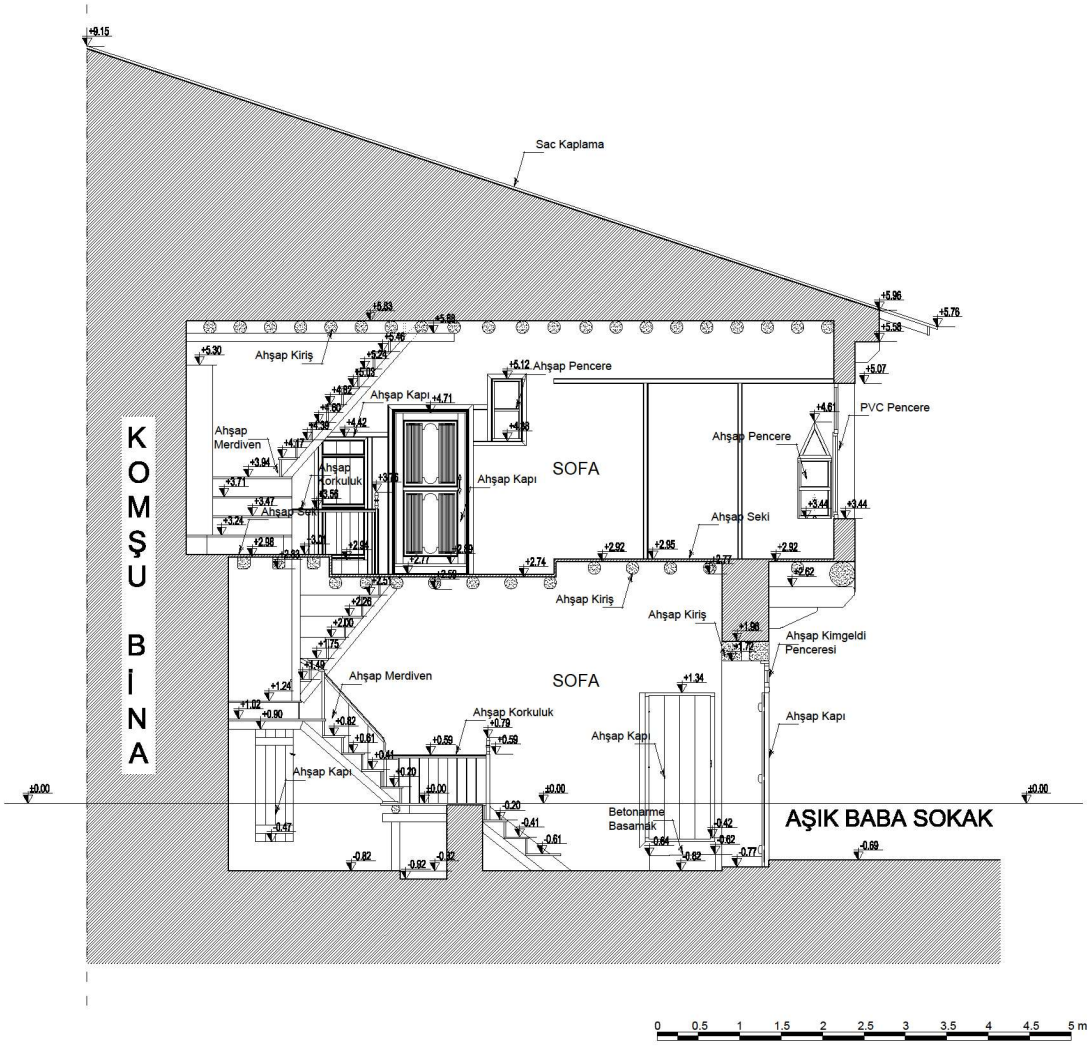
Sac Kaplama
KOMŞU BİNA
Ahşap Kiriş
Ahşap Pencere
Ahşap Kapı
Ahşap Merdiven
Ahşap Korkuluk
Ahşap Seki
SOFA
PVC Pencere
Ahşap Kimgeldi Penceresi
Betonarme Basamak
AŞIK BABA SOKAK
0 0,5 1 1,5 2 2,5 3 3,5 4 4,5 5 m

B-B kesiti

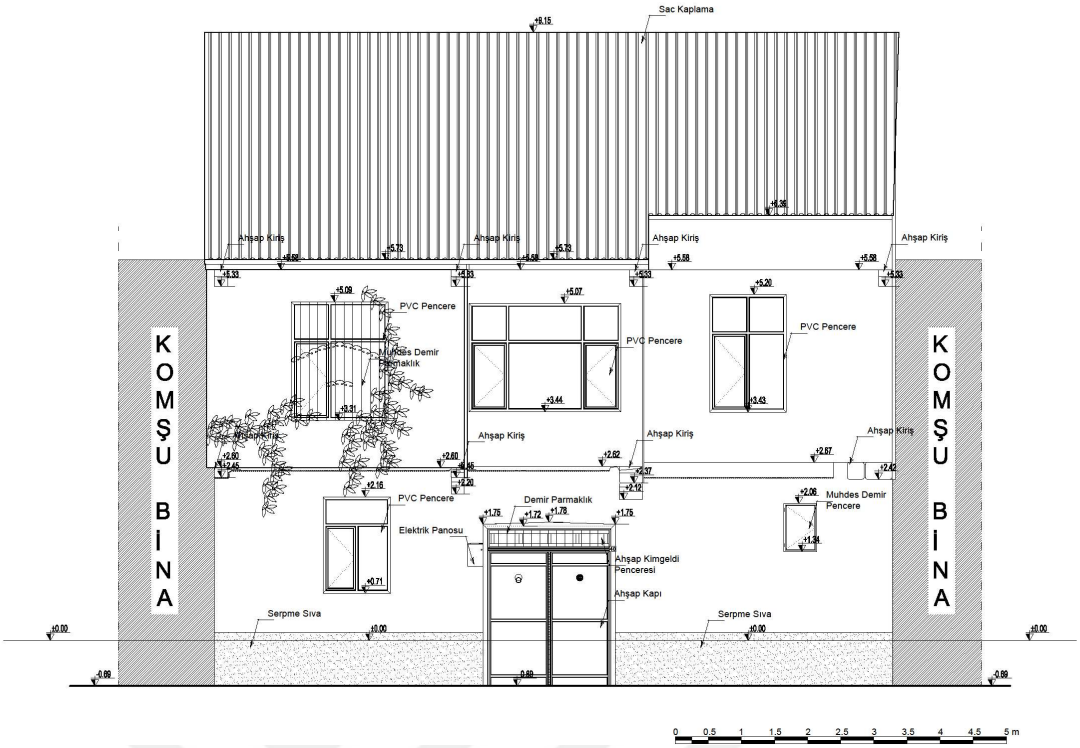

Giriş (Güney) cephesi

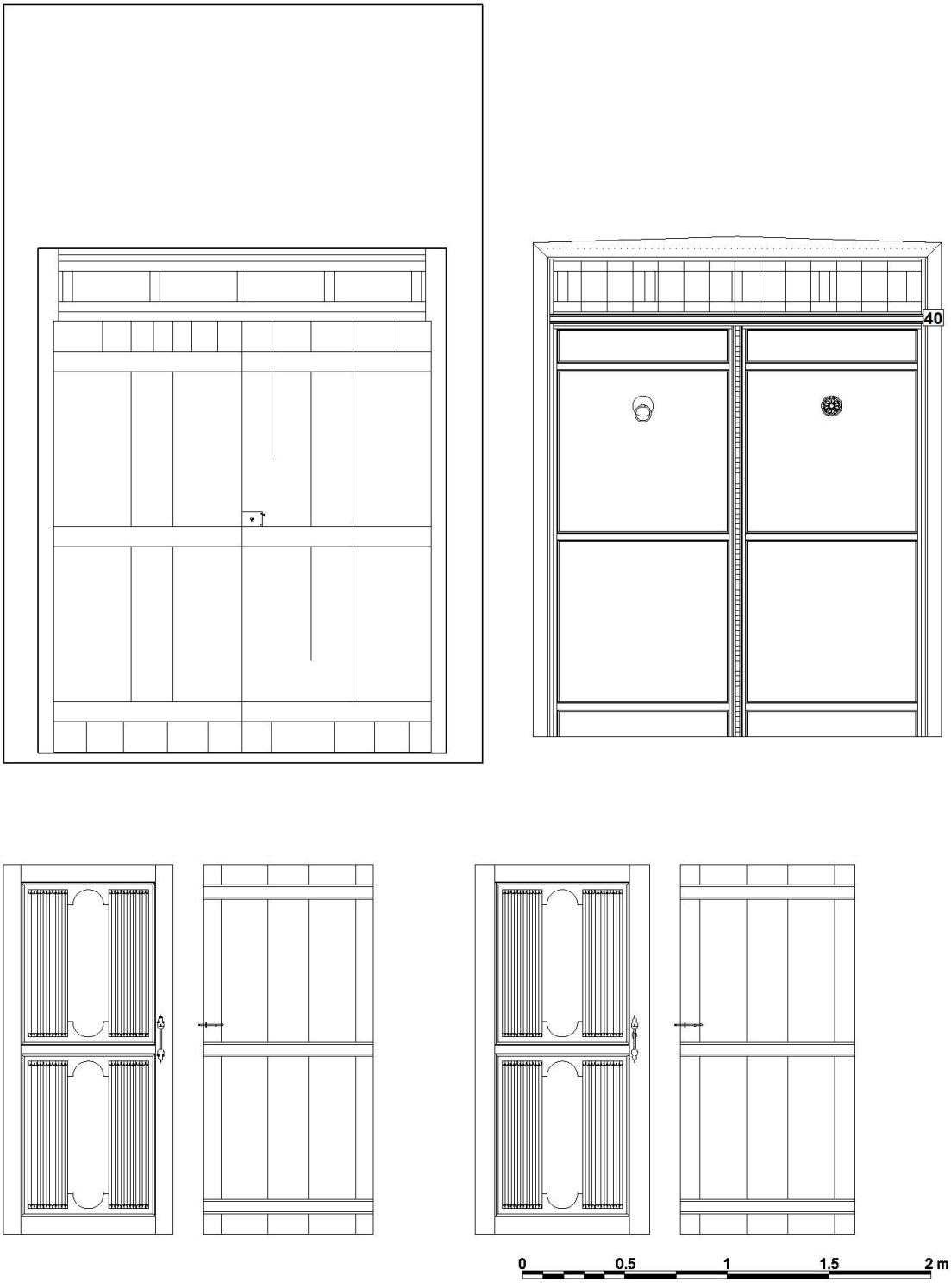

Ahşap giriş ve oda kapısı detayları

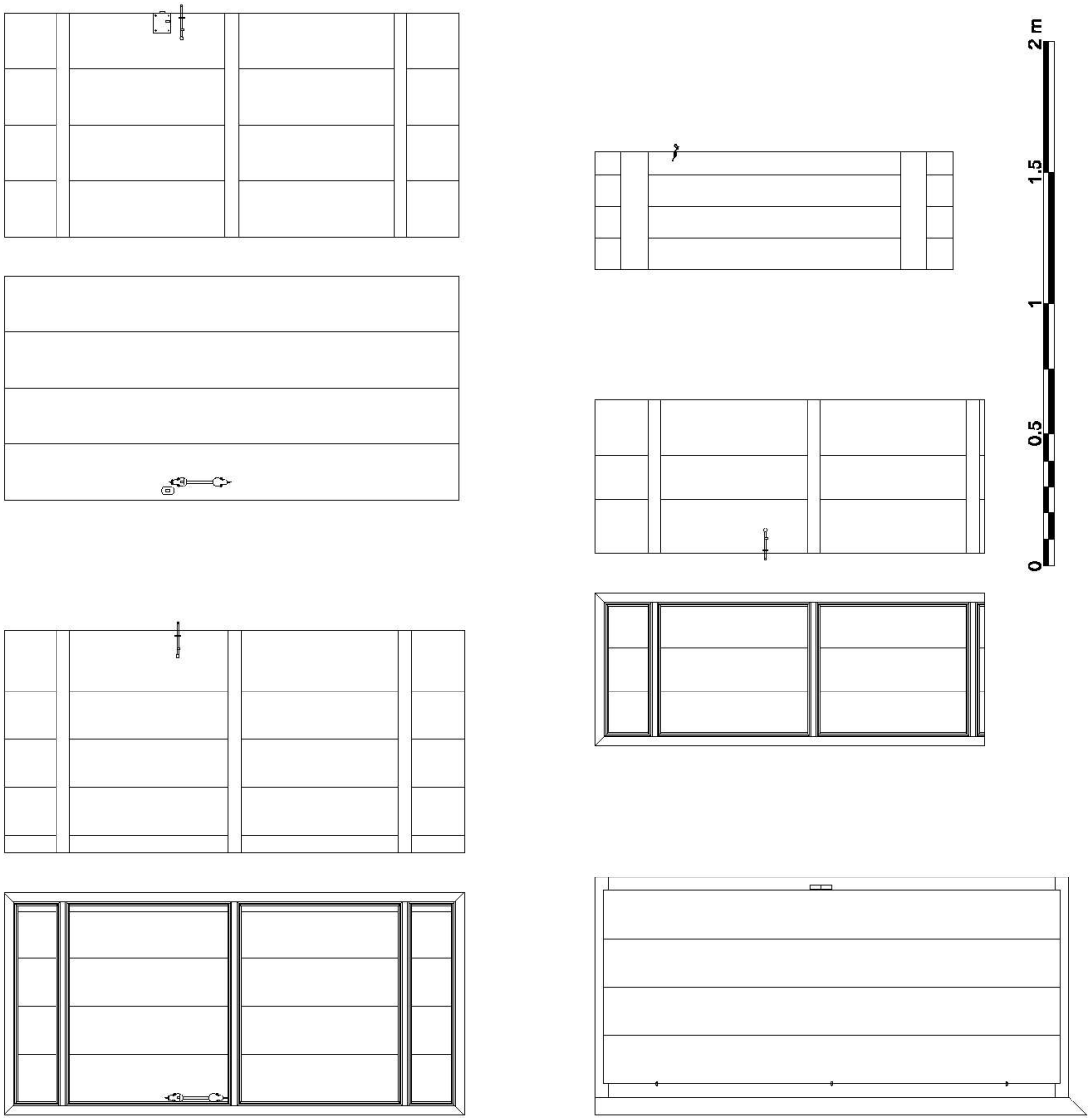

Ahşap kapı detayları

PVC pencere detayları

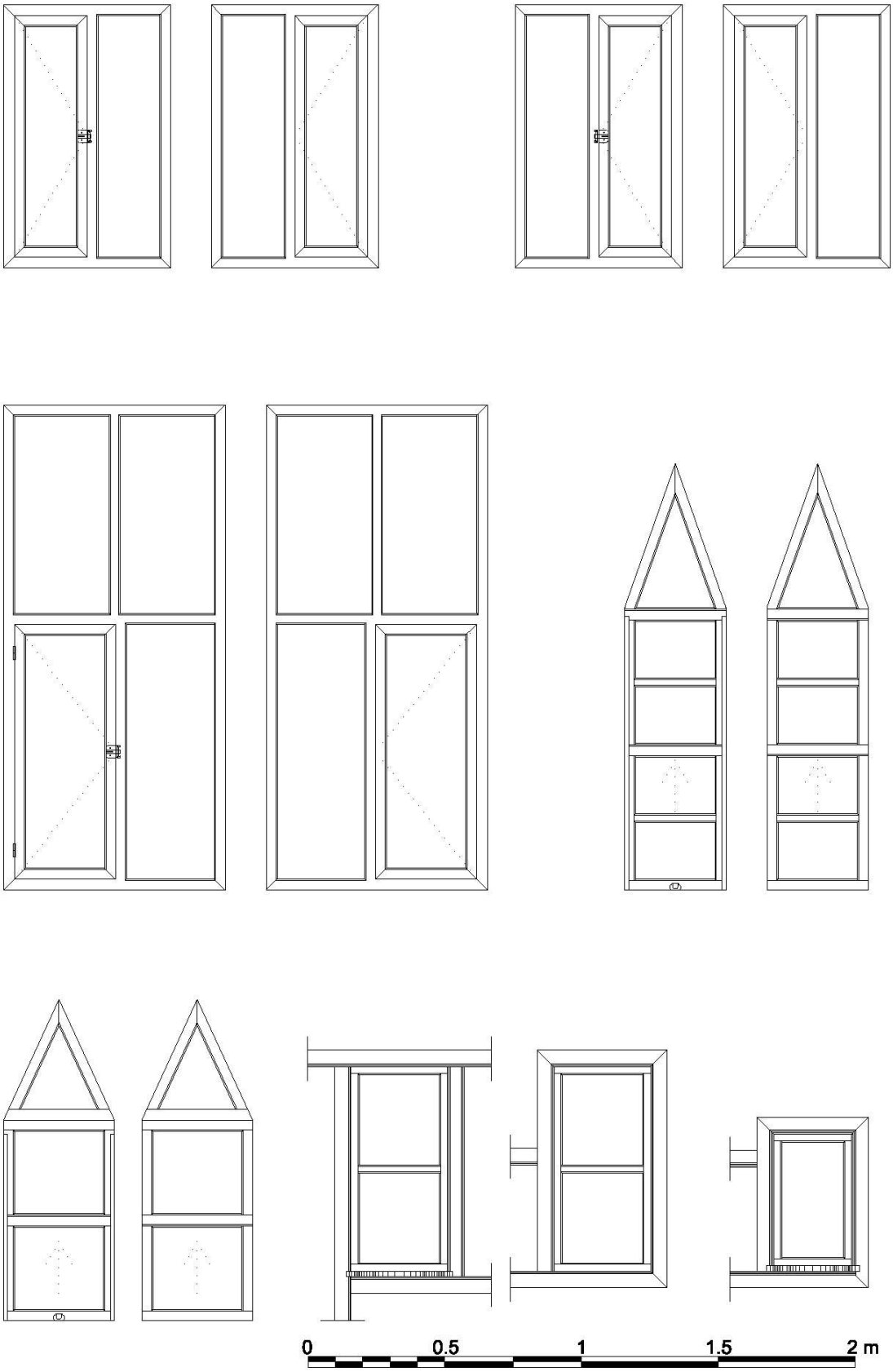

Ahşap pencere detayları

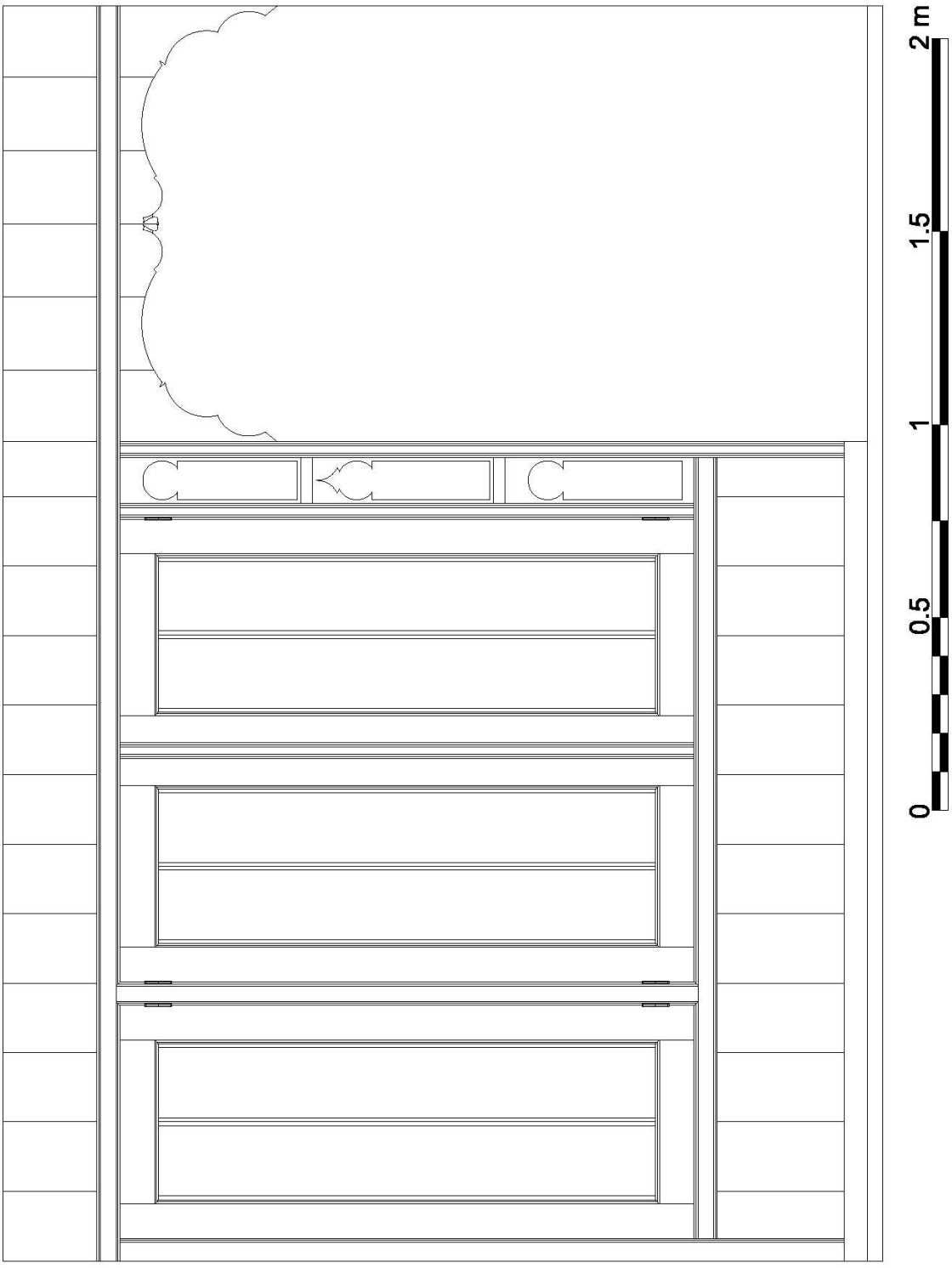

Ahşap yüklük (musandıra) detayı

Ahşap gömme dolap ve kandillik detayları

EK-5 Ahmet Kıvrak Evi Çizimleri

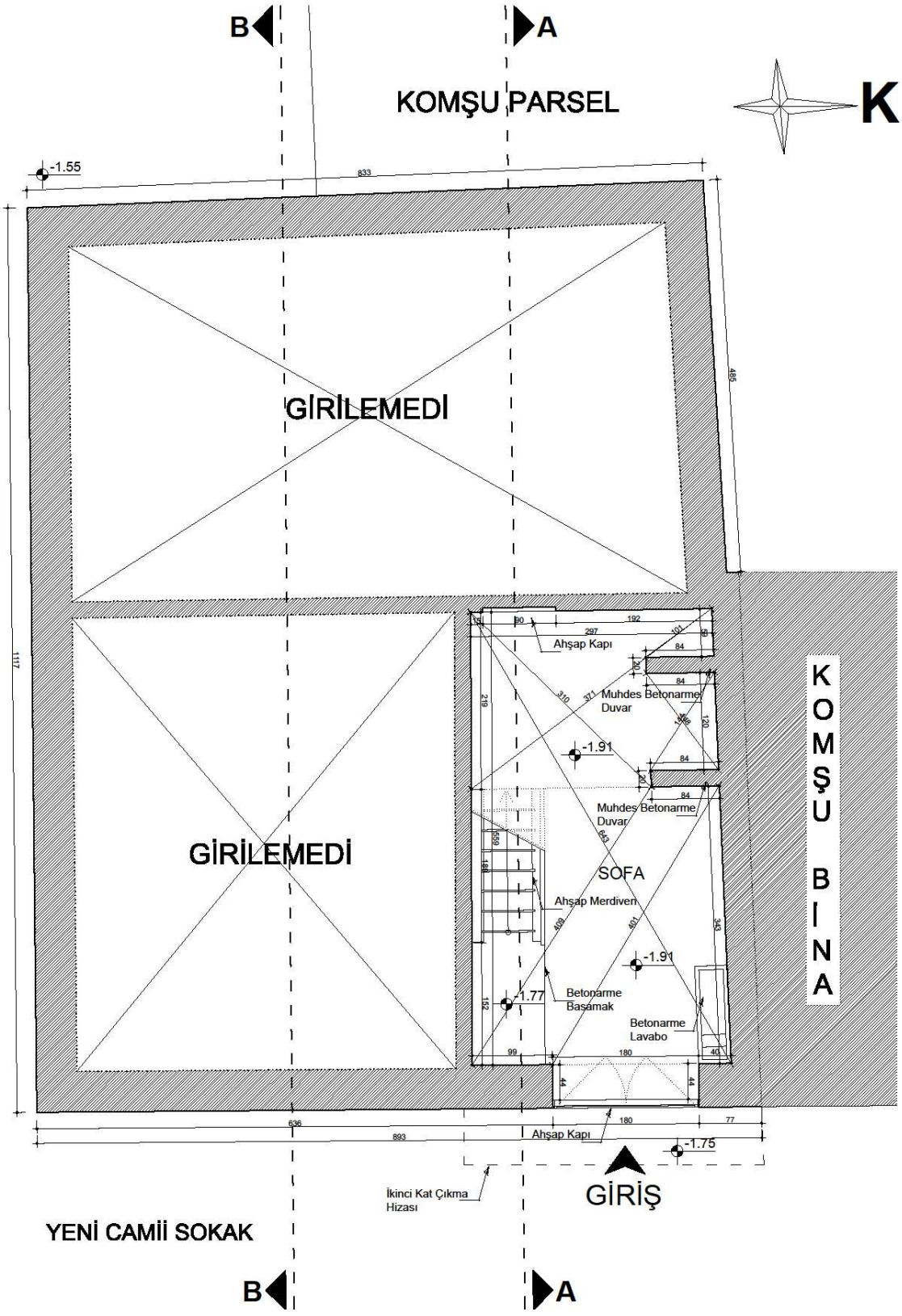

Zemin kat planı

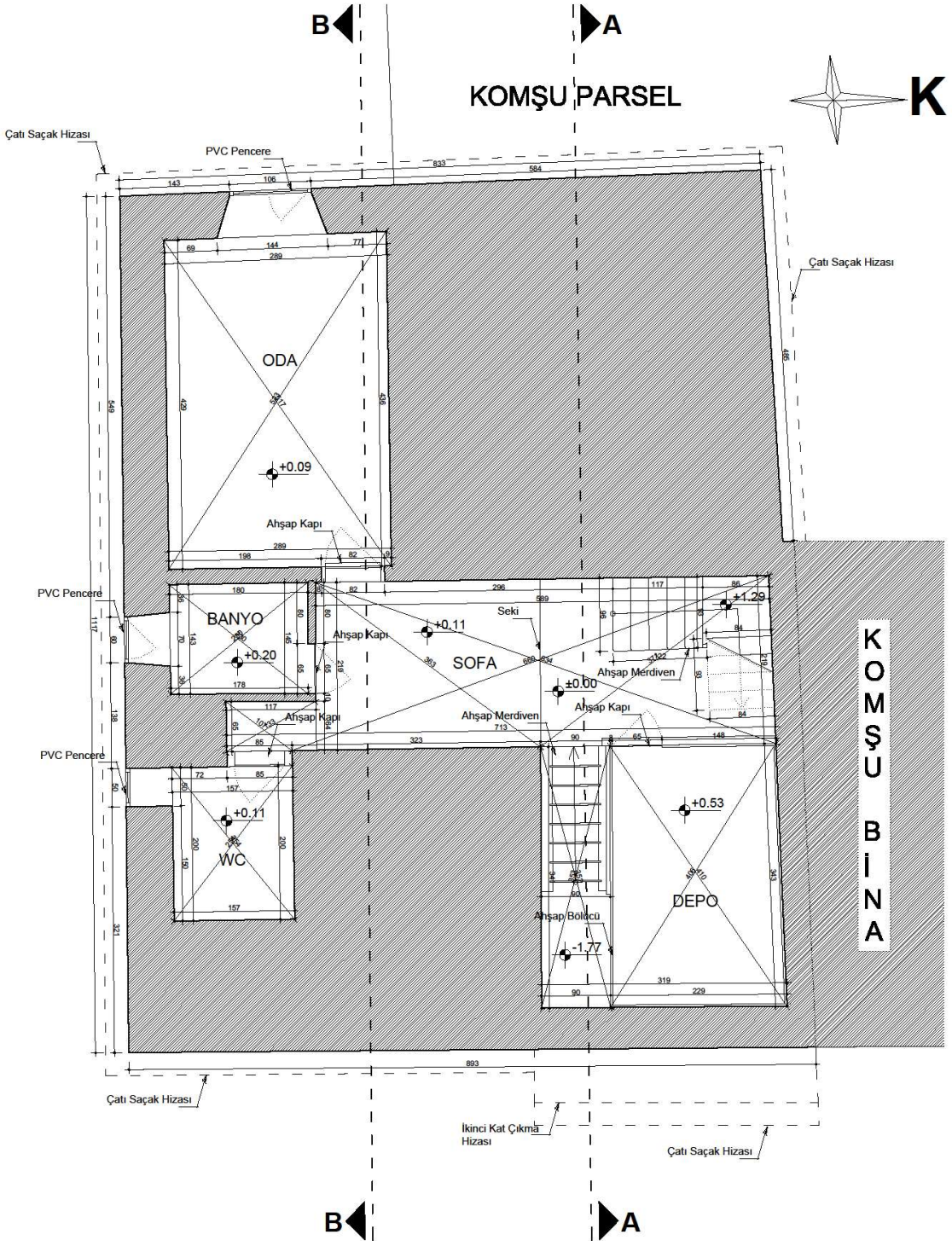

Birinci kat planı

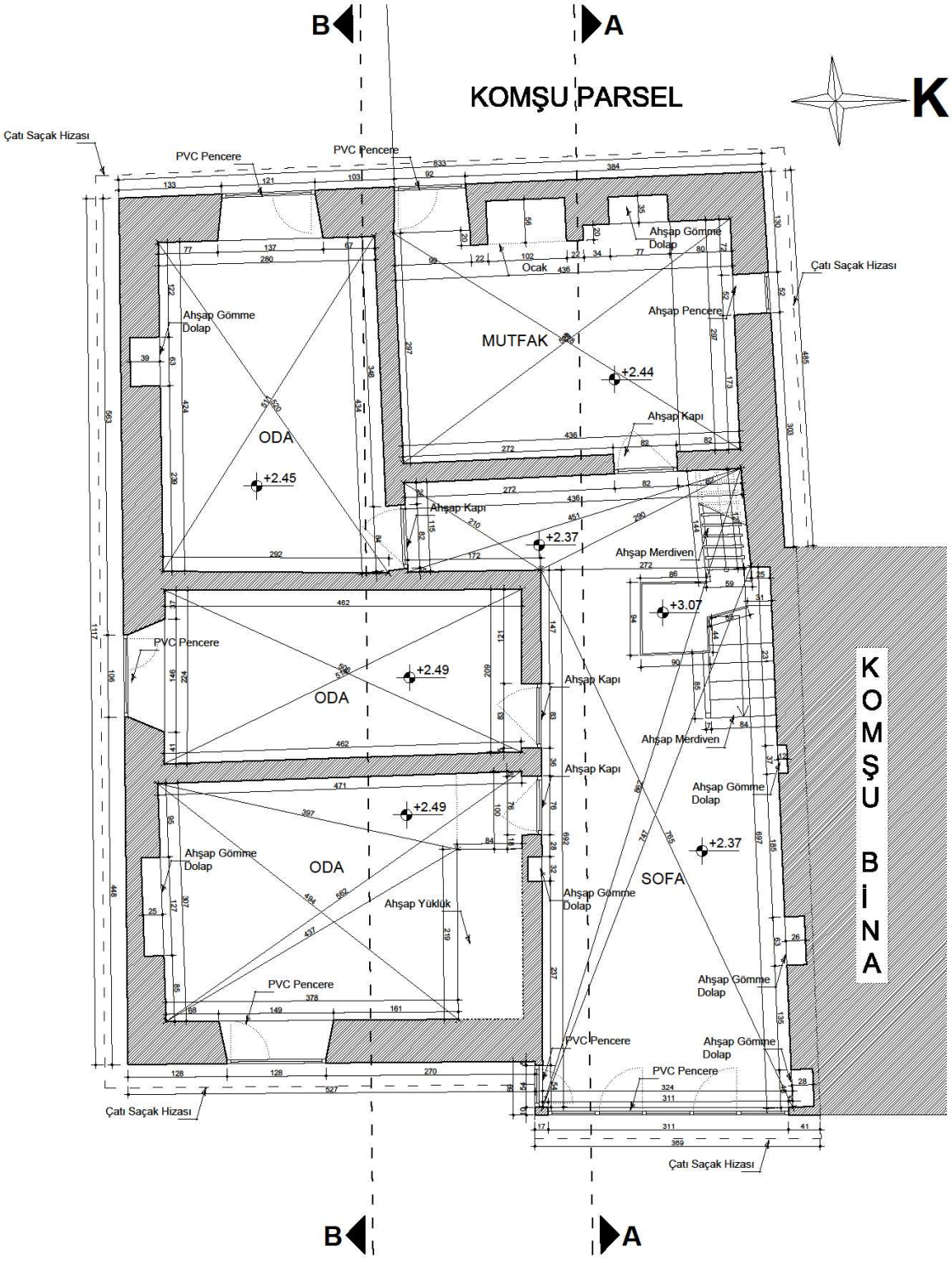

İkinci kat planı

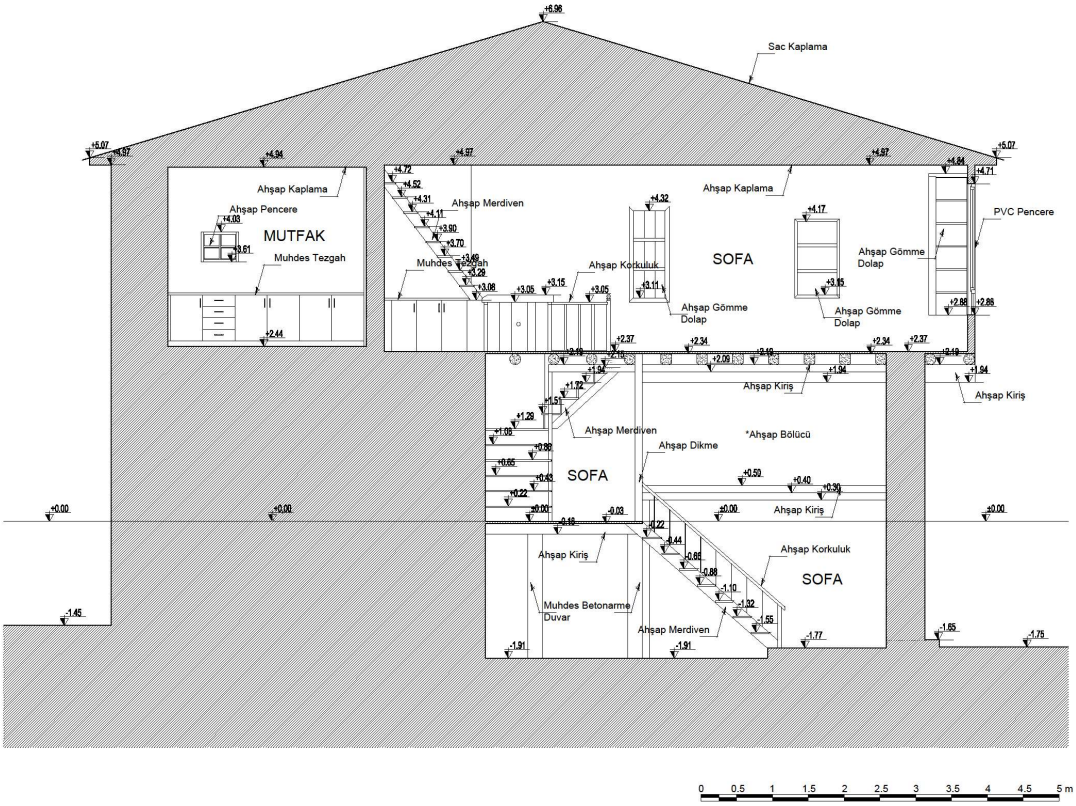

A-A kesiti

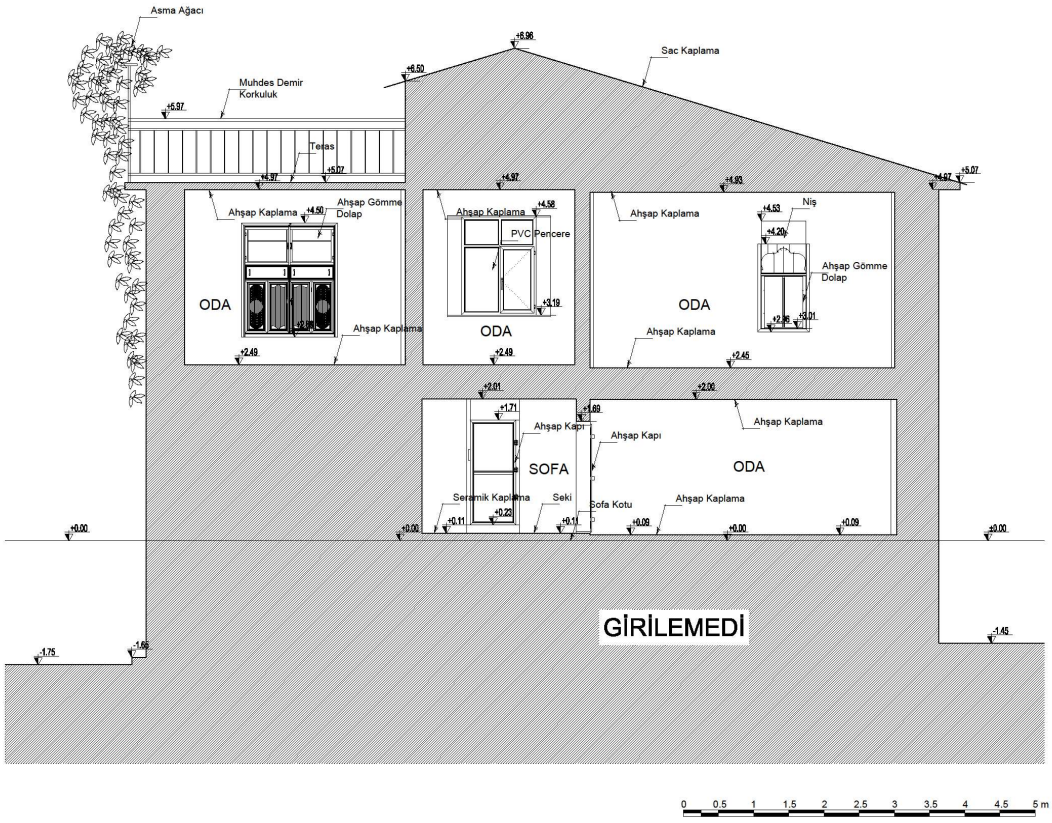

B-B Kesiti

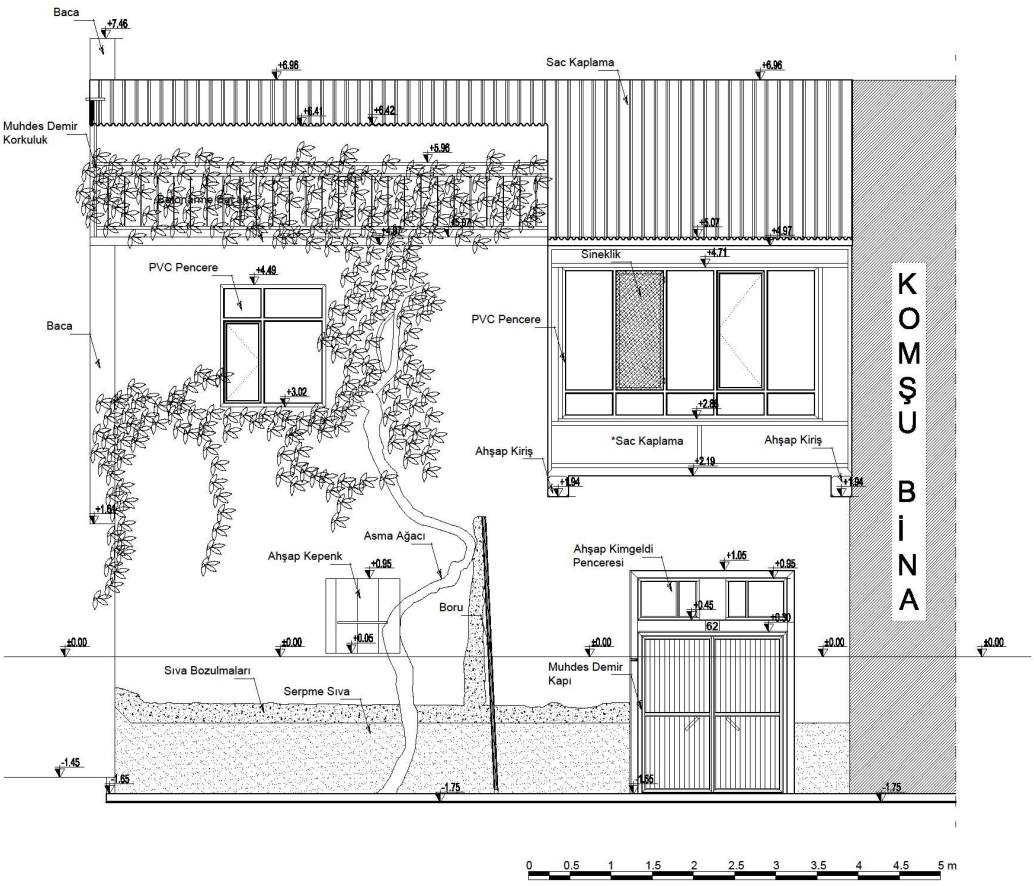

Giriş cephesi

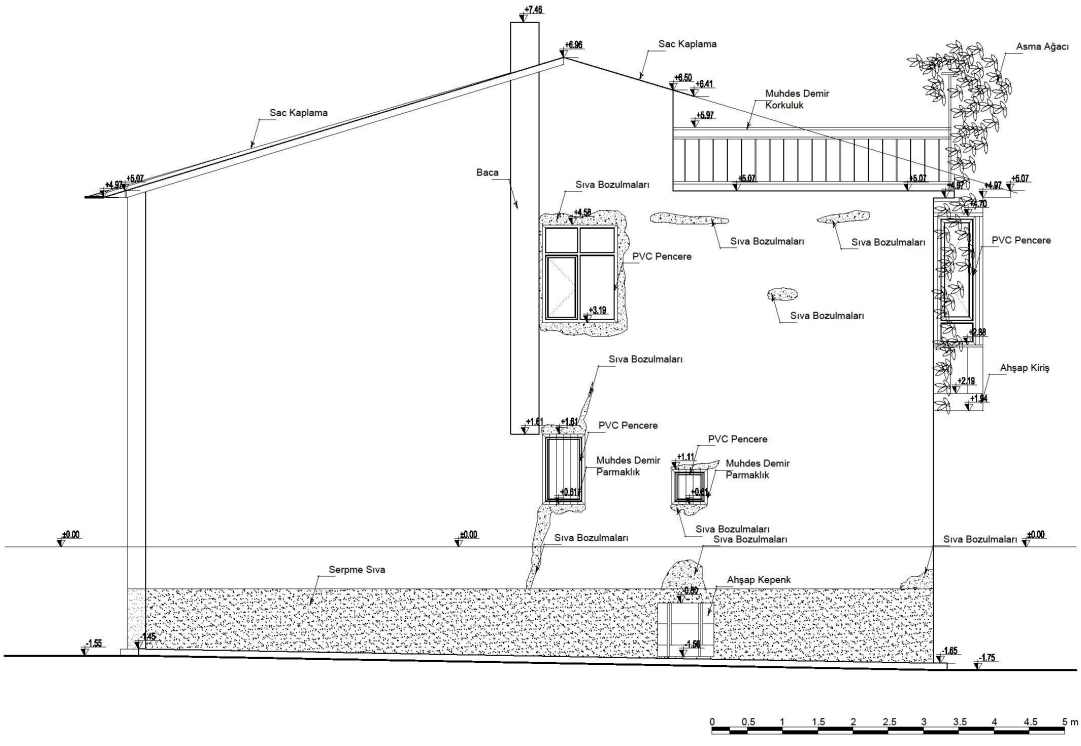

Sol yan cephesi

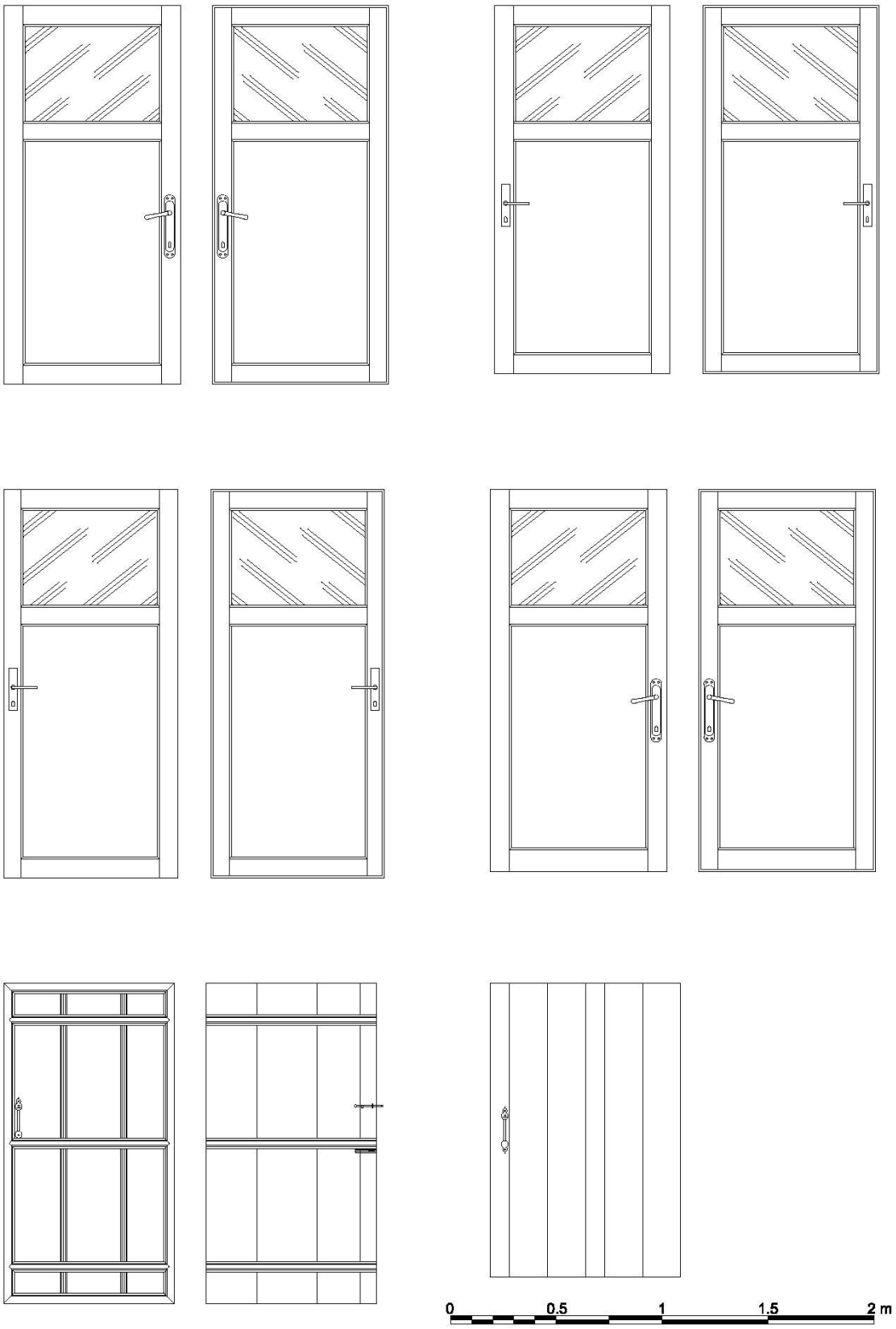

Ahşap kapı detayları

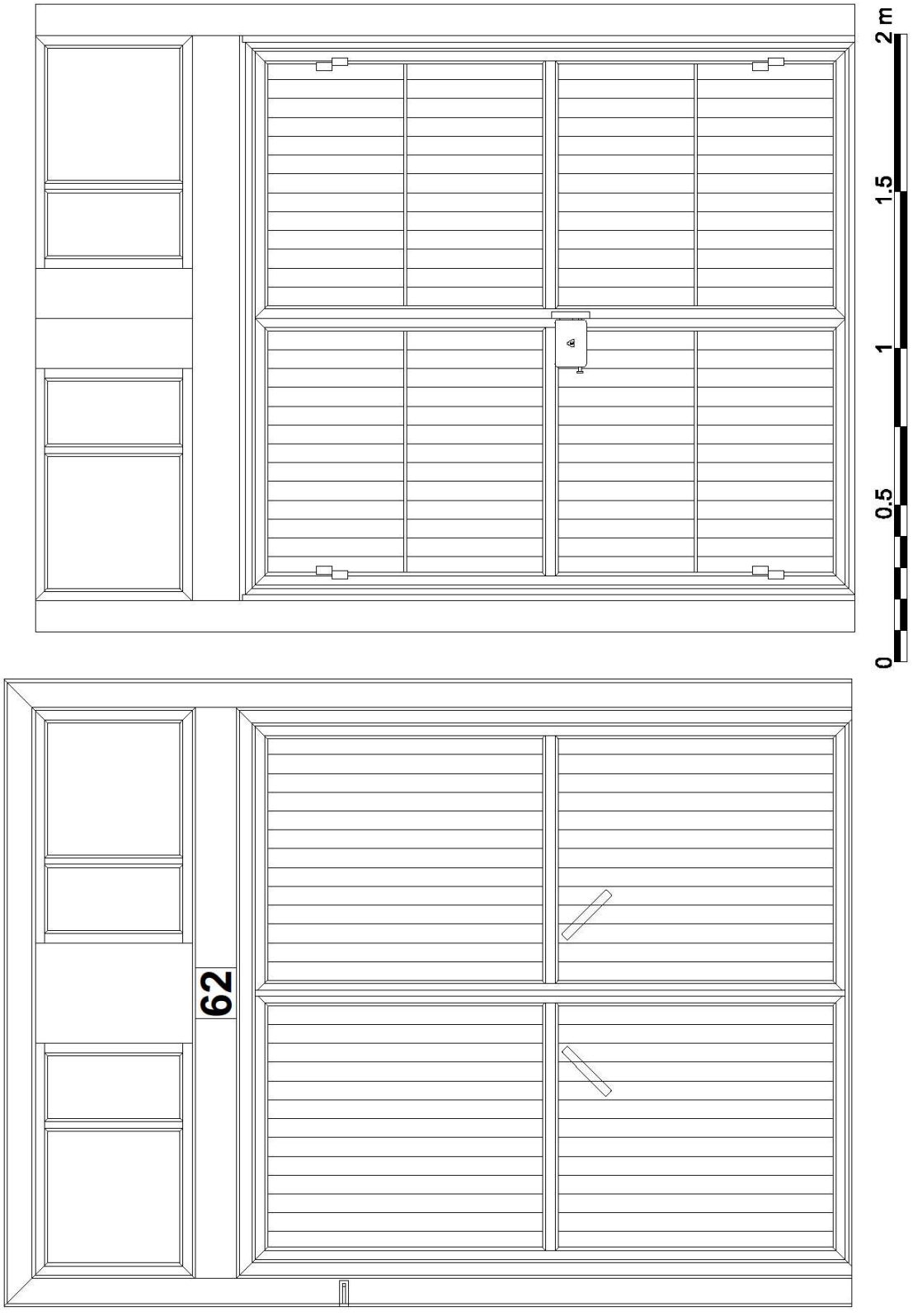

Muhdes demir giriş kapısı ve ahşap kimgeldi penceresi detayı

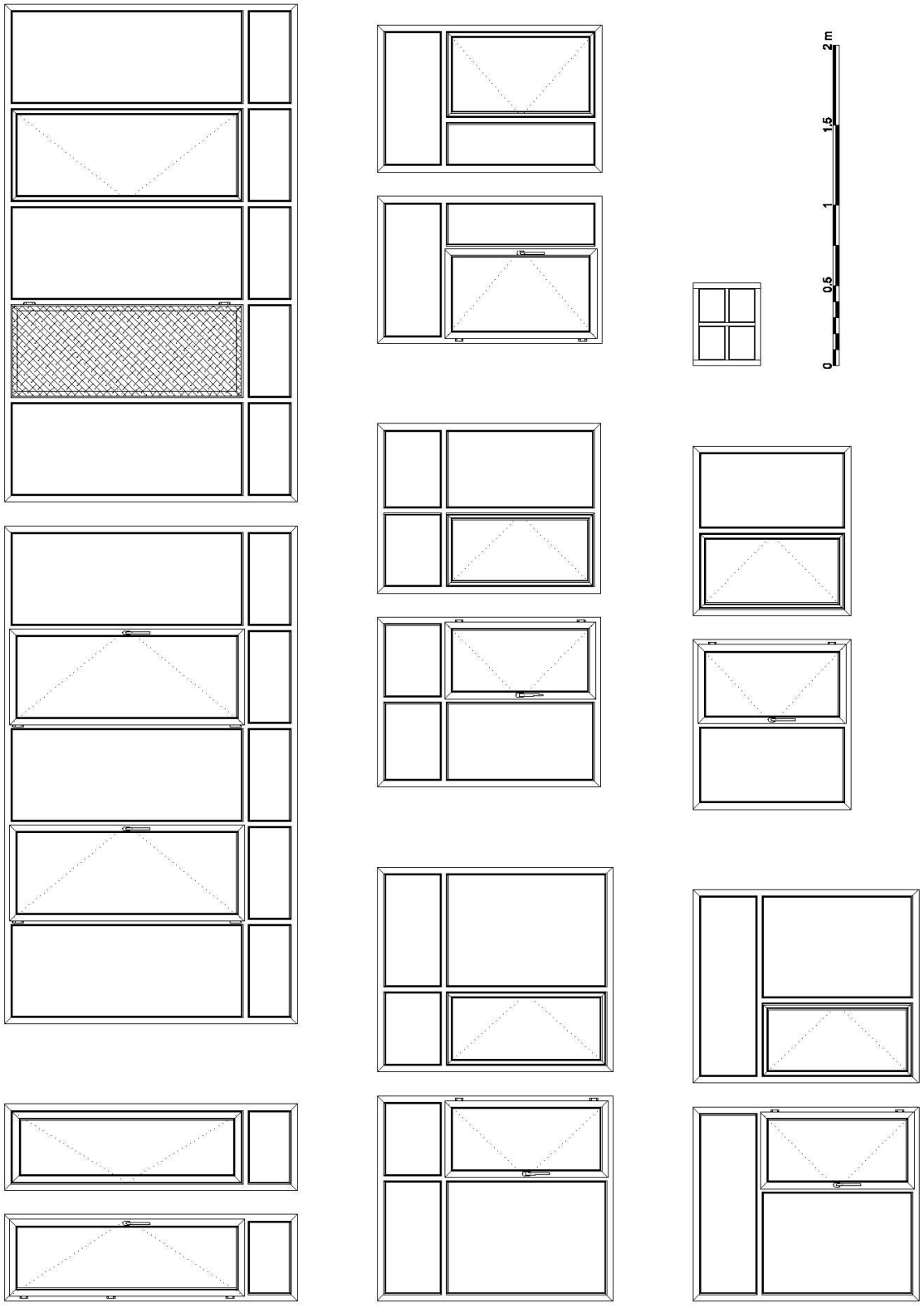

Pencere detayları

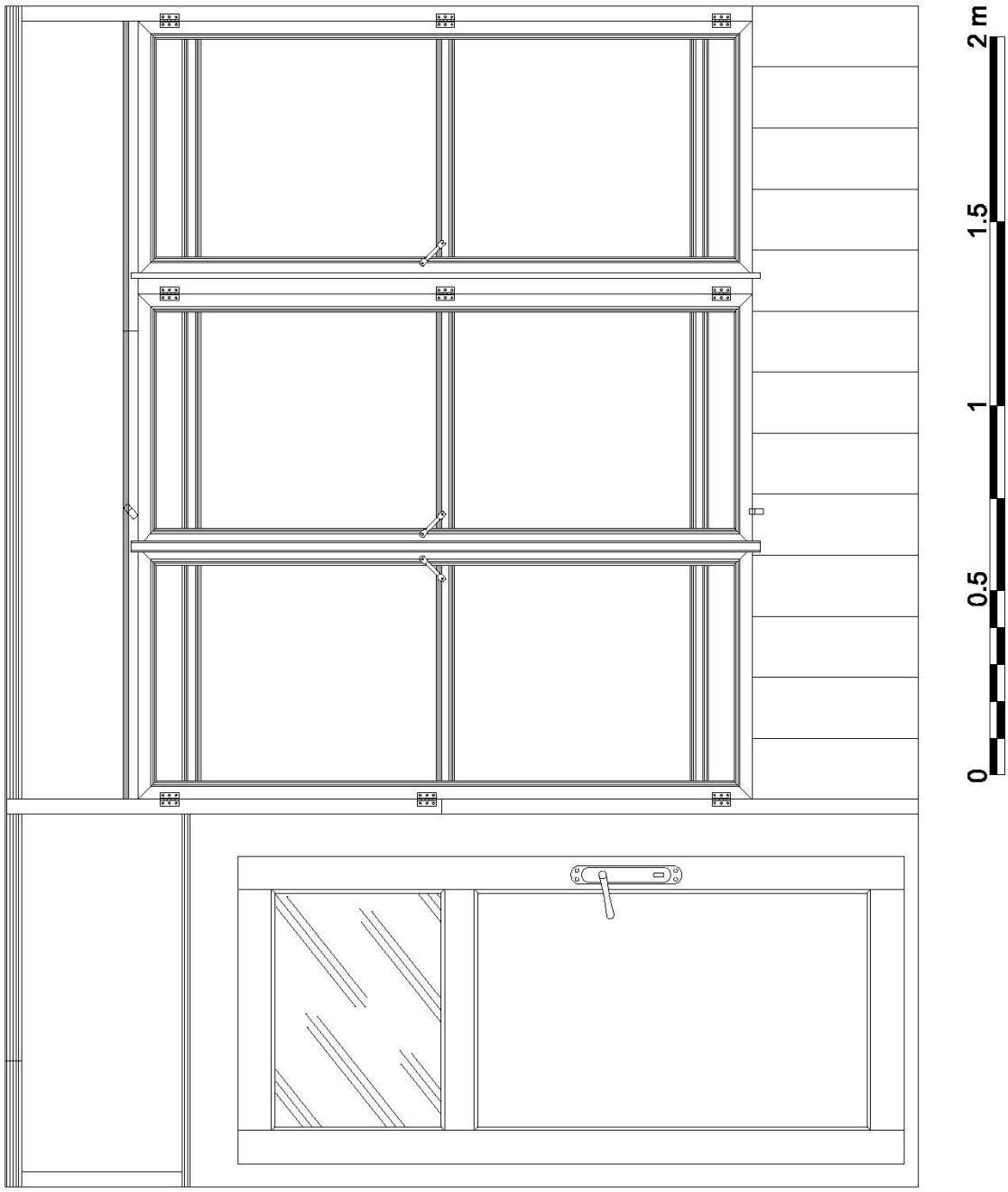

Ahşap yüklük (musandıra) detayı

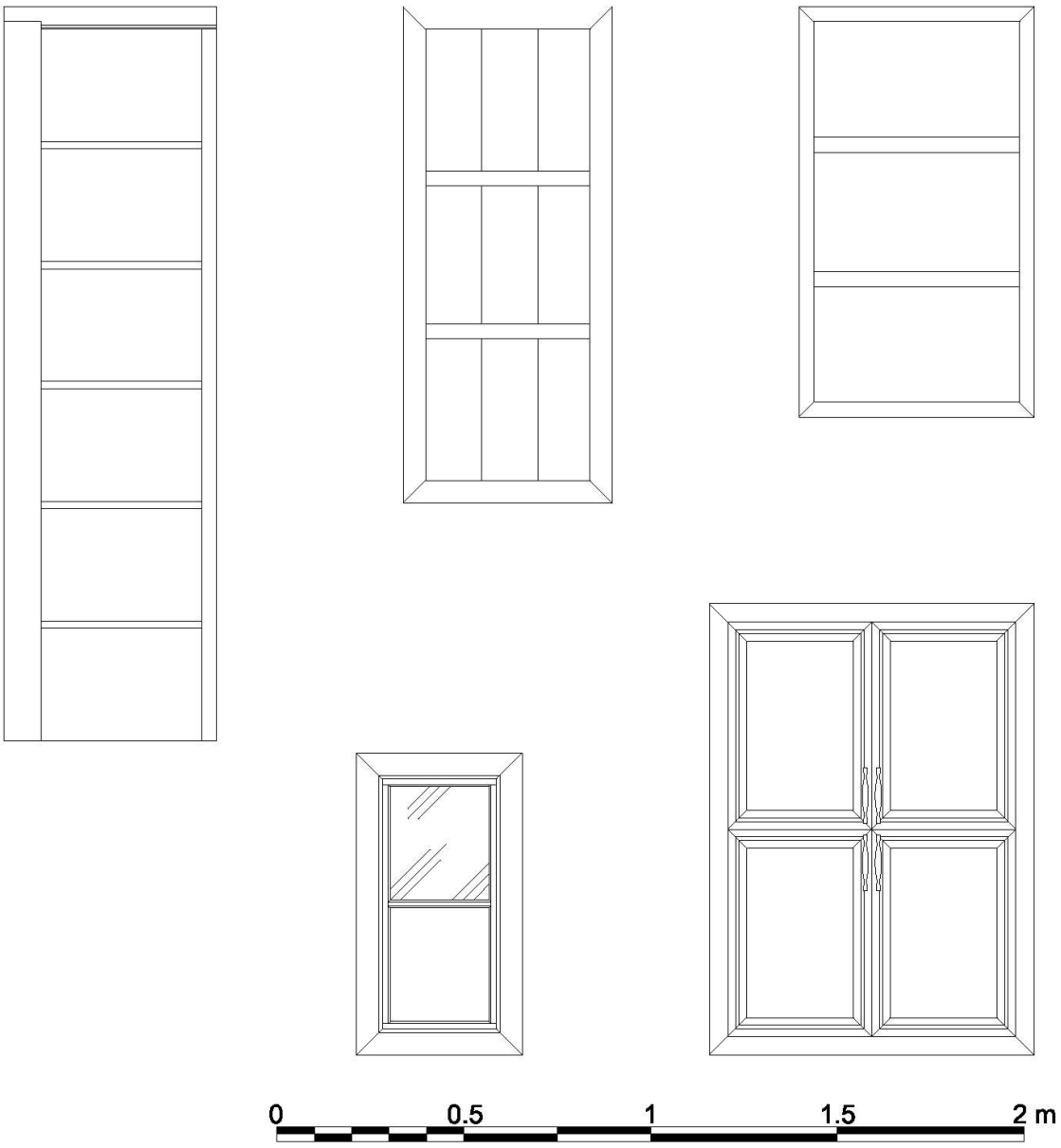

Gömme dolap ve ahşap niş detayları

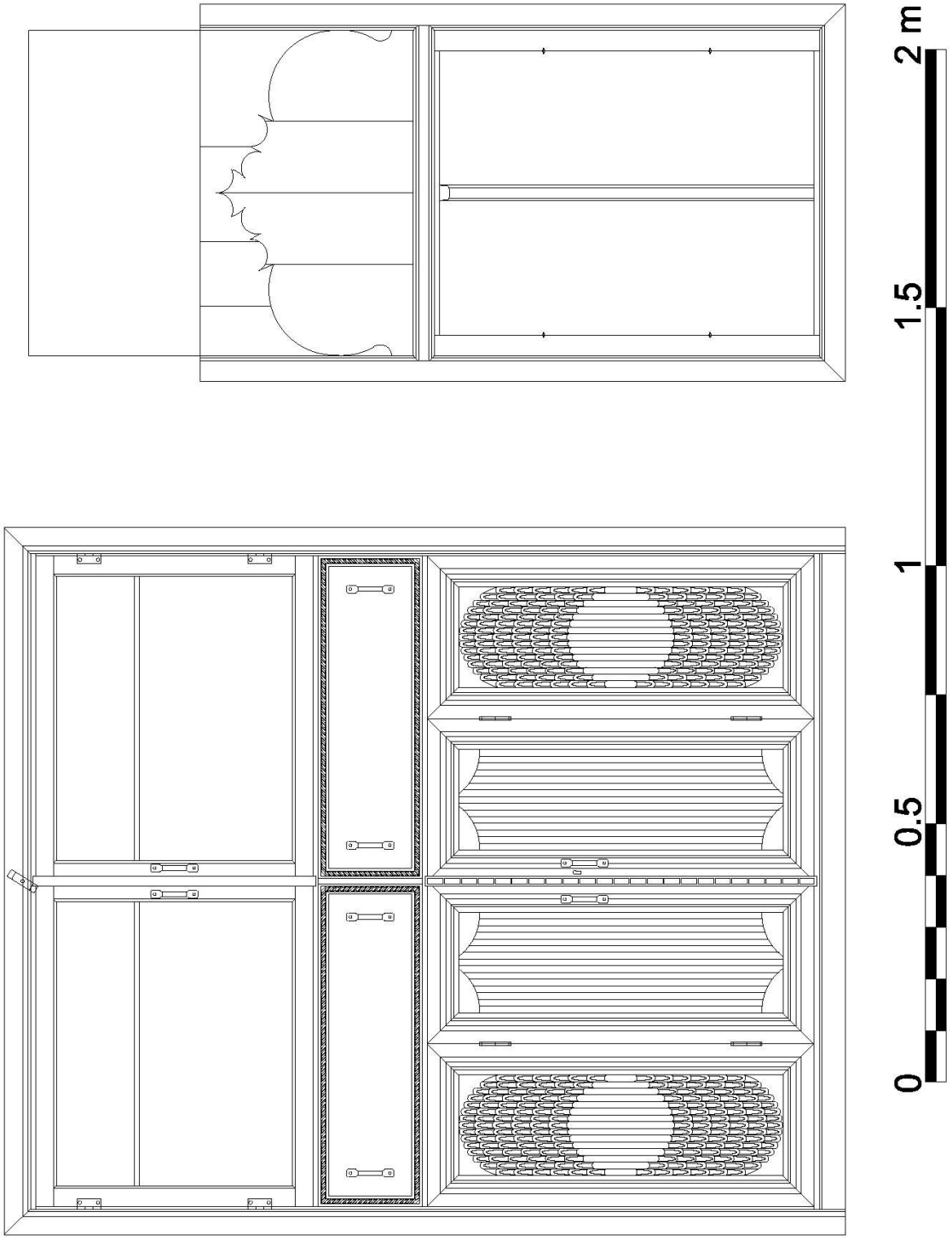

Süslemeli ahşap gömme dolap detayları

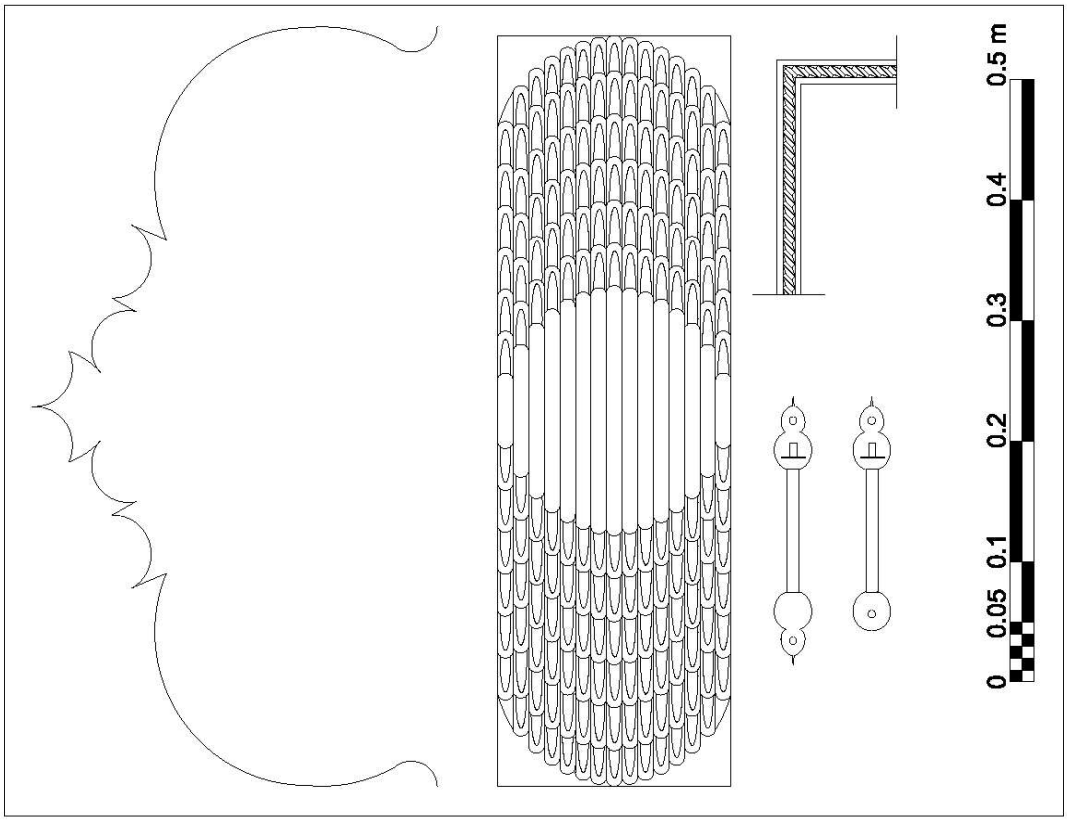

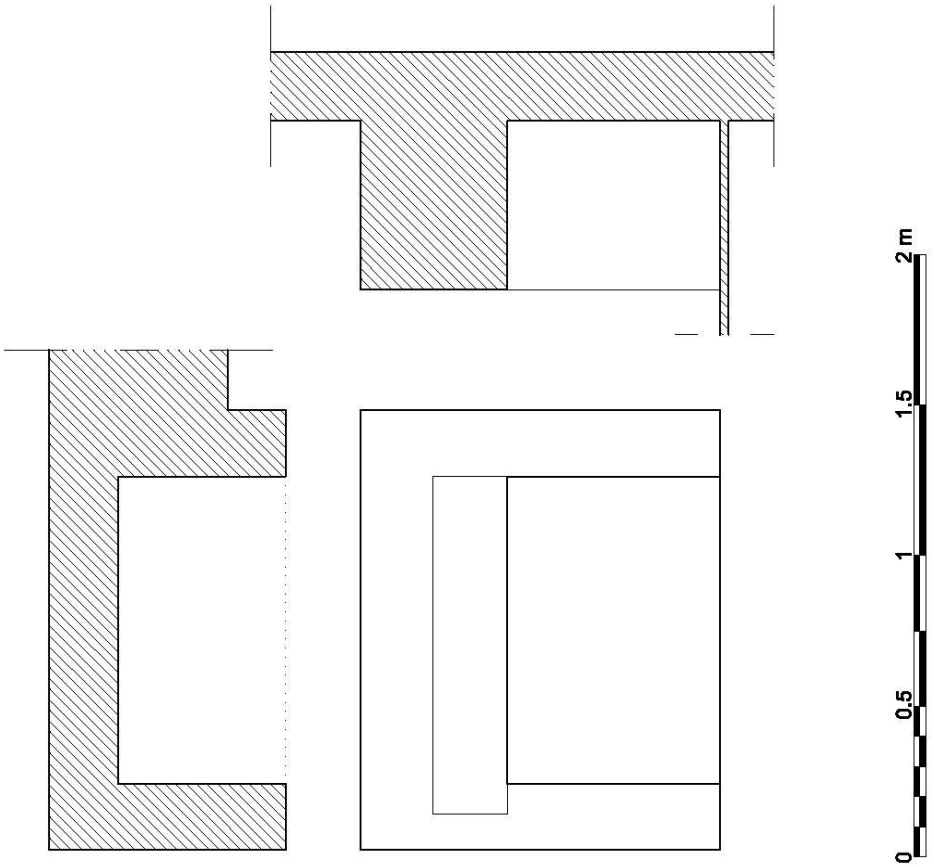

Ocak (plan-kesit-görünüş) ve süsleme detayları